RADU PARASCHIVESCU | CĂTĂLIN ȘTEFĂNESCU | IRINA PĂCURARIU | VLAD PETREANU

CĂUTĂTORII DE POVEȘTI

O CĂLĂTORIE PRIN BIBLIOTECILE DE ASTĂZI

HUMANITAS BUCUREȘTI

biblionet
www.biblionet.ro

Radu Paraschivescu

Născut în 1960 la Bucureşti, Radu Paraschivescu a copilărit la Lugoj, unde a fost victima unui regim sever, pe bază de ciocolată de casă, peştişori de zahăr candel şi tort doboş. El s-a deprins astfel cu ideea că viaţa e dulce şi trebuie ronţăită lacom. La curent cu literatura, sportul, năstruşniciile televizuale şi ritualurile pisicilor, are obiceiul de a se îndrăgosti de echipe (Real Madrid, Lazio, Poli Timişoara), oraşe (Praga, Bruges, Roma, Lisabona) sau imnuri (Het Wilhelmus, Flower of Scotland, You Will Never Walk Alone). Se pierde în reverii când ascultă David Gilmour, tresare când aude Monica Bellucci şi l-a văzut de douăsprezece ori, student fiind, pe Richard Dreyfuss în Adio, dar rămân cu tine. Până acum, a publicat: Efemeriada (Libra, 2000), Balul fantomelor (RAO, 2000; reeditare Humanitas, 2009), Bazar bizar (Maşina de Scris, 2004, reeditare Humanitas, 2007), Fanionul roşu (Humanitas, 2005), Ghidul nesimţitului (Humanitas, 2006), Fie-ne tranziţia uşoară – mici rostiri cu tâlc (Humanitas, 2006), Mi-e rău la cap, mă doare mintea – noi perle de tranziţie (Humanitas, 2007), Cu inima smulsă din piept (Humanitas, 2008), Dintre sute de clişee (Humanitas, 2009), Fluturele negru (Humanitas, 2011), Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian (Humanitas, 2011), Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri (Humanitas, 2012).

Cătălin Ştefănescu

Pe CĂTĂLIN ŞTEFĂNESCU îl ştiţi, ca om de televiziune, de la Garantat 100% şi Mari români (TVR 1). Născut la Râmnicu Vâlcea, a absolvit Literele la Cluj, în 1995. În scurt timp, Cătălin a devenit membru al Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru şi membru UNITER. A scris articole în Contemporanul, Steaua, Cotidianul, Canava Odeon, Direcţia 9. A fost şeful departamentului de difuzare şi imagine la TVR Cluj, apoi secretar general de redacţie la TVR Cluj. Şi, mai ales, în 1999 a devenit realizator şi gazdă a emisiunii Garantat 100%, una dintre cele mai longevive şi mai apreciate emisiuni culturale din România. De atunci, a obţinut numeroase premii pentru reportajele şi filmele documentare realizate sub genericul emisiunii. Printre pasiunile lui Cătălin se numără filmul, teatrul şi muzica. Se mai declară încântat de gătit, tenis şi... chibiţat la fotbal.

Irina Păcurariu

IRINA PĂCURARIU s-a născut în 1969, la Iaşi. După absolvirea Facultăţii de Electrotehnică, s-a hotărât că vrea să fie jurnalistă şi a urmat cursuri de pregătire la BBC, Thomson Foundation, Discovery Campus sau ARD. A debutat ca reporter al TVR Iaşi, iar în 1992, doisprezece ani mai târziu, a intrat în studiourile TVR din Bucureşti. De-a lungul timpului, Irina a semnat o serie de emisiuni-reportaj de care este foarte mândră, cum ar fi Cealaltă România, despre românii care au reuşit în străinătate, Poveste fără sfârşit, Inimă de român sau Profesori de milioane. În 1999 a primit Premiul CNC pentru reportajul Eu – marginea Europei. În 2011, Irina Păcurariu a realizat emisiunea Culoarele Puterii, iar ultimul său proiect a fost despre Smart Education şi despre studenţi şi profesori români de la universităţi de prestigiu din străinătate.

Vlad Petreanu

VLAD PETREANU este unul dintre cei mai cunoscuţi jurnalişti din România, om de televiziune, de radio, precum şi blogger de vârf. "Sunt jurnalist din 1990. Asta mi-am dorit dintotdeauna să fac şi asta fac de peste douăzeci de ani (deja!): jurnalism în ziare, la televiziuni, la radio. Când mai bine, când mai rău. Celebritatea nu mi-a luat minţile – m-au ferit Dumnezeu şi educaţia de-acasă. În televiziune, asta e o boală profesională comună. Ca jurnalist, prefer postura clasică de observator celei «moderne» de vedetă. Sunt un tip demodat. În rest, unii spun despre mine că am bun-simţ (şi adaugă: «deci e un inadaptat»). Uneori, când văd la ce ar trebui să mă «adaptez», mă felicit pentru încăpăţânarea de a fi refuzat atâtea «oportunităţi» care au fluturat în jurul meu", spune Vlad Petreanu.

© Conţinutul prezentului volum aparţine Fundaţiei IREX şi poate fi copiat, distribuit sau transmis în următoarele condiţii:
– prezenta lucrare nu poate fi folosită decât pentru scopul în care a fost creată;
– prezenta lucrare nu poate fi utilizată în scopuri comerciale;
– în situaţiile în care părţi din prezenta lucrare vor fi utilizate în alte lucrări sau în cadrul unor evenimente/documente este obligatorie specificarea sursei şi a autorului.

www.cautatoriidepovesti.ro
www.facebook.com/biblionet
www.biblionet.ro

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Naţională a României.
ISBN 978-973-50-3859-5

Editura Humanitas
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Această carte este dedicată tuturor bibliotecarilor, bibliotecilor publice din România şi fiecărui utilizator al serviciilor lor.

Cu toţii aveţi o poveste de spus.

CUVÂNT ÎNAINTE

Aceasta e o poveste fără început şi fără sfârşit – asemenea pildelor din vechime care spun că, dacă vrei să înveţi să înoţi, trebuie doar să sari în apă. La Biblioteca Judeţeană Cluj am cunoscut o femeie. Era nerăbdătoare şi emoţionată, în prima sa zi la cursul de calculatoare şi navigare pe Internet – ziua în care a putut să-şi vadă pe Skype nepotul nou-născut. Pe la jumătatea anului 2011, vizitasem, în sfârşit, fiecare judeţ din România; peste tot pe unde mergeam, vedeam feţele copiilor şi aveam ocazia să discut cu mulţi dintre ei. Toţi aceşti oameni pe care îi întâlnesc demonstrează un adevăr simplu şi valabil oriunde în lume: vieţile li s-au schimbat fundamental atunci când au descoperit Internetul. Azi, mii de vârstnici din toată ţara primesc gratuit instrucţiuni despre beneficiile Internetului şi sunt ajutaţi să ia legătura cu cei apropiaţi, să caute produse online sau chiar să-şi lanseze propriile bloguri, unde pot publica istoria familiei şi a comunităţii lor.

Aceste poveşti vorbesc despre micile, dar neştiutele victorii ale unor oameni din zone cărora nimeni nu le dădea vreo şansă de reuşită.

Cuprinsul şi culoarea istoriilor unor semeni de-ai lor îi pot inspira pe oameni să schimbe lumea în bine. Exact aşa s-a născut şi proiectul "Căutătorii de poveşti". Călătoria a început cu o idee, cu un vis şi cu o poveste de împărtăşit lumii. În ultimii cinci ani, am lucrat împreună cu bibliotecarii, ştiind că ei au inspiraţia şi cunoştinţele necesare pentru a schimba în bine vieţile celor din jur şi că ne

pot spune poveşti pline de însemnătate. Astfel s-a ivit întrebarea: n-ar fi frumos ca bibliotecile publice din România să-şi arate adevărata faţă publicului larg? N-ar fi fantastic dacă bibliotecile, aceste sanctuare ale cărţii, ar avea propria lor carte şi istorie scrisă?

Am dorit să arătăm schimbările minunate şi emoţionante pe care le-au trăit oamenii şi comunităţile datorită grijii bibliotecarilor şi dezvoltării bibliotecilor publice locale din ţara noastră. Programul Biblionet este o iniţiativă naţională ce urmăreşte să le asigure tuturor românilor un sistem modern de biblioteci publice care răspunde nevoii acestora de a fi conectaţi la tehnologie şi informaţie şi le arată ce avantaje imediate le poate aduce Internetul în viaţa de zi cu zi. Fundaţia Bill & Melinda Gates a oferit României un dar de 26,9 milioane de dolari exact cu această menire. Pe o perioadă de cinci ani, bibliotecarii, autorităţile locale, guvernul, dar şi diverse companii private s-au angajat să colaboreze nu doar la reformarea sistemului de biblioteci publice, ci şi la îmbunătăţirea vieţii a milioane de români, oferindu-le acces la Internet şi asistenţă de bază în utilizarea noilor tehnologii, prin intermediul bibliotecarilor instruiţi în acest sens. Suntem activi în peste 2.000 de biblioteci din toată ţara. În fiecare judeţ, românii pot găsi o bibliotecă publică ce a iniţiat procesul de reformă şi asigură publicului acces gratuit la Internet.

Bibliotecarii publici din România au început să viseze, dar nu puteau porni singuri în această călătorie. Iată însă că s-a ivit momentul când Căutătorii noştri de poveşti au intrat în joc şi li s-au alăturat într-o minunată

aventură. Doresc să le mulţumesc din suflet autorilor şi eroilor noştri: Radu Paraschivescu, Cătălin Ştefănescu, Vlad Petreanu şi încântătoarea Irina Păcurariu, care au îndurat condiţii dificile într-o caravană ameţitoare, cu un program imposibil, pentru a vă putea împărtăşi aceste poveşti pline de farmec. Ei au străbătut ţara în lung şi-n lat şi au făcut cunoştinţă cu oameni din peste 60 de oraşe şi comune, pe o căldură infernală, fără a rata nimic – nici chiar termenele-limită...

Nu am fi reuşit în demersul nostru fără pasiunea şi dăruirea scriitorilor, fără dragostea lor pentru o poveste bine spusă şi pentru cauza proiectului, fără forţa de care au dat dovadă în transmiterea unui mesaj atât de important.

Aceasta e călătoria noastră: o poveste a bibliotecilor publice din România, spusă de patru extraordinari scriitori români.

Sper că ne veţi însoţi în această călătorie prin toată ţara, să vizităm oameni remarcabili şi comunităţile pe care le slujesc ei. Cartea aceasta este despre legătura oamenilor cu biblioteca şi despre vieţile schimbate cu ajutorul unor bibliotecari pasionaţi de meseria lor. E o carte plină de poveştile autentice ale oamenilor din România, cu speranţele şi umorul lor dulce-amar, cu lacrimile şi promisiunile lor. O carte care înfăţişează viaţa aşa cum este astăzi.

Bibliotecile aduc oamenii laolaltă şi au reuşit în mod miraculos să-i unească pe toţi cei implicaţi în proiect. Promisiunea cărţii de faţă este că dragostea de oameni naşte poveşti spuse din suflet.

Paul-Andre Baran
Directorul programului Biblionet România

Norocul de a avea duşmani potriviţi

Biblioteca din Moreni,
judeţul Dâmboviţa

La treisprezece ani, Alexandru, din Moreni, Dâmboviţa, ştie deja că duşmanii îţi pot schimba viaţa în moduri surprinzătoare, de neuitat. Ştie pentru că lui i s-a întâmplat.
Alexandru îi datorează unui duşman din clasa a opta, cu un an mai mare decât el, cea mai frumoasă întâmplare din viaţa lui. Şi nu numai el îi e dator, ci şi toată familia lui, maică-sa, frăţiorul şi surioara şi, mai ales, Toni, de care nimeni nu mai ştia nimic de vreo cinci ani.
Toni e prietenul pierdut al lui Alexandru, complicele lui la şotii şi lacrimi, modelul pe care n-a apucat să-l cunoască, să-l înţeleagă şi să-l urmeze pe îndelete, dar pe care l-a simţit mai aproape decât pe oricine altcineva. Toni este cel prin care Alexandru a învăţat, foarte devreme, ce înseamnă dorul. Toni e fostul partener de joacă al lui Alexandru, cu care a mers de câteva ori la fotbal, când încă nu era la şcoală, în câte un weekend în care-l aducea cineva la Moreni, să-şi vadă mama.
Toni este, firește, fratele mai mare al lui Alexandru.
"M-am căsătorit la vârsta de nouăsprezece ani şi câteva luni. La douăzeci de ani şi trei luni l-am născut pe primul meu fiu, Toni. După doi ani, am mai avut un fiu, pe Alexandru. M-am despărţit de tatăl lor când eram însărcinată cu

Alexandru în patru luni. Legea l-a încredinţat pe Toni tatălui său. După un timp (acesta) a fost arestat, iar Toni a fost dus la centrul de plasament. Iar de aici a început calvarul" – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.

În biblioteca publică din Moreni, înconjurat de cărţi, luminat de razele reci ale unui monitor de calculator, Alexandru îşi povesteşte viaţa cu un ton egal, privindu-l pe reporter direct în ochi. Are o uitătură sfredelitoare, decisă, de un negru incandescent. Părul, tuns scurt, ţepos, luceşte ca blana unui mic animal de pradă, permanent concentrat asupra ţintei. Câţiva pistrui mai îndulcesc figura acestui copil forţat de soartă să se maturizeze înainte de vreme.

"Tatăl său, după ce s-a liberat, nu s-a interesat niciodată de copil, în schimb apare după ceva ani cu dovezi că locuieşte în Finlanda, că are condiţii, cu anchetă socială făcută să ia copilul. Iar eu am făcut greşeala vieţii mele, crezând că îi va fi mai bine decât la noi în ţară, i-am dat procură pentru un an de zile" – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.

După ce tatăl l-a luat pe Toni de la centrul de plasament, nici Alexandru, nici mama lui n-au mai ştiut nimic de el. Alexandru a intrat la şcoală. Maică-sa a cunoscut un alt bărbat. Au trecut anii, a continuat să le treacă viaţa. În familie a mai apărut un frăţior, apoi încă o surioară. Garsoniera în care locuiau a început să devină tot mai strâmtă – adulţii dormind, strâmb, pe nişte fotolii, iar copiii, toţi într-un pat, aşezaţi cap-la picioare-la cap, utilizând cu maximă eficienţă fiecare centimetru al saltelei. Alexandru a trecut dintr-o clasă în alta, descurcându-se mai mult decât onorabil, chiar dacă principala lui problemă este să

găsească, zilnic, un colţişor liber ca să-şi facă lecţiile.
Şi, desigur, mai e şi Toni, Toni dispărutul, Toni mult-iubitul, Toni-prietenul, Toni, fratele mai mare de care Alexandru simte dintotdeauna că are nevoie ca de aer.
Dacă Toni o fi ajuns vreodată în Finlanda, aşa cum spusese tatăl, nici Alexandru şi nici maică-sa n-au aflat. Mama a întrebat la poliţie, la protecţia copilului, la primărie, degeaba. Tatăl parcă se evaporase, cu tot cu Toni. Familia s-a împotmolit în purgatoriu, acolo unde Toni nu era nici mort, nici viu – pur şi simplu, dispărut. Cum e mai rău.
"Şi aşa au trecut cinci ani în care am trăit doar cu gândul că, undeva departe, este iubirea vieţii mele, că odată şi odată Dumnezeu ne va uni paşii" – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.
Pe 9 decembrie 2011, cu trei zile înainte de ziua de naştere a lui Toni, pe când se ducea la şcoală, Alexandru i-a tăiat calea acelui elev mai mare, care-l antipatizează profund şi căruia îi răspunde cu un dezgust la fel de sincer. Şi-au aruncat, ca de obicei, priviri neplăcute şi şi-au şi strigat câte ceva. Alexandru nu mai ţine minte ce a spus, numai ce a auzit, şi chiar şi din asta a reţinut numai esenţialul, o aluzie, un pont, un capăt de ştire, decojită de ameninţările în care fusese împachetată vestea: "Bă, vezi că mai e pe net unul pe care-l cheamă ca pe tine, adică nu tot numele, doar cel de familie."
S-a dus la ore şi a tot învârtit fraza pe toate părţile. Apoi a făcut ce face azi orice puşti de treisprezece ani când vrea să afle ceva.
A căutat un calculator legat la Internet.

În Biblioteca Municipală din Moreni, la parterul unui bloc aşezat în buza unui părculeţ cât un chiştoc, 43.000 de volume îndoaie în tăcere rafturile. În biblioteci, înţelepciunea şi amintirile au greutate, la propriu. Ce idee simplă: celuloză şi tipar şi, iată, inteligenţa, experienţa şi valorile pot fi transmise în siguranţă generaţiilor următoare – totul e ca viitorimea să şi accepte, să mai dorească, încă, această lume închisă în pagini fragile, să mai vrea cunoaşterea înaintaşilor.

În acest templu al cugetului, construit din lemn şi hârtie, bibliotecarii-sacerdoţi, plătiţi infam de infim dintr-un buget veşnic insuficient, sunt vizitaţi din ce în ce mai rar de credincioşii lecturii. Pe măsură ce se citeşte din ce în ce mai puţin, bibliotecile se transformă din spaţii culturale în biete depozite de carte. O dată pe an, dacă sunt bani, aici mai este adus câte un transport de volume noi. Mai vine câte ceva din donaţii, iar donaţiile sunt după cum a fost şi viaţa donatorului – meschine sau fabuloase, dar vieţile fabuloase, în privinţa lecturilor, sunt încă rare în această ţară, aşa că şi donaţiile sunt, adesea, doar gesturi fără altă valoare decât una morală.

La Moreni, frica de moartea bibliotecii le-a determinat pe cele trei angajate să ia atitudine. În iarna lui 2009, bibliotecarele au aplicat pentru un program de "resuscitare" a locului: Biblionet. Urmau să obţină computere, legătură la Internet şi training. O schimbare majoră într-un loc în care, în afară de ocazionala inundaţie provocată de câte o ţeavă spartă la vecinul de sus, nu se mai întâmpla nimic.

Nu că bibliotecarele n-ar fi avut îndoieli faţă de tehnica asta modernă. Cu ceva vreme în urmă, un proiect de fişare electronică a volumelor din bibliotecă a mers perfect până în ziua în care programul a cedat, fără să mai poată fi reparat. Munca de luni de zile şi sute de înregistrări cartografice au fost pierdute în măruntaiele digitale ale unui soft născut cu malformaţii ascunse.

Dar Biblionet era altceva, mai mult decât un program de calculator, era un proiect pentru comunitate, nu pentru angajaţi. Biblioteca însăşi urma să se transforme dintr-un ghişeu de predare–primire a cărţilor într-un spaţiu cu atitudine socială activă, unde oamenii să vină nu doar pentru cărţi, ci şi pentru o lume fără graniţe, pentru a afla, până la urmă, fără mare efort, orice informaţie relevantă pentru viaţa lor.

De exemplu, să-ţi găseşti fratele dispărut în lume, în urmă cu cinci ani.

Alexandru ştia biblioteca din Moreni din două motive: în primul rând, pentru că-şi făcuse fişă acolo, ca să-şi ia cărţile impuse la şcoală ca lectură obligatorie, cărţi pe care, acasă, nu le avea – de înţeles, pentru că nici n-ar fi avut unde să le pună, chiar dacă, prin absurd, i-ar fi căzut din tavan banii ca să şi le cumpere. Şi, în al doilea rând, pentru că la bibliotecă erau calculatoare legate la Internet, deci la Messenger şi la Google şi la Facebook şi la jocuri.

În acea după-amiază de decembrie, Alexandru s-a dus ţintă la bibliotecă, imediat după ce-a ieşit de la şcoală. S-a aşezat la unul dintre cele şase calculatoare şi a început să-l caute pe cel care avea acelaşi nume cu el – adică nu tot, doar numele de familie –, aşa cum îi spusese

dimineaţă elevul mai mare. Şi-a scris numele şi a adăugat un prenume – Toni.
Iar în anul 2011, pe 9 decembrie, fiind la serviciu, primesc un telefon de la fiul meu, Alexandru:
- Mami, ghici cu cine vorbesc pe Facebook.
- Nu ştiu, spune, că nu pot vorbi.
- Mami, eu vorbesc cu Toni, mami, îţi dai seama că l-am găsit?
- Dacă tu crezi că astea sunt glume, greşeşti, dar o să vorbim noi acasă. – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.
L-a găsit pe Facebook, fratele lui pierdut, mai mare cu doi ani, arătând aproape ca un adult, de-acum. Toni era într-un centru pentru minori, în sudul Italiei, închis acolo după arestarea tatălui său, care îl punea să fure. Decăzut din drepturile părinteşti, tatăl lui Toni dispăruse din nou. Pe Facebook, Alexandru şi-a întrebat fratele dacă are voie să vorbească la telefon. Şi-au stabilit o întâlnire prin Skype pentru mai târziu.
Când i-a telefonat mamei ca să-i împărtăşească vestea, Alexandru s-a trezit cu promisiunea unei urecheli de neuitat. Se întâmplase un miracol, dar cum să-l creadă maică-sa că el, Alexandru, îl făcuse posibil?
Părinţii sunt construiţi astfel, să nu creadă că pot fi salvaţi de copiii lor.
Nu ştiu dacă vă puteţi da seama ce a fost în momentele acelea în sufletul meu. Toate stările sufleteşti erau în mine, bucurie, ură (mă uram pe mine), nerăbdare să-l văd, să-l aud – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.
A doua zi, sâmbătă, Alexandru şi-a condus mama la biblioteca din Moreni. A aşezat-o în faţa computerului, a pornit camera web şi a

luat legătura cu Toni, aflat la o mie de kilometri depărtare, un copil pierdut cu cinci ani în urmă, aproape distrus de tatăl lui şi regăsit într-un centru de corecţie de frăţiorul său, chinuit de amintirile unor weekenduri pe un teren de fotbal.
Bibliotecarele spun că n-au mai plâns de mult ca în dimineaţa aceea, impresionate de femeia prăvălită peste tastatură, care nu era în stare să spună o propoziţie cap-coadă din cauza hohotelor şi suspinelor.
De partea cealaltă, Toni s-a ţinut tare, bărbăteşte, dar pe Alexandru nu l-a putut păcăli. "Se vedea pe el că plânge", spune eroul familiei.
Ce urmează? Toni e, şi el, în clasa a opta, pentru că a pierdut nişte ani sub destinul negru făurit de taică-său. Trebuie să-şi termine anul şcolar în centrul de corecţie înainte de a putea fi adus înapoi, acasă. Nici nu se pune problema să nu vină. O să se mai înghesuie un pic în garsonieră, un an, cât o dura clasa a opta, să petreacă măcar un timp împreună, în sfârşit, ca în vremurile acelea în care erau mici şi aproape unul de celălalt. Un an, pentru că el, Alexandru, e hotărât să plece de acasă, la liceu, la un liceu auto din Craiova. Ar vrea să se facă mecanic auto, să repare maşini.
Ce vrea să se facă Toni? Alexandru ştie, desigur: Toni ar vrea să fie pilot de curse.
"De acum, nimeni şi nimic pe lumea asta nu mai poate să ne despartă, decât Dumnezeu" – din declaraţia mamei lui Toni şi Alexandru.

Viaţa, creatoare de poveşti

Biblioteca din Valea Mare,
judeţul Dâmboviţa

În comuna Valea Mare din Dâmboviţa, viitorul a ajuns prin 2010, împins de la spate de bibliotecara Aurora Loliceru. E o femeie micuţă, energică, iute la vorbă şi la râs, o bucurie să o asculţi când îţi povesteşte toate cele ce se întâmplă prin comună – şi un chin s-o ignori, probabil, aşa cum o fi încercat bietul primar, la început, când a apărut ideea fistichie a legării bibliotecii comunale la Internet. La Valea Mare, oamenii sunt roşi de grija permanentă a zilei de mâine, Internet le mai trebuie...
Doar că, să vezi minune, pare să le fi trebuit.
Deodată, distanţele lumii în care trăiseră până atunci locuitorii din Valea Mare au dispărut. Aceşti oameni, pentru care universul se sfârşea zece kilometri mai departe, la Găeşti, sau la Târgovişte, sau, poate o dată-n viaţă, taman la Bucureşti, străbat acum fulgerător, în faţa calculatorului, pământul în lung şi-n lat şi află despre toate cele ce-l fac într-atât de uimitor. Ei stau acum de vorbă şi-şi privesc în ochi rude aproape uitate sau urmaşi niciodată văzuţi de prin America sau Castellón, pe unde or mai fi venind şi astea. Unii îşi caută şi chiar îşi găsesc de muncă pe calculatoarele Aurorei Loliceru, după care pleacă de-a binelea spre capătul pământului, după o soartă mai bună şi un ban în plus. Alţii îşi numără noii prieteni

din reţelele de socializare, pe care-i întreabă tot soiul de lucruri şi de la care află veşti de neînchipuit despre tărâmurile pe care aceştia le locuiesc.
În fine, altora li se schimbă viaţa total, radical, într-o după-amiază oarecare, din numai două-trei click-uri de mouse. De exemplu, îşi găsesc părinţii pe care nu i-au cunoscut niciodată – părinţi care stau chiar la marginea lumii lor de până mai ieri, la Găeşti, zece kilometri mai departe.
În societatea stratificată a satului, fiecare îşi ştie locul. Relaţiile dintre oameni sunt guvernate de vechi legi nescrise. Popa, învăţătorul, primarul, aceştia sunt intelighenţia, îi tratezi cu respect, şi pe ei, şi pe odraslele lor, şi nici ei, niciodraslele lor nu se amestecă aşa, cu oricine, oricum.
De poliţist ţi-e teamă, un pic, că nu ştii niciodată. Amploaiaţii de la stat sunt invidiaţi, că au salar. Ţăranii stau în lumea lor, bănuitori faţă de orice şi oricine vine din afară să-şi bage nasul în treburi pe care nu le cunosc. Ţiganii sunt ţinuţi departe, însă nu-s, de fapt, nici respinşi cu totul, nici acceptaţi de-a binelea, blocaţi într-un soi de indecizie cu rădăcini istorice care nu face bine nimănui. Beţivii satului sunt... ai satului, n-ai ce-i face. Iar dacă eşti copil înfiat, rămâi toată viaţa un copil înfiat, chiar şi după ce pleci în lumea largă; satul tot aşa-şi va aminti de tine.
Tite aşa a şi crescut la Valea Mare, singur şi ţinut departe de ceilalţi copii, strigat, cu cruzime, de peste drum – "bă, înfiatule, bă amărâtule!". Pentru Tite, faptul că fusese dat unei alte femei, când încă era prea mic ca să-şi amintească ceva, nu l-a scuzat de la niciuna dintre manifestările de cruzime ale celorlalţi

copii. A jucat mai puţin fotbal, a furat mai puţine corcoduşe, a avut mai puţini prieteni.
Acum, la 24 de ani, Coco îi este cel mai aproape – un consătean de aceeaşi vârstă, învineţit şi el de viaţă, şi care nu ia în seamă povestea cu înfierea. Nici nu se mai gândea la ea, la problema prietenului său, de multă vreme, până când Tite nu şi-a găsit mama. Mai precis spus, până nu l-a găsit maică-sa pe el, în primăvara lui 2012. De fapt, şi mai precis spus, până nu l-a găsit mai întâi soru-sa, la începutul lui 2012.
Pentru Tite, asta a fost, orice s-ar spune, o veste mare – mai ales că nici nu ştia că ar avea vreo soră.
Prin 2010, dacă tot venise Internetul în comună, Tite şi-a făcut şi el cont pe Facebook, ca toată lumea. Era înghesuială la bibliotecă, unde Aurora Loliceru îi învăţa pe săteni cum să deschidă şi să închidă cele patru computere, cum să "navigheze" pe net, cum să caute ceva, orice, pe "gugăl". O lume nouă, pentru toată lumea, accesibilă în centrul comunei, peste drum de primărie.
Tite a descoperit Internetul încet-încet, ca toată lumea, mai cu un joculeţ, mai cu un e-jobs, mai cu o glumă pe Facebook. Într-o zi, a primit o poză în care apăreau două femei, una mai tânără, alta mai în vârstă. Poza era însoţită de o întrebare: "Ce deosebire vezi între noi?" Iniţial, Tite n-a prea înţeles despre ce e vorba – ce deosebire e între cele două femei, sau ce? A urmat un dialog cam nedumerit şi uşor ţepos, până când expeditoarea imaginii, femeia tânără din poză, i-a spus că "eu sunt soru-ta, iar cealaltă femeie e mama noastră. Suntem fraţi."

La 24 de ani, amărâtul, înfiatul de Tite începea, brusc, o viaţă nouă. Mai târziu, i-a spus lui Coco: "Uite, mă, Coco, am şi eu o familie, vezi? Nu sunt chiar ultimul om!" Coco s-a bucurat pentru prietenul lui, dar Tite s-a posomorât destul de repede. S-a dus să-şi vadă familia lui, pe care n-o avusese niciodată până să fi deschis chat-ul pe Facebook, într-o zi din primăvara lui 2012. N-a avut mult de călătorit. Doar zece kilometri, până la Găeşti.

Mama lui, care-l născuse când era necăsătorită, îl dăduse aproape, unei femei din Valea Mare – şi nu-l mai căutase apoi niciodată.

A fost o întâlnire dureroasă şi plină de mânie, povesteşte Coco. Înfiatul de Tite, abandonatul de Tite a ţipat la noua lui mamă, la prima lui mamă: "De ce m-ai dat? De ce pe mine, de ce nu pe soru-mea? De ce nu m-ai căutat niciodată? Ştii ce viaţă am avut?" S-a plâns acolo, furios, amar, s-au cerut iertări.

Acum, Tite nu prea vorbeşte despre familia lui regăsită – pe care el, unul, n-a pierdut-o niciodată, de fapt, din contră, familia e cea care l-a dat pierzaniei, acum mai bine de douăzeci de ani. Nu ştie ce o să facă, dacă se reuneşte cu cei de-acelaşi sânge sau nu. Maică-sa are ceva cheag, îi datorează multe; în sat e sărăcie. Trebuie să aleagă. Alegere grea, mai ales că mama adoptivă i-a şi spus – "băiete, dacă pleci, pierzi şi casa, şi pământul meu". Viaţa rămâne crudă pentru Tite.

Aurora Loliceru îmi întinde cafeaua pe care a făcut-o cât vorbea Coco – tânărul care-şi caută din nou de muncă pe afară, prin Italia sau Spania, ca acum câţiva ani, doar că de data asta e mai organizat, mai prudent: se documentează mai înainte pe Internet, pe

calculatoarele de la Biblionet, înainte să o apuce pe drumuri. Viaţa te-nvaţă lucruri.
Şi bibliotecara are o poveste. Povestea e cu fata ei, Raisa, care împlineşte doisprezece ani, copil crescut cu atenţie şi teamă, aşa cum se cresc copiii în familiile în care unul din părinţi lipseşte. Raisa îşi face veacul pe la bibliotecă, manevrând calculatoarele cu dexteritatea generaţiei Internet, care parcă s-a născut cu netul în cap. Când lasă calculatorul, Raisa tot prieteni caută, ca pe web – aşa a cunoscut-o pe Maria, o fată de aceeaşi vârstă, timidă, retrasă, introvertită. Cu un tată aflat de o eternitate prin puşcării, cu o mamă plecată de acasă, Maria e ţinută de bunica ei – şi munceşte zdravăn, zi de zi, ca un om mare: aduce lemne, face de mâncare, merge la cumpărături, ce-i nevoie în gospodărie. Timp de joacă nu-i prea rămâne, dar ceva timp ca să se apropie de Raisa tot a găsit.
Fata bibliotecarei tot trăgea de ea – hai la bibliotecă, hai la Internet, hai să vezi. Maria, rezervată, ruşinată de aceeaşi stare de copil fără părinţi ca şi Tite, a rezistat ce-a rezistat, apoi şi-a exprimat într-o întrebare cutremurătoare întreaga traumă: "Raisa, cum este să te mângâie o mamă?"
Raisa s-a dus acasă hotărâtă să rezolve problema. A bătut-o la cap pe maică-sa aşa cum şi aceasta l-o fi bătut la cap pe primar, ca să obţină ce voia să obţină. Mamă şi fiică s-au apucat să se documenteze, să cerceteze. Au aflat că mama Mariei îşi lua ajutorul social de la Valea Mare, deci stătea nu chiar aşa departe – abia într-un alt sat al comunei. Au găsit-o, i-au explicat, au aranjat o întâlnire la bibliotecă. A fost cu scântei. Maria, care la doisprezece ani munceşte ca un om mare, ştie probabil

mai multe despre responsabilitate şi obligaţii decât femeia care i-a dat viaţă şi a lăsat-o, apoi, în voia sorţii. "De ce m-ai părăsit? De ce m-ai mai făcut? De ce nu m-ai căutat? De ce nu m-ai luat înapoi? De ce ai făcut alt copil şi pe acela l-ai ţinut, dar pe mine, nu? Cu ce ţi-am greşit eu?" Mama Mariei a plâns, fără cuvinte. La sfârşit, i-a dat fetei 50 de lei. Maria i-a luat – "pentru mamaie, că are nevoie de galoşi noi". La Valea Mare, viaţa dă lecţii usturătoare.

Suntem întrerupţi de un cap rotund, cu două codiţe: "Doamnă, pot sta eu la calculatorul dumneavoastră de sus?" Prin bibliotecă umblă vreo zece copii, veniţi de la şcoala de peste drum. I-au trimis profesorii să mai caute referate pe net, informaţii despre câte una, alta. Tastează febril şi-şi imprimă paginile. Care a terminat intră să mai dea un like, un share, sau să reia un joc de pe unde a salvat fiecare. Aurora Loliceru îi face semn fetei că da, poate să stea la calculatorul ei, dar, pentru că e cea mai mare, să ţină ordinea. Capul cu codiţe dispare şi bibliotecara oftează: "P-asta mică au început s-o curteze băieţii, e şi acum unul în faţă, stă pe bancă, o aşteaptă; nu-mi place de el, că nu vrea să-şi facă fişă, nu vrea nici să intre în bibliotecă." De sus, zdupăielile şi chirăielile sugerează că Internetul e concurat de vreo leapşa pe căţăratea.

Dacă veneam mai de dimineaţă, prindeam mai mulţi adulţi la calculatoare. Dacă veneam acum vreo două luni, o prindeam chiar pe bătrânica aceea care venea cu "ia-mă, nene" de la vreo trei sate mai încolo ca să-i arate Aurora Loliceru nepoţii pe Facebook. "Avea copiii în Italia şi copiii făcuseră şi ei copii, aşa că venea bunicuţa să-şi vadă nepoţii la mine în

bibliotecă. Abia mergea, sărăcuţa, urca scările, încetişor, se aşeza la calculator şi-mi zicea: «maică, adu-mi-i şi mie la televizor să-i mai văd o dată», şi eu îi deschideam pozele, iar ea le pupa, mă-nţelegeţi, pupa ecranul, aşa, se mândrea cu ei, cât de frumoşi sunt. Erau trei nepoţi şi erau trei nume, doar că bătrânica nu ştia care e care şi care al cui e, şi tot întreba, sărăcuţa: «maică, spune-mi şi mie, ăsta al cui e dintre copii, dar ăsta al cui e?»" Bibliotecara zâmbeşte – erau momente înduioşătoare, îi pare bine că a ajutat-o pe bunică să-şi vadă nepoţii. "A murit nu demult – încheie Aurora Loliceru povestea, a lovit-o o maşină pe uliţă şi s-a prăpădit." Viaţa are îngăduinţe zgârcite.
Deodată, copiii decid să plece. Se precipită cu toţii spre ieşire, tropăie şi ţâşnesc pe culoar cu acea urgenţă plină de energie a copiilor, care par mereu preocupaţi de valoarea timpului. Strigă "bună ziua" cu gura mare, lungind ultima vocală, forma superioară de exprimare a respectului faţă de aceşti adulţi plicticoşi care-i urmăresc cum dispar pe uşă. Aurora Loliceru îmi dă un cot, mi-l arată pe unul dintre prichindei: "E înfiat de o familie de rromi, toţi sunt o singură familie mare, dacă-l întrebi, zice că nu ştie care-i maică-sa, că are prea multe mame ca să-şi bată capul cu asta, şi mai zice că el n-are fraţi şi nici surori, dar că are o sumedenie de veri şi verişoare."
La Valea Mare, viaţa e o mare creatoare de poveşti.

Click pe lumea largă

Biblioteca Judeţeană "Christian Tell" din Târgu Jiu, judeţul Gorj

Suntem pe drum, ca în romanul lui Jack Kerouac. E prima zi de teren, începută cu despicarea diagonală a unui Bucureşti deja aglomerat la şapte dimineaţa. Ne grăbim, fiindcă punctualitatea nu e doar politeţea regilor, ci şi condiţia ca programul să nu ni se dea peste cap. Ne îndreptăm spre Biblioteca judeţeană "Christian Tell" din Târgu Jiu, panicaţi de spectrul întârzierii. Şi chiar când e zorul mai mare, viaţa îşi aminteşte că trebuie să fie ironică. După un cot al drumului, în faţă ni se aşterne un şir de căruţe, iar de la radioul din maşină se aude *Andante, Andante* al lui Abba. Râdem galben în soarele sfârşitului de aprilie. Dacă nu prindem repede o linie dreaptă, nu numai că n-o să ajungem la timp, dar ciocolata din torpedou o să devină *fondante, fondante*.

Găsim un loc de parcare în faţa bibliotecii şi coborâm din maşină, străduindu-ne să nu arătăm ca nişte inspectori de la centru. Sabina Ştirb, şefa echipajului, păşeşte graţios şi arborează un surâs de bună-dispoziţie hollywoodiană. Ovidiu Micsik, pilot de ocazie şi fotograf de vocaţie, îşi scoate zestrea tehnică din portbagaj cu gesturi de hitman grijuliu. Între ei, mă caut de cele trebuincioase – reportofon, pix, ochelari – şi mă gândesc cât de mică e distanţa dintre Coloana Infinitului

şi Coloana Internetului. Mai bine zis, a Biblionetului.
La un asemenea corp expediţionar, un comitet de primire pe măsură. Cei doi instructori ai bibliotecii, Diana-Gabriela Lăcătuşu şi Elena-Mariana (Marlene) Angheluţă, ne aşteaptă pe trotuar, sub un soare un pic prea rumenitor pentru perioada asta a anului. Covorul roşu şi fanfara sindicatelor lipsesc, ceea ce mă face să cred că situaţia e gestionabilă. Nu sunt solemn de felul meu şi rezist anevoie când se pune, oricât de puţin, problema protocolului.
În timp ce urcăm, Diana mă pune la curent cu palmaresul din anii precedenţi ai programului Biblionet în Gorj: douăzeci de biblioteci calificate pentru informatizare în 2010, tot atâtea în 2011. Dintre candidaţii admişi, o parte îmi sună familiar (Rovinari, Motru, Turceni, Polovragi, Bumbeşti Jiu), însă dau şi peste destule necunoscute (Peştişani, Bustuchin, Văgiuleşti, Licurici, Cruşeţ etc.). Plus Ţânţăreni, care urmează pe traseul nostru. Deviza Biblionetului, pe care o văd din clipa când intru în biroul unde urmează să stăm de vorbă, este "Lumea în biblioteca mea". Mă gândesc fără să vreau la lumea care a intrat în biblioteca mea, a împrumutat cărţi şi s-a ferit să mi le mai înapoieze. Nu de azi, de ieri, ci de vreo treizeci de ani.
Cum zicea Murphy? *If anything can go wrong, it will.* Postulatul se confirmă când încerc să pornesc reportofonul şi constat că nu am baterii. Am plecat la vânătoare fără puşcă. Apăs cu disperare pe butoanele aparatului, însă în reportofon există exact atâta viaţă cât într-un peştişor argintiu după trei ore pe uscat. Profesorul meu de zoologie din gimnaziu avea o vorbă pentru situaţiile de

genul ăsta: "Ţi-ai dat examenul de prostie şi l-ai luat cu zece." Sunt scos din încurcătură de Lucian Dobroiu, informaticianul bibliotecii, un tânăr potolit, care probabil c-a mai avut ocazia să lucreze cu zevzeci sau ramoliţi. Sabina şi Ovidiu le zâmbesc gazdelor, cu un "ce" aluziv. "Înţelegeţi-l şi luaţi-l uşor, e de la clasa de uman."
Odată rezolvat impasul, pornesc reportofonul, deschid agenda şi încep discuţia cu Diana şi Marlene.
- De obicei, computerul e prietenul şi aliatul copiilor. Mă rog, şi-al tinerilor. Am înţeles însă că la Târgu Jiu aţi pus la cale ceva inedit.
- Da, am vrut să demontăm prejudecata care face din oamenii vârstnici nişte adversari ai calculatorului. Nişte oameni care-l privesc cu frică sau cu neîncredere, îmi spune Diana. În acelaşi timp, ne-am propus să valorificăm arhiva fotografică, mentală şi afectivă a seniorilor noştri. Să facem din ea un bun la îndemâna tuturor, în aşa fel încât tinerii de azi să poată vedea cum arăta oraşul lor în trecut, cu parfumurile, amintirile, dramele şi legendele lui.
- Şi cum aţi făcut asta?
- În mai multe etape. Prima a fost cea de instruire în IT, unde-am lucrat cot la cot cu Marlene. Pe urmă, cu o finanţare din partea Fundaţiei IREX, am elaborat un proiect cu titlul "Poveştile oraşului", în cadrul căruia am înfiinţat un aşa-numit Centru de Memorie Comunitară. Aici s-au pus bazele unui depozit virtual de amintiri pe care vârstnicii instruiţi în lucrul pe computer sunt invitaţi să-l îmbogăţească oricând cred de cuviinţă. Ne interesează deopotrivă conservarea patrimoniului local, ceea ce presupune o bună

relaţie între comunitate şi instituţiile care au atribuţii în domeniu.
- Depozitul de amintiri de care vorbeşte Diana e dublat de o bază documentară de date pe care-o punem la punct tot cu ajutorul vârstnicilor, completează Marlene. Tot ei ne-au ajutat să facem un film de prezentare a oraşului. Şi tot ei au contribuit la expoziţia de carte intitulată, după denumirea proiectului general, "Poveştile oraşului". Dacă vă mai spun şi că, dintre seniorii instruiţi până acum, o parte au devenit bloggeri, o să vă daţi seama că programul nostru chiar s-a bucurat de succes. Şi că Biblionetul e o investiţie extrem de utilă.
Îmi dau seama, desigur. Şi mă bucur să constat că vârstnicii din Târgu Jiu nu sunt garaţi în categoria pasivilor fără perspective. Evident, în sălile bibliotecii observ destui tineri, majoritatea elevi de liceu. Dar faptul că există preocupare pentru trecut şi pentru actorii lui îmi dovedeşte că am de-a face cu oameni care au capul bine înşurubat pe umeri.
- Mi-ar fi plăcut să stau puţin de vorbă cu unul dintre cursanţii dumneavoastră vârstnici, îi destăinui Dianei.
- Atunci, vă invit să staţi. Doamna Maria n-a mai plecat acasă când a auzit că veniţi. Şi, atenţie, nu stă în Târgu Jiu.
"Doamna Maria" se numeşte Maria Pănoiu, are şaptezeci şi doi de ani şi a fost profesoară de matematică. Mă gândesc că e interesant, mai ales la vârsta asta, să cobori de la catedră în bancă şi să înveţi de la cineva de două ori mai tânăr ca tine.
- Sărut mâinile, mă bucur să vă cunosc, îi spun Mariei Pănoiu, care se aşază pe un scaun din

faţa mea şi mă priveşte cu o undă de ironie din spatele ochelarilor rotunzi.
- Aţi venit să vedeţi ciudăţenia, nu?
- N-aş spune asta. Am venit să văd în ce fel schimbă un instrument viaţa, optica şi orizontul unui om.
- E interesant. Cineva din Bucureşti vine şi dă peste altcineva tot din Bucureşti. Da, nu vă miraţi, sunt bucureşteancă, dar m-am stabilit aici. Şi ştiţi când am pus pentru prima dată piciorul în biblioteca asta?
- Nu, când?
- În 1966. Vă daţi seama?
Îmi dau, cum să nu. Făcusem şase ani şi mai aveam de aşteptat un an până la primul televizor din viaţă (alb-negru, cu lămpi, marca Temp-6, sovietic).
- Am patruzeci şi şase de ani de când sunt cititoare permanentă a bibliotecii. Şi e locul unde mă simt cel mai bine din tot oraşul. Din păcate, de o vreme nu mai locuiesc aici. Vin cu autobuzul o dată pe săptămână şi-atunci iau tot ce-mi trebuie ca să mă ţină până la următoarea vizită. Fetele mă cunosc şi-mi dau câte cărţi vreau, fără să mă preseze cu termenele.
- Şi ce vă place să citiţi? o întreb pe Maria Pănoiu.
- Mai multe, dar în principal cărţi de călătorie, de istorie şi de filozofie. Plus că-mi plac foarte mult biografiile – nu atât cele romanţate, cât cele care se axează pe documente. Îmi plac şi jurnalele, cărţile de memorialistică în general.
- În regulă. Şi cum aţi ajuns la computer şi la Internet?
Fosta profesoară zâmbeşte ca la evocarea unei amintiri aromate.

- Ehe, dorinţa de-a învăţa aşa ceva exista de mult. Gândiţi-vă, în anii optzeci am fost pusă în situaţia de-a preda, în cadrul orelor de matematică de la un liceu industrial, noţiuni de bază despre calculatoare, fără să fi făcut cunoştinţă cu ele. Nu aveam nicio ancoră practică. Compilam şi predam.
- Înseamnă că n-aţi fost reticentă sau temătoare...
- Nu, vai de mine, abia aşteptam să mă familiarizez. Am şi vrut să-mi cumpăr un calculator, dar era prea voluminos pentru cât spaţiu aveam disponibil, chit că locuiesc la casă. Încă nu apăruseră laptopurile. Pe urmă, în 2000, mi-am zis: gata, acum e momentul. Dar s-a întâmplat să rămân singură şi a trebuit să le iau pe toate în spinare. Nu mi-a mai ars de computer, aveam alte griji presante.
- Dar la un moment dat a apărut totuşi laptopul, o stârnesc pe doamna Pănoiu.
- Exact. Şi mi-am zis că nu mai am voie să amân. Mai ales că-mi conveneau şi dimensiunile, puteam să-l mut de colo-colo, era exact ce-mi doream. Dar iarăşi am amânat – ani după ani după ani. Până anul trecut, prin ianuarie, când am ajuns la un moment dat la bibliotecă şi am văzut un domn – cred că lucra aici – care-i arăta cuiva tot felul de comenzi la un computer. Mi-am luat inima-n dinţi şi-am întrebat-o pe doamna bibliotecară: "Dar n-aţi putea să faceţi un curs de iniţiere? Poate mai vor şi alţii să înveţe." Iar doamna mi-a spus: "Păi, facem deja cursuri. Dacă vreţi, mergeţi chiar acum sus, la etaj, şi vă înscrieţi."
Notez în timp ce Maria Pănoiu vorbeşte, în ideea că, dacă bateriile reportofonului intră în

grevă, am totuşi ciorna mâzgălită a discuţiei. Cu ochii în carnet, mormăi încă o întrebare:
- Şi la ce urma să folosiţi laptopul?
- Oho, la multe. Dar în primul rând la călătorii. Asta mi-am dorit să fac toată viaţa, să umblu. N-am prea putut, şi ştiţi foarte bine de ce. Aşa că m-am gândit să suplinesc turismul propriu-zis prin călătorii cu ajutorul laptopului. Normal, nu-i totuna, dar măcar vezi nişte lucruri despre care până atunci doar citiseşi sau auziseşi vorbindu-se. În afară de călătorii, îmi place foarte mult arta, mai ales pictura. Şi uite că aveam dintr-odată posibilitatea să văd pe monitor o mulţime dintre tablourile pe care nu le găsisem în albumele de pictură. Înainte, când mă duceam la Bucureşti, ştiam din capul locului că trebuia să văd două, trei sau patru expoziţii. În ultima vreme m-am dus mai rar – şi la Bucureşti, şi la expoziţii. Numai că acum puteam face expoziţiile să vină la mine. La vârsta mea, e un avantaj.
- Bine, şi mai e posibilitatea comunicării cu oameni de departe.
- Aşa e, dar să ştiţi că la început nu m-am gândit la asta. Abia după ce mi-au spus mai multe cunoştinţe că poţi să vorbeşti şi să corespondezi cu ajutorul laptopului m-am decis să fac şi pasul ăsta.
- Şi cum a fost primul e-mail?
Maria Pănoiu râde pe jumătate mândră, pe jumătate mişcată de propriile candori tehnice.
- A, un spectacol, o mare victorie. L-am trimis unei prietene din America şi m-am lăudat la doamnele de la bibliotecă şi la o parte din colegii de curs. O aventură, ce mai.
- Un ritual de iniţiere.
- Cam aşa ceva.

Îmi place mult felul cum vorbeşte Maria Pănoiu. Destins şi distins, fără inflamări, cu un control atent al frazei. Se vede că a fost profesoară. Se vede în egală măsură că a interesat-o întotdeauna felul cum se prezintă în faţa celorlalţi. Îi studiez figura creponată de griji şi de vârstă, descifrând urmele pe care i le-a lăsat trecutul pe harta pometilor. Are o seninătate netrucată şi-o anume nobleţe a ţinutei pe care mă bucur că nu trebuie s-o caut în Centrul de Memorie Comunitară. E aici, în faţa mea, turnată în calapodul unei depline naturaleţi.

Chiar şi când plecăm din biroul unde am purtat discuţia, pentru a ne muta un pic în sala computerelor, ţinuta îi rămâne neschimbată. Se aşază la un calculator şi ne face o mică demonstraţie despre nivelul la care a ajuns. Ovidiu profită şi trage cadru după cadru. Pe chipul Sabinei înfloreşte ceva care seamănă binişor cu duioşia. Iar eu nu pot să n-o compar pe Maria Pănoiu cu un pianist aplecat peste clape şi storcând din ele emoţia muzicii. Îmi vin în minte primele măsuri din *Rapsodia* lui Rahmaninov pe o temă de Paganini şi puţin lipseşte să le fredonez, întru perplexarea asistenţei.

Închei prima etapă din turneul căutătorilor de poveşti pradă unei euforii pe care n-aş fi bănuit-o cu câteva ore în urmă. Nici măcar capcanele rutiere din Târgu Jiu nu reuşesc să-mi schimbe starea de spirit. Mă învârt de câteva ori cu Sabina şi Ovidiu în jurul Bibliotecii Judeţene, respectând nişte indicatoare care te obligă să ajungi mereu de unde-ai plecat, şi mă gândesc la traseele virtuale ale Mariei Pănoiu de-a lungul şi de-a latul lumii. Îmi pare rău că nu i-am

recomandat să se îmbarce la bordul laptopului şi să facă un drum până la Domul din Siena. Dacă tot îi place pictura, îl poate vedea acolo pe Rafael pictat de Pinturicchio în frescele care împodobesc biblioteca Domului. Tot ce pot să sper e că-mi citeşte gândurile şi dă click pe ce trebuie.

Mireasă, Bubo!

Biblioteca din Sănduleşti,
judeţul Cluj

Sănduleşti. Lângă Turda. O iei pe un drum care te duce printre dealuri, şi în câteva minute ai ajuns. E un început forţos de vară, cu nişte călduri cumplite, venite brusc, din neant, ca o palmă peste ceafă. Uliţa principală doarme dusă, prăbuşită în năuceala căldurii. E aproape de miezul zilei, dar nu prea se înghesuie nimeni să se-arate prin sat. În curţi nu e nicio mişcare. Copiii sunt la şcoală, iar restul lumii e la munci, pe câmp, sau pe la Turda. Dintre case, răsare o biserică hotărâtă, gălbuie, cu patru turle, mult mai mare decât bisericile obişnuite de prin alte sate. Undeva, la dreapta, se face un drumeag pe care doarme un ditamai autobuzul albastru. Case frumuşele, multe antene parabolice, câte o maşină adusă de pe-afară, din alt film, răspântia din centrul satului, marcată, ca peste tot, cu o troiţă. M-apuc să fac nişte poze. Pentru mine, e prima ieşire din seria preumblărilor care vor urma în lunile astea de vară, în care sunt căutător de poveşti. Sunt uşor încurcat şi nu ştiu de unde s-apuc firul care m-ar aşeza mai comod în starea de a descoperi, cât mai discret, povestea bibliotecii din Sănduleşti. De-aia sunt aici. Să văd, la faţa locului, cum mai poate supravieţui o bibliotecă sătească. Mi s-a spus că lumea se va aduna la şcoală – acolo unde e şi biblioteca – şi că o să văd cum încearcă locuitorii de la Sănduleşti să păstreze câte ceva din tradiţiile

locului. De-aici îmi vine şi starea asta. Aş mai lălăi-o pe uliţă, amânând momentul în care trebuie să m-apuc de treabă. Mă tot gândesc la chestiile pregătite pentru jurnalişti, la heirupismele făcute pentru ca totul să arate frumos, la mobilizările alea în care te simţi ca un vechi activist de partid venit în vizită de lucru.

La bibliotecă e viermuială mare. Copilăret cât încape, părinţi, lume de toate vârstele, îmbrăcată în costume populare. În dreapta, cum intri pe culoarul şcolii, pe o uşă albă, din termopan, şade o etichetă portocalie: "Sală Lapte Corn". De la uşa asta, până departe, în capătul culoarului, pe pereţi, stau desenele colorate în fel şi chip ale elevilor de la şcoală. Printre sori zâmbăreţi, ceruri de un albastru ameţitor, case şui şi haioase, mai găseşti şi câte un afiş cu programul Biblionet. În capătul celălalt al culoarului se zăreşte un război de ţesut. În jurul lui, câţiva copii chiăie cât îi ţin plămânii şi se distrează copios. Peste tot miroase a bucătărie şi a ceva ce produce, instantaneu, fâlfâire de urechi şi ploi torenţiale în gură. Cozonaci. Cozonaci tocmai scoşi din cuptor.

Biblioteca e cam cât vreo două săli de clasă. Curat ca la farmacie, ordine şi disciplină. Pe un raft, zăresc o colecţie de CD-uri şi DVD-uri cu muzică simfonică. Bach, Mozart, Beethoven, Liszt, Mahler... La Săndulești?! Dacă i-a păsat cuiva să cumpere aşa ceva pentru bibliotecă e lucru mare. Într-un colţ, câteva computere, fiecare cu webcam, căşti, microfoane, tot dichisul. Alături, un scanner şi o imprimantă. Ca-ntr-un film suprarealist, la mică distanţă de sculele astea, sculptorul local, Nea Ion Todea, şi-a aranjat expoziţia de

busturi ale unor personalităţi. Vlad Ţepeş, Isus, Avram Iancu... Printre figurile istorice, câte o miniatură de casă ţărănească. La început, te ia râsul. Pe urmă, vezi cu câtă candoare e făcut fiecare lucru aici, şi-ncepi să vezi povestea cu alţi ochi. E plin de lume. Fojgăiala aia dinaintea evenimentului. Toţi încearcă să-şi găsească loc, fiecare are o părere, se aranjează scaune, se îndreaptă cute imaginare ale costumelor populare, se mai cuminţeşte câte o şuviţă rebelă. Copiii fug încoace şi-ncolo. Tinerimea însă ia în serios povestea. Cu toate astea, undeva se simte o urmă de stinghereală. Unii au de jucat nişte roluri mai dificile. M-am prins de chestia asta mai târziu. Alţii nu mai pridídesc cu căblăraia de la o staţie de amplificare. Când toată treaba e gata, la probe se arde ceva. Înjurături înfundate, râsete, înţepături cu exemple din istorii recente ştiute doar de ei. Şi iar se ia la descâlcit toată măţăraia de fire care se îndreaptă spre celebra staţie, o sculă haioasă, ca o comedie veche, o cutie neagră care a văzut multe la viaţa ei. Abia acum se vede adevărata dimensiune a ceea ce vor face oamenii ăştia, aici, la Biblioteca Săndulești. O nuntă. O să simuleze o nuntă tradiţională, ca la carte. Ba chiar şi o şezătoare, aşa cum se făcea odinioară. Mi s-au muiat picioarele. Toate astea, doar ca să văd eu şi să povestesc mai departe. Şi ca să se ştie că aici nu e un capăt de lume, ci că sunt o mulţime de chestii de văzut şi de auzit. Uiţi de toate astea când începe şezătoarea. Cu toţii îşi iau rolurile atât de în serios, încât ai senzaţia că ai intrat într-un film. E clar că totul e, aşa, mai... "demo". Dar nimeni nu se fereşte să recunoască şi să asume treaba asta. Se mai ţin şi acum şezători.

La bibliotecă. Au cu totul alt chip decât adunările de odinioară. Cel mai des se adună femeile care cos şi stau de vorbă. Dar de data asta vor să arate că ştiu cum se făcea aşa ceva pe vremuri. Şi fac un soi de reconstituire, care e amuzantă şi serioasă deopotrivă.
Maria Feneşan – poreclită Bioaca – e una dintre vedetele locale. E bocitoare, când e cazul, dar o dă şi pe veselie, dacă e nevoie. Cântă din toată fiinţa, face versuri, improvizează, umple locul cum nu s-a mai văzut. Fără să prinzi de veste, a început spectacolul. Ne-am mutat în "pe vremuri". Din când în când, unii mai întrerup şi fac tot soiul de corecţii. Adică nu se făcea aşa, ci un pic altfel. Unii râd, alţii zic un "Taci, tu, că io nu ştiu să fi fost aşa!", iar treaba merge mai departe, condusă aprig de Bioaca. Pe urmă, prind curaj şi alţii, iar în curând e înghesuială la luarea de cuvânt, adică la cântat. Ba o doină, ba un cântecel învăţat de la bunicul sau de la bunica, ba cu glas mai muzical, ba mai bocciu, adunarea a pornit-o pe firul veseliei. Într-un târziu, s-a reparat şi staţia. Cârâie, pârâie, ţiuie, şuieră, dar nu contează. E, pur şi simplu, de aici. Din filmul ăsta. Au şi ceteraş, adică viorist, şi fluieraş. Când cineva nu-şi aminteşte ceva din vechime, nu-i bai. O dau, cu toţii, pe romanţe, până s-o clarifica imaginea despre trecut.
Nea Liviu Borza e rapsod popular. Zice poveşti auzite din străbuni. La un moment dat, acţiunea unei poveşti se petrece într-o pădure. Şi unde nu-ncepe Nea Liviu să facă exact ca... pădurea. Auzi vântul, iarba care foşneşte, toate boncăluielile şi huhurezismele, registrul complet al repertoriului păsăresc, clipocitul pârâului săgetat de păstrăv. Şi, pe măsură ce

primeşte feedback (scuzaţi!) de la public, cu atât mai abitir o dă pe imitarea naturii. Uneori mai izbutit, alteori mai cum crede el că ar trebui să fie, dar, în mod sigur, comic de-adevăratelea. Publicul râde, îşi dă coate, cei mai mulţi se uită triumfător în direcţia oaspetelui, care trebuie să vadă amplitudinea talentelor locale, între care Nea Liviu ocupă un loc de frunte. La un moment dat, cineva aminteşte de Ciufulit, un obicei în care fetele, într-un joc erotic, se ciufulesc între ele, să atragă atenţia băieţilor. Altcineva aminteşte de Sfârşang, un obicei cu sperietură, apariţii, închipuiri, draci şi alte alea. Bag samă că vine din ungurescul *farsang* (carnaval). Pe urmă, vine rândul lui Teodor Abrudan, fostul staroste al satului. Zice şi el câteva poveşti din vechime, mai ales despre nunţi, şi-o ia fin, pe după cireş, ca să pregătească, de fapt, piesa de rezistenţă a spectacolului. Adică nunta.

Şi, zău, începe O NUNTĂ. Doi tineri îmbrăcaţi în straie populare, foarte serioşi, şi ea, şi el fac pe mireasa şi mirele. Bioaca performează diferite ţipurituri, Nea Teodor îşi intră triumfător în rolul de staroste, şi toată adunarea, cu mic, cu mare, merge în peţit. Casa miresei s-a improvizat în cancelarie. Scena peţitului se desfăşoară cu tot dichisul, cu texte de demult. Ei bine, cu toate că e o simulare, şi ştim cu toţii treaba asta, un fior tot străbate scena, în câteva momente. De-acolo, mergem direct la felicitări, masă şi dans. Toată şcoala s-a transformat într-un spectacol. Se cântă, se plusează cu tot soiul de strigături şi chiuituri. Cu sau fără staţia care se arde o dată la un sfert de oră, ceteraşul şi fluieraşul sunt în formă maximă şi cântă de sare cămaşa de pe ei. Mergem în sala de sport,

care e, de fapt, în zilele obişnuite, o sală de clasă goală. Acum s-au pus mese şi scaune. Întâi se spune un Tatăl Nostru, după care ne aşezăm la masă. Şi vine rândul altei părţi a tinerimii. Trupa de dansuri populare, altă mândrie a locului. Îmi explică despre toate astea Augustin Nistor, reprezentantul Asociaţiei Păstrătorii Tradiţiei. Tot el mă sfătuieşte patern să nu mă umflu cu cozonac. Vin nişte sute de sarmale. Şi chiar vin, şi nu se mai termină, clădite irezistibil, lângă grămezi de felii de pâine proaspătă, cu coajă crocantă, căpietoare. Mizanscena n-ar avea haz şi nici autenticitate fără miros de sarmale. Pe deasupra, mai sunt şi foarte bune, cu arome de-ţi încreţesc părul, cu varză care pocneşte fin între măsele, lăsând să zburde până în fundul creierilor sucul ăla indescriptibil, izvorât din tocătura de porc şi vită, în care s-au prefirat cimbrişoare, piperuri şi alte continente de arome.

O fi doar o simulare, dar e frumos şi, paradoxal, cumva adevărat. Şi toţi oamenii ăştia fac povestea asta din drag de locurile lor. Biblioteca de la Sănduleşti e un loc extraordinar de viu. Nu e nimic obscen aici, nimic păcălit din motive ieftine. Au uitat de multă vreme de oaspetele venit acum câteva ore, şi-au plecat pe de-ale lor, pe amintiri, pe bancuri locale, pe jocurile tinerimii şi pe bârfele benigne, fără de care sarmalele şi pâinea călduţă, cu coaja plesnită, n-ar avea niciun farmec. La un moment dat, după chicoteli şi alte dări de coate, între două ture de sarmale, se face obiceiul cu naşa şi cu găina. Naşa, interpretată de o tânără localnică, nurlie şi cu totul memorabilă, primeşte o găină pentru care trebuie să

plătească nişte bani. Curg textele în rimă, ca la robinet. Tot aici, un amănunt uşor barbar. Se tot chinuiau să înfigă o ţigară în ciocul bietei găini, care era cumplit de speriată şi de tulburată. De ce o ţigară, n-aş putea spune.

Adriana Pătăcean, bibliotecara, e o prezenţă extrem de discretă. Nu s-a-nfipt deloc să fie în centrul atenţiei. A orchestrat cât a putut de fin toată mizanscena şi s-a mulţumit să se bucure în sinea ei că i-a ieşit treaba. Datorită Adrianei, biblioteca din Sănduleşti nu e un cavou cu cărţi. E un spaţiu în care se mişcă oameni vii, de acum, cu tot ce-o fi bun, şi cu tot ce-o fi rău în vremurile de acum. Puştimea vine la computere şi, aşteptându-şi rândul, mai pune mâna pe o carte. Alţii, oameni în toată firea, mai vin la un Skype, să-şi vadă şi să-şi audă rubedeniile plecate aiurea, la muncă, pe toată planeta. Joia, e şezătoare, aşa, contemporană, dar... e. Se ţine. Femeile vin aici să coasă şi să stea la o vorbă. Biblioteca e locul cel mai plin de viaţă din întreaga comunitate.

Tentaţia comună e să spui că s-a dus totul în derizoriu, că tradiţia e iremediabil pierdută, că sticla de suc a înlocuit apa de izvor şi că vodca proastă a înlocuit pălincile locale. Fals. Cumplit de fals. Vezi o sticlă de Pepsi şi, dintr-odată, zici că s-a terminat eternitatea de la sat. E o tâmpenie să gândeşti aşa. Transformările sunt extrem de fireşti. Dacă n-ar fi aşa, am vizita cimitire, nu locuri vii. Am fost într-un sat în care biblioteca e inima comunităţii, aşa cum e ea, la ora asta. N-am fost în vizită la un muzeu al satului. La plecare, am zărit, pe o masă, un text printat de bibliotecară, pentru momentele de strigături de la nuntă. Îl redau întocmai:

"Mireasă-Bubo
Zî ceteraş acum
Să zic şi eu câteva.
Tu mireasă draga mea,
Înainte de-a pleca
Opreşte-te un pic în prag,
Cheamă-ţi părinţii cu drag.
Cheamă-i şi le mulţumeşte,
Că frumos te-o ştiut creşte.
Şi te-o crescut cum o vrut,
Că tu fraţi n-ai mai avut.
Te-o crescut, te-o învăţat,
Tu bine i-ai ascultat,
Şi-a vede mumă-ta mâne
Cât de rău îi fără tine.
Tu mireasă draga mea,
Eu ceva te-aş învăţa,
N-o uita pe maică-ta,
Nu-l uita pe tatăl tău,
Fără tine le-a fi greu.
Tăt or ieşi până-n prag
Şi te-or aştepta cu drag.
Frunză verde busuioc,
Cale albă şi noroc."

La clătite, înainte

Biblioteca Judeţeană "Antim Ivireanul" din Râmnicu Vâlcea, judeţul Vâlcea

Pacea intră în război. Mai precis, doi voluntari din Corpul Păcii se luptă cu inerţia. Sunt echipaţi ca pentru bucătărie, nu ca pentru front. În loc de căşti, staţii radio şi aruncătoare de grenade, au şorţuri, mănuşi de celofan şi nişte instrumente la graniţa dintre polonic şi spumieră. Teatrul de luptă e spaţiul din faţa Bibliotecii Judeţene "Antim Ivireanul" din Râmnicu Vâlcea, o construcţie hipermodernă, care curentează armonia neoromânească a zonei.

Mai întâi, protagoniştii. Ea, Veronica Barker. Corpolenţă veselă, jovialitate neprefăcută, energie dintr-un robinet care nu se închide niciodată. Zâmbet de educatoare tolerantă, cercei care tatonează barocul, gesturi largi, ochi vii. El, David Barker. Barbă şi mustaţă blonziu-roşcovane. Tunsoare corectă. Figură de cercetător care conduce prin scânteieri de geniu un laborator de care muritorii simpli încă n-au aflat. Sau de killer pe care nu-l bănuieşte nimeni, atât de bine simulată îi e candoarea şi atât de liniştită firea (gândul zboară, fără să vrea, la ucigaşul din *Colecţionarul de oase* şi rămâne acolo câteva clipe).

Şi-acum, evenimentul. O strângere de fonduri pentru dotarea Secţiei de limbi străine a Bibliotecii Judeţene. Cum? Printr-un cârlig gastronomic: clătite americane cu sirop de arţar. Americanii practică şi ei diviziunea

muncii. Veronica vinde ceea ce David pregăteşte. Totul pe muzică de-a casei, de la *Take It Easy* al lui Eagles la *American Land* al lui Springsteen, cu popasuri prin Doors, Chicago şi Survivor. Înainte de declanşarea ostilităţilor, Corina Bedreagă, PR-ul bibliotecii, ne plimbă prin toate sălile de la toate etajele. Deşi multe cărţi sunt vechi, totul miroase a nou. Scări lungi, stâlpi ocru, balustrade de nichel şi un tavan vitrat pe care nu ştii unde să-l încadrezi. Încerc o nelinişte şi-i dau glas imediat: "Lifturi aveţi?" "Sigur, ceva mai în spate", răspunde Corina. Aşa, da. Altfel nu i-aş fi văzut bine pe vârstnicii care s-ar fi încumetat spre ultimul nivel.

După turul instituţiei, descoaserea voluntarilor. Veronica e fluentă într-o română pe care susţine – la limita plauzibilului – că a învăţat-o în câteva luni, de prin iunie 2009 până spre toamnă. (Înainte de-a poposi la Râmnicu Vâlcea, Barker-ii au stat destul de mult la Târgu-Neamţ, unde David a fost profesor de limba engleză, iar Veronica, terapeut.) David e mai reţinut, fără a fi crispat, şi oricum preferă acţiunea retoricii. Ne aşezăm undeva la parter, flancaţi de PR-ul Corina Bedreagă şi de Bogdan Dobre Serafim, care se ocupă, printre altele, de Secţia de limbi străine a bibliotecii. Veronica se uită la ceas. Încă o jumătate de oră până la începerea evenimentului. O asigur că n-o să-i stricăm desfăşurătorul şi surâde fără echivoc: "Atât v-ar trebui."

- Bun, şi cât speri să obţii prin strângerea asta de fonduri? întreb, având grijă să deschid reportofonul.

Veronica e precisă ca bisturiul unui chirurg abstinent.

- Trei sute de lei. Pare o sumă mică, dar ne ajută.
Clatin din cap, pradă unui puseu de scepticism.
- Chiar e mică suma.
- Da, dar se adaugă alteia, desluşeşte Veronica, secondată de aprobările din cap ale lui David. Am câştigat deja un grant de cinci sute de dolari, prin Corpul Păcii. Pentru echipamente utile Secţiei de limbi străine a bibliotecii. Cu ce strângem azi şi cu ce avem deja, o să asigurăm o dotare mai bună.
- Asta ce-nseamnă?
- Înseamnă tablete android, playere MP3 şi MP4 cu materiale pentru studiul limbilor străine şi nişte scaune sau fotolii pe care să se poată sta mai comod când înveţi.
Bogdan Dobre simte că a tăcut destul.
- Poate că noi ne-am fi oprit după primul pas, spune el, dar Veronica a venit într-o zi la mine şi mi-a zis: "Ştii, mai avem nişte sirop de arţar şi nu cred că-l terminăm prea curând dacă-l mâncăm noi doi. Ce-ar fi să facem o acţiune? Să preparăm nişte clătite americane şi să punem la cale o strângere de fonduri?" Ideea mi s-a părut excelentă, chiar dacă am avut o mică strângere de inimă. Fiindcă, după ştiinţa mea, aşa ceva nu s-a mai întâmplat în oraş până acum. Iar la început e greu. Şi te poţi trezi că lumea suspectează alte lucruri.
Mă uit la iniţiatoare. Veronica îmi întoarce privirea şi confirmă cu un gest scurt din cap. E exact aşa cum a povestit Bogdan.
- Şi crezi c-o să strângeţi cât v-aţi propus?
- Sperăm că da. Am făcut promovare, ne-au ajutat colegii de la "Antim Ivireanul", suntem bine plasaţi, în centru. Iar Biblionetul aduce lume mai multă ca înainte la bibliotecă. În

mod normal, ar trebui să strângem. Poate chiar un pic peste.
Simt nevoia să devin antipatic.
- Şi dacă nu strângeţi?
David mă fixează cu o căutătură de om căruia i s-a spus că musca e mamifer. Veronica dă din umeri şi răspunde cu o anume îngăduinţă:
- Măcar le dăm oamenilor o idee despre ce înseamnă voluntariatul.
- Din câte ştiu, expresia *there's no free lunch* vine tocmai de la voi, din America, insist cu perfidie.
- E-adevărat, spune Veronica. Dar dacă te gândeşti bine vezi că pragmatismul şi binele comun sunt compatibile. Iar voluntariatul e unul dintre lucrurile care le leagă. Noi, cei din Peace Corps, şi colegii noştri de la Europe Direct o ştim foarte bine.
Discuţia continuă, dar nu pentru multă vreme. Discret şi ferm, David dă semnalul că trebuie începute pregătirile. În improvizaţia cuisinieră din faţa bibliotecii începe să se adune materia primă, prin grija altor câteva voluntare adolescente de pe ale căror chipuri nici urmaşii uraganului Katrina n-ar putea să şteargă zâmbetul. Ies în urma Barker-ilor şi mă uit cât de natural iau poziţiile de lucru – David lângă nişte tigăi negre, Veronica în faţa unei tarabe de după care urmează să-şi aştepte muşteriii. Valsul clătitelor poate începe.
Şi chiar începe, după douăzeci de minute de acţiuni preliminare. Oferta e mai diversă decât pe afiş. În afara siropului de arţar, există şi alte umpluturi care-l îmbolnăvesc de nervi şi de poftă pe diabeticul care sunt: finetti, unt de arahide, gem de caise, gem de piersici, sirop de vişine. Pe tarabă se răsfiră fluturaşi

tematici. Pe partea din faţă a fiecăruia stă scrisă reţeta clătitelor, iar pe verso, scopul strângerii de fonduri. Muzica ritmează activitatea protagoniştilor şi dă de ştire cui trece prin dreptul bibliotecii că acolo se petrece un lucru care sparge rutina. Cu un halat stacojiu pe el, schimbând instrumentele ca în blocul operator şi cu o expresie de concentrare sârguincioasă pe chip, David bucătăreşte în elementul lui. E calm, priceput şi sigur pe sine. Face parte din categoria oamenilor capabili să se mişte în surdină toată viaţa, din leagăn până sub cruce. Are un *modus operandi* care nu admite tatonări, paşi prisoselnici, şovăieli. Doi metri mai încolo, Veronica scrutează peisajul şi pândeşte răbdurie ivirea primilor clienţi. Mă întreb dacă nu cumva ziua frumoasă, cu soare plin şi grade multe, e o capcană. Fiind vineri, unii oameni tind să-şi înceapă weekendul mai devreme şi să plece din oraş. Tot e bine că n-au întins-o de la jumătatea săptămânii, îmi spun, amintindu-mi de vorba unui hâtru: "Miercurea e ziua cea mai nesuferită dintre toate. Îţi strică şi weekendul de dinainte, şi pe cel de după."

Între timp, Ovidiu începe să târcolească zona, îmbrăcat în accesorii foto şi tânjind, ca de obicei, după invizibilitate. Nu-i place să fie observat. Când îl văd, cei din apropiere abdică, involuntar şi oricât de puţin, din propria naturaleţe. Mulţi stau la poză – exact ce nu-şi doreşte un fotograf adevărat. Ovidiu caută unghiuri, combină elemente, suprapune planuri, vede câteodată ceva ce alţii nici nu bănuiesc, vânează un gest, un chip, o mână în evantai, un zvâcnet de muşchi pe figură sau un rânjet imprudent. Şi descoperă ceea ce

intuise mai devreme Bogdan Dobre: că toate începuturile sunt anevoioase. În prima jumătate de oră, lumea nu dă buzna. Chiar ai impresia unei farse conspirative în care fiecare cetăţean din Râmnicu Vâlcea îi susură celuilalt "Începe tu", pentru a i se răspunde "Ba tu". Cu toate acestea, sclipirea din ochii Veronicăi e tot acolo. Zâmbetul, la fel. O fi ştiind ceva.

După alte zece minute, mă lămuresc. Ştie. Ca vestală de rit lung pe altarul voluntariatului, Veronica a aflat de mult că apatia iniţială nu trebuie dramatizată şi văzută ca avanpremieră a eşecului. Serenitatea de azi e rodul experienţelor acumulate în România, în America şi oriunde apar, din loc în loc şi din timp în timp, oameni care le spun semenilor că binele nu e doar o iluzie. La început răzleţi şi sceptici, vizitatorii se îndesesc după trei sferturi de oră de la începerea evenimentului. Sigur, nu sunt toţi ahtiaţi după clătitele americane. Sau, dacă sunt, nu se pot elibera din marcajul inclement al însoţitorilor. E cazul unei fetiţe de cinci ani, vrăjită de ritualul lui David, dar pusă la punct de o mamă vigilentă: "Nu-ţi iau, că îngraşă. Vrei să ajungi cât...?" Veronica o aude şi, ghinion, o înţelege, dar survolează cu tact episodul. Sabina îl concurează pe Ovidiu cu armele ultimului şi trage în poză tot ce mişcă.

Şi mişcă destule. Dacă în urmă cu patruzeci de minute curioşii se numărau pe degete, acum se formează deja o coadă la taraba unde prezidează Veronica. Mai mult liceeni şi elevi de gimnaziu, câţiva puşti de şcoală primară şi – considerabil mai rar – adulţi. Dar vin şi ei, atraşi mai degrabă de forfota din faţa bibliotecii decât de capcana calorică a Barker-

ilor. De fapt, aici e şpilul. Fără program şi fără manevre subtile din partea celor interesaţi, spaţiul din faţa bibliotecii devine loc de întâlnire. Mai cu seamă pentru adolescenţi. Ceea ce altădată ar fi părut un alint utopic este acum realitate. Tinerii îşi fixează mai departe rendez-vous-uri la biliard, pe terenul de baschet sau la ştrand, numai că între timp pe harta reperelor uite că apare şi biblioteca. Fie şi pentru atâta lucru, Biblionetul îşi trece în palmares o izbândă. Cu atât mai mult cu cât cei care se adună aici nu sunt tocilari halucinaţi de obsesia premiului, olimpici palizi sau studioşi care fac abstracţie de bucuriile vieţii. Nici vorbă. Doi liceeni discută despre soarta Universităţii Craiova ("l-au lucrat mafioţii din federaţie pe Mititelu, dar nici el nu-i mai breaz", sună sentinţa ambalată în năduf suportericesc), patru fete cercetează toaletele semenelor, câteva cupluri se sărută ca în parcuri, pe bănci sau în iarbă. Dacă Antim Ivireanul ar putea zâmbi din piatra statuii, ar face-o.

În timp ce Sabina plonjează în apele socializării, Ovidiu începe să mitralieze paşnic. Şi după ce prinde în poză câteva grupuri de elevi venite cu tot cu profesori, dă peste două fete de şcoală primară, care, abia ieşite de la coadă, cu prada dulce pe farfurioare de plastic, se trezesc în faţa obiectivului. Una, îmbrăcată în uniformă, râde candid spre prietena ei, subliniind ineditul momentului. Cealaltă, în schimb, iese din lumea copilăriei şi se aşază într-o clipită în iluzia star system-ului, echipată cu o haină roşie şi cu un surâs de divă în devenire. Mă uit la ea şi o văd peste zece ani, în viaţa şi în logica unei vedete de televiziune sau de film.

Căci, în secunda când dă cu ochii de cameră, trăsăturile i se recompun ca la comanda unui regizor nevăzut şi în faţa noastră se iveşte un chip conştient de propria forţă de seducţie. Fata nu poate avea mai mult de nouă ani, însă pare predestinată unei cariere-spectacol. Şi unde asta? Păi, cum unde? În faţa bibliotecii.
Tabloul se modifică de la un minut la altul. Doar două sunt lucrurile care rămân la fel: hărnicia gospodărească a clătitarului David şi dexteritatea bonomă a vânzătoarei Veronica. Indiferent de ponderea clientelei, cei doi nu scapă din vedere obiectivul acţiunii: strângerea unei sume care să ajute Secţia de limbi străine a bibliotecii să devină mai eficientă şi mai prietenoasă în relaţia cu utilizatorii. Punct ochit, punct lovit. După câtă lume a trecut deja pe la tarabă, se pare că planul va fi depăşit. Sigur, formula "depăşire de plan" sună neplăcut într-o ţară unde asemenea vorbe erau până acum două decenii vehicule ale minciunilor de propagandă, însă acum lucrurile pot fi spuse şi trăite fără fard. Iar adevărul acesta e, şi nu altul: în două ore, Veronica şi David Barker strâng dublul sumei scontate. N-a stat nimeni să numere câţi cumpărători au trecut în pelerinaj pe la tarabă, însă par să fi fost cam trei sute, dacă nu mai mulţi. Or, dacă o iniţiativă ca aceasta adună trei sute de oameni în jurul noţiunii de bine comun, îţi poţi permite un moment de optimism şi o prognoză. Reţeta e la îndemâna oricui şi bate în simplitate reţeta clătitelor. E nevoie doar de entuziasm, de putinţa de a-ţi rosti convingător gândurile şi de farmecul sincerităţii. Restul, credeţi sau nu, vine de la sine.

Dimi qualcosa in italiano

Biblioteca din Ţânţăreni,
judeţul Gorj

Despre Ţânţăreni poţi să afli o mulţime de informaţii pe care le uiţi de îndată ce le-ai descoperit. Are sol podzolit, pseudogleizat şi aluvial, ascunde depozite de pietrişuri cristaline şi se laudă cu un colosal evantai ornitologic. Până la Filiaşi sunt patru kilometri, până la Târgu Jiu, şaptezeci, iar până la Craiova, patruzeci. De unde vine numele localităţii? De la ţânţari, evident. De la ţânţarii care roiau deasupra celor două bălţi – Motorinul şi Balta Ulmului – care înconjurau aşezarea cu mulţi-mulţi ani în urmă. Între timp, bălţile au secat, iar ţânţarii şi-au luat zborul spre poezia lui Topârceanu ("Şi te poartă sub escortă / O cohortă / De ţânţari subţiri la glas, / Înzestraţi la cap c-o sculă / Minusculă / Cu pretenţie de nas."). Însă denumirea s-a păstrat.
În prezent, Ţânţăreni are 5682 de locuitori şi o furnică. Pe furnică o cheamă Iuliana Ionescu, se ocupă de biblioteca din comună şi scrie în fiecare dimineaţă o plângere pe care nu ştie unde s-o depună. Obiectul plângerii? Ziua are prea puţine ore şi săptămâna prea puţine zile pentru câte ar fi de făcut la bibliotecă şi în jur. La sfârşit de zi, Iuliana arată ca la prima oră. Ai spune că tocmai a venit la serviciu, nu că se pregăteşte să plece acasă, unde ai ei îi sugerează de la o vreme că,

dacă tot stă atât de mult la bibliotecă, poate că n-ar fi rău să se treacă la întreţinere tot acolo. Şi e suficient să te uiţi la ce scrie pe faţada aşezământului ca să-ţi dai seama de ce Iuliana Ionescu riscă să devină oaspetele de lux al propriei familii. Biblioteca e doar una dintre penele de la pălăria Iulianei. Celelalte sunt Muzeul satului, Clubul pensionarilor, Ludoteca şi Căminul cultural.
Ovidiu, cu flerul lui detectivistic, arată spre o uşă de la parter şi întreabă:
- Aici ce e?
- Cercul de muzică populară. Copiii învaţă să cânte la fluier.
- Pot s-arunc un ochi? Deranjez?
- Nu, nici vorbă. Probabil că nici n-o să vă bage în seamă.
Ce bine-ar fi, îşi spune Ovidiu, mlădiindu-şi corpolenţa prin încăperea unde şapte băieţi şi-o fată cântă la fluier sub îndrumarea unui instructor pe care, după sunetele care străbat spre noi pe coridor, îl bănuiesc că e deja mândru de roadele propriei pedagogii. Între timp, Sabina, Iuliana Ionescu şi cu mine urcăm la etaj, unde perdelele opresc lumina soarelui, dar sunt neputincioase în faţa căldurii. După ce-mi storc bine batista, încerc să-mi fac vânt cu reportofonul, spre hazul unor puşti care se uită la mine ca la un rinocer cu acnee. Le fac cu ochiul şi le divulg cauza derutei:
- Am avut o zi grea. Pe drum, o tanti a încercat să ne ucidă cu nişte merdenele. Şi n-a vrut să ne dea pâine. A spus că n-are, chit că-n spatele ei se înălţa un munte de franzele.
Puştii chiţăie încântaţi. N-au mai văzut de mult un ţăcănit în carne şi oase. De la Bucureşti, unde mai pui! Pe chipul îndeobşte

senin al Sabinei trece un nor la evocarea episodului. Ştie despre ce vorbesc, a intrat cu mine în brutăria unde o torţionară cu aparenţă de om binevoitor a vrut, cine ştie din ce motiv, să ne trimită în lumea drepţilor. Iuliana Ionescu se chinuie să păstreze un zâmbet ceremonios, dar se vede că şi în mintea ei şi-a făcut loc îndoiala. O simt că încearcă să ghicească locul de unde-am evadat. Bălăceanca? Socola? Spitalul 9? Of, şi cu câtă nerăbdare ne aşteptase. Fusese anunţată că aveau s-o viziteze nişte oameni sănătoşi la cap. Şi când colo... ăsta. Tot e bine că n-am descoperit aici că plecasem fără baterii pentru reportofon. Lumea ar fi fost convinsă că-l luasem pe post de evantai.

- Am aflat că vă ocupaţi şi de instruirea adulţilor care nu ştiu să lucreze la computer, mă adresez Iulianei, ca să-i demonstrez că am şi momente de normalitate. Aţi făcut vreun curs?

- Da, nu demult, în martie. Iar după ce m-am întors am avut privilegiul să-i instruiesc pe trei dintre foştii mei profesori de la şcoală. Am ajuns profesoara dascălilor mei.

- S-au inversat rolurile, susură Sabina.

- Exact.

- Şi cât a durat instruirea asta în care-aţi stat, cum s-ar zice, la catedră?

- Mai puţin de-o săptămână. Patru zile. Cât a fost nevoie ca să se familiarizeze dumnealor cu noua tehnologie. Dar staţi puţin, vă supără dacă o invit la discuţie şi pe doamna Godinel? Tocmai a intrat. Mi-a fost profesoară de română, un om de pus la rană.

Monica Godinel are cam şaptezeci de ani şi şi-a conservat vioiciunea. E îmbrăcată în negru, poartă ochelari şi are pe chip o expresie de

precauţie extremă faţă de relele văzute sau doar ghicite ale lumii. Se aşază cu mişcări grijulii şi, din fericire, nu observă reportofonul. În fundul sălii, copiii veniţi pentru computere îşi văd de treabă, cu un vag regret faţă de felul cum am pus punct confesiunilor dureroase. Nu-i nimic, o să mai apară şi alţi ciudaţi.
- Înainte să vă deschidă Iuliana uşa informaticii, ce era calculatorul pentru dumneavoastră? o întreb pe profesoara pensionară, ca să sparg gheaţa.
- O necunoscută, o enormă necunoscută, răspunde Monica Godinel. Noroc că Iuliana a avut multă răbdare cu mine şi m-a deprins cu unealta asta. A fost interesant, de ce să mint? Sigur, când am văzut că eram cel mai vârstnic cursant am avut o mică emoţie, dar după aceea mi-am dat seama că nici ceilalţi nu erau mult mai tineri. Oricum, ne-a plăcut tuturor.
- Cum i-aţi atras pe cursanţi? La ce-au reacţionat cel mai bine? vreau să aflu de la bibliotecară.
- A, la cititul presei online şi la posibilitatea de-a comunica repede cu nepoţii. Fiind oameni trecuţi de-o anumită vârstă, principala grijă erau nepoţii pe care nu-i mai văzuseră de mult şi de la care nu mai primiseră veşti.
- Rudele dumneavoastră unde sunt? Afară? mă întorc eu spre profesoara de română.
- Ei, afară, pufneşte doamna Godinel. Afară din judeţ. La Piteşti. Glumesc, am şi la Târgu Jiu.
- Şi comunicaţi des?
- Destul de des, dar mai mult la telefon. Sunt oameni ocupaţi. Oricum, când vreau să le trimit un e-mail, vin aici, la Iuliana. Mă rog, mi-au promis c-o să-mi cumpere un

computer, ca să câştig timp. Şi o s-o facă, au posibilitatea.
- Mai folosiţi computerul şi la altceva?
- Nn... nu prea.
- Ei, nu, intervine Iuliana. Doamnei profesoare îi plac mult tradiţiile locale, portul popular. Şi tocmai a cumpărat un costum naţional după ce l-a văzut pe Internet.
- Aşa e, îşi aminteşte Monica Godinel. De la Severin l-am luat.
Între timp, nu se ştie prin ce procedeu paranormal, ne trezim că Ovidiu, căruia niciunul dintre noi nu-i remarcase prezenţa, ne-a făcut deja vreo douăzeci de poze, după ce-a isprăvit cu băieţii şi fetele de la calculatoare.
- Dac-aţi avea acasă şi calculator, şi radio, şi televizor, pe care l-aţi folosi mai des? o întreb pe doamna Godinel, fără să-mi dau seama că intru în logica opţiunilor de tipul "Pe cine iubeşti mai mult, pe mama sau pe tata?".
- Probabil c-aş folosi calculatorul, ce e nou te-atrage. Ehe, bine-ar fi fost să-l fi avut deja de câţiva ani şi să fi ştiut să umblu la el. Băiatul meu a condus un şantier în Franţa, la Saint-Nazaire, şi-a stat acolo patru ani. Plus un an în Maroc. Atunci ne-ar fi prins bine ambilor să fiu informatizată. Dar nici acum nu-i rău.
- Mă mai interesează un lucru, insist. Când deschideţi un ziar online, ce anume citiţi, care sunt zonele de interes?
- Să ştiţi că ziare centrale nu prea mai citesc. Am avut o vreme abonament, dar gata, nu mai e cazul.
- Şi din presa locală?
- Soţul e cu sportul, eu... cu mai multe. Articole sociale, chiar şi de politică. Mă rog, de

toate. Dacă sunt pertinente şi documentate, cu mare plăcere.
Iuliana Ionescu deviază cursul discuţiei cu o intervenţie bine ţintită.
- Nu ştiu dacă vi s-a spus, dar avem şi-un club al pensionarilor aici.
- Am văzut firma la intrare.
- Bun, acum e ceva mai rece (la auzul acestor cuvinte, fac o figură perplexă şi reîncep să asud), dar peste vară se strânge multă lume la club. Şi doamna Godinel, şi alţii. Sunt voluntari desăvârşiţi ai bibliotecii. Vine şi soţul doamnei primar, care-a fost profesor de matematică şi care vara ţine cursuri de matematică distractivă. A, era să uit. Tot doamna Godinel mă ajută foarte mult la muzeul de la parter. Dacă aveţi timp, trecem să-l vedem.
Pe-asta trebuie să mi-o notez, îmi spun şi mâzgălesc repede în agendă. Matematică distractivă. Sinteza contradicţiei în termeni. Pentru un umanist cu frică de ştiinţele exacte, e ca şi cum ai spune "ayatollah libertin".
Înainte de-a mă despărţi de Monica Godinel, aflu că a fost o vreme bibliotecară şcolară şi comunală. I-a transmis ceva din dragostea pentru meserie Iulianei, care mă asigură că, în ultima vreme, la bibliotecă vine mai multă lume decât înainte.
- Poate fiindcă bibliotecara e tânără şi drăguţă, sugerez, gafând cu seninătate.
- În mod sigur de asta, confirmă Monica Godinel, indiferentă la ultraj. Şi foarte activă. Se ocupă şi de echipa de dansuri a Căminului cultural. Şi de câte altele. Îi place, asta e explicaţia. Îi place să citească şi-i plac copiii. ("E o meserie pe care poţi s-o faci, sau în orice caz o înţelegi cu adevărat, doar dacă eşti

mamă", completează Iuliana.) Gândiţi-vă, a avut ocazia să lucreze undeva cu trei mii de lei pe lună şi n-a vrut. Vai, domnişoară, dar ce faceţi, fumaţi? schimbă ea macazul, virând spre Sabina şi surprinzând-o, cum se spune, "în flagrant, cu mâna pe delict". E păcat, zău aşa. Vă strică şi plămânii, şi frumuseţea.
Expresia profesoarei de română capătă pe nepusă masă un tăiş iacobin. Ghicesc în ea o adversară neînduplecată a abaterilor, oricât de mici. Încerc s-o îmbunez.
- Vă daţi seama cum arăta când s-a apucat, dacă acum arată aşa.
Când umorul se întâlneşte cu exigenţa inclementă, e ca la buletinul meteo: descărcări electrice şi vânt cu aspect de vijelie. Spre şansa Sabinei şi a mea, în apropierea Iulianei răsare chiar atunci unul dintre copiii pe care-i văzuserăm la sosire tastând cu dexteritate la un computer, în compania a doi prieteni sau colegi. Schimbarea de ştafetă şi de generaţie se produce sub ochii noştri, iar blondul cu bluză de trening se aşază pe scaunul eliberat de profesoara Monica Godinel.
- El e Gabriel. Tot voluntar.
Parcă-mi spusese Sabina ceva. Ceva legat de Italia. Probabil că dac-ar fi fost vorba de altă ţară aş fi uitat instantaneu.
- Salut, Gabi. Câţi ani ai? îl întreb, încercând să evit tonul interviului de angajare.
- Doişpe, zice blondul cu un început de râs stârnit, probabil, de amintirea felului cum povestisem despre merdenea şi despre brutăriţa asasină.
Iuliana Ionescu îmi rezumă povestea lui Gabriel, precizând, cu precauţiile corectitudinii politice, că, în ciuda părului blond, e "de etnie romă". Ceea ce nu pare să

fie o problemă pentru ceilalţi. Încă de la cantonamentele din ludotecă (vârstă preşcolară plus clasele unu–patru), Iuliana i-a obişnuit pe copii cu ideea că, la intrarea aici, diferenţele de pigment se sublimează în prietenie şi în jocuri la care participă cu toţii. Spre lauda lor, părinţii n-au avut prejudecăţi sau, dacă le-au nutrit, s-au ferit să le dea glas. Revenind la Gabriel, copilul e de-o vreme mâna dreaptă a Iulianei, voluntarul care-o ajută la diverse activităţi şi care-i iniţiază pe copiii nedeprinşi cu folosirea computerului. La un moment dat, s-a lipit de nişte studenţi milanezi la arhitectură care au venit la Ţânţăreni să ridice o şcoală şi-au stat aproape o vară întreagă. Şeful proiectului era un anume Matteo, tot student, care de altfel a mai rămas în România după ce restul echipei s-a întors. Într-o bună zi, Matteo a venit la bibliotecă, i-a cerut Iulianei o serie de cărţi, mai cu seamă despre Brâncuşi, după care a observat calculatoarele. A întrebat dacă le poate folosi şi s-a mirat că totul era gratuit. Neînţelegându-se foarte bine cu Iuliana, i-a cerut ajutor lui Gabriel, care a devenit în felul ăsta traducătorul lui. Cei doi s-au împrietenit şi nimic nu părea să fisureze relaţia, până când Matteo a plecat în Italia şi nu i-a lăsat adresa de e-mail lui Gabriel. N-a vrut? A uitat? Nu se ştie şi oricum speculaţiile sunt inutile.

- Şi tu cum de ştii italiană? îl întreb pe Gabi, care-şi ascultă răbdător povestea vieţii relatată de Iuliana.
- Am stat şase ani în Italia.
- Da? Unde?
- La Roma.
- Bravo. Oricine vede Roma e prietenul meu.

- În sfârşit, ai cu cine să schimbi impresii, mă felicită Sabina.
- Dar eşti născut aici, nu?
- Da. Frate-meu, Giulio, e născut în Sardinia.
- Şi câţi ani are Giulio?
- Opt. E ăla mic de-acolo, din fund, spune Gabriel şi arată spre un viezure brunet, cu ochi mari, care râde în faţa unui monitor, încadrat de doi băieţi mai înalţi.
- *Dimi qualcosa in italiano*, îl invit pe blondul în trening.
- Ce?
- Ce vrei, orice.
- Păi, întrebaţi-mă.
- Tocmai te-a întrebat, Gabi, îi spune Iuliana. E, te-ai ruşinat, nu-i nimic.
- Uite, spune-mi cu ce echipă ţii.
- *Io tiffo la Roma*, riscă în sfârşit Gabriel.
Gramatical, formula e perfectă. Singura problemă ar fi că declaraţia a fost făcută în faţa unui fan al lui Lazio, duşmana de moarte a Romei.
- *Hai la maglia de Totti?*
- *Si.*
- *E quale e il numero de Totti?*
- *Dieci.*
- *Complimenti.*
- *Grazie.*
Probabil c-ar fi interesant să merg cu Gabriel la un Roma–Lazio pe Olimpico – el cu tricoul lui Francesco Totti, eu cu al lui Tommaso Rocchi. Am fi singurii spectatori care nu s-ar încăiera. Timid în faţa noastră, Gabriel e însă un tip inteligent şi pe care te poţi baza. Vorbeşte şi engleză, nu doar italiană, iar Iuliana îmi deconspiră în el pe agentul de influenţă care a convins aproape toată comunitatea romă să înceapă să vină la

bibliotecă. La şcoală are note bune şi nu-l amuză chiulul, luând în răspăr şabloanele prin care se tot agită fantasma neintegrării. Cu familia adevărată plecată din ţară, Gabriel îşi găseşte familii-surogat: mai întâi studenţii coordonaţi de Matteo, acum biblioteca unde se tutuieşte cu Iuliana şi-i ajută pe cei care n-au idee de computer. Te uiţi la el, vezi cât de acasă se simte şi cât de bine-i cunoaşte pe toţi cei care intră sau ies din bibliotecă, şi desluşeşti în firea lui ceva din autoritatea lui *il capitano Totti, sempre lui*, înainte să iasă pe Stadio Olimpico şi să se bucure de ovaţiile tifosilor.

Teo între meri

Biblioteca din Pietrari,
judeţul Vâlcea

Urcăm pe dealurile Vâlcei, spre Pietrari. Mierea turnată din polonicul lui Dumnezeu scaldă creştetul lumii. *All the roadrunning has been in vain*, cântă Mark Knopfler în maşină, iar noi ne pregătim să-l contrazicem. E cald, e blând, e luminos. Trei vaci maronii coboară de pe un dâmb, nepărând dispuse să cedeze trecerea. Ovidiu forţează maşina cât să evităm impactul. Într-o curbă, doi cai mângâie o poartă cu frunţile şi aşteaptă să li se deschidă. Liliacul explodează deasupra tufelor din grădini. Un mister tărcat leneveşte lângă un gard, înaintea unui număr de escaladă. Pe urmă ne zăreşte şi devine statuar. Are ochi galbeni, care împietresc păsări în zbor. Aşteaptă mângâierea proprietarului, sau poate apropierea imprudentă a vreunui porumbel. Doi bărbaţi goi de la brâu în sus îşi bronzează din mers tatuajele romanţioase de pe piept şi bicepşi. După umblet, nu par să vină de la biserică.
Intrăm în Pietrari şi găsim biblioteca în spatele unui paravan de meri înfloriţi. Crina Popescu ne aşteaptă pe trotuar. Are patruzeci şi unu de ani, dintre care ultimii douăzeci şi doi petrecuţi, conform propriilor destăinuiri, între rafturile bibliotecii. Încerc să mi-o imaginez la nouăsprezece ani, în prima zi de lucru, dar e un rebus prea ambiţios pentru mintea mea. Poate şi din cauză că suntem în locul unde s-a semnat certificatul de naştere al

rebusului. Exact cum spun. Nu intru bine în bibliotecă şi văd pe o masă un volum cu titlul *Istoria rebusismului românesc*. Autor, N.Gh. Popescu-Rebus. Născut la Pietrari, Vâlcea. Îi transmit în gând salutări de la Miss Marple şi sindicatul dezlegătorilor de cuvinte încrucişate din *Times*, şi-mi întorc apoi atenţia spre bibliotecară şi spre ochii ei ca două picături prelevate din Lacul Bucura.

- Ce vreţi să ştiţi? mi se adresează Crina Popescu, mângâind toarta unei ceşti de cafea.

Bună întrebare. Nu ştiu de unde să încep. Înainte să ajung la Pietrari, mi se spusese să mă interesez de Teo, voluntarul care cheltuie timp şi energie la bibliotecă. Sigur că o s-o fac, dar mai târziu. Ar fi nepoliticos să încep cu întrebări despre el – chiar dacă ai scris *Ghidul nesimţitului*, nimic nu te obligă să-l joci pe roluri.

- În primul rând, cum de rezistaţi de douăzeci şi doi de ani aici? Sunteţi un fel de Alex Ferguson al bibliotecilor.

Proastă mişcare. Ferguson are şaptezeci de ani, iar Crina Popescu nici nu ştie cine-i acela. Îi explic şi râde mai mult ca să-mi topească stinghereala.

- Nu-i vorba de rezistat. Viaţa aici, în bibliotecă, e atât de plină, încât n-ai când să te plictiseşti, dacă asta aveaţi în minte.

Evident că asta aveam în minte, îmi spun, trăgându-mi o castană în gând. Dar dacă tot am început prost, măcar să continui mizerabil.

- De acord, viaţa e plină, dar biblioteca e goală. În afară de noi doi, Sabina, Ovidiu şi băiatul de-acolo, de la computer, nu mai e nimeni.

Crina Popescu rămâne calmă. A văzut, pesemne, şi nătărăi mai mari.

- Din cauza orei. Copiii au plecat la şcoală, iar adulţii încă nu s-au întors de la muncă. Dar dac-aţi fi venit de dimineaţă aţi fi văzut cu totul altceva. Abia am mai fi avut loc înăuntru. Încet-încet, dialogul ia o turnură normală, în primul rând datorită firii ataşante a Crinei. Sabina îşi notează ceva în agendă ("Ce-i cu Radu, l-a bătut soarele în cap?"), iar Ovidiu alege deja unghiurile optime pentru ilustrarea poveştii.
- Ce mai e biblioteca publică astăzi? Ce oferă nou? De ce să-i călcăm pragul, când e-atât de frumos afară? întreb, cu pixul în alertă şi reportofonul dat pe *recording*.
- O bibliotecă nu se schimbă doar în funcţie de dotări, ci mai ales de ceea ce vor de la ea oamenii care-o populează. Angajaţi şi utilizatori împreună. Depinde ce-ţi propui. Noi ne propunem multe, foarte multe. Mai ales de când am pătruns în Biblionet.
- Adică de când?
- De aproape trei ani. Cred că suntem printre primii înscrişi din mediul rural. După ce am intrat în programul "Biblionet – Şcoala în biblioteca mea", ne-am mutat într-un spaţiu convenabil şi-n felul ăsta am putut folosi mai bine dotările pe care le-am primit.
- Asta însemnând...?
- Un set de patru calculatoare conectate la Internet, camere web, videoproiector, scanner şi imprimantă.
- Până atunci n-au existat calculatoare în bibliotecă?
- Unul singur, la care lucram eu. Îl foloseam mai mult pentru activităţi administrative. Legătura cu lumea exista, fireşte, dar era destul de firavă.

Sorb din cafea – bună, foarte bună – şi mă uit în jur. Un spaţiu aerisit, ordonat, în care cărţilor le face plăcere să-şi aştepte cititorii. Nu există devălmăşie, improvizaţie, lucru de mântuială. Şi nu există praf. Fie că n-are timp să se depună, fie că mâna Crinei îl înlătură grabnic. Crina Popescu n-are nimic teuton în înfăţişare, dimpotrivă, însă ordinea din bibliotecă vorbeşte despre un om organizat, care şi-a găsit locul şi vocaţia între colinele din Pietrari.

Hotărât lucru, e uşor să mi se citească în gânduri. Tocmai când elogiam tacit disciplina Crinei, mă trezesc că-mi aduce un registru de evidenţă a celor care folosesc calculatoarele. Caligrafii diferite umplu paginile de sus până jos. Aflu că, la plecare, fiecare utilizator se prezintă la registru, îşi trece numele în dreptul calculatorului pe care l-a folosit şi scrie ce anume l-a interesat. Unii scriu cu greşeli, alţii, prescurtat. Unii poartă decis pixul pe hârtie, alţii ezită. Însă regulamentul e acelaşi şi nimeni nu i se sustrage. Mă uit la întâmplare pe o foaie. "Coman Gabriela, Facebook. Popescu Julieta, locuri de muncă. Cebuc Marius, Facebook. Marinoiu Ana-Maria Cristina, muzică. Cornea Aurel, YouTube." Facebook şi Messenger sunt canalele favorite de comunicare, iar ultimul suportă distorsionări care-l transformă în Mes, Mess, Mesinger, Messanger etc. Cât contează? Cât ploaia care cade în mare.

- Cine predomină printre utilizatori, tinerii ,sau vârstnicii? o întreb pe Crina Popescu.

- Logic, tinerii. În principal, elevi. Dar să ştiţi c-am reuşit să-i conving şi pe adulţi că Internetul le foloseşte. Indiferent de vârstă. Pe mulţi i-am instruit eu, pe alţii, Teo. Partea

interesantă e felul cum se schimbă biblioteca în funcţie de oamenii care-o vizitează şi-i folosesc resursele. Mai ales de când am intrat în Biblionet. Dacă sunteţi curios, ne plimbăm puţin pe blogul bibliotecii şi-o să vă daţi seama.
- Şi cine se ocupă de blog?
- Păi, eu, cine altcineva?
Îmi plac dialogurile compuse din întrebări. Îmi aduc aminte de gluma cu turistul neamţ care întreabă un irlandez: "Cum se face că răspundeţi întotdeauna la întrebări cu alte întrebări?" "De ce vreţi să ştiţi?" zice irlandezul. Oricum, ideea Crinei Popescu e valabilă. Intru pe blogul bibliotecii din Pietrari şi înţeleg imediat ce-a vrut să spună. Uneori, incinta seamănă cu o autogară de provincie, minus bagajele pasagerilor, alteori cu o sală de seminar, iar alteori cu o sală de aşteptare. În plus, pricep şi de ce temerile mele cu privire la monotonia unei cariere de bibliotecar au fost stupide. Nu trece zi fără ca aici, în spaţiul convivial din spatele merilor, să se întâmple ceva.
Să le luăm pe rând. Selectiv, fiindcă ar trebui tăiată o pădure pentru a povesti despre tot. Ore de curs la bibliotecă? Din belşug. Într-una se discută despre misterele Terrei, în alta despre comorile ei. Prin faţa ochilor senini ai elevilor de gimnaziu defilează Niagara şi Piramida lui Keops, Taj Mahal-ul şi Castelul de Bumbac de la Pamukkale. În altă zi se face dreptate istoriei, în care copiii nu mai văd o înşiruire plicticoasă de elogii, cum i-a învăţat şcoala tradiţională, ci un basm cu tâlcuri, consecinţe şi eroi adevăraţi. Căci "Şcoala altfel" nu înseamnă demitizare gratuită şi nici triumfalism mascat, ci păşirea într-o lume

unde stocarea mecanică a datelor e lăsată în urmă şi unde, cu ajutorul bibliotecii, profesorii devin nişte călăuze mai pricepute şi mai suple decât altădată. Aşa apare, de pildă, ideea unei ore de curs dedicat Parisului, cu şarmul lui cântat de şansonetişti, cu podurile lui învăluite în aburi romantici, cu străzile pe care au alergat muschetarii, cu luminile, spectacolele, monumentele şi muzeele lui. Şi tot aşa apare ceva care iniţial seamănă a dădăceală, dar nu e. În colaborare cu Fundaţia Dori Slosberg, elevii strânşi în împărăţia Crinei Popescu află, cu ocazia unei sesiuni de educaţie rutieră, că paza bună trece primejdia rea fie şi atunci când traversezi strada sau te plimbi cu bicicleta. Iar biblioteca e de fiecare dată plină (uneori, când nu mai sunt scaune, se stă pe jos) şi irigată de curiozitatea copiilor. Acalmia care ne-a aşteptat cu o oră în urmă e doar intervalul dintre două furtuni ale cunoaşterii.

Surpriza vine însă din partea clienţilor trecuţi de şaizeci de ani, pe care Crina îi găzduieşte şi-i consiliază în faţa calculatoarelor. Te-ai aştepta la reticenţă şi sfială. La acel simţ ţărănesc al ridicolului. La replieri ruşinate, la abstrageri molcome din peisaj. ("Lasă, mămică, asta ne trebuie nouă?") Nu, nu se întâmplă asta. E-adevărat, ai sentimentul că asişti la o paradă a modei rurale, însă ăsta e un simplu amănunt de coloratură. Cu veste de lână sau căciuli, cu pulovere vechi sau basmale înnodate sub bărbie, în cămăşi sau în cojoace, în funcţie de anotimp, oamenii din Pietrari se adună în sală ca la şezătoare. Se deschid spre lume şi, îndrumaţi de Crina Popescu, observă că lumea se deschide la rându-i spre ei. Drept care încep să înoate în

piscina virtuală a planetei, cu uimirea unui artist care află că poate face sculpturi din aer. Într-un loc unde graniţa vieţii stătea până nu demult la primul deal, bătrânii strânşi la bibliotecă descoperă în sfârşit nesfârşitul. Unii se uită la fotografii cu Domul din Köln, Marele Zid Chinezesc sau Sagrada Familia. Alţii învaţă să-şi comercializeze mierea, prunele, cartofii, merele, ţuica şi celelalte produse cu ajutorul internetului. În fine, alţii află cum se scrie o cerere de finanţare sau cum se caută un loc de muncă din faţa calculatorului, fără să mai iei praful străzilor sub tălpi. Mai mult, Crina Popescu (era să scriu Crina Pietraru, atât de strâns mi se pare legată bibliotecara de viaţa locului) pescuieşte pentru munca ei Premiul II al campaniei Hai pe Net la categoria cel mai bun video, cu un material despre siguranţa online şi despre pericolele care pot apărea în spaţiul virtual.

- Şi faceţi singură toate lucrurile astea? mă minunez un pic teatral, aşteptând o confirmare lucrată în calapodul modestiei.

- A, nu, mă ajută Teo, voluntarul nostru, răspunde Crina.

- Chiar aşa, când îl vedem şi noi?

Bibliotecara râde potolit.

- Îl tot vedeţi de-aproape o oră.

Mă întorc şi mă uit la băiatul căruia nu-i dăduserăm atenţie până atunci. Ne face un semn cu mâna din faţa unui computer. El e voluntarul? Da, el. La ce mă aşteptam? Probabil la un absolvent de facultate în căutare de serviciu, la un blazat ros de incertitudini sau la cineva care să semene cu americanii din Râmnicu Vâlcea. Ei bine, nu. Teo Şerban se pregăteşte să termine clasa a opta a şcolii din Pietrari şi e un copil în faţa

căruia noi, musafirii, ne simţim copii. De ce? Fiindcă în clipa când deschide gura avem impresia că am fost deja trimişi în bănci, de unde urmează să ascultăm o prelegere sau un curs. Pardon, retractez. Teo are de fapt două tipuri de exprimare. Cât timp rămâne în zona banalităţilor conversaţionale, vorbeşte. Când trece în domeniul lucrurilor care-l interesează şi de care se ocupă, conferenţiază. Cu toată naturaleţea lui, cu toată seninătatea chipului său, cu toată înfăţişarea lui absolut obişnuită, postura academică îl prinde la fix. Schimb priviri cu Sabina şi Ovidiu, iar mesajul lor e acelaşi: avem nevoie de-o reciclare urgentă. *The guy's too much for us.*[1] Însă ochii noştri râd admirativ, chiar invidios.

Crina Popescu miza şi ea, probabil, pe un asemenea impact. Pe când ne străduim să închidem gurile, ne informează că Teo e un copil aparte. "Nu, zău", îmi vine să spun. N-am timp s-o fac, fiindcă bibliotecara îmi livrează imediat dovada: un DVD pe care scrie "FiziX". Îl întorc şi citesc pe verso: "Software dezvoltat de elevul Şerban Teodor, Şcoala Pietrari cu clasele I-VIII". Iar mai jos: "FiziX: Soft didactic, se poate folosi atât de profesori, cât şi de elevi. Este structurat pe mai multe categorii educaţionale şi practice. Cu ajutorul lui, putem să ne informăm mai bine despre lumea în care trăim şi despre marii fizicieni."

Mă uit lung, ca în faţa unei integrame în swahili.

- Asta e concepţia ta? îl întreb apoi pe Teo.

Voluntarul dă din cap şi îşi împreunează mâinile în faţă, semn că e dispus să ne trateze cu toată răbdarea.

- Şi realizarea, adaugă el după două secunde.

Mă uit în jur. Am sentimentul că sunt la "Camera ascunsă" şi cineva mă priveşte ca să-mi înregistreze crescendo-ul stuporii.
- Păi, parcă erai la o şcoală cu clasele I– VIII. Unde-ai făcut informatică?
- N-am făcut, zice Teo. Am învăţat singur, după nişte tutoriale de pe net.
- A, da, normal, mormăi şi mă apucă râsul.
Teo surâde înţelegător în faţa plăvanului cu mustaţă căruia povestea aceasta i se pare atât de complicată. Sabina se caută de ţigări, iar Ovidiu are expresia unui piton în pericol de-a fi înghiţit de-o capră. Gazdele sunt singurele pentru care totul pare normal. Iar Crina adaugă informaţia care lipsea.
- Teo s-a prezentat cu softul ăsta la un târg de idei intitulat "Şcoala viitorului" şi a luat premiul I. Fără să-l ajute nimeni. Mă rog, ne-am consultat când şi când, dar el a făcut de fapt tot. Şi gândiţi-vă c-a fost un concurs de nivel naţional. Cu participare din Vâlcea, Gorj, Sibiu şi din alte judeţe. Până la urmă însă, importantă e ideea târgului. Îi încurajează pe elevi să-şi compună propriile modele de investigare şi de studiu.
Mă uit la Teo şi la lumina din ochii lui. Dă uşor din umeri. *No big deal.*[2] Mă gândesc că are ore la care se plictiseşte fioros.
- Şi profesorii de-aici ştiu ce elev au în şcoală? o întreb pe Crina Popescu.
- Da, au aflat. Sigur, şi-au dat seama de la bun început că e un pic...
- Înaintea generaţiei?
- ...Cam aşa ceva. Dar acum se pot folosi chiar ei de softul lui Teo. A donat o copie şcolii.
Şi, cum teoria fără praxă e ca roata fără axă, bibliotecara ne propune să-l urmărim un pic pe voluntar în acţiune. *Volontiers*[3], spunem

noi. În timp ce Teo se pregăteşte sumar, Crina ne mai spune despre el că în vacanţe devine îndrumător, tot aici, la bibliotecă, pentru cei care vor să se iniţieze în IT şi în arta fotografică. Vreau să pun una-două întrebări lumeşti, dar nu mai apuc. Începe demonstraţia. Iar Teo ne plimbă în câteva minute printr-o bună parte din fizica pe care noi, ceilalţi, am uitat-o, am ignorat-o, am lăsat-o să ruginească sau pur şi simplu am considerat-o fie searbădă, fie inaccesibilă. Are o voce precisă, cu inflexiuni aulice şi cu o anume pedanterie tipică dascălilor care ţin la detalii. Ping-pongul ocular pe care-l joc cu Sabina şi Ovidiu dobândeşte ritmuri de meci între chinezi. Teo e captivant, dar parcă îţi strecoară un soi de frică în gânduri. Fiindcă îţi vine să-ţi spui că un asemenea exces de zestre într-o direcţie nu poate decât să compenseze un deficit în alta. Şi exact asta îl întreb pe voluntar, după ce scap teafăr din întâlnirea cu inducţia, Faraday şi legile termodinamicii.

- Toate bune şi frumoase, Teo, dar când nu eşti genial ce faci? Cu ce te ocupi? Vreun hobby, ceva?

- Îmi place să fac fotografii. Şi să merg cu bicicleta, răspunde voluntarul, renunţând la postura doctorală.

- Dar mingea ai bătut-o vreodată? dau glas ofului care mă macină.

- A, sigur, joc fotbal. Sunt portar în echipa comunei.

După alte câteva minute de şuetă destinsă, şi înainte ca Ovidiu să mi-l smulgă pe interlocutor pentru câteva poze în aer liber, pronunţ sentinţa imbecilă pe care nu ştiu ce spiriduş mi-o aduce pe buze:

- Cred că doar o fată poate să-ţi vină de hac, omule.
După ce Ovidiu se ocupă fotografic de voluntar (iar acesta îi întoarce serviciul de câteva ori, ca de la meserie la hobby), ne strecurăm înapoi prin perdeaua de meri înfloriţi a bibliotecii şi a şcolii şi ne pregătim de plecare. În drum spre casă, fiecare dintre noi se gândeşte la altceva. Sabina duce o luptă de gherilă internă cu serpentinele dătătoare de *malaise*[4] ale dealurilor. Ovidiu îşi propune, ca de fiecare dată când vede un loc binecuvântat cu frumuseţe, să-şi cumpere un teren pentru mai încolo. Iar eu mă gândesc că nu-i deloc imposibil ca în fiecare judeţ să mai existe măcar cinci bibliotecare cu împătimirea Crinei Popescu şi trei hărăziţi de gen(i)ul lui Teo Şerban. Totul e să-i descopere cineva şi să-i facă folositori cât mai multor semeni.

---

1 Tipul ăsta e prea mult pentru noi.

2 Nu e mare lucru.

3 Bucuroşi!

4 Senzaţie de rău de maşină.

Mici victorii zilnice, neştiute

Biblioteca din Mărăşeşti,
judeţul Vrancea

Uneori, victoria înseamnă, pur şi simplu, să nu te retragi, să rezişti, pe loc, încăpăţânat, când toată lumea cedează, fuge, renunţă.
La Mărăşeşti, în Vrancea, o rezistenţă de acest gen a costat 1.000 de morţi pe zi, o lună întreagă, în ultima mare bătălie a românilor din Primul Război Mondial, înainte să se transforme într-una din cele mai mari victorii din istorie ale românilor. Ştim, încă din şcoala primară: pisaţi de nemţi, zi şi noapte, tocaţi cu mitralierele, terciuiţi cu tunurile, românii s-au îngropat în dealurile din jurul oraşului şi au rezistat, însângeraţi, înjumătăţiţi, până când, într-o zi, nemţii şi-au recunoscut neputinţa şi au plecat.
Azi, după aproape o sută de ani, gluma favorită în Mărăşeşti este că românii încă-i mai aşteaptă să vină înapoi, ca să le repare drumurile – pentru că drumurile de aici arată ca după bombardament.
La puţin timp după ce românii au ieşit vii şi victorioşi din Războiul cel Mare, familia Negroponte a donat 20 de hectare la marginea oraşului Mărăşeşti, unde s-a construit bine-cunoscutul mausoleu, întru veşnica pomenire a eroilor morţi pe dealurile din apropiere. Oricine, în România, recunoaşte silueta monumentului şi recunoaşte istoria glorioasă a locului.

Gloria e bună, doar că nu plăteşte facturi. Nu ţine de foame, nu dă de muncă. În Mărăşeşti, mai sunt azi vreo 7.000 de oameni, câteva magazine, un atelier de confecţii, ceva ateliere de mobilă – dar câtă mobilă să cumperi? Unii au o sfoară de pământ, o curte, cât să creşti un porc şi ceva găini, suficient cât să nu mori de foame, dar şi cât să nu-ţi poţi linişti niciodată, de fapt, grija pentru ziua de mâine. Dacă ai noroc şi te angajează statul, încă mai poţi spera. Dacă nu, îţi rămâne un singur lucru de făcut: să fugi.

Aşezat în mijlocul unui patrulater strâmt, compus din Focşani, Adjud, Tecuci şi Panciu, Mărăşeştiul a cedat, în cele din urmă, atracţiei acestor aşezări cu mai mult noroc şi a devenit un loc din care se fuge – temporar, zi de zi, la slujbă, în vreunul din oraşele aflate la numai 20 de minute depărtare, sau ani la rând, departe, prin Europa, în vreuna din ţările cu soartă mai bună. La două, trei case, sigur e câte cineva plecat. Acasă rămân bătrânii, copiii, neputincioşii, care vieţuiesc lent într-un aer de abandon, de pustiu, aşteptând vreun soi de sfârşit al soartei. Aici, gropile din asfalt sunt atât de vechi, încât au început să se umple de la sine, în aşteptarea arheologilor viitori, cu praf şi pământ. Din trotuarele crăpate ies buruieni. Prin parc, iarba creşte năvalnic, până la genunchi, netunsă şi nebăgată-n seamă, înghiţind fiare ruginite şi lemne rupte care au alcătuit, cândva, bănci. Primăria, dacă există, are cu siguranţă probleme mai mari decât să întreţină spaţiile publice.

La marginea acestui parc sălbăticit, o clădire micuţă găzduieşte biblioteca orăşenească. Este fosta cabană a paznicului de la intrarea în

domeniul Negroponte. Ceva mai încolo, o platformă de beton e tot ce a mai rămas din conacul acestei familii care şi-a donat o parte din avere pentru morţii patriei, după care i-a fost smuls şi distrus restul averii, pentru nimic.
În biblioteca publică din Mărăşeşti, Adriana Arghire rezistă ca-n tranşee, între pereţi întăriţi cu rafturi pline de cărţi, luptând încăpăţânat, zi de zi, pentru victorii mărunte, neştiute. Uneori, le primeşte miraculos, din cer, fără să fi făcut nimic pentru ele – de pildă, chiar în ziua în care am vizitat-o, n-avusese nicio întrerupere de curent.
Ca în orice război, mai e nevoie şi de noroc.
Încercaţi să vă amintiţi: când aţi învăţat să vă spălaţi pe mâini? În copilărie, fireşte, dar când anume, în ce zi? Măcar luna, dacă nu ziua, sau poate măcar anotimpul – reuşiţi să v-aduceţi aminte? Nu?
Dar când aţi învăţat să vă suflaţi nasul ştiţi? Să vă ştergeţi mucii de pe bărbie? Să vă descălţaţi, când afară e noroi şi intraţi într-o casă curată?
Când aţi învăţat să folosiţi un veceu?
Normal că nu vă amintiţi. E prea demult, prea în ungherele memoriei, o amintire prea veche ca să poată fi scoasă la suprafaţă cu uşurinţă.
Dar sunt copii, în Mărăşeşti, care-şi pot aminti ziua, dacă vor, sau măcar luna, şi cu siguranţă anotimpul, pentru că i-a învăţat femeia de la biblioteca publică, unde s-au dus, într-o zi, atraşi de minunea Internetului.
Sau pentru că i-au dat afară din casă nişte părinţi nervoşi, poate beţi, şi n-aveau unde altundeva să se ducă.
Sau pentru că, pur şi simplu, la bibliotecă este cald iarna, pentru că bibliotecara face focul în

sobă, cald cum nu este la ei acasă, oriunde o fi şi oricum o arăta ceea ce numesc ei casă.
Adriana Arghire pune la cale operaţiuni tactice de cucerire a sufletelor şi de educaţie practică de fiecare dată când i se iveşte ocazia. De exemplu, când a văzut că-i vin la bibliotecă şi copii de vârstă preşcolară, doar ca să stea la calculator, i-a condiţionat cu învăţarea alfabetului. Cine-şi poate scrie numele primeşte jumătate de oră la computer – şi azi, şi mâine, şi tot aşa.
La un moment dat, Adriana Arghire a anunţat o petrecere mare, pentru copii, la bibliotecă. O "petrecere în pijamale", ceea ce a provocat nedumerire – şi pentru că pijama era nu doar un cuvânt, ci mai ales un obiect necunoscut multora dintre copiii ce-i călcau pragul. Petrecerea în pijamale, au aflat, însemna, de fapt, că trebuie să se descalţe la intrarea în încăpere şi să-şi cureţe pantofii. Un lucru nou.
Şi să ofere flori – în principiu, acelaşi buchet adunat de prin grădină, de la unul la altul, pentru că florile se oferă într-un anume fel, nu aşa, oricum. Alt lucru nou.
Apoi, unii au învăţat că e bine să te speli pe mâini şi pe faţă cu apă caldă şi săpun, şi că există un obiect alb, strălucitor, ireal de curat numit veceu. Numai lucruri noi.
În fine, pentru că tot erau spălaţi, curaţi şi în picioarele goale, s-au apucat să-şi confecţioneze papucei din materiale aduse de bibliotecară, "nici nu vă imaginaţi ce explozie de creativitate a fost aici", spune ea.
Micile victorii neştiute ale Adrianei Arghire.
Cât vorbim, se înfiinţează în bibliotecă două fetiţe. Trec pe lângă noi cu un bună ziua formal, totalmente neinteresate de străinii din încăpere. În camera din spate sunt patru

calculatoare libere. Pornesc două şi, complet absorbite, petrec următoarea jumătate de oră mânuind mouse-ul şi tastatura, cu ochii-n monitor.
Copiii vin mai ales pentru muzică şi pentru jocuri. Nicio surpriză – câţi dintre noi alergam, după ore, să ne facem temele la algebră? E bine că vin şi că au curiozitate, spun. Adriana Arghire zâmbeşte amar: aparent, curiozitatea multora se limitează la ultimele apariţii în playlist-ul de manele de pe diferite site-uri. "Nu reuşesc să-i determin să mai caute şi altceva, pur şi simplu, nu sunt interesaţi. Mi-e ciudă că, deşi ar putea să vadă lumea de la calculatorul ăsta, tot numai manele vor" – spune bibliotecara. Aici, înfrângerea e cumplită: să ai la dispoziţie universul şi să te mulţumeşti cu o manea... o asemenea capitulare e greu de acceptat. Dar bătăliile se mai şi pierd.
Între toate luptele pe care le dă zilnic Adriana Arghire, cea pentru salvarea Alexandrei îi este cea mai importantă. Aici ar vrea să învingă, în primul rând.
Alexandra are 6 fraţi şi se crede că fiecare dintre ei are câte un tată – singura certitudine e că nici unul, oricâţi or fi, nu-i prezent în viaţa copiilor. Mama lor trăieşte din alocaţii şi din ajutorul de la stat. Reuşeşte, astfel, să strângă vreo 300 de lei lunar, bani care sunt atât de puţini încât nici n-are rost să te-ntrebi ce se-alege de ei. Grupul de copii a umblat în ultimii ani de colo colo, la remorca mamei, pe sub cine ştie ce acoperişuri, pe unde a găsit adăpost, şi abia de curând pare să se fi stabilit în spaţiul unei rude.
Alexandra, care a trecut în clasa a doua, a părut mereu mai înceată la minte. În mod cert

suferă de dislexie, îi e greu cuiva să se-nţeleagă cu ea şi, în haita copiilor de vârsta ei, se luptă din greu să nu fie, măcar, exclusă. A venit la bibliotecă alături de ceilalţi, când era în clasa întâi. O fetiţă micuţă, blondă. Adriana Arghire, psiholog de formaţie, a remarcat-o şi i s-a dedicat, profesional, dar poate şi cu instinctul matern trezit automat de suferinţa copilului. O înţelege mai bine decât alţi adulţi – înţelege ce spune, ce vrea. Îi urmăreşte progresele – la fel ca şi ceilalţi copii, şi Alexandra a trebuit să treacă prin testul alfabetului înainte de a avea voie la calculator, dar, spre deosebire de ceilalţi, fetiţa a învăţat repede şi a ţinut minte. Acum, scrie iute pe tastatură, numele ei sau numele jocurilor pe care le vrea sau altceva ce doreşte să caute pe Internet. "O ajută mintea, are nevoie doar de ceva sprijin", zâmbeşte bibliotecara, mulţumită că poate oferi încă un pic din sufletul ei cuiva aflat în nevoie.

Adriana Arghire şi-a motivat şi fostele colege de la Centrul de zi, unde Alexandra, alături de alţi treizeci de copii, merge zilnic după ce iese de la şcoală. Însoţită de bibliotecară, am traversat parcul ca s-o văd pe Alexandra, într-una din camerele de la parterul clădirii, rezolvând, concentrată, un puzzle pe monitorul unui calculator. Lângă ea, o altă fetiţă, la fel de absorbită de ghicitoarea afişată, protestând la fiecare mişcare greşită, participând cu tot sufletul la emoţia jocului.

Doi copii norocoşi, chiar dacă-şi măsoară norocul cu picătura: poate tocmai de aceea norocul lor e atât de valoros.

Adriana Arghire zâmbeşte în timp ce mi le prezintă pe fostele ei colege, complice la operaţiunea de ajutorare a copiilor. "Aici, de

exemplu, unii dintre ei învaţă cum să mănânce carne, că n-au văzut niciodată" – mi se explică.
Mici victorii zilnice, mărunte, neştiute.

La Ghidigeni, portul reginei Maria din mijlocul Moldovei

Biblioteca din Ghidigeni,
judeţul Galaţi

Când vii în jos pe Calea Victoriei, ca să intri în cartierul petrecerii permanente din Bucureşti, o poţi apuca pe strada Lipscani, cea care dă locului un nume mai cunoscut şi cu mai mult înţeles decât destul de imprecisul "centru vechi".
Lipscanii încep cu una dintre cele mai frumoase piese arhitectonice ale Bucureştiului, o clădire cu faţadă elegantă, în stilul renaşterii italiene – un *palazzo* florentin cu o minunată dantelărie de piatră în jurul uşii principale, deasupra căreia pluteşte un balcon împodobit cu alte ornamente splendide, delicat dăltuite tot în piatră.
De ceva vreme, aici funcţionează sucursala bucureşteană a Băncii Naţionale. Aşezat chiar peste drum de impunătorul sediu central al BNR, care domină fără drept de apel Lipscanii, palatul florentin, de o frumuseţe mult mai discretă, se arată doar căutătorului de bijuterii tăcute.
Clădirea a fost, la începutul secolului XX, visul arhitectural al uneia dintre cele mai bogate familii din România Mare, care dorea să-şi demonstreze nu doar puterea, ci şi ataşamentul faţă de ţara care o adoptase cu inima deschisă şi cu generozitate. Este vorba

de familia Chrissoveloni, greci din Chios, migraţi la nord de Dunăre încă dinainte de Unirea Principatelor, care au făcut avere printre români şi le-au tot înapoiat românilor din ea, mai bine de un secol, până când averea le-a fost luată şi fărâmiţată.

Puţini ştiu azi istoria Palatului Chrissoveloni de pe Lipscani – şi chiar şi mai puţini au auzit despre celălalt palat al familiei, aflat la 250 de kilometri de Bucureşti, în Ghidigeni, Galaţi. Ba chiar nici locuitorii din Ghidigeni nu mai ştiu azi mare lucru despre cei cărora le datorează, până la urmă, creşterea aşezării de la un cătun neînsemnat la o comună care, odinioară, ajunsese să găzduiască oameni de vază şi capete încoronate. Aici, la Ghidigeni, Regina Maria a venit în repetate rânduri, în timpul Primului Război, când vizita răniţii recuperaţi de pe frontul Moldovei – pentru că familia Chrissoveloni îşi transformase conacul în spital de campanie. De altfel, în Povestea vieţii mele, Regina Maria a descris pe îndelete şi în termeni emoţionanţi zilele şi nopţile petrecute la Ghidigeni.

Dar, spre deosebire de acel *palazzo* florentin de peste drum de BNR, conacul din Ghidigeni n-a mai fost salvat de nimeni.

La biblioteca din comună, Mihaela Gudană se ocupă de ceva vreme de problema asta, a uitării şi nerecunoştinţei. Cercetează, caută, documentează, scrie despre familia Chrissoveloni şi despre modul în care aceasta a construit comunitatea. La 1879, bancherul Nicolae Chrissoveloni cumpăra moşia Ghidigeni de la Dimitrie Mavrocordat, boier tras din viţa primului fanariot urcat pe tronul Moldovei, în secolul dinainte. Bancherii au făcut conacul şi au dat în lucru pământul,

înmulţind recolte, animale, utilaje agricole. 60 de ani mai târziu, după cum arată un înscris aflat în arhivele primăriei şi recuperat de Mihaela Gudană, familia Chrissoveloni avea, pe moşia de la Ghidigeni, "una garnitură plug aburi, trei tractoare, două garnituri maşini de treier, cinci secerătoare legătoare cu tracţiune animală, una secerătoare legătoare cu tracţiune mecanică, mai multe instrumente: semănători, cositori, greble automate, cultivatoare, pluguri vehicole etc. clădiri şi instalaţiuni, atelier mecanic, atelier de lemnari şi atelier de fierari, o crescătorie sistematică cu 5.000 oi de rasă spancă şi Triza şi 60 boi plugari".

Apoi a venit comunismul şi averea familiei a fost naţionalizată. N-a mai rămas nimic din ea, în afara ruinei conacului.

Într-un fel, Mihaela Gudană simte că are şi o obligaţie morală faţă de familia Chrissoveloni: biblioteca publică a localităţii a fost creată de unul dintre ei, între cele două războaie. Nici din cărţile vechi, donate de familia boierilor, nu s-a mai păstrat nimic.

Aşa a fost blestemul, să ne ştergem trecutul.

În biblioteca din Ghidigeni, unde stau de vorbă cu Mihaela Gudană, intră pe ferestre un soare primăvăratic şi miroase a cafea şi a carte aşezată la odihnă, în rafturi. Mihaela Gudană a fiert o cafea moldovenească, neagră, tare, dulce, pe care a turnat-o cu fereală de zaţ în ceşcuţe. Ritualul e prilej subtextual de împrietenire; ne aruncăm complimente peste monitorul calculatorului, bibliotecara – aşezată la birou, eu – în faţa acestuia, în singurul loc liber din încăpere, adică oarecum în drum. Ca în orice bibliotecă ce se respectă, spaţiul e folosit la maximum, mereu sub

asediul cărţilor, iar deplasarea de la un capăt la celălalt e un slalom atent printre volume, colţuri de birou, computere, câteva scaune.
Cât ne pregătim de interviu, vorbind despre toate şi despre nimic, în bibliotecă intră două fetiţe de şcoală. Andra e în clasa a patra, Dana, într-a doua. Dana e cam împinsă de la spate de Andra, care a adus înapoi *Amintiri din copilărie*, a lui Creangă, şi cere acum ceva nou, nu doar pentru ea, ci şi pentru prietena ei mai mică şi cam timidă, dar care pare, totuşi, hotărâtă să-şi învingă emoţiile pentru a-şi mai exersa un pic deprinderea asta nouă, cititul unei cărţi.
Au auzit de *Vrăjitorul din Oz*? Daaa, răspund mogâldeţele, în cor, sigur că au auzit. Ei bine, asta primesc azi. Mihaela Gudană întinde volumul, apoi mai răscoleşte un pic prin raftul pentru copii şi mai aruncă o întrebare: dar de povestea cu ridichea uriaşă au auzit? Fetiţele fac ochii mari, rotunzi, şi-i trag un ooaauu încântat, da, da, ce bine, vor şi povestea cu ridichea uriaşă. De unde ştiu de ea? De la grădiniţă, când erau ele mici (nu ca acuma), dar nici nu şi-ar fi putut închipui că e şi o carte scrisă după ce le spunea lor educatoarea. Lumea cărţilor e plină de minuni.
Mihaela Gudană îi scrie o fişă nouă Danei şi-i dă termen, două săptămâni, şi să aducă volumul înapoi, să nu-l strice, să aibă grijă, că mai vor şi alţii să citească. Fetele pleacă şi revenim la discuţia noastră. Eu mă declar plăcut surprins de faptul că încă i se mai cer cărţi, în epoca Internetului. Ea recunoaşte că puştimea vine la bibliotecă, totuşi, mai ales pentru computerele aduse de Biblionet şi pentru Internetul gratuit. E adevărat, de la a cincea în sus au ore de informatică la şcoală, şi

calculatoare, evident, dar una e ce trebuie să facă la ore şi alta aici, unde sunt liberi să caute ce vor, să printeze, să se joace.
Fascinaţia Internetului e irezistibilă şi îi împinge pe puşti la acrobaţii surprinzătoare în încercarea de a mai fura o jumătate de oră în faţa monitorului. Pentru că cererea e mare şi calculatoarele nu sunt suficiente, Mihaela Gudană a impus un program şi criterii de selecţie în folosirea computerelor. În principiu, copiii nu sunt primiţi la calculator dacă n-au fost la şcoală în ziua respectivă. Sistemul funcţionează şi, probabil, ajută la îmbunătăţirea prezenţei şcolare în comună, dar în scara de valori încă fragilă a acestor copii condiţionarea nu e întotdeauna acceptată cu dragă inimă. Mihaela Gudană a avut o dată încăpăţânarea de a-l refuza de două ori la rând pe un elev care trăgea chiulul în speranţa unei jumătăţi de oră la computer şi care a decis să se mascheze cu o căciulă trasă pe ochi şi cu un fular înnodat peste faţă, ca bandiţii, pentru a treia încercare (disperată!) a zilei.
Cu sau fără întâmplări anecdotice de acest fel, bibliotecara n-ar da pentru nimic în lume ziua de azi pe ce era ieri, înainte de calculatoarele şi Internetul oferite de Biblionet. "Lucrurile s-au schimbat fundamental, s-a lărgit foarte mult aria de activităţi, avem mult mai multe posibilităţi de documentare, totul e mult mai rapid şi vin mulţi copii, mult mai mulţi ca înainte, cu nevoi pentru şcoală, au de printat, caută informaţii, comunică între ei, şi îi învăţăm şi noi cum să se documenteze, cum să identifice sursele autentice şi să se ferească de cele fără valoare. E o altă lume" – spune bibliotecara.

O lume în care ea crede că-i nevoie şi să ne recuperăm trecutul, să înţelegem cum am ajuns unde suntem azi şi ce ar fi putut fi diferit. Migălos, meticulos, Mihaela Gudană munceşte pentru reînvierea amintirilor, sperând că, astfel, va ajuta şi la reînvierea valorilor. Culege informaţii, sapă după documente prin arhive, scrie, caută detalii pe Internet. Îmi oferă transcrierea unei mărturii despre familia Chrissoveloni, făcută de unul dintre bătrânii din Ghidigeni: "Boierul era bun cu noi, iar doamna mergea la plimbare prin sat şi le dădea copiilor bani pe stradă. Dacă i se întâmpla cuiva un necaz, boierul ne ajuta, iar dacă ne murea o vacă ne dădea el una sau două chiar, dacă era vorba de o familie săracă. Dacă murea cineva din familie ne dădea şi alimente pentru pomană şi bani pentru a ne îngropa mortul."
Mai târziu, într-un e-mail căruia i-a ataşat mai multe articole de cercetare, găsesc un pasaj în care Regina Maria descrie sentimentele ei faţă de locul familiei Chrissoveloni: "Ziua se sfârşi prin sosirea la mult iubitul Ghidigeni, care mi s-a părut ca o ancorare în port, după zbuciumul unei călătorii pe o mare furtunoasă."
Mihaela Gudană a propus primăriei să denumească biblioteca după numele familiei Chrissoveloni. Acum, aşteaptă o decizie care va mai recupera un pic de trecut la Ghidigeni.

Carré de dame sau lectura despre locul unde moartea devine "ceva relativ"

Biblioteca Judeţeană "G.T. Kirileanu" din Piatra Neamţ, judeţul Neamţ

Bunica obişnuia să îmi spună că *femeile nu mai sunt ceea ce erau, bărbaţii nu mai sunt ceea ce păreau*. Nu mai ştiu ce o stârnise, dar replica am păstrat-o ca pe o amuletă pe care o strângi în pumni atunci când "nu găseşti altă rimă". Nu-mi mai venise în minte de ceva vreme, dar într-o după-amiază de vineri a fost singura soluţie ca să nu mi se rupă filmul înainte să înceapă teatrul.

Întârziasem la întâlnire mai mult de un sfert de oră şi mă aşteptau în jurul unei mese dreptunghiulare, ca un Mare Juriu în ultimele momente de dinainte de anunţarea verdictului. Erau opt doamne, cu căutături diferite, pedant pregătite pentru discuţie, şi fiecare zâmbea în altă culoare de ruj. Plecasem să cunosc actriţe. Jonglam cu câteva informaţii culese la telefon: pensionare, hotărâte să recupereze toate visurile puse în cui în toţi anii când au fost doar neveste şi mame. Locul faptei: Biblioteca Judeţeană "G.T. Kirileanu" din Piatra Neamţ. Ştiam că s-au adus una pe alta şi că trupa există de aproape trei ani, din 2009, de când Dan Iacob, regizorul care şi-a făcut ucenicia la

Teatrul Tineretului, a riscat să propună unei fundaţii care se ocupa cu ceea ce oamenii în vârstă au din plin, adică timp liber, un proiect experiment de teatru-lectură. Prima mirare este că au intrat în joc mai ales doamne, şi nu domni dornici de eventuale aventuri sociale în anii de pensie, şi în sinea mea n-am pierdut momentul să bifez că, na, *femeile nu mai sunt ce erau, bărbaţii nu mai sunt ce păreau*. La vârsta la care bărbaţii întorc capul după adolescente, regizorul a făcut un casting la care nu a chemat actriţe născute mai târziu de anii '50. Şi nici n-a fixat o limită de care nu se putea trece. Caută la ele dorul de ducă, în alte vieţi, cu partituri diferite.

Dorinamacovei2010, acesta este username-ul ei de pe Yahoo, a ţinut să anunţe încă de la început, înainte chiar să îşi înceapă povestea. A predat geografie şi s-a specializat ca mamă de trei copii: o profesoară de filozofie, o doctoriţă şi un avocat. Îi enumeră pe toţi de la început ca şi cum ţi-ar întinde, corporatist, cea mai completă carte de vizită. "Da, viaţa *m-a distribuit* mereu în roluri principale. La catedră am avut rolul dascălului pasionat de munca lui. În familie, am avut un rol important în educaţia copiilor mei (mi-a plăcut mult acest rol în care sunt de 37 de ani!). Iar acum, în primăvara ghioceilor de la tâmple, am roluri pe scena Bibliotecii «G.T. Kirileanu»", spune calm, din spatele ochelarilor.

Într-un amestec de distincţie princiară şi jovialitate de matelot pornit în prima călătorie în jurul lumii cu vaporul la care a visat dintotdeauna, Dorina Macovei pare un căpitan de cursă lungă care la un moment dat a părăsit cârma şi s-a lăsat luat de val şi valuri.

Acum câteva luni a suferit o intervenţie neurochirurgicală şi după operaţie medicii au verificat din nou vârsta de pe fişa medicală. Da, era scris 67 de ani şi totuşi creierul pe care îl ţinuseră sub lentilele robotului DaVinci arăta cu 20 mai puţin. Când a ieşit de la reanimare au întrebat-o cum e posibil. "Am găsit *Happy hours*", le-a spus ea. "Unde?", insistă ei. "La bibliotecă, în Piatra Neamţ, unde altundeva." Deşi le putea răspunde ca Oscar Wilde: "Unei femei îi trebuie 45 de ani ca să ajungă la 30."

La preluare, de cealaltă parte a mesei dreptunghiulare, stătea Elena Ivan, adică *mamalena123*, care la început a intrat pe net să caute programările de sesiune ale nepotului student la Iaşi – trebuia să-l sune să-l trezească pentru examene. Fata îi este la Milano şi a rămas ea, bunica, să aibă grijă de "copilaş". Absolventă de studii economice, a fost toată viaţa contabilă. Până în 2008, octombrie, spune ea, dacă cineva i-ar fi spus vreodată că va fi actriţă de teatru l-ar fi trimis nu doar să îşi calculeze balanţa în altă parte, l-ar fi invitat chiar să o ocolească şi la bilanţ. Că totul, chiar moartea, poate deveni ceva relativ, a înţeles după despărţirea definitivă de soţ; nu a găsit niciun paliativ pentru durere până l-a întâlnit pe Dan Iacob, regizorul de teatru – cel despre care Constantin Bostan, directorul bibliotecii spune că a ajuns la bibliotecă "după o accentuată, prematură şi cu obidă mărturisită *îmbătrânire* a spiritului, mult prea uzat la un moment dat prin îndelunga şedere în posturi tehnico-administrative, complet nepotrivite arderilor sale intime". A oprit-o pe coridorul de la intrare şi i-a propus un rol în *Carré de dame*. Repetiţiile erau şi

sunt şi acum lunea şi miercurea, şi de când a intrat în trupă nu a lipsit decât o singură dată de la repetiţii, înainte de Sâmbăta morţilor.
Majoritatea celorlate "interprete" au început să vină la bibliotecă pentru "Clubul de joi" când se proiectează aici filmele de Cinematecă. Apoi au început să caute DVD-uri cu opere celebre şi să-şi aleagă spectacolele la care nu au ajuns niciodată. Apăruseră primele calculatoare şi evadarea în orice colţ al lumii, unde nimeni nu le dăduse până atunci bilet de intrare, nu era doar posibilă, ci devenise chiar obligatorie.
Să evadezi cum? În limba română? E ca şi cum ai ieşi doar în curtea închisorii; aşa că parte dintre ele s-au înscris la cursurile de engleză ca să poată înţelege comenzile de la computer. A trebuit, pe cale de sfântă consecinţă, să afle şi cum se face un *folder*, doar şi ariile celebre se pun la păstrare, nu-i aşa? După asta au apărut viruşii, telefonul de seară la Cristina, profesoara de IT, cu care, între două *log in*, un *shift* şi un *log out*, rămânea loc pentru reţeta de varză cu tăiţei. O dădeau la schimb cu un *dublu click* şi un *Control C*.
"Nimeni nu mai este tânăr după 40 de ani, dar putem fi irezistibili la orice vârstă", a susţinut Coco Chanel. Celebra creatoare a femeii independente în propriii pantaloni profeţise şi pentru doamne ca cele care continuau să mă măsoare de dincolo de masă. Aşa că au luat vorba asta ca pe o datorie şi au onorat-o ca atare.
Maria Şoricuţ a fost şefa de autogară şi la pixul ei au stat zeci de şoferi. Spune că pensionarilor le lipseşte un doctor ca Dan Iacob care să aplice o terapie de şoc, poate ca

teatrul; te ţine sănătos şi la minte, şi la trup. Are 67 de ani, un fecior doctor în ştiinţe informatice şi un altul navigator. Aplauzele de la sfârşitul fiecărei reprezentaţii sunt, spune ea, ca şi cum ţi-ai ţine în braţe cele trei nepoţele.

Valeria Pavel a stat câteva zile într-un spital. Colegele de la bibliotecă i-au adus portocale şi textul descărcat de pe net de la *O batistă în Dunăre*, pentru că în joia de după aveau o reprezentaţie.

Adriana Comaniciu are doi băieţi şi trei nepoţi în Canada, a fost arhitectă şi a venit chemată de o prietenă, Lucia Constantinescu, călătoare poliglotă, fost ghid ONT şi, la cei 86 de ani, decană de vârstă.

"Îmi pare rău că nu am intrat în trupă chiar de la început", spune Liliana Sticea, care la mai bine de şapte decenii de viaţă a crezut că "nu este potrivit" să urce pe scenă, având o asemenea vârstă. Asta până a zis: "Hai să încerc şi eu!"

"E-aşa de bine la tine, că îţi vine să crezi că nimeni nu poate muri aici..." – sună o replică a Cezarei din *O batistă în Dunăre*, şi doamna Dorina o spune ca şi cum ar fi în faţa unei săli cu lojele pline; şi, chiar dacă actul era interpretat doar pentru mine, au adus recuzită, pălării care zăceau până de curând pe raftul de sus al dulapului, o mătură şi câteva imortele, plus o faţă de masă grea din catifea de culoarea pământului. Cu vocea schimbată şi atitudini şlefuite în ore de repetiţii, personajele lui D.R. Popescu nu mai aveau nevoie de mult de textele citite cu dioptrii diferite de fiecare actriţă. Teatrul lor-lectură se transformase într-un spectacol.

"În anul în care am împlinit 40 de ani am devenit complet nebun. Înainte, ca toată lumea, făceam în aşa fel încât să par normal" – îl citează Dan Iacob pe Beigbeder şi îmi arată că la doi ani de activitate au scos un caiet program: Trupa "Arlechin", atelier de teatru-lectură pentru vârstele a treia şi a patra.

În el – instantanee din spectacole, interviuri cu artistele şi regizorul lor. Pe coperta patru câteva texte ale celor pe care tocmai le-am văzut sfidând decadele, cum ar spune poate tot Coco Chanel.

Sau André Maurois: "La 20 de ani o pariziancă este adorabilă, la 30, irezistibilă, la 40, şarmantă. După 40? Niciodată o pariziancă nu are mai mult de 40 de ani." Nici Dusia, despre care se vorbeşte în această pagină de final, n-a trecut niciodată de vârsta jocului, deşi nu s-a născut la Paris, ci la Chişinău.

Dorina Macovei povesteşte: "În 2008-2009 am întâlnit-o pe Dusia (aşa îi spuneam noi) la concertele şi în cadrul programului «Muza Euterpe», la Biblioteca «G.T. Kirileanu». Ne vedeam des şi în sala de lectură... Am urmat împreună cursurile de computer ale doamnei bibliotecare Cristina Costachi, tot la «Kirileanu»... Am frecventat, de asemenea, la aceeaşi bibliotecă, şi cursurile de engleză... Aşadar, am descoperit împreună că biblioteca oferă nu numai cărţi şi reviste, ci şi diverse oportunităţi pentru a petrece ore plăcute, instructive; nu numai celor tineri, ci şi nouă (sau mai ales nouă), celor de vârsta a treia («a treia tinereţe»). De aceea, nu ne-a fost greu să începem şi repetiţiile pentru primul spectacol de teatru-lectură, în 2009."

Elena Ivan completează: "Anul trecut, pe 1 martie 2010, eu şi Dusia ne-am sărbătorit ziua de naştere alături de membrii trupei Arlechin. Mi-a fost parteneră în trei spectacole: *Carré de dame, Joi, sărbătoare* şi *Aşteptând la arlechin*. Era o parteneră extraordinară şi abia aşteptam repetiţiile ca să o întâlnesc. Era tonică, bună şi în preajma ei te simţeai bine.
De aceea, îmi era drag şi să o machiez înainte de spectacole... Nu-mi vine să cred că vorbesc despre ea la trecut, deşi toţi suntem trecători prin această viaţă. Cred că de acolo, de sus, ne veghează şi îşi doreşte să continuăm ceea ce am început împreună. Deci... Sus cortina!"
Pe Dusia o chema de fapt Eudochia Baraneţchi şi a fost colegă la Universitatea din Chişinău cu Grigore Vieru. Dacă nu s-ar fi înscris în ceea ce şi ei, şi colegelor de trupă li se părea o competiţie cu bătrâneţea, adică starea despre care Tudor Muşatescu spunea că: "Începe atunci când spui prima oară: Of, tinerii din ziua de astăzi!", nu am fi aflat niciodată că împreună cu câteva prietene obişnuia să treacă în serile de joi pe la bibliotecă.
Am ieşit păşind încet din clădirea spre care mă grăbisem cu câteva ore în urmă şi m-am gândit iar la bunica mea. N-a prins adresele de Messenger, deşi cred că i-ar fi plăcut peste măsură să răspundă la o întrebare de genul: "Ce plăceri vinovate aveţi?" cu "Să păcălesc moartea!". Doamnele pe care le-am lăsat comentând în urma mea au reuşit.

Frânceşti şi aeroporturile lumii

Biblioteca din Frânceşti,
judeţul Vâlcea

Senzaţia de déjà-vu se înfiinţează la şapte dimineaţa, când Ovidiu mă anunţă că e jos. Exact aşa s-a întâmplat şi cu o marţi înainte. Cobor bombănind. În afara zilelor de mers cu avionul şi a săptămânii trecute, nu m-am mai trezit la cinci şi jumătate din armată. Chiar şi traseul seamănă până la un punct; atâta doar că de data asta mergem direct la Râmnicu Vâlcea, unde urmează să fim preluaţi de coordonatorul local al IREX-ului. Ne uităm prin hârtii. Irina Săndulescu. Trebuie s-o depistăm singuri, fiindcă Sabina a rămas la Bucureşti. Ne facem curaj, ca doi bărbaţi responsabili.
- Am reuşit noi să ieşim din Târgu Jiu, om găsi-o şi pe Irina.
Trei ore mai târziu, parcăm lângă Biblioteca Judeţeană din Râmnicu-Vâlcea – astăzi în versiunea fără clătite cu sirop de arţar – şi stabilim primul contact la telefon. Irina ni se arată repede, schimbăm câteva vorbe şi hotărâm că n-are rost să mergem cu două maşini. Neştiind ce-o aşteaptă, fata se duce să-şi ia ceva de la ea din maşină, dându-mi ocazia să angajez cu Ovidiu un dialog a cărui luxurianţă i-ar umple de invidie pe fachirii romanului sud-american.
- Cam rigidă.
- Cam.

- Prea serioasă.
- Prea.
- O topim?
- O.
Coordonatorul local îşi regretă opţiunea abia când e tardiv. Complotul e organizat nemţeşte. În secunda în care Ovidiu demarează furibund, din boxe ţâşneşte un hit hard-rock cu un titlu paşnic ca o armată de ocupaţie: *Finger on the Trigger*. Simt emoţie şi comoţie pe bancheta din spate, dar rezist tentaţiei de-a mă întoarce şi-mi camuflez râsul într-o tuse icnită. Ovidiu, în schimb, se uită în oglindă şi glăsuieşte catifelat:
- Irina, eşti OK?
- ...
Aşa, îmi spun răcorit. Să vă învăţaţi minte să ne mai treziţi la ore din astea.
Drumul până la Frânceşti durează puţin peste douăzeci de minute. Ovidiu l-ar fi putut comprima lejer în zece, dacă mila creştinească faţă de făptura care subzista îngrozită pe bancheta din spate nu l-ar fi podidit în cele din urmă, după un viraj sălbatic. Pe lângă asta, de pe cărăruile care coboară dinspre dealuri apar, la fel ca la Pietrari, tot felul de vietăţi mânate de pulsiuni suicidare: capre care se reped spre bara de direcţie, joiane legănându-şi ugerele cu mişcări de stripperiţe agrare, câini neurastenici, gâşte ultragiate de tupeul nostru rutier, găini fără instinct de conservare. Lipseşte turma de oi, dar nu ne facem probleme. Nu ne grăbim, de aceea nu apare. Când o să fim zoriţi, o să vină şi mioarele, fără îndoială. Oricum, noi, cei din linia întâi, ne amuzăm copios. În schimb, ea, coordonatoarea locală, testează nuanţe pigmentare oscilând între gri-moloz, grena şi

alb. O şi văd trimiţându-şi raportul de după vizită. "Dragă Sabina, am fost la biblioteca din Frânceşti. Dacă nu mi-ai fi trimis doi sadici pe cap, totul ar fi fost în regulă. Aşa, mă bucur să te informez că am supravieţuit, ceea ce-ţi doresc şi ţie, de va fi să mai mergi vreodată cu ei. Te conjur, nu te lua după felul cum arată şi vorbesc. Şi Charles Manson părea normal."
Amprenta zoologică a expediţiei nu se estompează nici măcar când ajungem la intrarea în bibliotecă. La câţiva metri de noi, o vacă ne priveşte umed. Coada i se mişcă aidoma unui stindard al indignării. Nu-mi dau seama dacă încearcă să se apere de muşte sau de prezenţa noastră, dar probabil că licărul spăimos din pupilele Irinei o invită la circumspecţie. Maria Bărbulescu, bibliotecara din Frânceşti, ne iese în întâmpinare şi se ruşinează teribil când vede că Ovidiu e deja angajat în manevre fotografice în jurul patrupedului. "Vai de mine şi de mine, ce-o să creadă oamenii ăştia?" Maria n-are de unde să ştie că tocmai astea sunt începuturile care ne plac.
Mă uit la ea, mă uit la chipul ei care poate spune singur zece poveşti deodată. Parcă m-aş afla în faţa unui personaj din filmele lui Iñárritu. Înainte să înceapă să vorbească, intuieşti că viaţa nu i-a trimis doar bezele. Însă nimic n-a descurajat-o.
- De când sunteţi bibliotecară aici? o întreb.
- Din a treia zi a lui ianuarie 1991. În fond, pentru asta m-am pregătit. Am specializare în biblioteconomie şi arhivistică. Bine, în ultima vreme, mai ales înainte de inaugurarea Biblionetului, am făcut şi cursuri de IT.
- Şi nu v-a venit niciodată să vă luaţi lumea-n cap?

Când vii dintr-un oraş mare, crezi în mod reflex că oamenii peste care dai văd lumea la fel ca tine. Or, pentru ei universul propriei comune e îndestulător şi accesibil. Nu le trebuie nebunia metropolei, n-au nevoie de noxe, praf şi istericale. Mă aştept ca aşa ceva să-mi servească şi Maria, numai că răspunsul ei e altul:
- Şi cu ăştia mici ce fac?
Ştiu cum e. Pe când eram profesor la Făget, cu trei glaciaţiuni în urmă, cineva îmi propusese să mă mut cu catedra la Lugoj, unde şi locuiam. Diferenţa dintre Lugoj şi Făget era pe-atunci comparabilă cu diferenţa actuală dintre Râmnicu Vâlcea şi Frânceşti. Stătusem pe gânduri cât capra la ţap, după care întrebasem exact la fel: "Şi cu ăştia mici ce fac?" Şi rămăsesem la Făget.
E momentul să-i văd mai de-aproape pe "ăştia mici". În orice caz, nu-s puţini. Cei care au prins locuri la computere le folosesc, sub supravegherea portretelor oficiale ale lui Eminescu, Alecsandri şi Sadoveanu. Ceilalţi chibiţează pe lângă ei, aşteptând să le vină rândul. Unul are creastă ca a lui Cristiano Ronaldo, altuia îi râd ochii. O fată cu părul strâns la spate pare decupată dintr-un cor de gospel. Ovidiu îşi începe dansul, învăluindu-i pe copii în cercuri cu diametru variabil, ca într-un ritual păgân. Într-un colţ, observ o adolescentă care n-ar discuta cu nimeni la concursurile de frumuseţe, dacă s-ar ţine corect. Aflu de la Maria că o cheamă Andrada, are paisprezece ani şi, alături de Edi şi Andrei, asigură celula de voluntariat a bibliotecii. În spatele mesei la care discut cu Maria Bărbulescu se insinuează deodată o prezenţă pe care n-o văd, dar o simt. Când mă întorc,

fără să dau impresia că asta vreau să fac, dau cu ochii de un alt personaj de film, dar de data asta din producţiile lui Kusturica: o femeie de vârstă incertă, cu o şapcă pe cap, o floare prinsă la ureche şi o carte de vizită tatuată pe antebraţ: GETA. Nu se ştie ce-i cu ea, dar Maria o tratează la fel ca pe ceilalţi vizitatori. Mânat de mici bănuieli, îi arunc o întrebare:
- În afară de biblioteconomie, aveţi şi alte studii?
- Psihologie şi pedagogie.
Aşa, da. De obicei, gazdele se grăbesc să ascundă stridenţele bipede cât mai departe de locul faptei, mai ales dacă au musafiri. Maria însă dispune de supleţea şi firescul de comportament ale omului care nu-şi clasifică şi nu-şi judecă semenii.
- De când sunteţi prinşi în Biblionet?
- Din toamna lui 2010. Să ştiţi că venea lumea şi până atunci la bibliotecă, dar normal că, de când am primit computerele, afluenţa a crescut. Asta însă nu ne opreşte să mergem mai departe şi cu evenimentele clasice, tradiţionale: întâlniri cu oameni ai locului care au devenit cunoscuţi în afara comunei, cenacluri, simpozioane, lansări de carte. Şi tot aici, la bibliotecă, se editează revista *Glasul cărţii*.
- Foarte frumos. Dar adulţii au vreo interdicţie? Văd numai copii aici.
- A, vin şi adulţi. Mulţi au învăţat să-şi caute de lucru pe Internet. Doisprezece dintre ei au trimis CV-uri şi cereri de angajare în străinătate, iar trei au primit deja răspuns şi-acum aşteaptă să plece. Plus că vin şi oameni foarte în vârstă la bibliotecă.
Un gând mă cotropeşte subit: unde e Irina? După un scurt moment de panică (mă

gândeam că fugise cu autostopul până la cea mai apropiată unitate de jandarmi), o văd lângă o măsuţă, admirând nişte obiecte create de copii la bibliotecă. Îmi vine inima la loc.
- Că tot vorbim de oameni în vârstă, continuă Maria Bărbulescu, deschizând un registru în faţa mea. În cartea asta de oaspeţi culeg impresii de la oamenii care-au trecut pe la bibliotecă. O să vă rog şi pe dumneavoastră la sfârşit, dacă nu vă supăraţi...
- Ei, se poate?
- Şi uitaţi-vă. Rândurile astea au fost scrise de-o doamnă care-acum are o sută unu ani. Doamna Ileana Nicolaescu. Mă credeţi că până nu demult a venit la bibliotecă? Iar când a scris în cartea de oaspeţi s-a folosit de lupă. Săraca, nu mai vede bine. Şi mai sunt seniori din categoria asta. De pildă, doamna Maria Dumitrache, de optzeci şi trei de ani, care a fost economist şi-a ajuns la un moment dat la Washington. Sau domnul George Ionescu, un geofizician de optzeci şi şase de ani, care a fost în Sahara şi care e cel mai vârstnic utilizator de Internet de la noi. Cum să vă spun, când mă pun la dispoziţia unor asemenea oameni (nu mai vorbesc de copii), îmi dau seama c-am făcut bine c-am rămas aici.
- Şi cel mai tânăr utilizator?
- Glumind, pot să vă spun că micuţul Alex Ceapă, în vârstă de şase luni. Sigur, e obiect de decor, vine cu fraţii sau cu verii, când n-au cu cine să-l lase acasă. Dar e cuminte, stă la ei în braţe, se uită la monitor şi gângureşte. Ce-o vedea acolo, el ştie. Mă rog, uneori o mai dă şi pe plâns, dar la jumătate de an se admite.
- Am observat că şcoala e la doi paşi de bibliotecă.

- Aşa e. De fapt, şi clădirea asta, în care avem sediul acum, aparţine tot şcolii. Până la un punct, mi se pare că până prin 2003, aici a funcţionat Poşta, după care ne-au făcut loc nouă. Avem şaizeci de metri pătraţi, asta-i tot. Dar dacă ştii să-i gospodăreşti te descurci.
Îmi dau seama c-ar trebui să plecăm. Irina se apropie aluziv, parcă pentru a-mi aminti că mai avem o bibliotecă de vizitat. Ovidiu a auzit hărmălaie afară, a dedus că e recreaţie, şi-a luat aparatul şi acum probabil că se învârte printre leagănele pe care le văzuserăm la sosire, prinzându-le în poză ocupanţii.
- Bun, e limpede că faceţi multe lucruri de ispravă aici. Dar dac-ar fi să alegeţi unul singur care vă e aproape de suflet, care-ar fi?
Preţ de câteva clipe, ochii Mariei Bărbulescu lucesc cum nu se mai întâmplase până acum. Întrebarea e comună, dar simt că nu dificultatea alegerii o frământă pe bibliotecară, ci altceva. Poate un gând pe care nu l-a rostit până acum, poate un vis în care i-a fost teamă să se scufunde. Sau poate o dorinţă.
- Excursiile virtuale, răspunde ea până la urmă.
- Ce sunt astea?
- Nu ştiu, forme de a-ţi lăsa mintea să zburde.
- Ştiţi ce-a spus un poet francez: din Declaraţia Drepturilor Omului n-are voie să lipsească dreptul de-a pleca.
Maria dă din cap şi observ că i se pune un nod în gât.
- Excursiile virtuale le organizez mai mult cu vârstnicii. Cei mai mulţi se deplasează greu, unii abia ajung la bibliotecă şi le trebuie destul de mult să-şi revină. Dar după ce-şi trag sufletul alegem trasee. Ia să vedem, îi întreb,

unde călătorim azi? La Londra, îmi răspund ei. De unde? De la Bucureşti. De pe care aeroport decolăm? De pe Henri Coandă. Intrăm pe site-ul aeroportului şi vedem imagini. Baruri, restaurante, locuri de fumat, magazine de suvenire, avioane aliniate la punctul de staţionare şi tot aşa. Pe urmă ne gândim c-am zburat şi ajungem pe Heathrow. Aceeaşi poveste, tot cu ajutorul imaginilor. Iar pe urmă începem plimbarea prin oraş şi vedem ce-i de văzut: Saint Paul, Westminster, Big Ben, Buckingham, Tower Bridge. Altă dată plecăm din Hamburg, tot cu avionul, şi vedem Porto. Altă dată cutreierăm prin Stockholm, altă dată prin Paris, altă dată prin San Francisco. Suntem turişti online aici, la Frânceşti. Şi să ştiţi că am ajuns să cunoaştem destul de bine unele oraşe. Plus o parte din aeroporturile lumii.
Simt că, dac-ar fi singură în clipa asta, Maria Bărbulescu ar trage un plâns zdravăn.

Patroanea

Biblioteca din Vidra,
judeţul Alba

De-adevăratelea, îl cheamă Emil. Dar toată lumea de la Ponorel, de la Vidra şi din împrejurimi îl ştie de Patroanea. Abia ajunsesem la Ponorel, cu gândul să văd filiala înfiinţată aici de Biblioteca de la Vidra. Nici n-am apucat să mă uit bine în jur, că s-a deschis uşa, ca o cortină surprinzătoare, peste un spectacol cu totul neaşteptat. Patroanea şi-a făcut intrarea cu o replică tare, pe măsura reputaţiei: "Nu intru, săru'mâna, că miros a mort! Am avut de săpat o groapă în cimitir, şi-am venit direct, numa' să vă văd, să zic săru'mâna." Vorbele erau trimise tunător, de la altitudinea unui personaj care-şi cunoaşte statutul, spre Geta Pogan, bibliotecara de la Vidra. Şatenă, delicată, cu un chip mereu zâmbitor, ascuns îndărătul unor ochi enormi, scăpărători, Geta începe şi se termină cu un coc masiv, o adunare migăloasă de zulufi care stau la rând, cuminţi, într-o arhitectură monumentală îndelung elaborată. La aşa glas tunător, la aşa apariţie convingătoare, suverană, conştientă de sine, bibliotecara n-a avut ce face decât să plece un pic privirea şi să ne spună suav, timid: "Dânsul e domnul Emil, un prieten de nădejde al bibliotecii noastre."
Patroanea chiar e o apariţie. Figură de macho, "pleată" de rocker tomnatic vopsit discret, cercel de argint, mâini ciclopice, ca paletele de băgat pâinea-n cuptor, foarte bine făcut, uşor adus de spate, doar cât să fie şi mai lucrată

imaginea de arhetip masculin. Zici că e un Geezer Butler de la Black Sabbath, retras pe Valea Arieşului. E o apariţie complet neverosimilă în locurile astea. Arată aidoma unui star rock, superconservat la cei şaizeci şi patru de ani ai săi, şi vorbeşte cea mai neaoşă moţească. E absolut clar că se vopseşte. Mai amintesc o dată detaliul ăsta pentru că trebuie neapărat ţinut minte şi adăugat unui portret fabulos, complet rupt din lumea în care trăieşte. Omul face tot soiul de munci prin sat, cu ziua, şi nu se dă în lături nici de la săpatul gropilor din cimitir. Chestia cea mai tare e că face treaba asta la un tarif mult mai ridicat decât cel practicat în toată zona. La urma urmei, e absolut normal. Patroanea e o vedetă locală, un personaj, are grijă de imaginea lui şi, în mod firesc, are şi o listă de preţuri care fac diferenţa între el şi restul lumii.
Cum a intrat în bibliotecă, s-a aşezat lângă uşă şi-a început să povestească despre groapa pe care tocmai o săpase. Era foarte amuzat că găsise un pieptene vechi, "extrem de interesant", în mormântul pe care îl deschisese mai devreme, şi că ocupantul locului era, în mod clar, o femeie, pentru că se păstraseră peste oase ciorapii de nailon. În timp ce îl ascultam şi mi se zbârlea părul, Patroanea s-a apucat să se scotocească prin buzunare, vrând să fie cât mai explicit în povestea lui despre atmosfera mormântului proaspăt desfăcut. Şi-n timp ce relata, cu detalii, ce s-a mai păstrat din sicriu, cât de uscat era pământul, cum se vedeau oasele răposatei, brusc, a scos din buzunar o placă dentară încă plină de urme de pământ. Şi o flutura absent, continuând cu lista detaliilor care reconstruiau, puţin câte puţin, atmosfera

mormântului din care tocmai se extrăsese, pentru a veni direct la bibliotecă, şi a ne da bineţe. Când s-a aşezat, picior peste picior, s-a strâmbat un pic de durere. A povestit că, demultişor, a băut o ţâră mai mult şi a adormit pe marginea drumului. S-a ales cu o degerătură la un picior. S-a tratat el cumva, dar tot a mai rămas o infecţie care se umflă, din când în când. La nevoie, mai ia o sulă, şi dă o găurice în vârful umflăturii, s-o dreneze. "Mere treaba, domnule dragă. Nu-i problemă."

Patroanea a fost crai mare la viaţa lui. A fost însurat de mai multe ori, iar partea neoficială a listei de cuceriri rămâne învăluită cavalereşte într-un mare mister. Ceva îmi spune că nici la ora asta nu şi-a pierdut îndemânarea de meşter în ale sufletului feminin. Cu mulţi ani în urmă, înainte de Revoluţie, a lucrat la o fabrică de mătase, la Bucureşti: "Cinci mii de femei, dragă domnule! Şi noi numa' douăş'patru de mecanici. Îţi dai seama dumneata ce viaţă grea aveam acolo?" A muncit la fabrica de mătase şi a făcut bani buni, cu care şi-a cumpărat un apartament mare, cu patru camere, pe Mihai Bravu, la Bucureşti. Se însurase cu o olteancă aprigă, care nu-l scăpa din ochi, şi promisese c-o să-l vindece de toate febrele donjuanismului. Dar a făcut el ce-a făcut şi-a greşit flagrant, nepermis pentru un expert.

La muncă se mai descurca să dispară, scurt, cu câte-o doamnă aprinsă de patimă. Dar acasă nu îndrăznea să facă acte de curaj, să ducă vreo cucerire. Până-ntr-o zi, când a reuşit să-şi rezolve o obsesie de-o viaţă. Cam cu echivalentul unei burse, a convins o

superbă studentă, venită din Africa, să descopere un crâmpei din farmecul Munţilor Apuseni, şoptit pe scurt, la ureche. Ca să poată şopti în tihnă, n-a avut de ales şi-a dus-o acasă, în apartamentul conjugal de pe Mihai Bravu, la o oră la care toţi oamenii muncii, inclusiv nevasta, erau la lucru. Şi a început ceva ce Patroanea nu mai trăise niciodată, indiferent câte femei cunoscuse el îndeaproape la viaţa lui. Numai că, în timp ce lumea îşi schimba dimensiunile, cerul se prăbuşea şi-n loc de cer se ridica, goală-goluţă, plăcerea absolută, în uşa dormitorului s-a petrecut un fapt crunt. A apărut, cu mâna-n şold, olteanca: "Ce faci aci, Emile, fi'al dreaku cu ţiganca ta?!" Patroanea s-a oprit din lucrarea legendară şi-a zis: "Nu-i, fă, ţigancă! Nu vezi că e negresă?" Olteanca n-a fost deloc impresionată de revelaţia exotică a soţului prins în piscul călcăturii strâmbe. S-a repezit spre pat cu un strigăt de luptă: "Scoate ţiganca afar', fi'al dreaku, că vă omor p'amândoi!" Uns cu toate alifiile autocontrolului, deşi era încă purtat pe aripile unor nirvane visate o viaţă-ntreagă, Patroanea a protejat-o pe studentă cu trupul lui, ca o fortăreaţă a masculinităţii. Şi-n timp ce olteanca se opintea să ajungă cumva la adversară, s-o altoiască, a şoptit, mai mult pentru el: "Nu ţi-am zis, fă, că-i negresă? Eşti surdă? Unde vezi tu la ţigancă aşa buze-ntoarse?!" Să mă ierte cititorul, dar nu m-am putut abţine, şi l-am întrebat: "Da' experienţa cum a fost, Nea Emile?" Fără să se sustragă complet din braţele amintirii, m-a întrebat, la rându-i: "Apăi, ştii dumneata cum îi lipitoarea aia mai mare, de apă? Ai văzut vreodată?" I-am zis că ştiu. "Fix aşa era. Numa' mult mai bine..."

Au trecut mulţi ani de-atunci. Patroanea a divorţat de olteancă şi a mers mai departe, în expediţia lui temerară, prin toate teritoriile eternului feminin. De-a lungul acestui lung traseu iniţiatic, s-a ales şi cu doi copii. Două fete. Pe amândouă le cheamă Simona. A cunoscut el, la un moment dat, o femeie care i-a fost cumplit de dragă. O chema Simona. Atât de mult a iubit-o, încât şi-a botezat ambele fete cu numele ei. Iar fiicele lui Patroanea se strigă una pe cealaltă Simona 1 şi Simona 2, ca să se deosebească, să fie treaba cât de cât clară. Cu olteanca a ţinut legătura în vremea asta. "Mă tot sună şi-acu'. Mereu îmi zâce la telefon: «Hai, mă, să mai vin p'la tine, fi'al dreaku, că tot pă tine te iubesc io.» Ş-o fost operată de ceva ulcer şi e tăiată acu', de sus până jos, da' tot mi-i simpatică. I-am şi zâs că m-oi duce io la Bucureşti, şi-oi căuta-o." Într-un moment de linişte, îl întreb cine i-a fost idolul, de şi-a lăsat şi-acum părul mare, ca-n vremea tinereţii. " Beatles, domnule dragă. Beatles. Ca ei n-o fost, şi n-o să mai fie."

Bibliotecara e roşie ca un câmp de maci după poveştile lui Patroanea. Şi după ce fabulosul personaj s-a ridicat şi-a plecat la ale lui, din dosul aceloraşi ochi mari, scăpărători, Geta povesteşte cum vine " domnu' Emil", săptămânal, la bibliotecă, la Ponorel, şi povesteşte câte-n lună şi-n stele. Mai aduce câte-o sticlă cu " otravă de-aia de-a lui", şi-o tot îndeamnă şi pe ea să bea. Ei nici nu-i trece prin cap. Iar el mai ia un gât, şi-o dă pe povestit. Cine cu cine s-a mai cuplat prin sat, ce zvonuri mai circulă, ce s-a mai dat pe la televizor. " E simpatic domnu' Emil. Nu poţi să te superi pe el. E personajul nostru de-aici."

Georgeta Niculina Pogan are o sumedenie de atribuţii la Ponorel şi la Vidra. E bibliotecară din 1997, director la Căminul Cultural din Vidra, custode al Expoziţiei Etnografice şi " referent-resurse umane" la Primărie. Entuziasmul i se citeşte pe chip la fiecare cuvânt. A bătut pe jos toate satele din împrejurimi şi a adunat, obiect cu obiect, mai toate exponatele pe care le-a aranjat frumos, într-o casă de pe la începutul secolului al XIX-lea. E foarte mândră de muzeul din Vidra. În cartea de oaspeţi stau mărturie pagini peste pagini de elogii ale turiştilor din lumea largă, care-au ajuns pe Valea Arieşului şi au călcat pragul muzeului.
Aici sunt locurile unde s-a născut Avram Iancu. Lumea e foarte mândră de lucrul ăsta, iar doza de patriotism are cu totul alte dimensiuni şi resorturi decât prin alte părţi. Însă moţii care locuiesc acest spaţiu trăiesc mult mai contemporan decât ai crede. Geta e numărul unu în judeţ, atunci când se contabilizează dosarele depuse pentru programele de la APIA (Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură). Oamenii vin la bibliotecă, la calculatoare, şi, cu ajutorul bibliotecarei, se documentează cu privire la toate programele care i-ar putea interesa. Tot aici am cunoscut-o şi pe doctoriţa Maria Florea. A terminat Medicina în 2000, la Timişoara. E tânără, foarte comunicativă şi dedicată meseriei. Când trebuie să lucreze la raportări, foloseşte calculatoarele de la bibliotecă. Înainte, trebuia să meargă până la Câmpeni pentru treaba asta. Marţea, face voluntariat, vine la Ponorel şi lucrează într-un cabinet din aceeaşi clădire în care s-a deschis

şi punctul de lucru al Bibliotecii de la Vidra. În pauze, mai trece pe la Geta şi stă la o poveste.
Acum, la Vidra, se construieşte o clădire nouă în care se va muta Primăria. De fapt, e aproape gata. Aici se va muta şi biblioteca, într-un spaţiu superb, dotat cu de toate. Nu-ţi vine să crezi când dai cu ochii de noul mobilier alb, şi de tot dichisul de care se va bucura o bibliotecă de comună. Mulţi bibliotecari din oraşe şi-ar dori să aibă aşa ceva. Aici, în clădirea nouă, Geta mi-a povestit cum l-a penalizat pe Nea Avram, unul dintre cititorii cei mai absorbiţi de pasiunea lecturii. Nea Avram Vâlcea stă departe, într-un loc izolat. Coboară din satul lui de munte, ducând în spate, de fiecare dată, un rucsac uriaş, pe care-l umple cu provizii şi cu cărţi. E drept, uneori mai rade câte o tură generoasă de pălincă şi nu-l mai opreşti din povestit. Chestia e că omul e mistuit de dorinţa de a citi. Iernile sunt extrem de grele prin locurile alea. Iar Nea Avram Vâlcea e nevoit să facă un drum cumplit de anevoios atunci când ninge. La începutul anului ăstuia, au fost nişte ninsori teribile. Nea Avram n-a putut coborî vreme multă după provizii şi cărţi. Când s-a mai topit zăpada, într-o zi, a apărut, vesel, pus pe glume, binişor aromat cu muzica astrală dublu distilată din prune. A dat înapoi cărţile pe care le împrumutase, mai puţin una. A zis că în zilele alea îngrozitoare, când rămăsese fără de-ale gurii, când părea că zăpada n-o să mai dispară niciodată, a constatat cu disperare că nu mai avea nici ţigări. E drept, mai găsise în pod nişte tutun uscat. A stat el cît a stat, s-a sucit, s-a-nvârtit, a cumpănit bine lucrurile, şi a luat o hotărâre, în situaţia aia limită. Trebuia să sacrifice paginile unei

cărţi, ca să-şi facă ţigări. Treabă grea pentru un om care iubeşte cititul. Dar n-a avut de ales. Aşa că vreo trei săptămâni, zi de zi, a fumat un volum din Shogun. Viaţa e altfel prin locurile alea.

După povestea asta, împreună cu Geta, cu minunaţii mei parteneri de călătorii pe la biblioteci, Steliana şi Jozsi, am tras, pentru prânz, la o pensiune fainã, sub un deal pietros. N-am putut să bem o pălincă în cinstea lui Nea Avram, pentru că aveam de condus mai departe mulţi kilometri. Dar, printre arome de cârnaţi de casă, după cortinele năucitoare ale aburilor de la ciorbele de fasole cu ciolan şi de la balmoşul auriu ca un soare din miezul zilei, am rugat-o pe Geta să-l scoată pe Nea Avram de pe lista cu penalizări. Promit să rostuiesc volumul cu pricina şi să reîntregesc *Shogun*-ul, aşa cum a fost înainte de ninsorile cele grele. Vreo două pisici care trăiesc pe lângă pensiune se lungeau pe terasă, sub căldura arămie, trăgând a toamnă. O adiere a adus pe masă o frunză uscată. S-a aşezat între farfurii, cu o linişte din străfundurile căreia răzbătea, de departe, abia simţit, susurul apelor Arieşului.

Fârtat, extremă urgenţă

Biblioteca din Grădiştea,
judeţul Vâlcea

Jubilez din secunda când intru în biblioteca din Grădiştea, judeţul Vâlcea, o construcţie cu un nivel, prizonieră a arhitecturii de tip cutie de chibrituri din comunism. O bicicletă stă rezemată de perete, lângă un burlan, ca o taurină zveltă, care se ascunde de vipie. De ce jubilez? Fiindcă tocmai pariasem cu mine însumi că şi aici, ca peste tot, aveau să ne aştepte farfurioare cu sărăţele, Maxi-Mix, biscuiţi şi alune. Pariu câştigat. Rămâne de văzut cum rezolvăm tranzacţia – îmi dau eu mie banii sau invers. Deocamdată, privirea mi se opreşte asupra unei urări lipite pe un perete. "Noapte bună, maestre." E ceva în neregulă. Eu nu sunt maestru, iar afară e plină zi. Mă dumiresc când îmi cobor privirile şi văd fotografia lui Adrian Păunescu în chenar negru. Irina IREX Săndulescu simte că vreau să fac o glumă proastă, mă prinde de braţ şi mă urneşte de lângă poza bardului. "Totuşi, Irina", îi şoptesc, parafrazând un titlu păunescian. Dar Irina nu riscă. După o zi şi jumătate în compania lui Ovidiu şi a mea, a aflat că nu poţi fi niciodată îndeajuns de prudent.
- Trebuie să se vorbească mereu de biblioteca noastră. Mereu.
Ei bine, da, cuvintele astea mă câştigă.

Sunt cuvinte pe care Ilie Fârtat, directorul bibliotecii din Grădiştea, nu le afişează pe pereţi, alături de omagierile postume, însă le are ştanţate într-un pliu al memoriei. Şi nu le rosteşte conjunctural, fiindcă vede în faţa lui pe cineva cu agendă şi reportofon, ci fiindcă asta crede. Iar crezând asta, încearcă – şi, poftim situaţie, reuşeşte – să transforme locul de care se ocupă din seră a unor clorotici hrăniţi cu fraze şi idei în centru nervos care dirijează viaţa grădiştenilor. Cum? Prin acţiune directă. Prin pătrunderea în toate nivelurile vieţii publice, lucru de neconceput pentru un bibliotecar de acum douăzeci şi cinci de ani. Căci, doamnelor şi domnilor, bărbatul cu păr alb, ochi vii (parcă albaştri), cămaşă cu burtică şi ochelari prinşi cu sfoară pe după gât e prezent peste tot. Se spune că ubicuitatea este privilegiul zeilor. Aşa stând lucrurile, lui Ilie Fârtat i-ar plăcea statutul de divinitate locală, chit că, fiinţă omenească fiind, n-ar putea să-şi satisfacă nevoia de concomitenţă.

Glumă-glumă, dar situaţiunea cam aşa se prezintă. Bibliotecarul din Grădiştea nu numai că ştie pe toată lumea, dar lasă impresia că în comună nu se poate petrece nimic fără ştirea (şi chiar fără implicarea) lui. Pare genul de om hiperadaptabil, care se poate recalifica în orice direcţie şi are ştiinţa de-a face lucrurile să se întâmple. Leagă prieteşuguri transpartinice, se strecoară în juriul concursurilor de Miss, năzuieşte să urce pe scenă şi să joace teatru ("la toamnă, împreună cu trei adolescenţi, o să facem *Deşteapta pământului* de Victor Ion Popa"), te poate ajuta cu un medicament, un telefon la primar, o găleată cu vopsea, o înscriere în

sindicat, un cablu electric sau o carte de aventuri. O fi bine, o fi rău? Evident, e bine. Viaţa bibliotecii se molipseşte de la viaţa celui care-o conduce. Din pion, instituţia avansează la rangul de cal sau chiar de turn al comunităţii.
Cele patru calculatoare venite prin Biblionet sunt ocupate, chit că ora din zi la care am ajuns în Grădiştea pare mai potrivită pentru contemplaţia pe malul Ţuguiului sau pentru o mică porţie de lâncezeală "cu storurile trase", ca în Topârceanu. Aflu că se întâmplă foarte rar ca vreunul dintre calculatoare să rămână liber. Când copiii şi adolescenţii sunt la şcoală, vin adulţii sau – varianta corectă politic a bătrânilor – "seniorii". Oricum, timpi morţi nu prea există. Prin Biblionet, aşezământul dintre dealuri a comutat de pe diateza pasivă pe cea activă, cu zone de interes care, în funcţie de clienţi, variază de la jocuri la remedii naturiste, de la Facebook la referate pentru şcoală şi de la muzică la citirea presei sportive.
Dau să-i pun câteva întrebări domnului Fârtat, care se scuză pentru două-trei clipe, cât să dea o lămurire unui puşti aflat în faţa unui mic impas tehnologic. Ovidiu profită de ocazie, se insinuează felin-fellinian lângă mine şi-mi şopteşte:
- Să-ţi zic una bună. Are numărul afişat la intrare.
- Cum adică?
- Telefonul mobil. Şi-a afişat numărul pe uşa de la intrare. L-am pozat.
Bibliotecarul se întoarce la masa la care stăm acum ca doi şahişti, faţă în faţă, înconjuraţi de hărţile de pe pereţi, sub supravegherea steagului tricolor şi a două sticle de

răcoritoare. Ovidiu se retrage spre celelalte încăperi, prelingându-se printre pereţi cu cărţi şi adolescenţi confiscaţi de computere. Irina deambulează calm, cu aerul cuiva care a venit atât de des la Grădiştea, încât acum e mai degrabă gazdă decât musafir. Are încredere să mă lase nesupravegheat cu interlocutorul, ceea ce-mi sporeşte stima de sine. (Glumesc, Irina.) În faţa mea, două fete consultă nişte siteuri cu tematică zglobie. Mă uit la ele, îmi amintesc brusc de un episod văzut pe YouTube, îl mai amân un pic pe domnul Fârtat şi le abordez pe fete pe tonul fufelor din Mondenii.

- Ce faceţi, fatăăăă, ce-i cu voi aiiiici?

Fetele se întorc spre mine şi râd mirate.

- Aţi văzut filmul?

- Normal, le răspund şi-l invit apoi pe bibliotecar la destăinuiri. Ce-a fost cu filmul ăla? Care-i povestea lui?

Ilie Fârtat îşi sumeţeşte faţa. Da, da, exact aşa. Musculatura i se reconfigurează în sculptura carnală a mândriei.

- S-a ţinut un concurs cu titlul "Azi n-am fost la bibliotecă", iar şmecherele astea două, Iulia şi Cristina, au luat premiul întâi. Ele au scris scenariul, ele au jucat. Totul s-a turnat aici, printre rafturi. Un film de cinci minute şi un premiu pentru toată viaţa.

Mă uit la cele două adolescente care, ieşite din identitatea personajelor, redevin normale şi cumpătate. Le cheamă Iulia Bălan şi Cristina Brebenel, şi nu m-aş mira să le văd la televizor peste doi-trei ani, dacă nu mai devreme. Au talent, vervă şi naturaleţe. Iar zvâcnetul parodic al filmuleţului e de fapt o invitaţie la împrietenire cu biblioteca şi cu lumile ei nebănuit de multe.

- Şi au participat mulţi concurenţi? îl întreb pe Ilie Fârtat.
- Ia ghiciţi.
- Douăzeci şi opt, arunc la nimereală.
- O sută şaizeci, mă corectează bibliotecarul, dându-mi prilejul unei bulbucări admirative. Şi să ştiţi că nu-i singura ispravă. Am luat locul doi pe ţară la un concurs cu titlul "Şase zile de activism împotriva violenţei domestice". Plus premiul trei pentru filme video în cadrul campaniei Hai pe Net. Facem tot felul de lucruri în Grădiştea. Şi multe pleacă de-aici, din biblioteca asta. Cum spuneam, despre bibliotecă trebuie să se vorbească mereu.
De fapt, nu ştiu de ce mă mir. După întâlnirea cu Teo, voluntarul din Pietrari, ar fi trebuit să devin imun la surprize. Şi să-mi dizolv prejudecăţile. E păgubos (deşi, poate, inevitabil) să crezi că aşezările despre care nu ştiai că există pe hartă sunt locuri fără miză, unde nu se întâmplă nimic. Uite că se-ntâmplă, când viaţa îţi scoate în cale un om cu iniţiativă sau un pâlc de tineri energici.
- Bun, şi ce rol are Biblionetul în toată afacerea? îl descos eu pe Ilie Fârtat. Dar mai întâi, am văzut că v-aţi afişat numărul de telefon la intrare. De unde şi până unde?
- Păi, pentru urgenţe, mă edifică bibliotecarul.
- Ce urgenţe?
- Are cineva nevoie de-o carte, are teză, lucrare, mai ştiu eu ce. Nu contează că biblioteca e-nchisă, mă sună, vin şi-i deschid. Simplu.
Încerc să extrapolez manevra la nivel de Bucureşti, dar nu-mi iese.
- E primul loc unde mi se spune că o carte poate fi o urgenţă, îl complimentez pe fratele

Fârtat.
- Nu-i nimic neobişnuit, răspunde el, dând din umeri, dar păstrându-şi o sclipire şmecheră în priviri. La farmacie nu-i la fel? Există numere de telefon afişate pentru urgenţe. Şi-aici e tot un fel de farmacie. Cu leacuri pentru minte sau pentru suflet.
Replica e decupată dintr-o carte, fireşte, dar patetismul ei n-are nimic leşinăcios. Ba chiar aş spune că e jucat, într-un scurt exerciţiu autoironic.
- Aşa. Să revenim la Biblionet. Spuneţi-mi cum v-a schimbat viaţa aici, la Grădiştea. Nu pe-a dumneavoastră personal, pe-a celor care veneau la bibliotecă. Sau pe-a celor care nu veneau până acum, dar au început să vină.
- S-au schimbat multe aici, să ştiţi, mă asigură bibliotecarul. Mai ales în ultimii doi ani. Şi viaţa oamenilor, mă rog, nu a tuturor, dar a multora, şi dotarea. Gândiţi-vă că, în paralel cu donaţia venită prin Biblionet, ne-am înnoit şi fondul de carte în ultimii ani. Tot prin donaţii, plus ce primim de la primărie. O dată cinci mii de lei, altă dată o mie. Sunt în relaţii foarte bune cu primarul.
- Nu mă-ndoiesc. Există cineva cu care nu sunteţi în relaţii bune? întreb amuzat.
Un licăr trece prin pupilele bibliotecarului.
- E o aşezare mică, unde ne cunoaştem toţi între noi. Ce rost ar avea să ne punem contre sau piedici? Mai apar mici frecuşuri uneori, dar trec repede.
- Corect. Şi ne întoarcem la Biblionet.
- Aşa. Păi, lucrul cel mai important, după mine, e că i-a scos pe oameni, mai ales pe tineri, din bârlog. Din izolare. Mai cu seamă pe cei care n-au computer acasă şi depind de computerele de la bibliotecă. Erau oameni

care nu prea ştiau cum arată lumea din jur. Trăiau acum şi aici, aşa cum puteau.
- În mici enclave.
- Exact, ăsta-i cuvântul. Unii mai timizi, alţii mai stângaci. Acum au ieşit din pielea lor rurală şi-au început să aibă alte preocupări. Să descopere. Să afle că se pot împrieteni cu alţi tineri, chiar dacă nu-i văd la faţă şi nu se duc la film împreună. Să călătorească, deşi stau pe scaun. Să citească fără să se întindă după cartea de la raft. E mare lucru. Sigur, în oraşele mari, astea sunt lucruri banale, dar aici... În plus, şi-au dat seama cât timp câştigă în obţinerea informaţiilor. Ia gândiţi-vă că n-am fi avut computerele astea. Poate că nici n-am mai fi aflat de concursul la care-au fost fetele sau de altele. Şi mai e ceva. Tu, ca bibliotecar, intri la rândul tău într-un fel de reţea. Cauţi mai repede şi mai eficient. Te uiţi la ce fac alţii, vezi ce idei au, preiei ce crezi că merită preluat, îţi vin idei pe care apoi le preiau alţii de la tine. Am început să ne cunoaştem mai bine şi noi, cei din breaslă. Cât despre utilizatori, probabil că existau pe-aici oameni care până acum nu merseseră mai departe de Râmnicu Vâlcea sau de Sibiu. Acum se pot duce oriunde, fără paşaport şi buletin. Vin aici o oră, cutreieră lumea pe computer şi se duc acasă mulţumiţi că au fost la Lisabona sau la Paris. Pare puţin, dar nu e.
Monologul lui Ilie Fârtat e întrerupt de tonul de apel al unui telefon. Acordurile unei manele provoacă o schimbare de nivel care ne face să râdem pe amândoi.
- Acum ce-aţi vrea, să asculte toţi Beethoven? zice bibliotecarul.
- Nu, nici pomeneală. A spus-o Costi Ioniţă ceva mai plastic decât dumneavoastră: "Nu

putem asculta toată viaţa numai Schopenhauer." Nu mi-am închipuit că tinerii care vin aici se aşază la computere ca să citească despre vieţile sfinţilor. Ia uitaţi, actriţele dumneavoastră navighează chiar acum pe nişte site-uri destul de... lumeşti.
Ilie Fârtat se întoarce spre fete, se uită pe monitorul lor şi revine în poziţia iniţială.
- E, sunt nişte cataloage de modă. Dar să ştiţi că totul se face cu măsură.
- Până şi excesul, vorba unui aforist.
- Sunt copii buni, au înţeles că există site-uri la care n-au acces. Iar dacă încearcă să intre pe ele îşi fură singuri căciula, fiindcă după aceea trebuie să le interzic prezenţa la computer timp de câteva zile. Şi nu le-ar conveni. Da, sigur, nu-i interesează doar referatele la istorie. Vin pentru jocuri, pentru muzică, pentru socializare. E normal, dacă acum nu le plac lucrurile astea, când să le placă? La vârsta mea?
E momentul să-mi verific o curiozitate pe care o avusesem şi-n alte locuri.
- Apropo de vârstă, câţi ani are cel mai tânăr utilizator al computerelor din programul Biblionet?
- He he, păi vreo patru-cinci. Bine, vine însoţit, nu de capul lui. Dar să vedeţi cum îi aleargă degetele pe tastatură, mamă-mamă.
- Şi cel mai vârstnic?
- A venit până nu demult profesorul Ion Marinescu. Acum are optzeci şi cinci de ani şi nu se mai poate deplasa. A fost cândva directorul liceului din Grădiştea, un om foarte respectat. A condus liceul prin anii şaizeci, când cursurile s-au ţinut în fosta casă a boierului Opran, până când s-a construit un liceu propriu-zis. Domnul Marinescu a fost

profesor de română. Un tip dintr-o bucată, ce mai. Iar băiatul lui, Paul, care e universitar la Bucureşti, la Administraţie şi Afaceri, trece pe-aici o dată pe lună. În orice caz.
Cu Ilie Fârtat poţi sta la poveşti o zi întreagă, nu-i vorbă. Însă, pe de o parte, vizitele cuviincioase sunt scurte. Pe de alta, şoarecele din stomac îmi dă de ştire că obiceiul de-a mânca s-a păstrat în toate judeţele ţării, cu sau fără Biblionet. Mă bucur c-am pierdut pariul iniţial şi mă întind după câteva sărăţele, străduindu-mă să înăbuş glasul foamei. Simţind că discuţia s-a încheiat, Irina răsare din sala de alături, escortată de un Ovidiu pe al cărui tricou transpiraţia a trasat un contur care seamănă, mi se pare mie, cu harta Grădiştei. Ce-i drept, nici eu nu arăt mai proaspăt.
Înapoi spre Râmnicu Vâlcea, sub binefacerea aerului condiţionat, Ovidiu observă în faţa lui o maşină al cărei proprietar şi-a trecut numărul de telefon mobil pe lunetă. Legătura cu iniţiativa lui Ilie Fârtat e inevitabilă. Iar Ovidiu nu e omul care să piardă o asemenea pleaşcă. Prin urmare, pune mâna pe mobil şi sună, spre lămurirea deplină a Irinei, care obţine, în sfârşit, dovada că musafirii care i-au căzut pe cap au o jumătate de normă la circ. Spre lauda lui, coparticipantul la trafic (recunoaşteţi subtilităţile de catifea ale limbajului poliţienesc) răspunde şi angajează un dialog de câteva minute cu Ovidiu, care simte nevoia să insiste.
- Am înţeles, deci efectuaţi lucrări. Ce fel de lucrări? Mă interesează şi pe mine, poate mă mut la casă. Gresie şi faianţă? Bine. Altceva? Instalaţii electrice, s-a marcat. Şi termopane? Aha, şi boilere? Bine, păi notaţi-vă numărul

meu, s-ar putea să vă sun. M-ar interesa şi o listă de tarife.
După încheierea convorbirii, Ovidiu se întoarce spre mine şi-mi face cu ochiul.
- Listă de tarife n-are, dar ne-nţelegem între noi, ca oamenii.
- Trebuia să-l întrebi dacă n-are şi-un număr pentru urgenţe, îi reproşez, cu mintea la biblioteca din Grădiştea, la cele două actriţe de liceu, la tonul de apel fixat în matricea componistică a lui Jean de la Craiova şi la omniprezenţa binedispusă a lui Ilie Fârtat.
Şi chiar mă simt tentat să-i dau un telefon spre seară bibliotecarului, ca să-i verific disponibilitatea. Ştiu însă că o să mă abţin. Cât o fi de sănătos să glumeşti cu lucrurile serioase, important e să nu sari calul.

La Strunga se schimbă destine

Biblioteca din Strunga,
judeţul Iaşi

În 1993, când a venit să-şi preia postul de bibliotecară în Strunga, Iaşi, Florentina Ureche a-nceput cu o bocealã amarnică. Biblioteca ei era o dărăpănătură, un fost magazin de metalochimice, spoit albastru şi pe-afară, şi pe dinăuntru, cu var îndoit cu albastru de metil, cea mai ieftină metodă de a vopsi şi vărui simultan, economicos, într-o lume unde banul e rar şi scump şi luxul începe de la a doua pereche de încălţări în sus.
Magazinul, mai degrabă o magazie, era pus la şosea, în văzul trecătorului, după prima regulă a comerţului, care spune că negustorul trebuie să caute mai întâi de toate vadul; doar că, în comuna Strunga din judeţul Iaşi, regula asta se aplica în gol, nimănui, pentru că nimeni nu şi-ar fi putut închipui vreun trecător întâmplător pe-acolo, cu nevoie de ligheane sau vopseluri, care să intre, aşa, pe uşă şi să-şi cumpere ce avea de cumpărat înainte de a merge mai departe, în treaba lui, cu ligheanele şi vopselurile în cârcă. Din acest punct de vedere, magazinul de metalochimice ar fi putut sta la fel de bine şi pe deal, sau după deal, că oricum ar fi avut aceiaşi clienţi, adică aproape deloc.
După ce a plâns ce a plâns, Florentina Ureche s-a apucat de treabă, că, la douăzeci şi ceva de ani, la prima slujbă, muţi şi munţii, darămite

nişte rafturi de tablă într-o magazie urâtă. A dereticat şi a curăţat şi a vopsit şi a lustruit tot, sfinţindu-şi şi ea locul, după puteri. Apoi şi-a adus cărţile, le-a pus pe rafturi şi, de plictiseală, a început să numere şoarecii care umblau în şir indian pe podea. Cărţile vechi, reparate şi lipite cu pap făcut din făină, erau o delicatesă irezistibilă pentru rozătoare.

Florentina Ureche şi-a văzut mai departe de viaţă, ţipând la şoareci, aranjând cărţile în rafturi, împrumutând câte un volum, două puţinilor cititori ce-i veneau din cele opt sate ale comunei, dintre care cel mai mare n-are mai mult de 220 de suflete. A făcut asta un an, doi, zece, cincisprezece.

După care, când nimic nu mai părea să se urnească vreodată, la Strunga a ajuns Internetul şi biblioteca a devenit atracţia comunităţii – mai ales că, într-un fel foarte nimerit pentru aceşti oameni ucişi zilnic, puţin câte puţin, de o plictiseală implacabilă, Internetul a venit şi cu telenovele, dar nu dintr-acelea simple, de televizor.

Telenovele adevărate, în care eroi sunt chiar unii dintre săteni, ca să vezi.

Vasile Geamăn mă aşteaptă la intrarea în biblioteca din Strunga, în picioare. Stă în soare, asudând în tăcere, neclintit, ţeapăn în costumul de zile bune, cu cravată strânsă sub bărbie, cu vesta încheiată la toţi nasturii, cu haina fără cută şi pantalonii proaspăt călcaţi, cu pantofi strălucitori, în mod miraculos neatinşi de praful din drum. Vasile Geamăn este fost militar şiţine să arate asta. Lângă el, o puştoaică, ai cărei ochi verzi o să-nnebunească foarte curând satele, dacă n-au făcut-o deja. Este Andreea Geamăn, fata cea mică a lui Vasile, de treisprezece ani, care,

până nu demult, avea cinci fraţi dar, după ce a trecut de la Hi5 la Facebook, a mai căpătat doi fraţi şi trei surori. Juma' de pluton, cum ar zice Vasile Geamăn.
E o poveste complicată, aşa cum sunt poveştile adevărate de viaţă, pe care unii scenarişti le copiază şi le vând apoi ca telenovele, în lumea-ntreagă. Povestea este despre eşec şi nenoroc, despre gelozii şi inimi frânte, despre laşităţi, umilinţe şi despre dor.
Este viaţa lui Vasile Geamăn, care şi-a pierdut cei cinci copii la începutul anilor '90, copiii pe care i-a regăsit cu ajutorul unui al şaselea copil, Andreea, venit, nesperat, în noua lui familie, când credea că e prea târziu pentru ca viaţa să-i mai facă vreo surpriză.
Doar că era abia începutul.
- M-am îndrăgostit de o ţigancă, domnule, asta a fost soarta mea, ce să fac, îşi începe Vasile Geamăn povestea.
S-a gândit la ea de multe ori, şi-a retrăit-o, în minte, o dată şi încă o dată şi încă o dată, incredul, până să ajungă să mi-o spună mie, aşa că, acum, cuvintele curg repede, înşiruite logic, atât de iute, încât îi cer să mai zăbovească, din când în când, ca să-l prind din urmă cu notiţele.
- Am fost militar, domnule, subofiţer de artilerie, la obuziere, nu la rachete. Aveam uniformă şi salariu, eram tânăr, viaţa mea era înainte, toată. Îmi plăcea viaţa, cui nu-i place când e tânăr? Dar m-am îndrăgostit de o ţigancă, din neam de muzicanţi, domnule, şi am luat-o de nevastă, în 1978. Era din Tecuci, pe atunci eu eram cu unitatea la Galaţi, stăteam acolo. Şi s-a născut primul copil, Geanina Daniela, în 1979. Apoi Constantin, în 1980. Apoi s-a născut al treilea, Adrian

Neculai, în 1981. Apoi Andreea, în '84, şi Simona Maria, în '86. De-acuma, ne mutaserăm în Iaşi, unde fusesem repartizat iar, şi trăiam aşa, cu nevastă şi 5 copii, greu, cum era pe vremea aceea, dar erau copiii mei, domnule, şi îi iubeam.
Judecaţi-l pe Vasile Geamăn, dacă puteţi, că n-a văzut ce urma să-l lovească. Femeia lui, lăsată mereu acasă cu cinci copii. El, mereu pe la unitate, prin aplicaţii, pe coclauri. Când a venit momentul trădării, subofiţerul de artilerie s-a îmbătoşat şi a ales pedeapsa greşită: să rămână mama cu copiii, să-i crească ea, să vadă şi ea ce înseamnă răspundere, să afle ce e greul. Femeia a plecat cu copiii şi cu noul ei iubit. Vasile a rămas singur, şi nu i-a trebuit mult să se prăbuşească.
- Acuma, locuiau în Petroşani toţi, şi eu mă duceam cu trenul şi-i pândeam pe după copaci, pe după garduri, ca să-i mai văd, dar mă feream de soţul ei, că mă amenințase şi-mi interzisese să mai iau legătura cu ei. Şi pe ea o amenințase, mi-era frică pentru toţi, aşa că stăteam pitit şi plângeam, domnule, nu-mi e ruşine să spun, plângeam în pumni, ascuns, aşa, pe unde puteam şi eu, că nu puteam să vorbesc cu copiii mei.
În 1994, nu-i mai văzuse deja de aproape patru ani, de la Revoluţie, de când societatea se învolburase şi le pierduse urma. Înfrânt, înecat în singurătate şi amar, Vasile a cunoscut o altă femeie, şi ea bătută de soartă. O văduvă cu cinci copii.
- M-am gândit, domnule, femeia asta cu ce o fi greşit în viaţă? Şi, dacă altul creşte copiii mei, eu de ce n-aş putea avea grijă de copiii altuia? Mai ales că tot cinci sunt, tot cinci erau, mă

înţelegeţi? Cinci ai mei, fără tată, cinci ai ei, fără tată... Şi m-am recăsătorit cu această femeie, şi iacătă-ne în Strunga, unde stăm împreună şi unde soţia mea, noua mea soţie, mi-a născut-o pe Andreea.
Alături, Andreea zâmbeşte, intimidată de atenţie. Milităreşte, taică-său pregăteşte terenul pentru intrarea ei în poveste, dar, orgolios ca orice purtător de grad, îşi rezervă tot pentru el rolul principal în desfăşurarea întâlnirii.
- Şi acum un an, domnule, asta mică mi-a găsit copiii, mai întâi pe Andreea, aici, la calculator, în bibliotecă!
Vasile Geamăn plânge iar, de-a binelea, şi mă-ntorc spre fată când se opreşte să-şi caute batista.
Andreea a venit la bibliotecă după cărţi – asta e explicaţia oficială, dar ştim amândoi ce căuta, de fapt: Internet şi socializarea asta nouă, noi prieteni, poze, muzică, filmuleţe de râs, Messenger, desene animate, un e-mail cu o adresă funky, aşa, care să includă ceva sugestiv pentru cine ar vrea s-o caute, s-o cunoască, poate cu "zucky" sau ceva asemănător, neapărat cu un "y", cum se poartă acum. A prins trecerea de la Hi5 la Facebook, Marea Evoluţie în lumea internauţilor adolescenţi, şi a trecut, astfel, la alt nivel, unul global, cu sute de milioane de prieteni potenţiali, o lume întreagă la câteva click-uri distanţă.
Şi-a căutat semenii în acest teritoriu vast, străin, neexplorat, a căutat pe cineva apropiat, căruia să-i găsească ceva ştiut, ceva în comun, mânată de nevoia de socializare, de gregaritatea fiinţei umane, înscrisă în gene din zorii evoluţiei.

A scris "Andreea Geamăn" şi a apăsat enter.
Una dintre ele semăna cu ea, de departe... Sau poate cu taică-său.
- Acasă, i-am zis lui tata că e o femeie pe care o cheamă la fel ca pe mine şi care seamănă cu el.
- Şi?
- Am venit a doua zi aici, împreună, să ne uităm la poze. Am vorbit cu ea, i-am dat mesaj. Era fata lui, adică una din ele. Sor-mea, cum ar veni. Mai în vârstă, cu copii deja. Tata a plâns ca nu ştiu ce aici, în bibliotecă.
- Şi tu la ce te-ai gândit?
Că-s prea mică să fiu deja mătuşă.
Pentru Vasile Geamăn, viaţa s-a schimbat acum din nou. Lumea s-a deschis iar, călătoreşte iar. A fost la Bucureşti, să-şi vadă fetele, nu mai fusese în capitală de la Revoluţie, când era încă sub drapel.
- Am luat trenul şi mi-au spus unde să ne-ntâlnim, în gară. Am ajuns eu acolo, am stat, m-am învârtit... nimic. Şi, când începusem să intru la idei, văd trei fete ieşind de după un panou şi alergând spre mine, ţipând în gura mare, tăticuuuleee! Ce să vă spun, am luat dup-aia pastile de inimă, că nu mai puteam de emoţie. Vă daţi seama, după douăzeci de ani şi nu mai ştiam nimic despre copiii mei?
Vasile Geamăn vorbeşte acum aproape zilnic cu fetele şi cu băieţii lui. Are doi nepoţi. A văzut unde muncesc fetele, băieţii, a văzut unde stau, i-a vizitat, i-a strâns în braţe, i-a luat din nou în viaţa lui. Îşi exersează libertatea de a-şi ostoi dorul în feluri poznaşe, uneori, ca un adolescent întârziat.
- Într-o seară, una dintre fete mi-a spus, la telefon – tăticule, mi-e aşa de dor de matale, că te-aş strânge acum tare-tare-tare în braţe,

ştii? Mi-a rămas în cap ce a zis. Dimineaţă, în zori, m-am dus la gară şi am plecat spre Bucureşti. Am ajuns în faţa blocului, blocul cu interfon, nu intră oricine, şi am aşteptat un timp, să iasă cineva, şi m-am strecurat şi eu înăuntru. În faţa uşii, am scos telefonul şi am sunat-o: fetiţă, mai e valabil ce mi-ai spus aseară, cu strânsul în braţe? Sigur, tăticule, dar de ce-ntrebi? Păi, dacă vrei să mă strângi în braţe, de ce mă ţii la uşă?
Râde, satisfăcut de poznă şi de amintirea întâmplării. Andreea îşi dă ochii peste cap, îngăduitoare: aşa ceva...
- Vorbeşti cu surorile tale, Andreea?
- Vorbesc aproape în fiecare zi. Aseară, am vorbit cu Dana de la 10 seara până la 5 dimineaţa!
- Cum te simţi acum, cu surorile astea noi, cu fraţii ăştia noi?
- Mă simt... Mă simt bogată, să ştiţi.
Dacă aici o fi fost vreodată un magazin de metalochimice în care nu intra nimeni, zugrăvit cu albastru de metil pus în var, n-ai cum să-ţi mai dai seama azi, în biblioteca publică "Mihai Ursachi" din Strunga, Iaşi. Fireşte, culoarea e alta, pereţii sunt drepţi, ferestrele sunt din termopan, pe jos e un linoleum curat, în loc de pardoseala zgrunţuroasă de dinainte, e mochetă, sunt birouri, sunt rafturi şi sunt cărţi, dar nu e numai de la aceste detalii. E un alt aer în acest loc. E un alt spirit.
E un loc în care, acum, se schimbă destine.

Biblioteca aglomerată din Târgu Frumos

Biblioteca din Târgu Frumos,
judeţul Iaşi

Pentru bucureşteanul get-beget, conceptul de "comunitate locală" e tot atât de străin pe cât e, de pildă, subiectul existenţei – sau nu – a apei pe Marte. Adică, o fi fiind ceva acolo, nu zic nu, dar e o chestie atât de îndepărtată, de teoretică şi de greu de verificat, încât nici n-are rost să ne gândim la asta altfel decât superficial, *en passant*, la o bere (hai, două).
Bucureştiul rămâne singurul oraş din România în care n-a prins niciodată un ziar local – din simplul motiv că, aici, totul e local până la nivelul persoanei, fără a depăşi vreodată limita interesului personal. Comunitatea, în Bucureşti, este – în cel mai bun caz – grupul de persoane din faţa blocului, la spart seminţe, sau cei trei pensionari vorbind pe-o bancă, în parc, sau nefericiţii care aşteaptă-n staţie, muraţi de lapoviţă, un tramvai ce-ntârzie, într-o noapte ostilă de februarie.
Oamenii vin în Bucureşti ca să facă bani – ca să-şi cumpere o căsuţă – ca să se mute afară din Bucureşti – şi îşi petrec o viaţă pedalând pe loc în acest vis fără logică. Bucureştenii n-au timp şi nici chef de alţi bucureşteni, iar dezinteresul faţă de aproapele rămâne, până la urmă, singurul lucru pe care-l au în comun.
În Bucureşti trăieşte o comunitate de oameni care nu simt că ar aparţine vreunei

comunităţi.
Poate şi de aceea, bucureşteanul get-beget, cum e reporterul care semnează aceste rânduri, e mai mereu fascinat de variile forme de manifestare a spiritului comunitar în diferite alte locuri, ce pot fi întâlnite imediat ce ai depăşit suburbiile capitalei.
De fapt, legea care reglementează funcţionarea comunităţii locale are un unic articol: "se manifestă, deci există".
Luaţi, de exemplu, cazul oraşului Târgu Frumos, din Iaşi, unde, dincolo de viaţa individuală, de zi cu zi, locuitorii participă la concursuri, cluburi, colocvii, reuniuni, acţiuni publice, voluntariate, competiţii, asocieri, amintiri, instruiri şi construiri – toate, manifestări vibrante ale vieţii comunităţii.
Şi, pentru că orice viaţă are nevoie de o inimă, trei moldovence hotărâte au creat-o şi au pus-o în funcţiune chiar în centrul oraşului, în coasta primăriei – la biblioteca publică Universul Cunoaşterii.
Un grup compact de elevi aşteaptă, în sala mică a bibliotecii, un manechin medical, pe care-l aduce coordonatorul Biblionet din regiune, profitând de faptul că însoţeşte un reporter în călătoria sa de documentare prin Moldova. Manechinul este material didactic pentru cursul de prim-ajutor ţinut la bibliotecă, în ultima zi de joi a fiecărei luni. Biblioteca este partener în acest proiect care a început în august 2011 şi care urmăreşte să le transmită copiilor esenţialul din ştiinţa miraculoasă a salvării unei vieţi.
Întrerup ora, inevitabil. Cine a auzit de manevra Heimlich? Mâinile ţâşnesc în sus, afirmativ: toată lumea. Îmi amintesc, reflex, agonia unei femei care se înecase cu un

dumicat într-un restaurant bucureştean; nu-mi închipuisem niciodată până atunci cât de repede se-nvineţeşte un om care moare sufocându-se.
Clubul "Primul ajutor salvează vieţi" este urmat, conştiincios, de 25 de elevi, care învaţă elementele de bază ale resuscitării, modalităţi de a scoate răniţii din maşini strivite în accidente rutiere, ce să faci dacă vrei să salvezi pe cineva de la înec – în general, tehnici dintr-acestea pe care nu le ştie nimeni în jurul tău când te intersectezi, neprevăzut, cu moartea.
Pe măsură ce mă împrietenesc, prevăzător, cu puştimea asta care se pregăteşte să ne scape de bucluc, în sală vin din ce în ce mai multe persoane. S-a aflat că a apărut cineva de la Bucureşti, să scrie despre ce se întâmplă la biblioteca din Târgu Frumos, şi oamenii vor să se mândrească, fiecare.
Pe un scaun de lângă mine s-a aşezat, de pildă, fostul învăţător Verdeş Iacobiţă, acum pensionar, care coordonează un club de şah pentru şcolari. Râd cu el – nu mai bine mergea un club de table? –, dar iniţiativa e serioasă. Verdeş Iacobiţă are categoria a doua şi e un şahist pasionat, iar experienţa pedagogică îl ajută nu doar să-şi crească elevii, ci şi să-i identifice, uşor, pe cei cu adevărat talentaţi. Şi, iată, îmi şi face cunoştinţă cu unul dintre aceştia, Constantin Robert Buxai, care a învăţat şah cu taică-său, la şase ani, iar acum, când are zece, nu reuşeşte să tragă de timp mai mult de un sfert de oră înainte să-i facă mat pe adversarii lui de aceeaşi vârstă.
Pentru Robert, planurile sunt clare – el vrea să devină şahist, deci comunitatea locală îl va ajuta să se-ndrepte către visul său.

Mai întâi, învăţătorul se ocupă de formalităţile necesare pentru înscrierea lui la diferite simpozioane de şah – unul, cu participare internaţională, urma să aibă loc curând, la Vaslui; iar biblioteca orăşenească, în colaborare cu primăria, va organiza Cupa oraşului la şah. Şi, pentru ca lucrurile să fie definitiv serioase şi imposibil de abandonat, biblioteca s-a înscris şi la un concurs de participare comunitară care are drept premiu o bursă de 1.500 de dolari, bani din care ar urma să fie cumpărate table şi piese şi ceasuri de şah şi măcar o tablă din aceea mare, verticală, pentru teorie – că nu se ştie niciodată ce talente ascunse or mai fi prin oraş.

- Pregătiţi-vă să scrieţi, îmi zâmbeşte bibliotecara Ionela Călugăru când o-ntreb dacă, în afară de clubul de şah şi de cel pentru prim-ajutor, mai e ceva. Mai avem aşa: Clubul "Vreau să fiu bibliotecar", unde lucrăm cu voluntari. Clubul de lectură. Clubul de fotografie şi jurnalism, pentru că aici, la noi, s-a lansat revista *Ecouri*, a Casei de Cultură "Garabet Ibrăileanu" – ştiţi, Garabet Ibrăileanu e de aici, din Târgu Frumos. Clubul internauţilor, că avem, cu totul, douăsprezece calculatoare legate la Internet, venite şi prin programul Biblionet, şi printr-un alt program la care am înscris biblioteca, Economia Bazată pe Cunoaştere. Clubul "Funkids", pentru preşcolari. Şi mai organizăm şi repetiţii pentru piese de teatru, aici se mai confecţionează măşti, costume... Şi mai facem şi acţiuni speciale, cum ar fi ore de origami, din care, după aceea, organizăm o expoziţie, cum vedeţi chiar în spatele dumneavoastră.

În spatele meu, într-o vitrină, creaturi tridimensionale imposibile, delicate, cu mii de pliuri, făcute din hârtie colorată, confirmă spectaculos afirmaţiile bibliotecarei.
Biblioteca din Târgu Frumos pare a fi un loc aglomerat – şi foarte viu.
Computerele şi Internetul au schimbat totul. Au schimbat, de exemplu, viaţa Olinei Petrov, o contabilă ieşită la pensie, care s-a decis ca, mai bine mai târziu decât niciodată, să-şi împlinească un vis din copilărie: să debuteze cu o plachetă de poezii.
- Doamna Petrov a învăţat aici, la noi, cum să-şi pagineze poeziile, aici le-a cules şi aici şi-a pregătit volumul, pe care l-a lansat la sfârşitul lui 2011, precizează a doua bibliotecară, Dorina Radu.
Venită şi ea să vadă reporterul de la Bucureşti, fosta contabilă devenită poetesă încuviinţează, modest:
- Mai lucrasem cu calculatorul, dar numai programe d-alea, de-ale mele, de contabilitate, nu de scris.
Îmi întinde volumul, care-l avertizează pe cititor pe pagina de gardă: "Este mai bine să dai greş încercând ceva decât să excelezi în a nu face nimic." Deschid placheta la întâmplare, citesc cu voce tare: "Bărbăţie, bărbăţie / Ce licori să-ţi dau eu ţie? / Să mai faci iar rotocoale, / Ca să bag «gagici» în boale" Mă opresc – copiii au devenit atenţi, iar Olina Petrov face tentative brave să roşească:
- Eh, unele sunt mai îndrăzneţe, aşa...
Zâmbim amândoi. Până la urmă, e adevărat că important e să participi, nu neapărat să câştigi.
Unul dintre proiectele bibliotecii din Târgu Frumos este rodul compasiunii şi solidarităţii:

este vorba despre secţia specială dedicată nevăzătorilor. În Târgu Frumos există liceul "Moldova", pentru elevi de clasele I–XII cu deficienţe de vedere. În 2009, angajatele bibliotecii orăşeneşti au reuşit să cumpere aproape 100 de cărţi în formatul special pentru nevăzători Daisy, cât şi două playere. În esenţă, formatul Daisy permite unei persoane care nu vede să acceseze pagina dorită dintr-o carte, să sară la un anumit capitol din cuprins, sau de la un paragraf la altul, sau chiar din frază-n frază. Cu alte cuvinte, nevăzătorii pot "citi" o carte audio aproape la fel cum citesc, în sens propriu, cei care văd normal.

- Noi am reuşit să încheiem un parteneriat cu Fundaţia "Cartea Călătoare", care face cărţi pentru nevăzători, şi aşa am adus aici aceste cărţi Daisy şi playerele aferente. Sunt foarte cerute – îmi spune a treia bibliotecară, Dana Ciubotaru.

Apoi adaugă:

- Lucrările origami 3D la care v-aţi uitat mai devreme... Elevii de la liceul "Moldova" le-au făcut, să ştiţi.

- Ne-a fost groază să nu cădem în desuetudine, spune Ionela Călugăru. Riscam să devenim aşa... un spaţiu mort. Veneau din ce în ce mai puţini cititori. A trebuit să ne mişcăm, să facem ceva, să inventăm, să ne reinventăm, să transformăm într-un fel locul. Am luat primul set de calculatoare când am făcut Punctul de acces public la informaţie, după care ne-am înscris la Biblionet şi am mai obţinut un set, plus imprimantă, scanner, videoproiector. Dar n-au fost numai calculatoarele. Am început să organizăm evenimente, cursuri, să chemăm voluntari, să

strângem cărţi şi să le distribuim noi mai departe, în satele din preajmă. Nu puteam să stăm, cum să fi stat? Ne-am înscris la diferite proiecte, pe unele le-am câştigat, pe altele, nu, am mai adunat experienţă. Am legat prietenii, am cunoscut oameni. Suntem vii, ştiţi? Acum e o bibliotecă vie. Avem o avalanşă de cereri, de utilizatori, vin elevi mulţi, dar vin şi persoane mai în vârstă, în unele zile ne calcă pragul chiar şi 200 de abonaţi, de participanţi la toate activităţile pe care le avem aici. Am devenit interesanţi. Am renăscut. Avem peste 3.000 de persoane înscrise, iar 1.500 sunt ceea ce numim cititori activi. Adică 10 la sută din populaţia oraşului vine să ia măcar o carte pe an. Nu-i puţin lucru.

În timp ce o ascult pe Ionela Călugăru, bibliotecară în Târgu Frumos, nu mă pot opri să nu fac comparaţii. Aşadar, 10 la sută din populaţia oraşului vine să ia măcar o carte, o dată pe an, de aici... În Bucureşti, ar trebui să fie... cel puţin 200.000 de oameni, dacă am păstra proporţiile.

Poate, cine ştie, poate, într-o zi, şi în Bucureşti...

I-ar fi plăcut chiar şi lui Borges

Biblioteca Judeţeană "Duiliu Zamfirescu" din Focşani, judeţul Vrancea

În plină maidanocraţie, mi se promite un pisc alpin. Aştept să ajung la el şi ţin morţiş să nu-l pun în contrast cu ce se află în jur. Sunt ani buni de când stilistica autojupuirii naţionale nu-mi mai spune nimic. Nu vreau să văd un lucru frumos ca să-l compar cu mizeria în mijlocul căreia se înalţă, ci doar ca să-i sorb frumuseţea. M-am săturat de văicărelile nătânge ("Suntem de râsul curcilor", "Ca la noi la nimeni" etc.), m-am săturat de alibiul nuferilor care au nevoie de noroi fiindcă doar aşa pot creşte. Mi-e lehamite de algoritmul pesimiştilor care cred că neamul ăsta are treizeci de icoane şi un milion de curve. Vreau ceva seducător şi atât. Cred cu încăpăţânarea candizilor că încă suntem capabili de gesturi nobile şi de idei generoase. Cred în tot ceea ce ziarele şi televiziunile mă asigură că nu mai există. Cred în graţia binelui.
În regulă, şi care e lucrul acela frumos? Sala de împrumut a Bibliotecii Judeţene "Duiliu Zamfirescu" din Focşani, Vrancea. Cei care mă ghidează în turneul căutătorilor de poveşti mi-au vorbit admirativ despre ea. În acelaşi registru se exprimă şi Bogdan Tache, coordonatorul local din partea IREX-ului, care ne preia de pe o stradă din centru, unde Ovidiu opreşte maşina în dreptul unui semn de parcare interzisă.

- Ăla arată ce cred eu că arată? îl întreb, dând din cap spre semn.
- Nu parchez, doar staţionez, se justifică Ovidiu.
- Aha.
În mod sigur, Bogdan n-a fost botezat în apret. E extrovertit, expansiv şi nu crede în etichetă. Mi-l închipui la fel de familiar cu premierul Canadei sau cu regina Danemarcei cum e cu Sabina, cu Ovidiu şi cu mine. Ăsta nu-i un lucru rău, nici noi nu ne împăcăm cu scorţoşenia. Facem cunoştinţă, schimbăm două glumiţe de control şi ne îndreptăm spre sediul bibliotecii, o clădire ştampilată cu marca monumentului istoric. Un imobil care şi-a păstrat demnitatea şi aura, în ciuda zăbrelelor care împodobesc ferestrele de la parter. Intrăm şi suntem conduşi spre biroul directorial unde ne aşteaptă trei femei dintre care trebuie s-o recunoaştem, pe baza propriei intuiţii, pe cea care e şefa. Ba nu, nu-i nevoie. Lucrurile se lămuresc imediat.
- Bine-aţi venit, mă bucur c-aţi ajuns, ne spune o femeie brunetă, care degajă un aer hotărât. Luaţi loc, să stăm puţin de vorbă.
Gând la gând. Din primele fraze şi gesturi, îmi dau seama că Teodora Fântânaru se consideră un fel de castelană a bibliotecii. Respiră autoritate, vorbeşte fără cea mai mică ezitare şi pare genul de om care se face ascultat din secunda când deschide gura. Ceva mă face să cred că până şi Bogdan îşi suspendă poantele în prezenţa ei.
După ce una dintre membrele comitetului de primire se retrage (trebuie să fie de faţă la o manifestare care urmează să se desfăşoare chiar atunci în holul bibliotecii), Teodora ne spune şi ne arată lucruri interesante, în sos de

mândrie locală. Printre ele, un manuscris al lui Sadoveanu din 1939, de pe vremea când Biblioteca Judeţeană era bibliotecă de raion. Textul se cheamă Morminte şi are numărul de inventar 1. Deschidem manuscrisul cu teama de-a nu-i dăuna. Dacă, Doamne fereşte, după atâţia ani, hârtia a devenit friabilă? Ne uităm la caligrafia pedant-microscopică a scriitorului şi ne trece prin minte un gând din vremea şcolii: parcă nici pe fiţuici nu se scria atât de puchinit.

Teodora Fântânaru e conştientă că nici cartea, nici cititorul nu mai sunt ca în urmă cu două decenii. Se spune că traducerile au nevoie de împrospătări la fiecare generaţie. Acelaşi vânt de primenire trebuie să bată, atunci, şi în rezervoarele de cărţi care asigură oxigenul minţilor.

- De-aceea am organizat un simpozion cu tema "Ce mai este astăzi biblioteca publică?". Ne interesează felul cum funcţionează acest hibrid între cartea pe suport de hârtie şi informaţia electronică. Noi avem o vorbă aici: fiecare carte are cititorul ei. Şi cred că şi reciproca e valabilă: fiecare cititor are cartea lui. Un pensionar şi un adolescent nu se vor ilustra niciodată prin aceleaşi opţiuni de lectură şi de informare. În plus, există un test al supleţei pe care suntem chemaţi să-l trecem din ce în ce mai des. Şi ştim că, dacă ratăm, riscăm să ieşim din joc. Aşa că trebuie să fim pregătiţi să livrăm informaţie în cât mai multe moduri. Suntem doar unul dintre jucătorii de pe piaţă. Ne jucăm cărţile cum ştim mai bine, dar – asta e – mai tragem cu ochiul şi la cărţile celorlalţi. Aici e permis.

- Are biblioteca un contur bine definit în comunitate? o întreb pe directoare.

- Din ce în ce mai bine definit. Îmi dau seama nu doar din datele pe care le am, ci şi din felul cum e oglindită munca noastră în presa locală.
- Se leagă în vreun fel progresul şi de Biblionet?
- Categoric, Biblionetul, care funcţionează aici de la începutul lui 2010, a împins lucrurile într-o direcţie nouă. Şi ne-a făcut să ne regândim eforturile. Însă bibliotecii nu i-a plăcut niciodată să stea cuminte undeva, în planul secund al vieţii, şi să lâncezească. Uitaţi, de opt ani organizăm un târg de carte în cadrul căruia am sărbătorit la un moment dat centenarul primei biblioteci publice din Focşani. Totul a început ca un târg pentru copii, după care, când am constatat că ideea noastră se bucura de atenţie, am extins lucrurile la dimensiunile unui târg de carte cu adresabilitate generală. Şi, chiar dacă biblioteca e încă percepută ca un spaţiu greu de reformat, n-ai cum să nu te schimbi. Când totul se schimbă în jurul tău, eşti obligat să reacţionezi. Altfel, aluneci în preistorie. Şi dispari.

Mintea Teodorei e un garaj pentru date şi procente legate de utilizatori. Aflu că aceştia din urmă sunt în proporţie de şaptezeci la sută din mediul şcolar şi că, la nivelul judeţului Vrancea, şaizeci la sută dintre utilizatori sunt femei. Îmi notez cât îmi notez, dar la un moment dat pierd firul. Încerc să mă consolez cu o butadă: "există minciuni, minciuni sfruntate şi statistici". Îmi atrage atenţia, în schimb, glasul domol al Veronicăi Crăciun, mâna dreaptă a Teodorei Fântânaru, care-mi vorbeşte despre o idee cu adevărat oportună: un ghid de biblioturism judeţean.
- Care e miza unui asemenea demers? întreb.

- Identitatea locală, pur şi simplu. E bine să le spunem oamenilor care sunt bornele culturale, ştiinţifice, istorice sau religioase ale judeţului. Ce pot vedea aici, ce trasee îşi pot alege, care este lungimea fiecărui traseu. Uitaţi, spune doamna Crăciun şi-mi înmânează un exemplar din ghid.

Prin urmare, ceea ce credeam că e doar un gând a fost pus deja în practică. O felicit pe Veronica Crăciun, îi mulţumesc (noi, autorii de ghiduri, avem un soi de solidaritate transjudeţeană) şi mă pregătesc în fine să văd sala de împrumut a bibliotecii. Nu am mult de mers până la uşa dincolo de care se află minunea.

Chiar de la intrare, două gânduri se luptă pentru întâietate în mintea mea. Primul se leagă de felul cum vedea Borges lumea ca pe o bibliotecă nemăsurată, celălalt – de imaginea unui stadion cu cărţi în loc de spectatori. Sala de împrumut are două niveluri care comunică între ele prin tot atâtea scări abrupte, aflate faţă în faţă. Cărţile se întind literalmente de sus până jos peste tot. Doar într-un loc a fost lăsat spaţiu cât să încapă instalaţia de aer condiţionat. În rest, niciun centimetru pătrat liber. Ultima dată când am fost cucerit de o incintă îmbrăcată în cărţi a fost în 2007, la Porto, când am dat din întâmplare peste o librărie aflată la două sute de metri de Torre dos Clerigos, căreia i-am urcat scările spiralate din lemn cu sentimentul că la capătul lor mă aştepta o vedere panoramică a raiului. (Ulterior am aflat că se număra printre cele mai frumoase zece librării ale lumii.) Aici simt ceva asemănător. Am impresia că în jurul meu coperţile se topesc una într-alta şi mă închid între ele – o carte

unică, ocrotindu-l şi în acelaşi timp seducându-l pe prizonierul ales. Şi-mi vine în minte un rând din Borges: "Este de-ajuns ca o carte să fie posibilă pentru ca ea să existe."
Sabina urcă şi coboară scările, uitând să închidă gura. Ovidiu şi Bogdan fotografiază din toate unghiurile. Iar mie îmi vine să râd şi să bat din palme. Sigur, Biblioteca Babel a lui Borges conţinea şi cărţi din limbi inexistente, ba chiar şi cărţi care încă nu fuseseră scrise, dar mi se pare acum, într-un moment de entuziasm, că planul fantastic al argentinianului se poate suprapune realităţii din încăperea aceasta mare şi frumoasă. Drumul prin sala de împrumut are ceva iniţiatic, iar urcarea treptelor – un pic anevoioasă – te face să asumi identitatea unui explorator. Ne plimbăm încântaţi, iar când ne întâlnim comunicăm prin onomatopee în surdină. Parcă e păcat să vorbeşti în prezenţa unei asemenea splendori.
Nu mai ştiu cât am stat în sala de împrumut. Ştiu însă că, la ieşire, mi se propune să văd şi sediul nou al bibliotecii, unde se află computerele sosite prin Biblionet. Mă supun şi, însoţit de restul echipajului şi de gazdele noastre, trec strada şi ajung la Secţia pentru copii şi tineret, care poartă numele scriitoarei Oana-Diana Renea. Şi aici sunt cărţi, fireşte, dar dispunerea lor diferă faţă de ceea ce văzuserăm peste drum. Sediul e nou, modern, cu un iluminat funcţional şi cu toate dotările de care e nevoie în mileniul trei. Mă uit la ce este şi mă gândesc la ce-a fost. Pe două trotuare se ridică două lumi. Una invită la paseism, mister şi parfumuri de-altădată. Cealaltă e ca un neon în ochi şi nu lasă nimic nedescoperit. Şi fiecare dintre noi îşi poate

alege lumea în care i-ar plăcea să trăiască. Partea bună e că, indiferent de opţiune, în ambele lumi cartea şi poveştile ei îţi stau alături.
Plecăm din Secţia pentru copii şi tineret a Bibliotecii Judeţene şi ne aşternem drumului. Tot astăzi trebuie să ajungem şi la Bogheşti. Ca să nu meargă singur, Bogdan o amăgeşte pe Sabina cu un covrig şi-o invită la el în maşină. Rămân singur cu Ovidiu, cu care schimb nişte priviri intrigate.
- Ne-a luat-o, observ cu un început de invidie. Băi, chiar ne-a luat-o.
- Da, e o trădătoare, confirmă Ovidiu.
- Contăm mai puţin decât un covrig în ochii ei.
- Foamea şi interesul. Astea fac lumea să se-nvârtă.
Ne mai uităm o dată unul la altul şi pufnim simultan.
- Bun, hai s-o luăm din loc. Ştii cum să ajungi la Bogheşti?
Ovidiu clatină din cap.
- Las' că ştie vrăjitorul cu covrigul. Ne ţinem după el.
O spune pe un ton înciudat. Nu numai că am rămas fără şefa de echipaj, dar mândreţea noastră de Volkswagen Passat trebuie să se ţină după un Logan. Pe lângă asta, ni se face foame. Unde mai pui că n-avem nici măcar un covrig, acolo. Mă consolez platonic cu amintirea sălii de împrumut a bibliotecii. Probabil că ochii minţii lui Borges ar fi ghicit acolo sâmburele unui mister.

Cum bungheşti, o, cum bungheşti biblioteca din Boghești?

Biblioteca din Boghești,
județul Vrancea

Testele care măsoară fiabilitatea şi acurateţea sateliţilor NASA sunt imperfecte. Proba de foc s-ar cuveni să constea în localizarea bibliotecii din Boghești, Vrancea, sau măcar a localităţii omonime. Nouă, telurici şi dependenţi de un GPS mai neputincios ca niciodată, nu ne iese. Cel puţin, nu din prima. După un rateu pe care-l acceptăm cu obidă, cârcotim excedaţi. Nici zece echipe de detectivi nu şi-ar putea îndeplini misiunea fără ca în prealabil să depună pe altarul geografiei trei litri de transpiraţie îmbuteliaţi etanş. Puţinii ţărani pe care soarta ni-i scoate în drum la distanţă de câţiva kilometri unul de altul ne dau indicaţii care se bat cap în cap ca ouăle de Paşti. Din greşeală în greşeală, ajungem la o barieră ridicată. La doi paşi de noi, un cal se tăvăleşte în iarbă cu gesturi preluate din repertoriul păsăresc, iar nouă ni se pare, fireşte, că râde de noi. Din cantonul apropiat se revarsă efluviile unei fripturi preparate cu dragoste pentru gastric. Ovidiu scoate capul pe geam şi strigă spre gospodina invizibilă:
- Ce bineeee gătiiiiiiţi!!!!!
Boghești ni se pare din ce în ce mai mult numele de cod al acului din carul cu fân. Şi totuşi, ştim precis că există. Avem dovezi.

Adriana Rusu, bibliotecara, nu e o plăsmuire a minţii noastre. Doar am vorbit cu ea la telefon şi ne aşteaptă. În maşina din faţa noastră, Sabina şi Bogdan înaintează prudent, căci drumurile arată ca pe vremea poştalioanelor. Şi cum spiritele mari se întâlnesc, Ovidiu şi cu mine găsim singura explicaţie plauzibilă pentru dispariţia Bogheştilor: fiind zonă seismică, i-a înghiţit pământul. Simplu. Râdem noi, dar timpul trece, benzina se împuţinează şi avem în continuare sentimentul zădărniciei. Ne simţim de parc-am vrea să atingem linia orizontului cu mâna. Nici muzica din maşină nu ne-ajută. Ne-ar fi prins bine ceva mobilizator, energic, galvanizant. Când colo, Pink Floyd şi *Comfortably Numb*. Nu-i vorbă, într-un fel se potriveşte.

Găsim în fine plăcuţa cu numele localităţii şi avansăm pe un precursor feudal al străzii. Suntem sub ameninţarea ploii. S-a schimbat şi vremea de când tot săpăm după Bogheşti. Oprim în dreptul unei coşmelii delabrate şi întrebăm un băiat cu picioarele în praf unde e biblioteca. Un gest din cap. "Mai încolo, în centru." Oho, există şi centru. Mai mergem câteva sute de metri şi stabilim un nou contact uman, de data asta cu un tractorist pântecos.

- Bună ziua, mai e mult până-n centru?

- Păi, ăsta-i.

Mai purtasem dialogul ăsta cu trei ani în urmă, în Saint-Rémy de Provence, pe când căutam casa lui Nostradamus şi reşedinţa de vară a principesei Caroline de Monaco. Abordasem cu toată gingăşia o sexagenară ieşită cu pudelul la plimbare, având grijă să graseiez regulamentar şi să dau impresia că vin dintr-o ţară apuseană.

- *Vers le centre ville, s'il vous plaît?*[1] gângurisem cu o meridională afabilitate.
- *Mais vous y êtes, monsieur*[2], îmi răspunsese urzicat femeia.
Cum-necum, ajungem pe un drum ceva mai prost ca precedentul. Urcăm ce urcăm şi vedem pe margine o doamnă blondă, de o cochetărie neconformă cu sălbăticia peisajului. Deux-pièces albastru-închis, o fustă îndrăzneţ de scurtă pentru conservatorismul rural, bluză neagră, ciorapi de mătase, sandale de oraş. Ne aşteaptă pe margine, de unde face semne largi cu mâinile. Pe faţă are ceva despre care încă nu ştim dacă exprimă bucurie, uşurare sau tristeţe.
- Hai, bine c-aţi ajuns. Aşa-i că n-o fost greu?
Dau din cap ca un căţeluş de bord. Floare la ureche.
Lăsăm maşinile (Sabina şi Bogdan ajung la câteva secunde după noi – deh, chestiune de cai-putere) şi ne îndreptăm spre o incintă care seamănă în egală măsură cu o alimentară şi cu o feronerie. Pare scăpată din bombardament, dar învinsă de timp. Geamuri crăpate, ziduri scorojite, o uşă pe care-o poate smulge din loc şi umărul unei albine. Faţă de ruina aceasta care, în mod misterios, are totuşi un fel al ei de-a rămâne în picioare, sediul Poliţiei, pe lângă care trecuserăm mai devreme, e Palazzo Barberini.
- Ăsta-i căminul cultural, deconspiră Adriana Rusu identitatea clădirii.
- Aha, reuşesc să îngaim.
Nici biblioteca nu e un răsfăţ arhitectural – nici n-ar fi avut cum –, însă de cum ajungi în faţa ei îţi dai seama că aici există viaţă. Construcţia are un singur nivel, acoperiş de tablă, trei ferestre mari şi două uşi cu grilaj –

una închisă, cealaltă dată în lături în semn de invitaţie. Pare văruită recent şi contrastează flagrant cu toaleta din spate – o ambuscadă turcoaz, în jurul căreia patrulează regimente de muşte care te fac să spui o, shit dacă ai ghinionul să te încerce vreo nevoie şi proasta inspiraţie să te crezi puternic.
La intrarea în bibliotecă, retina suferă un fault de cartonaş galben. Prima încăpere, luminată în plină zi de un bec care spânzură din tavan, împleteşte muzeul sătesc cu internet café-ul. Între perdelele de dantelă dublate de draperii albastre convieţuiesc exponate şi instrumente din timpuri diferite. O icoană încadrată de un ştergar cu motive populare supraveghează imprimanta venită prin Biblionet. Un ecran de videoproiector ascunde o parte din garderoba de altădată a bogheştenilor. Pe un perete stau expuse zece variante de port tradiţional, dacă nu mai multe, în josul cărora odihnesc trei ploşti vechi. Lângă peretele de alături, patru computere îşi aşteaptă oaspeţii. De fapt, trei, fiindcă la al patrulea un bărbat de cincizeci şi ceva de ani urmăreşte concentrat firul cine ştie cărei poveşti. Ne vede şi, la chemarea Adrianei Ursu, ne însoţeşte fără o vorbă în încăperea următoare. Şi aici dăm tot peste un hibrid, dar cu titlu de improvizaţie. O combinaţie între spaţiul de lectură şi restaurant. Printre rafturile cu cărţi, de unde răspund la apel Micul prinţ şi Harry Potter, ca peste tot, bibliotecara a întins masa.
- Aoleu, ce-aţi făcut? se miră Sabina, în timp ce Ovidiu se gândeşte dacă o fi cuviincios să prindă în poză meniul.
- Sunteţi de pe drum. Olecuţă de mâncare.
Olecuţă? Am văzut mâncare mai puţină la nunţi. După o privire care baleiază estimativ

încărcătura, Bogdan rezumă corect fenomenul:
- Dacă mâncăm toată "lecuţa" asta, nu mai începem în maşini.
Printre farfurii cu grătare, cârnaţi, murături, salate, icre, brânzeturi şi altele, răsare piesa de rezistenţă: un platou cu ouă umplute şi împodobite astfel încât să evoce zâmbetul unui chip de om. Ovidiu îi face cu ochiul unei jumătăţi de ou, curios să vadă dacă primeşte răspuns. Mă uit la rândul meu şi mă ţin să nu râd. Fiecare ou (şi sunt vreo douăzeci) are ceva din Ion Iliescu şi zâmbetul său pre- şi post-mineriadă.
După reglajul caloric vine discuţia despre ale noastre şi ale Biblionetului. E greu să vorbim înăuntru, din cauza căldurii şi a aromelor culinare încă neevacuate. Ne mutăm afară, în faţa bibliotecii, pe nişte scaune simple. Bărbatul care a luat masa cu noi ne spune la revedere şi pleacă bine mersi în treaba lui. Nu ştim cine e – medicul, inginerul, şeful de post. Sau poate ni s-o fi spus şi am uitat. Oricum, n-are importanţă. Norii se adună tot mai hotărât de peste dealuri. Nu-i exclus să terminăm şueta sub trăsnete, dar merită. Oriunde te uiţi, dai peste un decor de film istoric, din care se împrăştie o linişte care te determină să-ţi spui – greşit – că principala întrebare care circulă prin mintea bogheştenilor este "Bun, acum că ne-am trezit, ce facem până mâine?"
- De când sunteţi biblionauţi? o întreb pe Adriana Rusu.
- Din decembrie 2010. Ţin minte şi-acum, a căzut într-o zi de joi. Mă rog, lansarea oficială am făcut-o mai târziu, pe timp frumos, cu musafiri de la Focşani, de la Judeţeană. A fost şi dom' primar, a fost lume multă. Consilieri

locali, părintele, profesori şi elevi. Uitaţi, şi ei au fost.
Mâna bibliotecarei arată spre un copil şi o femeie care se apropie agale. Pe copil îl cheamă Dănuţ, are cincisprezece ani, e voluntar şi instalează programe. Degajă o sfială de absolvent al şcolii de catiheţi. Femeia se numeşte Petruţa Tăzlăoanu, e educatoare şi profesoară la Prisecani, nu departe de Bogheşti. Dănuţ dispare înăuntru, Petruţa rămâne şi se alătură minicenaclului în aer liber. Am bănuiala că Adriana Rusu a chemat-o ca să nu fie singură în faţa hoardei de năvălitori.
După mici tentative de a sparge a gheaţa, am revelaţia firescului. Petruţa Tăzlăoanu e ca tot românul: greu de urnit, imposibil de oprit. Are în minte un sac cu amintiri, iar din poşetă scoate o hârtie de pe care ne citeşte povestea scrisă de un copil după mai multe întâlniri cu biblioteca şi secretele ei care nu trebuie să rămână secrete. Ovidiu îşi instalează trepiedul, Bogdan şi Sabina vin şi pleacă de mai multe ori, iar eu rămân pe mâna celor două prietene. Aflu de la ele despre tot felul de obiceiuri de prin partea locului. Unele stranii, altele înduioşătoare.
- Ştiaţi, domnu' Radu, că la noi la înmormântări oamenii joacă bâza? se interesează Petruţa.
Sper că fără participarea defunctului, dau să spun.
- Nu, nu ştiam. Şi de ce se-ntâmplă una ca asta?
- Ca să plece mortul vesel pe lumea cealaltă.
Logic, nimic de zis. Pateticul de mine se gândea ca, la momentul ultimului transfer, să-i cânte Dire Straits Going Home, însă probabil

că versiunea Bogheşti a trecerii la cele drepte e mai sănătoasă. Mă întreb dacă n-ar merita să-i pun în legătură pe cei de-aici cu săpânţenii. Cine ştie ce-ar ieşi, cine ştie ce scenarii de comedie neagră s-ar putea scrie într-un asemenea parteneriat. Că tot e la modă cuvântul.

Când Adriana Rusu începe să vorbească, îmi dau seama imediat ce m-a frapat la ea din prima clipă. Dramatismul rostirii şi al mimicii. Adriana ar fi trebuit să fie actriţă. În fiecare cuvânt ghiceşti în ea o urmaşă de departe a Leopoldinei Bălănuţă. Propoziţiile şi frazele i se încarcă de trăiri pe care nu şi le confecţionează pentru uzul musafirilor. Aşa e felul ei de-a fi şi de-a se exprima: aprins, pătimaş, cu o mobilitate senzaţională a figurii, cu pendulări fulgerătoare între râs şi plâns, între încruntare şi veselie. O ascult, mă uit la ea şi mi se pare că poveştile pe care le spune mi se petrec aievea sub ochi. Nu în reluare, în direct. Previzibil, vine şi momentul episodului cunoscut deja în lumea Biblionetului drept "Nunta de la bibliotecă". În realitate, e doar un crâmpei de ceremonial, însă ceea ce-l smulge din banalitate e contrastul dintre patina arhaică a comunei şi cuplarea acestui loc la tehnologie. Să ne înţelegem. Când cineva din Cluj sau Sibiu vorbeşte pe Messenger cu neamurile de afară, nu impresionează pe nimeni (dacă nu e focă la circul din localitate). Când nişte nuntaşi izolaţi între colinele din Bogheşti stau de vorbă cu fratele mirelui, care e plecat din ţară, lucrul acesta simplu devine eveniment. Mai cu seamă după ce li se spune că n-au participat la o scamatorie sau la o vrajă, ci pur şi simplu au devenit parte a unei coregrafii care leagă

Balearele de Georgia şi Gabonul de Islanda în orice clipă a oricărui ceas din oricare zi. Asta e de fapt povestea nunţii din Bogheşti. La iniţiativa Adrianei Rusu, nunta se mută cu tot cu chiote din căminul cultural în bibliotecă, unde, cu o cupă de şampanie sau un pahar cu vin în mână, nuntaşii se perindă pe la computer şi sporovăie cu înstrăinatul, care redevine astfel de-ai locului. Un capriciu rural? Nicidecum. Un racord care aduce o întregire? Asta da.
E momentul să tatonez o altă direcţie.
- Copiii văd că v-au adoptat, îi spun Adrianei. Vin aici fără stinghereală. Am observat câţiva chiar acum, în timp ce vorbim. Se duc înăuntru şi...
- Şi-şi văd de-ale lor. N-are rost să stau toată ziua cu ochii şi cu gura pe ei. Ştiu ce au voie şi ce n-au voie să facă.
- Dar ştiţi că primul lucru care atrage e interzisul.
- Eu ştiu, dar s-ar putea ca ei să nu fi aflat, glumeşte bibliotecara. Şi să vă mai spun ceva. Nu vin doar copii aici. Mă trezesc uneori cu câte-o bătrână care vrea să dea un telefon şi n-are de unde. Sau cu alta care vrea să stea de vorbă pe Skype cu o rudă din alt oraş. Le las, cum să nu le las? Măcar pentru că urcă toată panta asta şi gâfâie când ajung în faţa uşii de te-apucă mila. Aşa c-am ajuns să fiu de toate în Bogheşti. Şi bibliotecară, şi om de IT, şi centralistă, şi animatoare la nunţi.
- Şi mamă de vreme rea, şopteşte Petruţa Tăzlăoanu cu un tremur în glas.
- Adică? devin dintr-odată mai atent ca până atunci.
Adriana Rusu înghite un nod şi clatină din cap. Mă întreb ce urmează, o lăcrimare sau o

confesiune. Şi aflu după câteva clipe: ambele.
- N-am crezut c-o să dau vreodată peste un copil care fuge de mama lui. Credeam că astea sunt doar poveşti din cărţi şi că nu pot să se-ntâmple de-adevăratelea. Dar uite că se-ntâmplă. Am un copil de şase-şapte ani care vine-aici doar ca să nu stea acasă. E dintr-o familie destrămată, cu nişte părinţi care-au avut probleme mari. Ei, copilul a stat la început la taică-său, după care l-au luat naşii. Cum să vă spun, nu ştia nici să meargă, era aproape sălbatic. Când a început să meargă la şcoală, toţi se uitau la el ca la o arătare. Stătea mereu singur, muşca din bucata aia de brânză pe care-o primeau la şcoală şi pe care alţi copii o aruncau, şi ţi se rupea inima când îl vedeai.
Adriana Rusu se opreşte puţin, ca să-şi potolească mâinile în pericol să se frângă una pe alta.
- După o vreme, l-a luat maică-sa să stea cu ea. Iar într-o zi m-am trezit cu el la bibliotecă. "Adiţă, ce-i cu tine?" Am simţit imediat că nu-i a bună. Eu n-am copii, aş fi vrut să am, dar n-a fost să fie. Oricum, îmi plac copiii, sunt legată de ei, îmi place să-i văd pe-aici, îmi place când mă aşteaptă în faţa casei şi vin cu mine până la bibliotecă. Vă-ntreb, domnu' Radu, cum credeţi că m-am simţit când copilul mi-a zis: "Mama n-are ochi să mă vadă"? M-a luat cu ameţeală. Un copil de şapte ani sau câţi o fi având vine la tine, o străină, şi-ţi spune că propria lui mamă nu-l suportă şi-i face viaţa iad. Că s-ar duce oriunde, numai să scape de ea. Am încuiat biblioteca şi-am plecat acasă, n-am mai putut să stau să mă vadă nimeni. Şi uite că acum mă plâng eu dumneavoastră, dar daţi-vă seama în sufletul lui ce-o fi fost.

- Dac-a venit la dumneavoastră înseamnă că nu eraţi o străină, încerc să fac faţă într-un fel. Dar spuneţi-mi, cu mama lui aţi stat vreodată de vorbă?
- Imposibil, e o dezaxată. I-aş fi făcut şi mai mult rău copilului dac-aş fi încercat să discut cu ea.
- Când Adi a venit pentru prima oară la grădiniţă, l-a adus maică-sa, intervine Petruţa Tăzlăoanu. Mi l-a predat şi după aceea i-a spus: "Dacă nu eşti cuminte, uite-aici, asta te-aşteaptă". Şi i-a arătat pumnul. Copilul a stat pe-un scăunel toată ziua şi n-a scos o vorbă. Când am ieşit în curte la jocul de la unsprezece – Alunelul sau ce mai jucam noi –, a rămas deoparte, n-a vrut să intre la joc. Din greşeală, un copil s-a lovit uşor de el. Adi s-a uitat spre gard, unde a văzut-o pe maică-sa, care rămăsese să-l pândească. Şi iar i-a arătat pumnul. Aşa că la sfârşitul zilei a venit la mine şi mi-a zis: "Eu nu vreau să mă mai duc acasă. Vreau să rămân cu tine." Am încercat să-i spun maică-sii că greşeşte. "Nicoleta, aşa nu creşti un copil, doar îl înrăieşti. Mai ales că n-a făcut nimic, bietul de el." Degeaba. L-a luat şi până acasă l-a ţinut într-o bătaie. Cu o vargă pe care-o avea la ea. Să te ferească Dumnezeu.
Pentru prima dată de când sunt plecat în turneul bibliotecilor, sunt blocat. Nu ştiu ce să spun. Şi nici nu e nimic de spus.
- Iarna a stat acasă, fiindcă n-a avut cu ce să se-ncalţe, continuă educatoarea. Abia spre primăvară a găsit nişte papuci de-ai lui taică-său, uitaţi pe-acolo cine ştie de când. Şi-aşa umblă pe stradă, cu ei.
- La bibliotecă vine des? o întreb pe Adriana Rusu.

- Cum să nu. Păi, aici stă toată ziua când n-are şcoală. Nu-i deloc băiat prost, e doar sălbăticit de maică-sa. Vine şi-i pun filme la retroproiector sau îl las să se uite când vine doamna de română şi ţine ore aici. Facem proiecţii. *Baltagul*, *Vizită*, în funcţie de tema de la oră. Se uită şi el, săracul, ce să facă? Şi vreau să-l învăţ să scrie pe tastatură. O să văd eu cum. Am început deja. Sigur, e greu, e foarte greu, dar o s-o scoatem la capăt cumva. Dumnezeu e mare şi bun.

După exuberanţa nunţii, duşul rece al poveştii lui Adrian cel urgisit. Şansa lui, dacă o exista cu adevărat, e locul acesta dintre pomi, unde un om îi oferă sanctuarul fără de care viaţa ar fi întuneric perpetuu. Adriana Rusu nu a crezut vreodată că va deveni mamă-surogat şi că va face din bibliotecă refugiu pentru un copil nedorit şi crescut cu bătaia. Dumnezeu e mare şi bun, fără îndoială. Dar, iertată să-mi fie blasfemia, are uneori momente de neatenţie. Cu gândul ăsta plec din curtea unde am stat la poveşti. Şi e un gând crescut din plămada păcatului, fiindcă în clipa când coborâm la maşini asupra noastră se revarsă o ploaie cu bulbuci, tunete şi fulgere. Nu e sfârşitul lumii. Dar, cine ştie, poate că pentru copilul de şapte ani din Bogheşti potopul vesteşte într-un fel începutul vieţii. Al unei vieţi normale. Aproape de cărţi, aproape de iubirea altora. Şi departe de joardă.

---

1. Spre centru, vă rog. (fr.)

2. Dar sunteţi chiar în centru, domnule (fr.).

Cine n-are un inginer să-şi facă rost de un bibliotecar!
Ajutor la teme cu Nicoleta Tipa, fost inginer – actual bibliotecar, de profesie om bun

Biblioteca Bucovinei "I.G. Sbiera" din Suceava, judeţul Suceava

" - Ştii de ce sunt strugurii acri?
- Pentru că nu poţi ajunge la ei, spune vulpea.
- Nu. Pentru că nu sunt copţi, îi dă ursul replica."

Aşa suna un spot pe care l-am auzit azi-dimineaţă la radio şi care făcea reclamă unui supermarket. În traducere personală: nu vă mai gândiţi că ceea ce nu puteţi obţine nu e necesar, pur şi simplu fie n-a venit timpul să vi se împlinească dorinţa, fie nu v-aţi calificat să vi se întâmple ceva bun. Altminteri, cum despre specia umană nu se spune că este cea mai deşteaptă sau cea mai puternică, ci că ar fi cea mai adaptată, este de înţeles de ce noi suntem cei la care speranţa moare ultima.

De fapt, lucrurile au o dinamică a lor, îmi spune cineva calificat, mai ales că pe diploma ei de licenţă scrie "specialist în mecanica fină", "şi aşa se explică de ce, indiferent de situaţie, am căutat la orice problemă soluţii inginereşti", continuă Nicoleta Tipa.
După licenţă a lucrat într-un institut de proiectări unde făcea calcule care trebuiau să conducă la soluţii cât mai aproape de perfecţiune, şi asta pentru că pe fluxul de producţie unde ajungeau uneltele şi piesele de schimb pe care le desena nu erau acceptate decât toleranţe de microni.
În 2003, institutul s-a desfiinţat şi, nevoită să îşi găsească o slujbă, a ajuns la Biblioteca Judeţeană "I.G. Sbiera" din Suceava. Aici s-a ocupat de configurarea bibliotecii virtuale, pentru că era exact epoca în care apărea cererea de carte electronică, iar sistemul clasic de stocare şi fişare a titlurilor trebuia adaptat noilor tehnologii. Se schimba nu doar modalitatea de acces la informaţie, ci se reinventa paradigma etajelor de cărţi din depozite care se transformau astfel în fişiere antrenate cu motoare de căutare permiţându-ţi să găseşti un titlu sau întreaga operă a unui anume autor în doar câteva secunde.
La un curs Biblionet desfăşurat în 2010 Nicoletei şi colegilor ei li s-a cerut să facă propuneri de proiecte. Se căutau soluţii ca bibliotecile să redevină "personaje principale" în viaţa comunităţii, să nu mai fie utile doar elevilor care caută un titlu de pe lista de lecturi obligatorii sau câte unui profesor neatins de blazare. Cu antrenamentul ingineresc de a căuta soluţii care să fie şi necesare şi eficiente, Nicoleta a definit

problema matematic: cine are nevoie de ajutor *versus* cine îl poate oferi.
Nu ştia mai nimic despre copii asistaţi de stat din centrele de plasament. La început i-a văzut doar ca pe categoria care are nevoie de ajutor, cât despre ajutorul în sine, aşa cum putea fi el intermediat de o ingineră relocată într-o lume condusă de o singură virtute, ştiinţa de carte, nu putea fi decât unul care să "pună umărul" la învăţătură.
Aşa că s-a pus pe căutat profesori, activi sau chiar ieşiţi la pensie, şi a început să îi convingă să ofere meditaţii gratuite unor elevi care aveau nevoie de pregătire suplimentară pentru examene sau doar la orele de la şcoală. A continuat cu studenţi de la Universitatea "Ştefan cel Mare" din Suceava, care au intrat şi ei în program, chiar dacă nu mai predaseră niciodată până atunci. A ajuns să aibă înscrişi 99 de profesori şi 71 de studenţi voluntari cu specializări diferite, în funcţie de nevoia pe care a depistat-o la copii. Cel mai complicat s-a dovedit programul de întâlniri faţă în faţă, care ţine cont de orarul de la şcoală al fiecăruia şi încearcă să stabilească meditaţiile şi în funcţie de afinităţile personale, nu doar de disciplina şcolară.
Marele succes al Nicoletei este Alexandra, despre care îţi povesteşte cu o anume tandreţe că are un adevărat şi nealterat talent literar, fata din clasa a IX-a fiind şi cel mai bun, blând şi iubitor copil din întreaga lume. Nicoleta a încetat să pună problema inginereşte, nu mai este bibliotecarul pedant şi organizat, vorbeşte ca o mamă.
25.000 de copii din România mai trăiesc încă în orfelinate. Numărul este mare chiar şi în comparaţie cu ţări precum Turcia. Statul a

început desfiinţarea centrelor de plasament-mamut în care minorii au şanse minime de a evolua sănătos, dar lucrurile evoluează greu. În România mai sunt încă 60 de orfelinate care au în grijă cel puţin 100 de copii fiecare.
O soluţie mult mai bună o reprezintă asistenţii maternali. Din păcate, doar 20.000 de copii abandonaţi au ajuns în grija unor astfel de părinţi de profesie.
Situaţia copiilor abandonaţi din România este încă departe de a fi rezolvată, fiindcă nu există un sistem eficient de prevenţie care să le împiedice pe mame să renunţe la nou-născuţi, nu există suficienţi asistenţi sociali, iar românii nu înţeleg care sunt responsabilităţile unui părinte.
Rata abandonului este încă ridicată în România, deşi a mai scăzut în ultimii ani. În 1990 erau îngrămădiţi în orfelinate, în condiţii mizere, aproximativ 100.000 de copii. Majoritatea caselor de copii mamut – în care aceştia sunt trataţi inuman şi în afara standardelor normale de viaţă – au fost închise, iar minorii au fost mutaţi în complexuri rezidenţiale mai mici sau la asistenţi maternali.
Totuşi, în ţară mai funcţionează aproximativ 60 de instituţii de protecţie, fiecare cu peste 100 de minori, locuri în care copiilor nu li se pot asigura condiţii apropiate de cele familiale.
Simte!, imperativul verbului "a simţi". E o replică într-o piesă de teatru (*Purificare*, de Sarah Kane) care spune aşa: "Dacă nu simţi, n-are niciun rost." E un exerciţiu dificil să te preocupe mai mult ce simţi (fără să-ţi dezvolţi egoul), decât ce gândeşti; eşti tot timpul ca un acrobat pe sârmă, într-un echilibru precar,

dar merită efortul. Şi despre ce simt aceşti copii este vorba şi în proiectul Nicoletei Tipa. Fie că vorbim despre Sânziana, care ar vrea să ajungă fotomodel, sau de Emilia, care se visează psiholog, o privim în ochi pe Florentina, care la şaptesprezece ani ştie deja de ce va urma Facultatea de Drept, sau o ascultăm pe Alexandra, viitor economist.

Toate aceste fete duc cu ele poveşti în care apare o trădare – fie a unui părinte, fie a cuiva care le-a fost confesor – şi marea reuşită a Nicoletei nu este doar că le-a adus profesori care să le ajute, pe unele chiar şi la şapte obiecte, nu le-a salvat doar ca eleve; în mod esenţial, le-a dat pentru prima dată în viaţă încrederea că pot avea prieteni.

De altfel, nu doar sărăcia din România duce la abandonarea copiilor. Specialiştii spun că avem o problemă şi cu nivelul scăzut al educaţiei şi al simţului de responsabilitate, cu lipsa spaţiilor de locuit, cu plecarea părinţilor în străinătate, cu consumul excesiv de alcool. În fine, nu există în România o bună politică de prevenire a abandonului. Până acum autorităţile statului s-au orientat, mai ales, spre protejarea copiilor deja părăsiţi şi mai puţin spre stoparea fenomenului abandonului. Procesul de mutare a minorilor în centre mai mici – apartamente, case de tip familial sau la asistenţi maternali – este însă unul de durată. Lucrurile se mişcă greu, fiindcă nu sunt fonduri suficiente în toate judeţele, responsabilii din ţară nu cunosc legile privind protecţia copilului, iar oamenii din sistem se opun încă reformei. "Cadrul legal există, dar el nu va fi aplicat niciodată dacă mentalităţile şi atitudinile învechite care influenţează implementarea nu dispar. Şi, din păcate, aici

lucrurile se mişcă mai greu. La nivel central dai o lege perfectă, dar la nivel local, te loveşti de lipsa fondurilor, de rea-voinţă, de opoziţie la schimbare", a constatat un director UNICEF România, în deplasările sale prin ţară.
În instituţii cu peste o sută de copii este foarte greu să se asigure condiţii bune de viaţă. "Acum, majoritatea acestora arată ca orice centru de profil din Europa. Poate mai puţin personalul care lucrează în ele – au salarii mici şi sunt insuficienţi ca număr. Fiecare copil ar trebui să aibă un plan individual şi, teoretic, el există, dar nu se aplică", spune cineva care stă mereu în preajma acestor copii.
Faptul că Alexandra, Sânziana, Emilia sau Florentina (fiecare s-a luptat ca, la o mutare dintr-un orfelinat în altul, să îşi ţină aproape fraţii mai mici) au găsit curajul de a visa se datorează Nicoletei şi profesorilor care nu le-au predat doar latina – unul dintre punctele lor slabe –, ci au reuşit să le facă să înţeleagă,în limba română, că lumea nu este un purgatoriu, ci un univers.
Cărţile sunt precum o altă viaţă în viaţa ta. Tablou în tablou. Povestea unui personaj dubios, pe care nu l-ai mai întâlnit niciodată, nici la coadă la casa hipermarketului, nici la serviciu, nici măcar din greşeală nu ai dat vreodată peste el la metrou.
Cu toate acestea, este suficient să dai la o parte coperta şi să parcurgi doar câteva pagini amărâte, pentru ca o armată de străini să se insinueze în viaţa ta, să o înghită, să o regurgiteze, iar aceasta să nu mai fie niciodată la fel. Cu fiecare carte deschisă, viaţa ta se mai schimbă un pic. Ai mai primit pe cineva lângă

tine: personaje care îţi provoacă repulsie sau pe care le iubeşti, personaje de la care ţi-ai fi dorit să moşteneşti niscaiva trăsături – păcat însă că sunteţi cunoştinţe, nu şi rude.
De fiecare dată când deschizi o carte, o înşiruire de străini îşi aşteaptă cuminţi rândul la coadă pentru a intra în viaţa ta. Iubeşte-i deopotrivă, învaţă ce este bun de la cei buni şi învaţă ce este binele de la cei răi. Şi, mai presus de toate, nu te simţi niciodată vinovat când foloseşti viaţa din viaţa ta pentru a fugi în irealitatea imediată. Nu este un act de laşitate, ci un act de autoconservare. Şi un act de cultură, pentru unii, cei care citesc cu mintea. Beletristica reprezintă viaţa în toate formele, avatarurile şi metamorfozele ei şi nici măcar nu se limitează la asta, ci încalcă hotărât graniţele fanteziei pentru a o exploata, răvăşi, explora, până când acestea se risipesc ca un fum de ţigară. Cărţile reprezintă libertatea şi eliberarea în acelaşi timp. De curând, mi-am dat seama că, indiferent ce am face, oricâte experienţe am avea şi în oricâte ţări ne-am plimba, indiferent câţi copii sau nepoţi am avea, viaţa nu ar fi la fel de bogată fără savoarea unică a cărţilor... Viaţa ta se împleteşte cu cea a autorului, care îşi împleteşte la rândul lui existenţa cu cea a personajelor pe care le-a creat şi care îl vor întovărăşi până la sfârşitul vieţii. Şi dacă ne gândim că mai sunt câteva milioane de oameni care se împrietenesc cu acelaşi autor şi cu aceleaşi personaje ca şi tine putem spune că gaşca cititorilor formează cea mai vastă reţea socială din istoria omenirii. "Curând, nu mai erau decât fărâme de cuvinte împrăştiate printre picioarele ei şi peste tot. Cuvintele. De ce trebuiau să existe? Fără ele, nu ar mai fi

nimic din toate astea..." scrie o fată care preferă deocamdată anonimatul şi care nu a ştiut până de curând cum arată o cameră plină cu cărţi.
A aflat într-o bibliotecă cu un inginer bibliotecar şi o mulţime de prieteni, după o zi în care în sfârşit nu i-a mai fost frică de ora de latină.

Mirarea certitudinii. Certitudinea mirării.

Biblioteca Judeţeană "Astra" din Sibiu,
judeţul Sibiu

Până la urmă, ce e o bibliotecă, dincolo de definiţia ei din dicţionar? Cartea zice aşa: "BIBLIOTÉCĂ ~ci f. 1) Colecţie (publică sau particulară) de cărţi, publicaţii periodice, manuscrise etc., clasificate şi aranjate într-o anumită ordine pentru a facilita utilizarea lor de către cititori. 2) Instituţie care adăposteşte o asemenea colecţie, punând-o la dispoziţia cititorilor. 3) Mobilă cu rafturi pentru păstrarea cărţilor. 4) Colecţie de publicaţii cu o anumită tematică, scoasă de o editură în volume identice ca format şi ca aspect. [G.-D. bibliotecii; Sil. -bli-o-] /< lat. *bibliotheca*, fr. *bibliothéque*." (NODEX 2002)
Destul de limpede, nu?! Însă, o ştim cu toţii, dincolo de definiţia din dicţionar, biblioteca ocupă un spaţiu de semnificaţie mult mai mare. Nici măcar nu e nevoie să fi traversat povestea bibliotecii totale, a lui Borges, pe cea dinaintea ei, biblioteca universală a lui Kurd Lasswitz, sau poveştile şi fantasmele altora despre acest spaţiu încărcat de magie. Atunci când te găseşti în faţa culoarelor şi camerelor pline de rafturi populate cu cărţi de toate felurile, traversezi, dincolo de descumpănire, o stare de graţie. În şirurile de volume – aranjate după toate soiurile de criterii sau lăsate la voia întâmplării – se găsesc unele dintre cele mai provocatoare şi cuprinzătoare

mistere ale fiinţei. Foamea de cunoaştere şi imposibilitatea potolirii ei, mirarea certitudinii, certitudinea mirării, dorinţa de nestăpânit a exprimării şi deşertăciunea ei, comorile tuturor lumilor posibile, laolaltă cu imposibilitatea lor, coliviile deschise ale plăsmuirilor minţii, povestea fiecăruia dintre noi, înlănţuită de poveştile altora, lanţul nesfârşit care spune povestea unică, cea cu care începe şi cu care se termină totul. Povestea pe care o căutăm dintotdeauna, singura despre care ştim că n-o s-o găsim niciodată.

Aşa cum icoana păstrează o sclipire, cât de mică, a Divinităţii, o carte, într-o adunare de cărţi, e o îndepărtare de certitudine şi începutul unui pas către prima licărire a misterului. Împreună, cărţile dintr-o bibliotecă închid în ele tot atâtea lumi, dar în acelaşi timp nasc o lume comună – spaţiul magic al bibliotecii. Un univers care cuprinde puterea tuturor cărţilor, indiferent unde s-ar afla ele. Iar magia bibliotecii nu e doar o figură de stil. Pentru un cititor, pentru un om deprins cu pactul lecturii, o bibliotecă nu e numai un loc unde se depozitează şi se păstrează, într-o anumită ordine, nişte cărţi. Indiferent de complexitatea ei, de dimensiuni şi de locul precis în care se află, biblioteca e cea mai concretă poartă pe care o poate găsi această lume. Singura poartă pipăibilă, cât se poate de reală, spre altundeva. În funcţie de cum îi înţeleg valoarea cei care o au în grijă, poarta poate fi măreaţă, impunătoare, strălucitoare şi mereu deschisă traficului dintre lumi. Un punct de frontieră, cât se poate de prietenos şi de primitor. De aici încolo, chipul porţii poate fi descris în toate

felurile. Porţi mai mici, dar lustruite şi îngrijite cu religiozitate, porţi dărăpănate, bolnave, scorojite, scârţâind din balamale în bătaia vântului, porţi ferecate şi lăsate să putrezească în întuneric, sau porţi mici, cât o gheretă, din care iese un vameş fericit că, în sfârşit, trece cineva pe acolo. Şi chiar dacă poţi fi împuşcat, uneori, la poarta dintre lumi, de câte un paznic deranjat în timpul serviciului, biblioteca rămâne, indiferent de felul în care arată, cea mai liberă şi cea mai democratică frontieră din câte cunoaştem, deocamdată.

În spaţiile vaste ale Bibliotecii "Astra" din Sibiu, ţi se schimbă chiar şi ritmul respiraţiei. Pe de o parte, lumea clădirii noi – e drept, nu tocmai cea mai strălucită piesă de arhitectură – cu spaţii dedicate conceptului contemporan de bibliotecă, pe de altă parte, lumea clădirii vechi, spaţiul care conservă fascinant, tulburător, o întreagă istorie culturală, începută pe la 1861. Aici, dimensiunea bibliotecii şi felul în care e îngrijit şi gestionat totul transformă simpla intrare în această lume într-o experienţă memorabilă. În clădirea nouă, dincolo de spaţiile destinate evenimentelor publice, găseşti laboratoarele în care fie se restaurează cărţi vechi, manuscrise, documente, fie se transpun toate astea în formate electronice. Tot aici găseşti cabine pentru studiu, dotate cu tot ce trebuie, săli de lectură de cea mai bună calitate, spaţii destinate cercetării, un întreg univers al cărţii, dar şi al unui arsenal tehnic, în încercarea de a prelungi viaţa fatalmente limitată a hârtiei, a cartonului, a vinilului, a benzii magnetice. Călătorind prin spaţiile astea, e imposibil să nu te gândeşti la faptul că ideea de bibliotecă traversează o redefinire profundă. Viaţa cărţii

se mută în alt univers fizic, în alt format, în alt suport, fără a se postula însă că răsfoirea unor pagini reale va dispărea definitiv. O bibliotecă nu mai e doar un loc al cărţii, ci şi un spaţiu public al comunicării, al evenimentelor comunităţii. Însă cartea rămâne semnul suveran sub care se petrec toate aceste modificări. E ridicol să te gândeşti în primul rând la alienare şi disoluţie, la pângărirea altarului lecturii. Dimpotrivă, e sănătos şi realist să descoperi că, în fond, cartea încearcă să găsească modalităţi noi, mai mult sau mai puţin directe, de a ajunge la cititor. E la fel de limpede ca în muzică şi ca în teatru, în cazul concertelor şi al spectacolelor din spaţii alternative. Nu clădirea care găzduieşte un teatru sau o filarmonică trebuie să supravieţuiască în primul rând, ci arta teatrală şi muzica. Iar supravieţuirea şi redescoperirea lor sunt singurele şanse de a reda viaţa sălilor de spectacol.

În clădirea veche, am nimerit chiar în inima unui şantier de restaurare în toată regula. Aici, mirosul cărţilor din alte timpuri te întâmpină încă înainte de deschiderea uşilor îndărătul cărora se află comorile bibliotecii. Se lucrează cu o atenţie mai rar întâlnită la noi, cu răbdare şi cu grijă la detalii, la refacerea rafturilor şi a mobilierului de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Dacă dincolo, în clădirea nouă, te întâlneşti cu ideea contemporană de bibliotecă, aici găseşti un sanctuar al cărţii. Iar atmosfera monastică a păstrării acestor valori e foarte greu de descris. Orice împătimit al lecturii, orice cititor care a privit vreodată în abisul lumii cărţilor nu poate fi ocolit de fiorul profund pe care îl provoacă privilegiul de a păşi într-un asemenea loc. Uşile şi sălile

înalte, detaliile de construcţie, liniştea sutelor de rafturi, scările mobile, sunetul treptelor metalice care conduc spre câte o pasarelă creează atmosfera aceea unică, din inima marilor biblioteci. Iar emoţia întâlnirii cu câte un volum vechi, legat în piele şi ferecături metalice, e ceva ce nu se uită niciodată. Sunetul deschiderii copertelor grele, mirosul timpului aşezat între pagini, magia vechilor grafii, calitatea neverosimilă a ilustraţiilor sunt tot atâtea forme de redescoperire a ceea ce înseamnă, cu adevărat, o comoară. La câţiva paşi de lumea nouă a înţelegerii cărţii, se găseşte acest loc fabulos, acest loc de trecere între lumi, o poartă despre a cărei magie se poate vorbi cel mai bine tăcând sfielnic şi plecând privirea, sub ocrotirea celor mai pure forme de fascinaţie şi de respect.

Am preferat să povestesc mult mai mult despre atmosfera în care am întâlnit-o pe Anca Vasilescu decât despre ea însăşi. Mi se pare că descrierea locului în care poate fi găsită spune ceva fundamental despre ea. Fără să fie deloc un om ca toţi ceilalţi, e genul acela de fiinţă care se găseşte doar în locurile care au ceva în comun cu trecerea dintre lumi. E soiul acela rar de om care trăieşte ca peştele-n apă în misterul vocaţiei, al meseriei făcute din pasiune, şi care devine oarecum stângaci atunci când e nevoit să iasă în lumea reală. E timidă, prin urmare vorbeşte mult şi vrea să spună totul deodată. E minunat însă că are ce să spună. Anca e, prin excelenţă, o fiinţă de bibliotecă. Vine din experienţa educaţiei în spiritul vechi al acestei meserii, dar respiră prin toţi porii şi maniera contemporană în care se poate manifesta această vocaţie. E un soi de vraci modern care

crede în miracolul cuvântului, vorbeşte despre *biblioterapie* ca despre ceva absolut normal, e creatoarea *tarabei cu leacuri din carte* şi, de ceva vreme, e prietena lui Gabriel. Inspirându-se din arhetipurile lui Jung, Anca poate prescrie tot soiul de biblioreţete, pentru mai multe tipuri de afecţiuni. Şi are umor.

Gabriel e un copil cu autism. Nu am avut privilegiul să-l cunosc. I-am văzut doar desenele. Lumea lui e un univers al detaliilor, al maşinilor şi al contururilor de case. Imaginile lui erau alb-negru. De curând, după întâlnirile cu Anca, a început să folosească şi culori. Desenele lui Gabriel sunt uluitoare. Iar atunci când desenează spune, exact, felul în care vede lumea. Prietenul Ancăi nu are norocul să vină dintr-o familie cu stare bună. Dimpotrivă. Dar a avut şansa unei prietenii care, alături de mama lui, îl ocroteşte şi care îi respectă felul de a vedea lumea. Odată încurajat să deseneze, Gabriel a devenit mai comunicativ. Vine la bibliotecă şi povesteşte lumea pe care o vede, desenând. Nu demult, a repurtat o victorie semnificativă. Prima expoziţie de desene. Prietena lui de la bibliotecă plănuieşte să scrie o carte care va fi ilustrată de Gabriel. Şi mai plănuieşte să deschidă şi mai mult fereastra prin care prietenul ei mai mic vede lumea. A vorbit cu conducerea Filarmonicii sibiene, care e gata să-l primească pe Gabriel la repetiţii şi la concerte. Când se va acomoda cu spaţiul, când se va simţi confortabil acolo, prietenul Ancăi va începe să deseneze ceea ce vede. Şi, la un moment dat, va mai face o expoziţie, cu desenele în care va spune cum arată lumea Filarmonicii prin ochii lui.

Departe de orice formă de recunoaştere publică, povestea Ancăi şi a lui Gabriel poate fi oricând subiectul unui reportaj dintr-o emisiune bună sau de la ştirile de seară. Şi ce dacă? Dincolo de cele câteva minute alocate poveştii, ea se va pierde în neantul oceanelor de poveşti spuse la televizor. Despre un subiect atât de sensibil, de plin de delicateţe şi afecţiune, într-o lume ca a noastră, de cele mai multe ori tristă şi dură, nu se poate decât tăcea cu respect, ca în faţa abisului bibliotecii. Şi încă ceva. Cu nişte luni în urmă, atunci când Anca a plecat pentru câteva zile la Londra, Gabriel, tulburat de plecarea prietenei lui, i-a făcut un dar. Un desen cu un autobuz. Să nu se rătăcească pe-acolo. Şi să vină mai repede acasă, la Sibiu.

Concurs de mustăţi la Zăbala

Biblioteca din Zăbala,
judeţul Covasna

- Ai văzut cum îi zice brutăriei de peste drum? îl întreb pe Ovidiu.
- Nu, cum? Pâinea lui Dumnezeu?
- Mélange, băiatule, nici mai mult, nici mai puţin. Ca să ştii că de-aici începe Ardealul. Da' ce mă mir? Acasă, la doi-trei kilometri de mine, există magazinul de mobilă Năvalnic.

Suntem într-o benzinărie de la marginea Braşovului şi-l aşteptăm pe Jozsef Szocs, coordonatorul local din partea IREX-ului, care urmează să ne ghideze şi să ne suporte timp de două zile. De pe un bloc de vizavi, Dan Diaconescu anunţă, într-un afiş pe fond violet, că declanşează cruciada împotriva ciocoilor şi că mizează pe solidaritate naţională. Mă umflă râsul, deşi n-ar trebui. Hazul de necaz te salvează doar în măsura în care nu te îngroapă.

Jozsef îşi face apariţia prefaţat de o mustaţă care trezeşte în mine vibraţia rivalităţii. Cuibul meu de vrabie e perfect comparabil cu lăstărişul lui subnazal. Am avea loc în orice regiment de husari, dacă ne-am pricepe să renunţăm la câte cincisprezece kilograme. Facem cunoştinţă şi ne lipim imediat. Joszef e ataşant, cumpătat şi bun cunoscător al locurilor. Ne trasează harta expediţiei sub forma unei ecuaţii cu trei necunoscute: Zăbala, Lemnia de Jos şi Sândominic. Abia

când auzim "Sfântu Gheorghe" revenim pe teren familiar.
De la Braşov la Zăbala faci cu maşina cât faci de la Bucureşti la Roma cu avionul: cam două ore. "Drumurile noastre toate / Se vor repara vreodată?" ar cânta Dan Spătaru dacă ar mai fi printre noi şi s-ar vedea pus în situaţia de-a parcurge şaizeci de kilometri cu o medie de treizeci pe oră. Când ajungem în faţa bibliotecii Fejér Miklós, arătăm de parcă ne-am fi întors din expediţia "Cu papucii prin deşert" şi-am fi negociat răscumpărarea unui ostatic cu tuaregii. Biblioteca îşi ia numele de la o personalitate locală prezentată de motoarele de căutare drept "magyar pedagógus, magyar tankönyvíró", unde ultimul cuvânt înseamnă "autor de manuale". Cât despre omul care se ocupă astăzi de bibliotecă, el are un nume un picuţ mai complicat decât al profesorului: Hegyeli Győző. Îi mulţumesc chiar în clipa asta lui Jozsef. Fără sprijinul şi răbdarea lui, cine ştie ce mi-ar fi ieşit la transcriere.
Ajungem cu chiu cu vai la destinaţie, bibliotecarul din Zăbala iese în prag, iar când îl văd încasez umilinţa pe care ar fi trebuit s-o prevăd încă de la întâlnirea cu Jozsef: mustaţa lui seamănă cu aripile unui avion de vânătoare văzut de departe. În meciul dintre Bucureşti şi combinata Braşov–Covasna, Ovidiu şi cu mine suntem surclasaţi, făcuţi arşice şi azvârliţi în liga secundă. Deja mă întreb cum se prezintă bretonul de deasupra buzelor la populaţia bărbătească din Sfântu Gheorghe. Cine ştie ce retrogradări ne mai aşteaptă.
Dornic de revanşă, Ovidiu lansează o întrebare de mat imparabil:
- O toaletă aveţi?

- Nu, răspunde simplu Győző. Dar am o pălincă pentru după ce terminaţi. Dacă vreţi la toaletă, mergem ceva mai încolo, ştiu eu un loc.
Îmi vine în minte secvenţa din *Love story pe ring* în care Barbra Streisand, pătrunsă în cantonamentul lui Ryan O'Neal, întreabă un coleg de lot: "Şi closetul unde-i?" "Afară." "Afară, unde?" "Oriunde."
Odată încheiate preliminariile vizitei, intru în bibliotecă şi constat că nu trece nimeni pe-acolo. Cu o excepţie. Trece condorul. Din boxele unuia dintre computere se aude varianta instrumentală, cu naiul pe post de solist, a lui *El cóndor pasa*. Din fericire pentru confortul lor cardiac, nici compozitorul Daniel Alomía Robles, nici Simon şi Garfunkel nu aud sacrilegiul şi scapă teferi. Se pare că diferenţa dintre "nai" şi "naiv" e mai mare de-o literă. Tot filozofând despre meandrele imposturii, abia dacă observ că a trecut condorul şi că în locul lui, tot pe tubulatura naiului, a prins să navigheze capul de afiş al coloanei sonore din *Titanic*. Nu-ţi trebuie, pasager la bord fiind, să auzi mai mult de trei note ca să tânjeşti după aisberg.
În orice caz, e primul loc din turneul căutătorilor de poveşti în care, cu excepţia bibliotecarului, nu văd absolut pe nimeni în bibliotecă. Îmi dreg glasul şi cer explicaţii pe un ton cât mai afabil.
- Nu-i bună ora, îmi spune Győző. Cine să vină acum? Copiii sunt la şcoală, părinţii – la muncă, bătrânii nu prea vin oricum. Peste trei-patru ore încep să se strângă şi-atunci nu mai scap de ei.
E o exasperare mimată, se vede clar că-i place să vadă biblioteca plină de lume, mai cu

seamă că pe dinăuntru arată nou, chiar cochet. Cu toate astea, nu putem rămâne atât de mult în Zăbala. Peste trei-patru ore, conform graficului pe care l-a întocmit Jozsef, o să ne pregătim să intrăm în Lemnia de Jos. Cert este că am vreme să dau glas unei curiozităţi.
- Ştiţi cumva de unde vine numele localităţii? N-am văzut prea mulţi cai pe-aici.
- Să ştiţi că sunt, dar, la fel ca în cazul vizitatorilor de la bibliotecă, nu-i ora cea mai potrivită să-i vedeţi. Cât despre numele comunei, există două explicaţii. Una cam jignitoare pentru români, recunosc. Cealaltă... mă rog, poate şi cealaltă, dar într-o măsură mai mică.
- Să le luăm pe rând, îi propun lui Győző, gata de mortificări patriotice.
- Prima vine mai degrabă dintr-o legendă care vorbeşte despre felul în care i-au înrobit maghiarii pe românii de-aici. Se spune că, pentru a-i struni şi a-i face să muncească mai bine, românilor li se puneau zăbale în gură.
Ciudat, dar nu mă simt jignit. Poate n-oi fi român, mai ştii? Oricum, ceva îmi sună foarte cunoscut. Şi declicul se produce imediat: Zaharia Stancu, ţărani cu botniţă, Să nu uiţi, Darie, Brazdă îngustă şi adâncă.
- Aşa, şi-a doua?
- A doua, continuă Győző, gesticulând într-un fel care mă face să devin foarte atent la mâinile lui, se leagă de presupusa origine maghiară a denumirii. În maghiară, *zab* înseamnă "ovăz", iar ola, "român" sau "valah", ceea ce duce la ideea că românii le plăteau tribut în ovăz maghiarilor.
Îmi aduc aminte că, în drum spre bibliotecă, văzusem o căruţă care avea în spate o

inscripţie bilingvă: Zăbala şi Zabola. Mă uit din nou la mâinile lui Győző şi ghicesc în asprimea lor muncită că omul a făcut multe la viaţa lui. Nu sunt mâini de bibliotecar sau de pianist, ci mai degrabă de om care a bătut fier, a lucrat pământul şi a făcut tâmplărie. Îl întreb în aşa fel încât să nu-l fac să se simtă nelalocul lui şi-mi răspunde cu aluzia unui surâs.
- Ei, da, nu m-am plictisit. Am fost cinci ani la Liceul de Arte din Târgu Mureş şi am studiat muzica. Acolo am învăţat să cânt la vioară. Păcat că n-o am acum la mine, să vă fac o demonstraţie. Oricum, n-am deranja pe nimeni. Numai că după aceea mi-am dat seama că mai erau şi alte lucruri care-mi plăceau, aşa că am cotit.
- Încotro?
- Spre prelucrarea lemnului. Ştiu, aparent cele două n-au nicio legătură, în afară de lemnul din care se fac viorile. Însă de fapt vorbim tot despre artă şi-aici.
- Da? Ce fel de artă?
Győző îşi deschide braţele spre mobilierul bibliotecii şi abia acum îmi dau seama că stau de mai bine de-o jumătate de oră într-un mic muzeu de mobilă pictată.
- Să nu-mi spuneţi că dumneavoastră le-aţi pictat.
- Păi cine? Ştiu să fabric lăzi de zestre pentru fete, am idee despre arta populară, am făcut şi gravură în linoleum. Plus că ornez sobe, teracote, şemineuri. Şi m-am gândit şi la cărţile astea. Dacă rafturile şi corpurile de bibliotecă în care stau arată bine, ceva-ceva se răsfrânge şi asupra lor. Iar oamenii care vin aici o fac şi fiindcă vor să vadă – ştiu, e-o

vorbă mare – nişte exponate, nu doar simple bucăţi de scânduri pentru cărţi.
Îmi dau seama că, într-un fel, e mai bine că n-am găsit vizitatori în bibliotecă. Győző merită, hotărât lucru, mai multă atenţie decât un puşti care intră pe Facebook şi dă un like. El e personajul explorabil din Zăbala. Aruncat de soartă într-o comună fără ieşire la lumea mare, ştie că trebuie să-şi mobileze viaţa. La sosirea aici, a găsit o incintă goală şi a pus semnul egalităţii între ea şi viaţa lui. Iar pe urmă a început s-o amenajeze, cu migala, tatonările şi şovăielile pe care le încerci când îţi faci ordine în propria existenţă. Până la urmă, transformările din bibliotecă ajung să fie oglinda transformărilor din spaţiul intim al lui Győző.
Sunt smuls din transa contemplativă de o nouă piesă revărsată din boxele computerului. De data asta, *Nights in White Satin* – sigur, tot la nai. Mă gândesc cum ar suna nişte Sepultura, Urge Overkill, Motorhead sau măcar AC/DC în versiune lăcrămos-folclorizantă, dar e inutil să glosez pe tema inadecvării. Mai ales când, din ceea ce văd în jur, interlocutorul meu depune atâtea strădanii de adecvare.
- În regulă, aveţi computere, aveţi videoproiector, aveţi scanner, sunteţi prins în programul Biblionet. Ce v-aţi mai dori aici, la Zăbala?
Győző părea să aştepte întrebarea, fiindcă răspunde fără să stea pe gânduri.
- O sală permanentă de expoziţii de artă contemporană, asta aş vrea. Am avea cu ce s-o umplem, serios. Uitaţi, există câteva piese şi-aici, în bibliotecă, adaugă el şi-mi arată, într-adevăr, mai multe obiecte pe care nu le

observasem. E păcat să nu te poţi bucura de ele cum trebuie. La Zăbala se organizează nişte tabere de creaţie artistică. Vin pictori, sculptori şi alţi artişti, creează, îşi lasă aici o parte din opere, fără pretenţii băneşti, şi pe urmă te trezeşti că n-ai unde să le expui. Încă din 2009, de la prima tabără, mi-am spus că lucrul cel mai bun ar fi să deschidem ceea ce eu numesc un hotel pentru exponate. Avem un artist cu care trebuia să vă-ntâlniţi azi, dar a plecat. Am înţeles de la Jozsef că mâine sunteţi la Sfântu Gheorghe – probabil c-o să-l vedeţi acolo. Ei, omul a făcut o sculptură în lemn, "Scara lui Iacob". Ştiţi unde-am pus-o? În faţa cabinetului medical. Mă rog, doar provizoriu, dar tot nu-i normal. Alte exponate stau prin holul primăriei. Şi să ştiţi că avem participare internaţională la taberele astea. Anul trecut a venit un profesor de *performance* din Japonia. La prima ediţie am invitat o artistă din Viena, iar în anul următor, patru maghiari, un japonez şi-un austriac, plus patru artişti din Transilvania. Ar trebui făcut ceva cu sala asta.

Ar trebui, fără doar şi poate, dar mă tem că baierile pungii stau în mâna primăriei, iar în vreme de criză priorităţile sunt mult mai pământene decât cazarea obiectelor de artă. Cu gândul ăsta şi cu mulţumirea că Jozsef mi-a mijlocit întâlnirea cu un om cu atâtea faţete, mă despart de Zăbala şi de biblioteca ei cu mobilier pictat. Din boxe se aude *Drive* al celor de la Cars, iar pe noi ne aşteaptă un nou drum hârtopit. Coincidenţă?

Răsculatul

Biblioteca din Lemnia de Jos,
judeţul Covasna

Dacă vrei să ajungi din Zăbala în Lemnia de Jos, trebuie s-o iei prin Târgu Secuiesc. Iar dacă vrei să ajungi întreg, trebuie să urmezi adagiul latinesc *festina lente*. (În traducerea unui politician din Bucureşti, "Greu se urneşte festinul".) Abia acum înţeleg de ce, la ieşirea din fiecare sat sau comună de pe traseu, dăm cu ochii de un panou pe care scrie "Dumnezeu să vă aibă în pază". Nu e un gând pios, ci un alt fel de-a spune "Da' aveţi ceva curaj să vă-ncumetaţi cu maşina pe-aici". Jozsef merge singur în faţă. Ovidiu şi cu mine ne ţinem după el, cu o muzică asortată contextului, ca de obicei. Slalomăm printre nişte gropi fastuoase când James LaBrie de la Dreamtheater promite dramatic, făcându-ne să bănuim că s-a plimbat şi el pe-aici cândva: "*If I die tomorrow, / I'll be alright because I believe / That after we're gone / The spirit carries on.*"[1] Mai simplu spus, "Aici sunt banii dumneavoastră".
În soarele sfârşitului de mai, Lemnia de Jos e agitată ca un caiman la siestă.
- Probabil că distracţia s-a mutat în Lemnia de Sus, îi spun lui Ovidiu.
- Ca-n Ibiza, confirmă el. Zona pentru discomani şi zona pentru pensionari.
- Cam aşa ceva.
Nicio mişcare. Noroc că ştie Jozsef unde e biblioteca, altfel, dacă vrem să întrebăm pe cineva, putem pândi o zi întreagă ivirea unei

forme de viaţă. Torpoarea învăluie tot, iar pe băncile din faţa caselor nu stă nimeni. Obloanele ferestrelor sunt trase ca o declaraţie de indiferenţă. Berzele din cuiburi au cedat şi dorm fără griji. Dacă maşinile noastre ar avea modul de deplasare tiptil, la el ar trebui să recurgem. Avem impresia că dăm buzna într-o lume care nu ţine neapărat să ne cunoască şi căreia îi displace felul nostru de-a impune alte ritmuri. Dar misiunea e misiune.

În faţa intrării în bibliotecă, te întrebi dacă n-ai greşit adresa. Accesul se face pe o uşă laterală maronie peste care par să fi trecut douăzeci de războaie. Uşa e străveche, scorojită şi împodobită cu un lacăt onorific. În faţa ei se întinde o bucată de mochetă în curs de mucegăire. Deasupra uşii scrie "Bibliotecă" pe o plăcuţă de genul celor folosite la identificarea străzilor, iar pe geamul ei şters nu prea se poate citi echivalentul maghiar "Könyvtár". Ovidiu fotografiază uşa cu delicateţea celui care ştie că a ajuns în faţa unei piese rare. Şi într-adevăr, e suficient să stai câteva clipe în faţa ei ca să-ţi dai seama că te afli într-o buclă a timpului, într-un afluent cu altă curgere decât a cursului principal.

Klára Zsigmond, bibliotecara din Lemnia de Jos, mă invită într-o încăpere care nu e nici birou personal, nici sală de lectură, nici depozit. Sau poate c-o fi toate la un loc, cine ştie? Vrafuri de cărţi pline de praf stau pe corpurile de bibliotecă, acuzând criza de spaţiu. Un bec se străduieşte să răspândească lumină din tavan, amintindu-mi de fratele lui geamăn din Bogheşti. Pe o masă din mijlocul încăperii tronează un calculator din primele generaţii, înconjurat de un alai de cărţi ridicate în teancuri fără o noimă anume. Ai

sentimentul că te uiţi la un rege pribeag şi la curtea lui de scăpătaţi şi nebuni. Pe o uşă închisă se remarcă un afiş verde din josul căruia ne priveşte Markó Béla. Să nu se fi aflat oare la Lemnia de Jos că s-a schimbat conducerea UDMR-ului? Să risc măgăria de a-i întreba dacă n-au şi postere cu Domokos Géza?

Klára nu pare deranjată de aerul anacronic a tot ce-o înconjoară. Şi în fond, de ce-ar părea? După douăzeci şi doi de ani de stat într-o bibliotecă rurală, te înveţi să priveşti totul cu o anume detaşare. Şi să nu prea mai pui nimic la suflet. Asta deduc şi din zâmbetul ei, care, dincolo de dezvăluirea unei danturi perfecte, e un fel de-a se scuza pentru limba română poticnită.

- Nu vă faceţi probleme, am venit cu interpretul după mine, o liniştesc şi i-l arăt pe Jozsef.

Până la urmă, nu e nevoie de serviciile lui. Klára spune "maşină" în loc de "computer" şi "clasa întuia" în loc de "clasa întâi", însă în rest n-avem a ne face griji. Discuţia curge molcom şi normal, întreruptă doar de micile indicaţii pe care bibliotecara le dă în maghiară copiilor care se aferează la computerele din sala vecină.

- Când aţi intrat în Biblionet? îmi aduc aminte s-o întreb.

- Anul ăsta, suntem nou-veniţi. În martie 2012 am avut... cum îi zice...

- Inaugurarea?

- *Igen*. Şi după aceea ne-am mai extins. Ne-a ajutat primăria şi ne-a dat camera de alături, care era a Căminului. Altfel, n-am fi avut loc şi pentru cărţi, şi pentru maşini.

Klára se apucă apoi să-mi vorbească despre activităţile care au loc la bibliotecă. Printre ele, previzibil, ore de curs, la fel ca în alte locuri vizitate deja. Atât ore de ciclu primar, cât şi de gimnaziu – limba română la clasele a şaptea şi a opta, limba maghiară la clasa a şasea. Bibliotecara ţine o evidenţă scrupuloasă a evenimentelor şi a participanţilor, după cum reiese din registrul pe care mi-l înfăţişează cu gesturi sărbătoreşti, ca pe nou-născutul care asigură continuitatea la tron.
- Cu biserica în ce relaţii vă aflaţi? Cum văd oamenii ei Internetul?
Bibliotecara are un moment de indecizie între zâmbet şi rictus. Îşi trece mâna prin părul roşcat şi răspunde coborându-şi vocea:
- Avem doi preoţi în Lemnia. Preotul reformat e un om cumsecade, care se ocupă de copii. Intră şi el pe Internet, nu-l consideră unealta diavolului. A fost prezent la lansare, când am intrat în programul Biblionet. Cu preotul catolic avem probleme, i s-au făcut nu ştiu câte reclamaţii. Cum să vă spun, e alcoolic şi după ce se-mbată nu mai ştie pe ce lume e. Vorbeşte urât, se ia de toţi. Vai şi-amar. Dar hai să nu mai vorbim despre asta. Mai bine să vă spun că avem copii care s-au obişnuit atât de mult să stea la bibliotecă, încât nici nu mai pleacă imediat după ore, cu autobuzul şcolii. Preferă să ia cursa pentru navetişti de mai târziu.
- Şi nu-i costă?
Klára clatină din cap.
- Nu prea. Şoferul ştie că-s elevi şi că n-au bani. Îi ia şi fără bilet.
Chiar în clipa aceea, alături se simte o comoţie care cere desluşiri. Mă uit la bibliotecară şi-mi

face un semn cu mâna. "Calmaţi-vă, aşa e de obicei."
- Au ieşit copiii de la şcoală. Şi ştiţi cum e, cum termină orele, cum vin aici. Cei mai mulţi pentru maşini. Dar am doi... chiar sunt curioasă dacă dăm de ei... am doi care vin şi joacă şah. Şi ştiţi cum? Încep partida în prima pauză, când sună de intrare se duc la oră, lasă tabla de şah aşa cum e şi în fiecare pauză vin şi mai fac o mutare-două. Şcoala e perete-n perete cu noi, ajung în câteva secunde. Oricum, de la ora două biblioteca se umple.
Realitatea o confirmă. Cei doi şahişti sunt la post – unul în trening bleumarin, celălalt cu un tricou alb, ambii cu şepcuţe pe cap – şi fiecare organizează capcane pentru mintea celuilalt. Piesele nu sunt toate din acelaşi set, ceea ce parcă sporeşte farmecul înfruntării. Pe lângă pionii albi şi negri e şi unul galben-bej. Alte două piese lipsă sunt suplinite de un tub de medicamente şi de un omuleţ verde din plastic. Ai impresia că băieţii ar putea juca şi cu boabe de orez sau cu ţânţari presaţi.
- Poate ne donează cineva un şah nou, încet-încet o să rămânem fără piese. Dar ăştia mici joacă oricum, le place la nebunie, spune Klára Zsigmond.
Ochii mi se mută de la şahiştii pierduţi în variantele lor de ripostă la copiii care se înghesuie la "maşini". Băieţi şi fete de gimnaziu, în mijlocul cărora identific o prezenţă paralizantă. Un chip desprins parcă din *Curtea Miracolelor* a lui Hugo. Un om fără vârstă, cu ochi din care n-ai nimic de aflat. Poate fi orice: fotbalist scoţian ieşit din pub, pensionară de sanatoriu sau altceva. Îmi dau seama că nu pot spune cu mâna pe inimă dacă e femeie sau bărbat. Are o tunsoare

scurtă, cu breton roşcat, şi poartă pe deasupra tricoului roşu o bluză gri cu numărul 33. Stă pe un scaun, ceva mai departe decât ceilalţi, şi pare să-l însoţească pe-un blond cu urechile acoperite de căşti, care îşi face sârguincios de lucru la unul dintre computere. Aflu de la Klára că e femeie, o cheamă Mária Mátyás, are treizeci şi cinci de ani şi cinci copii, dintre care trei în plasament la Olteni. Nu şi-a găsit un loc de muncă, aşa că simulează viaţa dintr-un ajutor de şomaj la limita batjocurii şi îşi aduce zilnic ceilalţi doi copii, sau măcar pe unul dintre ei, la bibliotecă (dacă nu cumva ea e cea adusă). Cu ochii la acest personaj ieşit din timp, îmi aduc aminte că prezenţa mea la Lemnia de Jos nu se leagă doar de copiii deprinşi cu Biblionetul.

- Ştiu că aveţi un zilier care vine mereu la bibliotecă.

- A, da, István. Ce-i cu el?

- Pot să-l văd?

- Cum să nu. Mergem acum la el. Nu-i departe.

În Lemnia de Jos nimic nu-i departe de nimic altceva. Într-un minut ajungem pe o străduţă nepietruită, iar Klára ne face semn să aşteptăm puţin. Se întoarce repede, la umbra unui bărbat înalt, reţinut şi cu o anume timorare în gesturi. Se vede imediat că e obişnuit să muncească pământul, nu să stea de poveşti cu un bucureştean curios.

Îl cheamă István Jakab şi oamenii din Lemnia de Jos încă nu s-au pus de acord dacă are treizeci şi patru sau treizeci şi şapte de ani. În orice caz, arată mult mai bătrân. Are o barbă de două-trei zile, mustaţă şi o frunte traversată de trei cute orizontale. S-a îmbrăcat nefiresc de gros pentru căldura de afară: o

cămaşă pe gât, peste ea o bluză albastră şi peste bluză un sveter gri. Munceşte cu ziua pentru o pâine şi face de toate. Înălţimea îl obligă să se uite de sus la cei din jur, dar dacă-l priveşti în ochi nu vezi nici ură, nici teamă şi în general nimic din ceea ce animă de obicei pupilele proscrişilor. De departe, István seamănă cu răsculatul din tabloul lui Băncilă, numai că privirea lui degajă o înţelegere care aproape că te contrariază. Pare împăcat cu sine şi ia lucrurile aşa cum sunt. Nu arată ca şi cum ar fi hăituit de conştiinţa urgisirii.
Partea cu adevărat interesantă e răscoala din capul lui István Jakab. Zilierul a depăşit etapa întâi a ignoranţei – "nu ştiu că nu ştiu" –, iar acum se află în drum spre cunoaştere – "ştiu că nu ştiu" – şi face tot ce depinde de el să strângă zestrea care să-l ajute să înţeleagă altfel lumea. Sărac lipit pe pământul Lemniei de Jos ("N-are de niciunele acasă, nici nu ştiu cum se încălzeşte iarna", îmi şopteşte bibliotecara), István îşi îmbogăţeşte mintea. E un adept al revoltei tăcute, fără flamuri şi strigăte mobilizatoare. Nu duce o luptă cu vitregia vieţii, ci mai degrabă cu finitudinea ei. Ştie că într-o bună zi va veni sfârşitul şi vrea ca sfârşitul acela să-l găsească dacă nu mai înţelept, măcar mai ştiutor. De aceea, împinge aproape zi de zi uşa veche a bibliotecii şi stă ore în şir pierdut în cărţi. Sigur, în funcţie de anotimp, de vreme şi de ritmul comenzilor care-i asigură subzistenţa.
- Şi ce citiţi? îl întreb, stingherit de pluralul de politeţe care parcă sună fals.
- Istorie, mai ales istorie, răspunde István în maghiară, dublat imediat de Jozsef.
- Măi, scoate mâinile din buzunare, îl mustră Klára.

Of, cramponarea asta de bune maniere. István nu-şi ţine mâinile în buzunare din impoliteţe, ci fiindcă pur şi simplu nu ştie cum să şi le întrebuinţeze când nu munceşte şi nu deschide cărţi. În Lemnia de Jos nu se ţin cursuri de etichetă şi protocol. Îi fac semn să stea liniştit, dar ruşinea faţă de Klára bate complicitatea cu mine. Îşi extrage mâinile din buzunare şi pe urmă şi le împreunează în dreptul pieptului, începând să şi le frământe pe măsură ce vorbeşte.
- Şi de ce istorie? De ce nu agricultură sau medicină veterinară?
Zilierul zâmbeşte mişcat de inadecvarea mea. Dacă el e stângaci doar în felul cum îşi ţine mâinile, stângăcia mea reiese din tot ce fac şi din tot ce spun. Sau cel puţin asta simt. "Eşti cam de Lemnia Tănase", mi-ar zice Ovidiu dacă n-ar fi atât de prins cu fotografierea lui István în cât mai multe cadre.
- Păi, pe astea le cam ştim. Pentru cât ne trebuie. Dar vreau să văd cum s-au format ţările, cum s-au purtat războaiele, care au fost regii şi împăraţii lumii.
- Şi cam câte cărţi citiţi?
- Una pe săptămână, câteodată două. După cum am de lucru. Iarna îmi rămâne mai mult timp de citit, da-mi îngheaţă mâinile. Aici când e frig e frig, nu jucărie.
Încerc să mi-l imaginez pe István în alte postúri decât cea a truditorului. Îl văd teleportat în epoca războaielor napoleoniene, mus pe o corabie biciuită de ploi. Îl văd în pielea unui cuţitar din Spania barocă, a unui cowboy din Far West sau a unui gâde sârb. Culmea însă, îl văd la fel de bine scos din uzul lui curent şi povestindu-le unor copii de şcoală despre Regele-Soare, cruciade şi

invazii. Şi-mi dau seama că una dintre cele mai dure lupte pe care le ai de purtat e cea cu propriile fixisme şi anchiloze mentale. Pentru mulţi, zilier înseamnă, într-o traducere pripită şi fără adâncime, neisprăvit. Condamnat la indiferenţă generală, la amplasament periferic. Pentru István, a fi zilier nu înseamnă neapărat pecetea unui destin, ci doar felul cum pui un picior după celălalt pe drumul vieţii. Ştiind că, odată terminată munca, vei găsi mereu nişte coperţi care închid poveşti despre seminţii, conchistadori, complotişti sau generali. O fi stând răsculatul cu mâinile în buzunare pe stradă, în faţa unui om pe care n-o să-l mai vadă vreodată, dar fiţi convinşi că şi le pune repede la treabă când vine vorba să-şi îngrijească grădina minţii. Şi, de ce nu, a sufletului.

---

1. Dacă ar fi să mor mâine / O să fie în regulă, pentru că sunt convins / Că după ce murim / Spiritul nostru va dăinui . (engl.)

Mama, cartea şi copilul

Biblioteca din Sândominic, judeţul Harghita;
Biblioteca Judeţeană "Bod Péter" din Sfântu Gheorghe, judeţul Covasna

- Am ajuns în Ţara Sânilor. Totuşi, e bine să fii bărbat.
De la volan, Ovidiu îmi aruncă o privire vag îngrijorată. Intuiesc ce-i în mintea lui: "Mâncarea cade greu la stomac, nu se suie la cap. Ce-o fi păţit?"
Mă decid să nu-l mai fierb.
- Uită-te şi tu prin ce comune trecem. Sânmartin, Sânsimion, Sântimbru, Sâncrăieni. Şi unde trebuie s-ajungem? Exact, la Sândominic. QED.
- Bine că n-ai zis-o la bibliotecă, spune Ovidiu. Probabil că o să dăm tot peste nişte doamne.
- Stai liniştit, n-aş fi riscat.
Ovidiu clatină sceptic din cap şi se chinuie să evite hurducăielile şi obstacolele pe care Autoritatea Naţională a Drumurilor continuă să i le scoată în cale. CD-urile încep să sară din player, semn că atingem un nou prag de ruşine rutieră. Se circulă încet şi prost, cu porţiuni unde trebuie să aşteptăm verdele din partea unor semafoare umane care învârt nişte palete bicolore, roşu cu verde. Roşu – stai pe loc şi zi mersi. Verde – mergi şi roagă-te.
Cum-necum, ajungem la Csíkszentdomokos (versiunea maghiară pentru Sândominic) şi oprim în faţa unei clădiri de culoare gălbui, care adăposteşte şi biblioteca, şi Casa de cultură. Alături stau să se surpe trei cocioabe

scorojite, care par în drum spre Muzeul Satului, însă au nevoie de-o escală obligatorie pentru recondiţionare. Jozsef, a cărui mustaţă mă complexează tot mai mult de la o oră la alta, ne conduce în sala unde suntem aşteptaţi, conform intuiţiei lui Ovidiu, de trei doamne care par să fi poposit aici după un mic dejun rafinat într-o vilă de pe Lacul Como. Surâd tustrele la intrarea noastră. Au priviri aristocratice şi fiecare gest al lor denotă eleganţă şi bună creştere. Jozsef mă păzeşte încă o dată de bucluc şi mă ajută să-mi identific corect interlocutoarele. Sándor Edit e bibliotecară, Gáll Ida e educatoare, iar Lázár Csilla reprezintă Fundaţia Soros. Mă aşez în faţa lor şi mă simt ca la examen, chit că eu sunt cel care pune întrebările.

- În general, în locurile pe unde-am fost până acum, Biblionetul a apărut în 2010. Şi-aici a fost la fel?

- Nu, răspunde Edit. Noi am intrat în program din 2009, prin mijlocirea Bibliotecii Judeţene. S-a făcut un studiu şi rezultatele au fost bune. Ne-am calificat, fiindcă puteam să folosim dotările în condiţii optime. Nu aveam – şi nu avem nici acum – probleme legate de încălzire sau electricitate. Prin urmare, nu riscam să ni se defecteze computerele.

- Şi ce-aţi făcut după ce-aţi fost incluşi în programul de informatizare?

- Am început cursuri de IT pentru pensionari. Am primit foarte multe cereri de înscriere, la un moment dat ne-am dat seama că nu mai făceam faţă. Ne-ar fi prins bine să mai avem trei-patru computere. Bine, ţinem cursuri pentru oricine are nevoie, nu doar pentru vârstnici. Şi le organizăm din octombrie până în martie, fiindcă în rest lumea e ocupată cu

muncile câmpului. A, să nu uit. Copiii n-au participat la instruire, n-a fost nevoie. Învaţă la şcoală, fac ore de informatică, cam o treime dintre ei au computere acasă şi oricum ştiu mai mult decât noi.
- Ştiaţi să lucraţi pe calculator şi înainte de Biblionet?
- Da, răspunde Edit. Eu am computer din 2002, iar din 2007 ne-am folosit de programul Biblis pentru prelucrarea cărţilor. Sistemul de împrumut se face tot prin Biblis. După ce-am intrat în Biblionet, am fost la cursuri de instruire la Miercurea-Ciuc, la Biblioteca Judeţeană, şi ce-am învăţat acolo am transmis mai departe oamenilor pe care i-am instruit aici.
În medie, un om învaţă strictul necesar despre computer şi Internet cam în douăzeci de ore.
- Puteţi să-mi spuneţi ce s-a întâmplat cu cererea de carte după apariţia Biblionetului? A crescut, a scăzut?
Edit nu stă pe gânduri.
- În general, a rămas la fel. Cine vine aici pentru cărţi îşi face timp şi pentru calculator, dacă e vreunul liber. Măcar câteva minute, un sfert de oră. Invers însă, nu. Copilul care vine pentru computer nu împrumută cărţi. Se uită printr-o carte aşteptând să-i vină rândul, asta da, însă cam atât.
Îmi verific însemnările şi nimeresc peste ceva care necesită lămuriri.
- Am aflat că aici, în Sândominic, există o iniţiativă care se cheamă "Satul cu poveşti". Îmi puteţi da mai multe detalii, vă rog?
Edit ştie că educatoarea Gáll Ida e mai în temă pe chestiunea asta, aşa c-o invită la cuvânt.
- Am cunoscut un profesor din Budapesta, începe Ida. Şi profesorul mi-a spus că aici, la

noi, a trăit la începutul secolului trecut un aşa-numit "polihistor popular", un ţăran ale cărui poveşti s-au păstrat într-o arhivă din Ungaria. Îl chema Albert András şi, deşi ţăran, se ocupa de foarte multe lucruri în comună. Era animator pe la nunţi, picta, ghicea în cafea şi chiar a construit, cu materialele pe care le-a avut la dispoziţie, câteva mici aparate de zbor. Dar marea lui calitate a fost talentul de povestitor. Aşa că ne-am hotărât să punem talentul ăsta în valoare. Mai bine zis, să-l scoatem din nou la lumină, mai ales după ce-am auzit de la profesorul din Budapesta.

- Există şi un studiu scris de Peter László, pe care Edit l-a citit de la un capăt la altul, completează Lázár Csilla. Iar pe urmă Ida a făcut o vizită la Budapesta, la arhive.

- Exact, continuă Ida. Am adus de-acolo fotocopiile poveştilor, le-am transcris şi le-am publicat pe o pagină web. Pe cele pe care le-am putut reconstitui, şaptesprezece la număr. Doar ale lui Albert András. Sigur, mai sunt poveşti de recuperat şi de prin alte arhive.

- Şi cine v-a ajutat?

- La început, am lucrat singură. Pe urmă i-am implicat pe copii, care s-au transformat la rândul lor în povestitori. Sigur, n-am putut să-i fac să memoreze poveştile, fiindcă erau foarte lungi. Dar au început să le citească şi să le popularizeze, păstrând cât mai mult din specificul local. Am organizat concursuri de spus poveşti, iar pe urmă ne-am ocupat de ilustrarea lor grafică. Tot cu ajutorul copiilor şi tot printr-un concurs.

- În plus, adaugă Csilla, i-am cooptat pe elevii din clasele mai mari în munca de culegere a datelor despre ceilalţi povestitori ai zonei, fiindcă Albert András n-a fost singurul. Copiii

din clasa a şaptea au mers din casă în casă, au stat de vorbă cu urmaşii povestitorilor şi chiar şi-au înregistrat dialogurile pe nişte filmuleţe pe care după aceea a putut să le vadă oricine a fost interesat. În afară de Albert András, cred că mai sunt vreo cincisprezece povestitori de demult. Polihistori, cum le spunem noi. Iar în total cred că s-au strâns cam o sută de poveşti.
- E un fel de bulgăre de zăpadă, parcă aşa se spune, nu? întreabă Edit. La scurtă vreme după aceea, câteva învăţătoare din zonă au dramatizat anumite poveşti şi le-au prezentat în spectacole făcute de copii pentru colegii lor şi, bineînţeles, pentru cei mari. Iar Ida, care e prea modestă ca s-o spună, pregăteşte o biografie a lui Albert András. Are deja o sută treizeci de pagini gata.
Mă întorc spre Jozsef şi Ovidiu, care par la fel de captivaţi ca mine de acest episod de arheologie narativă. Îmi dau seama că trebuie să plecăm mai departe, dar tare-aş mai sta. Edit, Ida şi Csilla nu numai că au cu ce să se laude la biblioteca din Sândominic, dar ştiu şi să te prindă în mreje. Lucrând atât de mult cu poveşti, au ajuns ele însele nişte povestitoare de clasă. Joszef îmi înţelege mesajul din priviri şi se scuză în numele nostru pentru impoliteţea de-a ne ridica dintr-odată. Gazdele îşi păstrează zâmbetul şi ne conduc la maşina care între timp s-a încins ca o dansatoare de flamenco. Ne luăm rămas-bun şi ne învârtim cinci minute în jurul dihaniei care stă cu toate uşile deschise, aşteptând ca temperatura dinăuntru să coboare sub cincizeci de grade.
Ajungem la Sfântu Gheorghe după o sută de kilometri traduşi în trei dopuri rutiere şi aproape două ore de mers. Joszef ne duce la

un împinge-tava pentru a cărui calitate garantează, înainte de cea de-a doua vizită a zilei. Echilibraţi caloric, străbatem apoi un parc din centrul oraşului, urcăm treizeci de trepte şi ne trezim în faţa Bibliotecii Judeţene "Bod Péter". O clădire solidă, evocând imperiul, şi zugrăvită într-un galben care dă impresia unui permanent ricoşeu solar.
Comitetul de primire e compus din bibliotecara Hollanda Andrea (ei, da, cu un singur "a") şi directorul Szonda Szabolcs (*köszönöm, kedves Jozsi*, iar mă salvezi cu transcrierea). Acesta din urmă arborează o mustaţă a cărei arhitectură mă face să mă strâng copleşit pe scaun. Andrea şi Szabolcs au în priviri licărul împătimiţilor de carte. Îi ascult vorbind într-o română fără cusur şi mi se pare că nu-şi descriu locul unde lucrează, ci propriile locuinţe. De obicei, artificialul se simte de la primele fraze. Or, amfitrionii mei emană naturaleţe, cordialitate şi un calm pe care mi-aş dori (inutil) să-l regăsesc la Bucureşti. Szabolcs îmi prezintă dotările primite în 2010 prin Biblionet şi-mi povesteşte despre felul în care s-au schimbat ritmurile bibliotecii după intrarea în acest program. E cursiv şi are un fel îndatoritor de a-mi răspunde la întrebări. Sigur, există şi lucruri pe care inevitabil le-am mai auzit, poate altfel exprimate, în alte locuri din ţară. Lucrul de care n-am auzit, în schimb, şi care îmi absoarbe imediat atenţia e un program care se cheamă "La drum cu lectură".
- Aici colega mea vă poate spune mai multe, susură blând Szabolcs. Ea e coordonatoarea proiectului.
Îmi întorc privirile spre Andrea, care preia ştafeta.

- De fapt, e un program comun, pe care l-am elaborat împreună cu Primăria. L-am început în aprilie 2010 ca pe o formă de stimulare a interesului pentru carte în familiile cu copii mici. În aşa fel încât copiilor să li se insufle dragostea pentru carte încă din primii ani.
- Şi cum aţi procedat?
- Dat fiind că Primăria ne-a pus la dispoziţie date despre nou-născuţi şi părinţii lor, am ştiut exact când a mai venit pe lume un copil şi în ce familie. Aşa c-am redactat o scrisoare-tip pe care am trimis-o tuturor familiilor cărora li se născuse un copil. Iar în scrisoare am precizat care sunt avantajele programului "La drum cu lectură" şi ce trebuie să facă părinţii – nu mare lucru – ca să beneficieze de acest program.
- Şi care a fost reacţia? întreb, curios să văd dacă ideile aplicate sunt îngeri căzuţi, cum spunea poetul.
Andrea surâde nu doar cu buzele, ci şi cu ochii ei verzi:
- Două sute cincizeci de familii au solicitat înscrierea în program.
- Câte au fost acceptate?
- Toate.
- Şi câte se bucură concret de avantajele programului?
- Toate, repetă Andrea. Într-un oraş ca al nostru, e ceva. A, poate vreţi să vă uitaţi un pic pe scrisoarea-tip. O am aici, adaugă ea şi-mi întinde o foaie de hârtie. Puteţi s-o păstraţi.
- Dacă mai fac un copil, mă mut la Sfântu Gheorghe, promit înainte de-a citi scrisoarea.

Dragi părinţi,

Vă felicităm cu ocazia venirii pe lume a copilului dumneavoastră. Să vă trăiască şi să vă aducă multe bucurii!
Vă anunţăm că nou-născutul dumneavoastră beneficiază de programul La drum cu lectură, iniţiat de Biblioteca Judeţeană "Bod Péter" şi de Primăria municipiului Sfântu Gheorghe, ceea ce înseamnă că primeşte cadou un pachet format din cărţi pentru copii, un ghid de lectură şi un permis de utilizator al bibliotecii, eliberat pe numele său. Pachetul-cadou poate fi preluat, cu această scrisoare de înştiinţare şi cu cartea de identitate a părintelui, la sediul bibliotecii (Strada Gábor Áron, nr. 14), în fiecare zi de luni, între orele 16 şi 17, la secţia de împrumut pentru copii a bibliotecii, aflată la etaj, în cadrul cercului "Căsuţa fermecată", sau în celelalte zile lucrătoare de la secretariatul instituţiei.
Scopul programului "La drum cu lectură" este de-a atrage atenţia asupra faptului că răsfoirea cărţilor de calitate pentru copii poate reprezenta un lucru plăcut şi util pentru întreaga familie, iar în acest fel copilul devine, aproape fără să observe, cititor, om cu respect şi devotament pentru carte.
Ghidul de lectură elaborat de bibliotecarii noştri conţine idei şi propuneri legate de următoarea temă: ce pot face părinţii încă din primii ani ai copilului pentru ca acesta să devină mai târziu un cititor atent, adică să recepteze în mod corespunzător cunoştinţele depozitate în cărţi.
Vă aşteptăm cu drag, atât pentru preluarea cadoului, cât şi ca utilizator al bibliotecii noastre.

SZONDA SZABOLCS HOLLANDA ANDREA
director bibliotecar

Dacă timpul iubirii e tot timpul, de ce nu s-ar putea spune la fel şi despre timpul cititului? Împăturesc scrisoarea şi mă pregătesc s-o felicit pe Andrea pentru această strategie de împrietenire a copilului cu cartea, însă n-am timp. De ce? Fiindcă în sala unde stăm de vorbă intră chiar acum doi dintre beneficiarii programului, o mamă şi fiica ei. Le cer numele şi sunt servit imediat. Mama se numeşte Balászi Beáta, iar pe micuţă o cheamă Otilia. Oti e un ghem cu o rochie ciclamen şi o bluză albă. Încă n-a împlinit doi ani, dar e la ea acasă în bibliotecă. Angajatele o cunosc şi-o lasă în pace – la fel ca mama ei, de altfel. Prin urmare, cât timp Beáta stă de vorbă cu noi, parcă pentru a confirma succesul iniţiativei, Oti face turul încăperii, mai scoate câte-un album din raft, se trânteşte pe jos, râde, chiuie şi se zbenguie în elementul ei. Dincolo de cifre şi statistici, dincolo de fraze şi distincţii, acesta e, probabil, cel mai important rezultat al programului "La drum cu lectură".
La rândul lui, *Ghidul de lectură pentru mici şi mari* deschide uşa care trebuie. Părinţii află cum trebuie să-şi joace rolul în educaţia pentru citit a copilului şi care sunt paşii de făcut în primii lui ani de viaţă: care e rostul unui cântec de leagăn ("ritmul cântecelor de leagăn seamănă cu bătăile inimii"), ce legături se înfiripă între spusul unei poveşti şi un joc de copilărie şi aşa mai departe. Cu ajutorul cărţilor, bibliotecarii din Sfântu Gheorghe dezvoltă o pedagogie parentală care se răsfrânge asupra copiilor. Nu-i o idee genială,

o să spuneţi. De acord, n-o fi, dar trebuie să-ţi vină. Iar oamenilor de aici le-a venit.
Mă despart cu felicitări de Andrea şi de Beáta, fiindcă nu pot refuza turul bibliotecii pe care mi-l propune Szabolcs. Cutreierăm dintr-o încăpere în alta şi remarcăm că toate sunt populate, îndeosebi de tineri. Coborâm la sălile de lectură şi ajungem până la urmă la piesa de rezistenţă a aşezământului, o sală de spectacole care imită, toute proportion gardée, sălile de consiliu din palatele florentine. Ovidiu face poză după poză, Jozsef se întreţine amical cu directorul bibliotecii, iar eu mă gândesc, cu un surâs interior, la Oti şi la ce-o să citească peste zece sau cincisprezece ani. Până atunci, mă întreb, s-o fi ridicat de jos sau şterge mai departe praful cu rochiţa ciclamen, râzând spre Gulliverii care trec pe lângă ea?

Viitorul copiilor încăpăţânaţi

Biblioteca din Crasna,
judeţul Gorj

E greu să ratezi centrul comunei Crasna, din Gorj, în cazul în care se-ntâmplă, totuşi, să treci pe aici, dacă ai făcut la dreapta când nu trebuie în drumul dintre Râmnicu Vâlcea şi Târgu Jiu. E greu să ratezi centrul, pentru că el este cât se poate de evident: de-o parte crâşma, de cealaltă, primăria. Aranjamentul ţipă a centru civic gândit spre folosul omului – mergi după o ştampilă, traversezi apoi pentru o cinzeacă, aşa, de năduf. Sau invers, pentru un strop de curaj, poţi zăbovi oleacă la o măsuţă, convenabil aşezată la umbră, chiar lângă intrarea-n birt, iar de acolo poţi pândi funcţionarii administraţiei publice locale.
Când am parcat în centrul evident al comunei Crasna, crâşma avea doi muşterii ce se fereau de soare şi de muşte sub umbra despre care vă spuneam mai devreme. Au urmărit cu ochi critic manevrele, trântitul uşii. Au schiţat un zâmbet de solidaritate când m-am îndreptat de spate, cu un geamăt – munca, nene, face rău la oase. Au aşteptat, răbdători, să-mi extrag rucsacul din portbagaj, să-l pun pe umeri, să mă-ndrept spre ei, cam trei paşi cu totul:
- Bună ziua. Aveţi idee, biblioteca publică unde e?
Muşteriii m-au privit atent, încercând, parcă, să silabisească întrebarea pe măsură ce o

rosteam. O mare mirare s-a aşternut pe chipurile lor la auzul nevoii mele. Biblioteca? Deci caut biblioteca? Nu cumva caut, de fapt, dinozaurul-cu-roţi-care-scoate-flăcări-pe-nas-şi-cântă-Traviatta? Că ar fi cam tot aia.
Unul dintre săteni şi-a dres în fine glasul, cu un soi de hârjâială profesionistă, şi a răspuns, cu o cât se poate de evidentă dezolare:
- 'Abar n-am, domnu' – iar celălalt i-a ţinut isonul dând din cap, aşa, legănat, fără mişcări bruşte, ca să nu-i cauzeze la ficat: Noi n-am auzit, n-am văzut aşa ceva.
Am făcut stânga-mprejur, am traversat uliţa din alţi trei paşi şi am intrat în Primărie.
Biblioteca, prima uşă la dreapta.
Când bibliotecara din Crasna i-a cerut primarului un spaţiu încălzit şi o zugrăveală, ca să intre şi ei în rândul lumii, cu programul Biblionet, să primească Internet şi calculatoare şi să ajute lumea din comună mai cu un Google, mai cu un Facebook, primarul s-a strâmbat, neîncrezător: cum adică, să dea cineva computere aşa, pe degeaba? Nu se poate.
Dar, cum se-ntâmplă mereu în viaţă, tot femeia, pisăloagă, e cea care-l împinge pe bărbat să ia o hotărâre. Angelica Gruiescu a obţinut, în cele din urmă, un spaţiu chiar în Primărie, la parter, o încăpere nu prea mare, dar măcar în centru, şi încălzită, şi curată. Ce era înainte spaţiul acesta? "Sala de şedinţe a consilierilor locali", spune Angelica. În cele din urmă, primarul s-a întrecut pe sine. "Păi, dom' primar, când ne-a atribuit spaţiu a zis că domnii consilieri, dacă tot nu fac şedinţă decât o oră pe lună, mai bine să-i primească la el în birou şi să facem bibliotecă aici", zâmbeşte Angelica.

Ajunşi aici, mă gândesc că, în înghesuiala socială a unei comune cu mai puţin de 5.000 de locuitori, o asemenea decizie ar trebui să fi amorsat o bombă de gelozii şi bârfe nimicitoare. Mă-nşel, mi se explică. "Vedeţi sculpturile acelea?" Bibliotecara îmi arată trei lucrări în lemn, aşezate pe o policioară. "Unul dintre consilieri e sculptor, a făcut astea special pentru noi." Ceilalţi, care profesor, care învăţător pensionat, cu respect faţă de carte, s-au declarat, şi ei, impresionaţi de transformarea locului.

Pentru Angelica Gruiescu, viaţa de bibliotecară s-a schimbat fundamental după ce, în mijlocul cărţilor ei, au apărut patru calculatoare. În bibliotecă a început să fie aglomeraţie, ceva absolut de neimaginat până în urmă cu câţiva ani. "Dimineaţa vin piticii, cei de clasele I–IV; îi găsesc dimineaţa la uşă, la rând pentru o jumătate de oră la calculator. După ora două, trei apar cei mari, iar seara vin adulţii", descrie Angelica Gruiescu ordinea zilelor sale de lucru.

Piticii vin să se joace. Puştimea – să râdă la filmuleţe cu pisici pe YouTube şi să mai caute informaţii pentru temele primite la şcoală – sau, deja, un liceu mai bun, pentru ziua în care vor termina clasa a VIII-a. Adulţii îşi caută locuri de muncă sau imprimă chestionare pentru şcoala de şoferi sau, în cazul bătrânilor, cer să vorbească prin Skype cu copiii, cu nepoţii plecaţi prin lume, după o slujbă mai de Doamne-ajută. La bibliotecă vin mulţi dintre profesori, şi pentru diferite cărţi, dar mai ales ca să-şi scoată şi ei la imprimantă diverse materiale.

Bibliotecara a devenit o femeie ocupată.

În bibliotecă, în timp ce vorbesc cu Angelica Gruiescu, paisprezece copii se-nghesuie la patru calculatoare. Fac o anchetă scurtă. Cel mai mare e clasa a VIII-a. Piticotul are doar cinci ani, o cheamă Bianca şi manevrează fără emoţii o cameră compactă. Mă pozează când o pozez, apoi facem schimb de imagini – ale ei sunt, fireşte, mult mai bune. În general, e ordine, doar o zvârlugă blondă de vreo şapte ani nu-şi găseşte locul, se mută de la o tastatură la alta, împingându-se, ostentativ, în mânuitorul mouse-ului, doar-doar i-o face loc. Se alege cu un cartonaş galben de la bibliotecară – "Daria, trebuie să te obişnuieşti că nu eşti singură în bibliotecă". Apoi, Angelica Gruiescu se-ntoarce spre mine şi continuă să-mi vorbească despre viitor: "Aş vrea să deschidem un centru de instruire pentru copii, putem să-i învăţăm aici lucruri în afara şcolii, dar am avea nevoie de spaţiu mai mult..." Visul ei se află la mai puţin de şase metri distanţă, deasupra – mansarda nefolosită a primăriei, dar costă, costă bani s-o zugrăveşti, s-o repari, iar bani nu-s deloc, biblioteca n-a mai văzut niciun leuţ pentru achiziţie de carte din 2008. "Primesc mereu oferte de la edituri – spune Gruiescu –, sunt acolo o sumedenie de titluri interesante, măcar 2.000 de lei dac-aş avea, măcar 2.000 dacă ne-ar da şi nouă..."

Suntem întrerupţi iar. Un spiriduş de-o şchioapă intră în încăpere, trăgându-şi mama de mână. Este Lavinia, care vrea o carte, să-i citească mama poveşti seara la culcare. Primeşte *Cartea de Aur a Poveştilor* şi strânge la piept volumul, încântată peste poate. Îi strălucesc ochii şi zâmbeşte cu gura până la urechi. Se-nvârte pe călcâie şi

porneşte, hotărâtă, spre ieşire. În prag, îşi aduce aminte că mai era ceva. Se-ntoarce spre străinul din încăpere şi-l informează, graseind pronunţat: "Eu mai am o suhrioahră, să ştii."
Aglomeraţia din biblioteca Angelicăi Gruiescu exprimă, de fapt, dorinţa de despotmolire a celor atât de mulţi care-i calcă pragul. Trebuie să vă imaginaţi distanţele pe care le parcurg copiii, în aceste sate, sau părinţii lor, pentru a avea acces la o carte sau la un computer legat la Internet. Deschideţi telefoanele dumneavoastră inteligente şi căutaţi în Google Maps Crasna. Trebuie să măriţi. Apăsaţi butonul *zoom*. Este acolo, un punct insignifiant în mijlocul triunghiului definit de Petroşani, Târgu Jiu şi Horezu. Măriţi cât puteţi de mult. Vedeţi cumva, pe lângă Crasna, un sat numit Novaci? Dar altul, Radoşi? Cărpiniş, cumva?
Copiii din Novaci, Radoşi, Cărpiniş şi din celelalte sate ale comunei Crasna călătoresc kilometri întregi, pe jos, cu RATA, cu microbuzul şcolar, când merge, doar ca să deschidă o pagină de Internet. Selecţia, aici, este nemiloasă. Dacă vrei să înveţi, trebuie mai întâi să fii un bun drumeţ peste dealuri, pe ger, pe vipie, pe ploaie, pe zloată, pe vânt, grindină sau viscol. Abia după ce treci de toate aceste obstacole, ca-n poveşti, ajungi la porţile castelului din tastatură, în spatele cărora stau toate minunile lumii. Viitorul este al acestor copii încăpăţânaţi, care biruie, zilnic, ostilitatea sărăciei. Am face bine să-i respectăm încă de pe-acum.
La unul dintre computere, un puşti de vreo paisprezece ani manevrează un set de cărămizi virtuale, reproducând o construcţie simulată la marginea monitorului. Un

simulator de construcţii menit, în mod evident, să-i înveţe pe copii abordarea logică, ordonată a unei probleme.
Angelica Gruiescu îl priveşte atent. Este, într-un fel, abonatul ei preferat, cu care construieşte o relaţie de încredere şi respect reciproc deja de doi ani.
- Copilul ăsta a fost practic dat afară de profesorii de la fosta lui şcoală. Nu l-au mai vrut, pur şi simplu, au zis că e un copil care face probleme. Bibliotecara ridică din umeri: E un copil foarte cuminte şi ordonat. Vine aici aproape zilnic şi n-a creat, niciodată, nicio problemă.
Puştiul bate, zilnic, doisprezece kilometri dus-întors ca să petreacă două-trei ore în bibliotecă, la un calculator. Se joacă – simulatoare, shootere – sau conversează cu prietenii. Mai scoate la imprimantă câte ceva pentru şcoală; nu demult, i-a cerut bibliotecarei o poezie anume.
Ce o fi provocat răzvrătirile acestui copil în fosta lui şcoală, nu ştie nimeni. De ce nu l-au înţeles profesorii de acolo, iarăşi e de neexplicat. Că au ales să-l respingă, în loc să-l ajute, e de neiertat. Că, în pragul adolescenţei, puştiul s-a refugiat într-o bibliotecă şi n-a fugit, în schimb, în vreun mare oraş, ăsta e aproape un miracol.
- Într-o zi, mi-a adus un buchet de flori, mai spune Angelica Gruiescu.
Copiii încăpăţânaţi din Crasna învaţă repede să spună mulţumesc pentru orice strop de ajutor pe care-l primesc.

Cum se modelează viitorul la Turburea

Biblioteca din Turburea,
judeţul Gorj

- Ce mă roade pe mine este micorizarea de trufă, şi dac-aş putea s-o micorizez pe evodia, mă-nţelegeţi?
Mă uit, hăbăuc, la interlocutorul meu, un paznic de noapte de la drumurile judeţene, pe care l-am găsit în biblioteca din Turburea, Gorj, concurând puştimea la navigat pe net. E un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu faţa tăiată colţuros, cu riduri adânci pe obraji şi pe frunte, cu o claie de păr negru care pare modelată de vifor. De sub arcadele pronunţate, o pereche de ochi oţelii caută mereu ceva, la interlocutor, la postura acestuia, la mâinile lui, la ce-l înconjoară.
Secundele de tăcere ce urmează întrebării sunt întrerupte de un zgomot surd, scurt, ca un clămpănit, aşa, *clanc*! Sprâncenele paznicului de noapte tresar a surprindere. Îmi dau seama de unde vine sunetul – de la mandibula mea, care tocmai s-a închis cu zgomot, ciocnindu-mi măselele.
- Ba nu, nu-nţeleg nimic. Ce-i aia, bre, mico... ce?
Marin Marica oftează, binevoitor. Ca orice autodidact, moare de drag să-ţi explice secretele ştiinţei.
- Deci, cum vă spuneam. Am aclimatizat aici, la noi, evodia hupehensis...
- Hu... fe... cum? Stai să scriu.

- Hu-pe-hen-sis, nu hufe, hu-PE, accentuează omul, răbdător, în timp ce scrijelesc pe blocnotes.
Scena e suprarealistă. Stăm pe un petic de iarbă în faţa bibliotecii, la doi paşi de strada principală a comunei, pe care vin acasă vacile de la păscut. Discutăm despre chestiuni dendrologice, folosim termeni ştiinţifici, latineşti. Se aud cârâind găini. Peste drum, o cutie mare de tablă cenuşie, una dintre sălile de sport montate la îndemnurile unui fost prim-ministru, ulterior judecat şi condamnat pentru corupţie. Fotograful e întins pe jos, de-a binelea, căutând să prindă într-un unghi mai bun un căţel cam tălâmb, care se-nvârte, prudent, în jurul meu, mirosind de la o distanţă sigură oraşul necunoscut de pe tălpile mele.
Mă ridic şi mut mai într-o parte scaunul, ale cărui picioare începuseră să intre în pământ, trăgându-mă într-o rână. Căţelul se sperie şi o şterge din cadru. Marin Marica se ridică şi el, uşor nedumerit că discuţia se încheie atât de abrupt, taman la partea cu silabisirea.
- Nu, staţi că n-am terminat. Ziceţi-mi, de la început, ce faceţi dumneavoastră aici.
E uşor să-ţi imaginezi viaţa la ţară dintr-un cubicul mochetat, aidoma altor sute din clădirile de birouri ale marilor oraşe. Ce face omul, la ţară? Păi, ce să facă? La ţară, omul sapă, culege, mănâncă şi o ia de la capăt, întotdeauna în aer liber, curat, sănătos. E adevărat, la ţară omul e cam sărac, n-are nici mall, nici semafoare, dar asta îl ajută, nu-i aşa, să aibă timp liber din plin, chiar cu riscul plictiselii.
De fapt, când îţi imaginezi viaţa la ţară, dintr-un birou mochetat, amplasat într-o clădire de

oţel şi sticlă a marelui oraş, plictiseala pare caracteristica cea mai importantă a traiului sănătos din sat. O plictiseală dintr-aceea de moarte, încremenitoare, nămoloasă, de neclintit, de care nu poţi scăpa şi de care poţi doar uita, câte un pic, la cârciuma satului, în timp ce-ţi tragi un rachiu de drojdie în tâmplă:
Asta, şi mirosul de balegă.
După care, într-o zi, ieşi din biroul mochetat şi conduci 400 de kilometri, până într-un sat din Gorj, unde întâlneşti un personaj ros de curiozitate, mânat de nevoia de a şti, de a înţelege şi de a progresa, mereu neliniştit, experimentând întruna, un om care n-are deloc timp să se plictisească, nici măcar un pic, iar asta te face să te-ntrebi dacă nu cumva realitatea e binişor diferită de ce-ţi imaginai.
Păi dacă or mai fi şi alţi oameni aşa, curioşi şi neliniştiţi ca Marin Marica?
În urmă cu şase ani, o grindină mare şi o iarnă nemaivăzut de lungă au distrus 25 din cei 26 de stupi ai familiei Marica. Când a venit dezgheţul, albinele n-au mai ieşit după polen. Marin Marica a pierdut, astfel, o parte din moştenirea de la tatăl său, şi o parte din ce muncise el însuşi, an după an. Ce-i drept, bani n-a pierdut, pentru că mierea nu era de vânzare. Era doar pentru copii, pentru nevastă, pentru prieteni. Eu, dac-aş fi venit acum şase ani pe la el, aş fi gustat cea mai bună miere din comună, ba chiar din judeţ, miere maturată, sută la sută naturală, fără discuţie.
S-a apucat din nou să înmulţească albinele, greu, cu grijă. Acum are deja cinci familii, la anul o să fie mai multe. Dar să vezi treabă, că de la grindina aia, care a nenorocit toate

florile de peste tot, de i-au făcut albinele miere de mană şi au murit peste iarnă de foame, a-nceput să se gândească la o cale prin care să obţină mai multă miere cu mai puţine albine. Şi aşa i-a venit ideea cu evodia hupehensis.
- Evodia hupehensis este un arbore melifer de mare productivitate, recită Marin Marica, aproape religios, o descriere copiată parcă din manualul de biologie. Dacă salcâmul sau teiul produc până la 1.000, hai 1.200 de kg de miere la hectar, evodia oferă aproximativ 3.000 de kilograme. Problema e că evodia trebuie aclimatizat – şi eu asta fac, am plantat acum cinci ani şi urmăresc să am, curând, juma' de hectar în floare, pentru albine.
La bibliotecă, Marin Marica vine să caute informaţii despre arborii lui şi să discute cu alţi stupari, pe Internet, că idei bune vin de te miri unde. Uite-aşa, dintr-una într-alta, a aflat de nişte ciuperci care cresc în pământ şi-s scumpe cum n-ai văzut, sute de euro kilogramul. Şi-a adus aminte că a dat şi el, o dată, în pădure, de nişte bulgări cu miros pătrunzător, doar că nu ştia ce-or fi fost şi i-a lăsat în plata Domnului. Aşa că s-a apucat să citească despre asta, căutând pe Google texte traduse sau pagini indicate pe forumuri. A vorbit pe Internet cu oameni cu carte multă, cu o profesoară de la facultate, din Bucureşti. Şi aşa i-a venit un gând: dar dacă ar face el două lucruri deodată?
- Micorizare, domnu' Petreanu, înseamnă să pui miceliul, sporii de la ciupercă pe rădăcina arborelui pe care o să crească. Dacă s-ar prinde pe evodia, aş da lovitura.
- Matale vrei să te-mbogăţeşti!
- Nu, că nu vreau să vând.

E doar curios să mănânce, că a auzit că-s bune, şi, mai ales, vrea să vadă dacă poate face ce şi-a pus în cap. E greu, de fapt, s-ar putea să nu iasă, s-ar foarte putea, dar trebuie să-ncerce, că dacă nici nu-ncearcă, de unde să ştie? Dar să facă din asta o afacere... nu crede, chiar dacă s-ar procopsi cu o curte plină de trufe, că e problemă mare cu desfacerea, rămâne cu ele, cum a păţit un băiat acum ceva timp, venit cu bani de la Bucureşti, a luat pământ, a făcut investiţie, s-a apucat să crească pleurotus, după care umbla disperat pe la magazine să i le ia, că se stricau în şopron, n-avea unde să le dea. Şi a dat faliment. Marin Marica nu vrea să vândă, pentru că nu are talent de comerciant. Ştie, pentru că, dac-ar fi avut, asta ar fi făcut, comerţ, dar, uite, are deja cincizeci de ani şi nu are afaceri. De exemplu, mierea de care mi-a spus e – sau era – pentru el şi familie, peştii, la conservă sau proaspeţi, pentru familie, pentru rude...

- Stai un pic. Care peşti, de unde?

- Nu v-am spus? Am două heleştee în spatele curţii, cu peşti.

E prea mult. Trebuie să văd locul. Ne urcăm în maşini şi plecăm spre casa familiei Marica, care se conturează ca o microstaţiune de biocercetare–exploatare.

Pe drum, cuget asupra ideii de schimbare şi a modului în care o percepem. Suntem construiţi să simţim schimbările mari, evidente, să conştientizăm salturile înainte în domeniile care ne interesează, oricare ar fi acestea. Dar asemenea şocuri sunt mult mai rar întâlnite decât schimbările mici, nebăgate în seamă, care se acumulează în fiecare minut în tot ce ne-nconjoară. Ne privim în oglindă zi

de zi şi nu vedem nimic schimbat, ani la rând, până la primul fir de păr alb, după care iar nu mai vedem nimic până ne-a albit tot părul. Aşteptăm, în ţara în care trăim, ca lucrurile să meargă bine dintr-odată, să fim prosperi şi bogaţi şi să iubim prezentul, în sfârşit, începând de azi, sau de mâine-dimineaţă, sau din prima zi a anului nou, în cel mai rău caz. Doar că schimbarea aceasta nu vine niciodată aşa, nici măcar adusă de o revoluţie, de prăbuşirea unui regim şi de naşterea altuia. Schimbarea se construieşte din miriade de întâmplări mărunte, neştiute, prin nenumăratele locuri uitate ale ţării, unde oameni curioşi, creativi, neliniştiţi se întâlnesc cu ideea altcuiva de foarte departe care şi-a imaginat, la un moment dat, cum ar fi să oferi toată informaţia de pe Pământ unor oameni care nu se gândiseră vreodată cât de departe pot ajunge, numai să încerce.

Poate că România se schimbă în bine picătură cu picătură, modelată micronic, neobosit, de oameni precum paznicul de drumuri judeţene din Turburea, care caută pe Internet, în minuscula sală de lectură a bibliotecii comunale, o cale prin care să obţină mai multă miere pentru familia lui, trufe în spatele curţii, peşti mai graşi cu cheltuială mai puţină – un mod de a mânca mai bine şi de a-şi astâmpăra curiozitatea – şi care va da greş, fireşte, o dată, de două ori, de nenumărate ori, până când va reuşi, fără îndoială, să mai împingă înainte, niţel, prezentul imperfect în care trăim.

În curtea lui Marin Marica, trecem pe lângă un câine care ne priveşte tăcut, suspicios, de după picioarele stăpânului. Undeva, în stânga, în soarele după-amiezii, buline aurii decolează

şi revin, preocupate, la câţiva stupi. Găini, un cocoş se dau din drumul nostru, vădit nemulţumite de invazie. Apucăm pe o potecă şi ieşim în spatele curţii, spre un mic luciu de apă. Vegetaţia creşte abundent, după o primăvară ploioasă, urmată de zile lungi cu cer strălucitor.
- Aici, zice Marin Marica, e ginko biloba, uite-l. Am pus şi goji şi mai am, mai încolo, ginseng indian, să vedem dacă se prinde, mi-e frică la iarnă.
Mă opresc. Omul e o surpriză cu repetiţie.
- Dumneata cultivi ginko biloba?
- Şi goji, uite-l.
- De unde, dom'le?
- Păi, la schimb, am vorbit pe net cu cineva, că v-am zis că mă uit după ceva spori de trufe, şi mi-a zis că trufe n-are, dar îmi dă seminţe de ginko, goji şi ginseng, dacă vreau.
- Şi cât au costat?
- Păi, nimic, că i-am dat la schimb nişte miere şi ceva propolis.
Faimoasa evodia creşte cuminte pe lângă gard, varietatea hupehensis, nu danieliis, mi se explică, să-mi intre bine în cap diferenţa. Arbori meliferi de mare productivitate, plante exotice, trufe. Sunt în curtea miracolelor biologice. Mă aştept ca, în heleştee, să crească cine ştie ce delfini de Amazon. Râde, când îi spun.
- Nu, aici am doar caras, crap, scobar.
Se opreşte pe malul apei, ne îndeamnă să culegem căpşuni din tufele care cresc pe margine. În capăt, o bărcuţă pneumatică.
În barca aia dorm eu duminica, mă pun aşa, la prânz, şi mă duce vânticelul uşor, uşor, până în capătul celălalt, când mă trezesc şi mă-ntorc, şi tot aşa, până seara. Şi mă gândesc că

am făcut micorizarea de care vă ziceam mai devreme.
Apoi se-ntoarce spre fotograf, Ovidiu, pe care-l tot cerceta, pieziş, încă de la discuţia din faţa bibliotecii:
- Ăsta-i aparat dintr-ăla, digital? Faceţi poze şi dup-aia puneţi în calculator, nu? Dar cum funcţionează, puteţi să-mi explicaţi?

Instantanee cu şi fără Liliana

Biblioteca din Hangu,
judeţul Neamţ

4 cadre, în birt la Hangu

Bătrânul din faţa mea, care avea o trăsătură comună cu personajele din desenul animat *The Simpsons*, cu buza superioară puţin ascuţită şi ieşită în exterior, cu câteva clipe înainte de a comanda o cafea, caută soarele pe cer, parcă aşteptând momentul să admire un răsărit frumos. Când şi-a dat seama că şi în această dimineaţă răsare doar soarele – banalul soare – şi că nu prea se simte motivat în a-l admira, îşi reia activitatea, pierzându-se în paginile unui ziar de scandal şi miştocării. Îmi amintesc de melodia lui Puya – *Unde sexu-i peste tot* –, paginile ziarului fiind "ornamentate" cu poze ce reprezintă dame şi masculi goi, pozând în diverse poziţii. Titlul loveşte ostentativ: "Film porno pe banii statului". Bătrânul e în lumea lui...
În spatele meu, un cuplu de ţigani bătrâni. Încep să cred că ea, o doamnă în port tradiţional, suferă de logoree. Cu o voce îngroşată şi accent ţigănesc, vorbeşte amestecat, strecurând pe ici, pe colo cuvinte româneşti, ca "1989". Pare o discuţie interesantă despre trecut, dar numai cine înţelege poate şti. Discuţia avea un ritm bine aşezat, parcă rostindu-se mesaje hipnotice, subliminale, ca o mantră. Vorbeşte

încontinuu, iar momentul de tăcere survine doar când el se ridică şi pleacă la toaletă.
O doamnă bine, durdulie, la vreo 50-60 de ani, doarme sforăind; nu este chiar o problemă; OK, stă doar pe un scaun în colţul cel mai îndepărtat al încăperii, nu se prelinge pe altele, doarme şi sforăie. Nu prea atrage atenţia, se pierde în zgomotul celorlalte făcături... Însă fiul ei reuşeşte să atragă atenţia pe care ea nu a atras-o: "Mamă, scoală-te, mă, mamă, că sforăi."
La masa de lângă mine un domn este sunat aproape din jumătate în jumătate de oră, poate şi mai des, de diverse "personalităţi" din viaţa lui. Când sună, telefonul mobil ne încântă pe toţi cu aceeaşi manea. Ultimul cu care a vorbit a tratat vreo cinci subiecte în aproximativ două minute. Îmi amintesc că l-am auzit spunând: "Ghici ce i-am luat lui Titi?! Juma de kil' ţuică!" Clar, v-aţi făcut o părere şi despre acest Titi, nu?!
Am luat cu mine cele patru instantanee culese odată cu sticla de apă pe care am comandat-o la bar. Trebuia să ies, pentru că pe geamul birtului am văzut cum o fiinţă firavă traversează uliţa plină de praf. Ştiam că este Liliana Pintea, cu care îmi dădusem întâlnire puţin mai devreme.

Liliana

Pantaloni negri, o cămaşă albă şi maxim 50 de kilograme. Părul ondulat îi încadrează faţa delicată şi de după ochelarii cu lentile groase se zăresc ochii despre care aveam să ştiu în curând că plâng uşor. Credeam că ochelarii au apărut din cauza cititului, dar m-a lămurit repede că este mai mult de atât, miopia

progresivă cu care s-a născut fiind şi motivul pentru care nu a putut avea niciodată copiii ei. Am urmat-o pe scările care duc la mansarda grădiniţei din Hangu – clădire nouă, cu tencuiala proaspătă – şi în faţa unor portiţe de lemn care ţin loc de intrare s-a întors şi mi-a spus: "Am ajuns!" Îi străluceşte de emoţie toată faţa şi simţi, aproape fizic, cât de tare îşi doreşte ca ţie, trecător accidental, să îţi placă ceea ce vezi.

Locul este un decupaj din *Alice în Ţara Minunilor* în care oricând îşi poate face loc şi Micul Prinţ. Un spaţiu în care nu îmi închipui copil care să nu se simtă vrăjit de culori, de desene sau de sutele de coperţi vesele care luminează încăperea ce serveşte ca recepţie şi birou pentru Liliana. Din loc în loc sunt mascote, diplome câştigate la concursurile unde ea nu pierde nicio înscriere, poze de la diferite activităţi. E greu să decizi ce vrei să ştii mai întâi.

De ce arată locul atât de vesel şi viu? Pare nou, de când are sediul acolo?! Cum de sunt încă atâtea cărţi care nu au loc pe rafturi? Ce se aude, pe unde se strecoară toate chicotelile astea de copii?

Şi astfel afli că totul e făcut de mâna ei, că fiecare scândură, carte, calculator a fost urcat în această mansardă ca într-un ritual de purificare. Este bibliotecară de 22 de ani (deşi aş fi zis că atâţia ani are ea) şi mare parte din timp a încercat să se bucure de meserie într-un fost sediu de CAP, unde vara te topeai şi iarna îţi crăpa de ger pielea de pe mâini. Soba era veche şi fisurată, scotea mult fum şi nu dădea căldură deloc. Oamenii veneau totuşi, pentru ea. Şi acolo aranjase cărţile cât să poţi căuta uşor, ştia să găsească un sfat pentru

orişicine şi avea chef: de organizat evenimente, de sărbătorit scriitori, de provocat proiecte. Generaţii de copii din Hangu au urmat-o oriunde i-a chemat, fie că a fost vorba de curăţat fundul lacului Bicaz, atunci când, la secetă, se retrag apele – să-i spunem, la modă, ecologizare –, fie că i-a stârnit să deseneze chipuri pe baloane, fie că a făcut concurs cu cele mai bune repovestiri ale unor cărţi obligatorii după părerea ei, ca *Apolodor, pinguinul călător* a lui Gellu Naum sau *Lupul moralist* de Grigore Alexandrescu.
"E prea ludică", au spus unii, dar Liliana ştie că de bibliotecă au nevoie mai ales copiii, aşa că pe ei trebuie să ştie cum să-i câştige ca să nu-şi piardă vremea pe drumurile care la Hangu se transformă în noroaie înalte la primul ropot de ploaie.
În ultima vreme, Liliana se simte trădată. Copiii o ascultă doar atunci când pică Internetul şi nu pot schimba mesaje cu alţii sau nu pot fi online pe calculator cu alţi fani ai idolilor lor Messi sau Puyol. Între karate, mitraliere, Hannah Montana, Crusader sau Rapunzel a început să-şi facă loc disperarea că îşi va pierde locul din inima copiilor.
Liliana nu poate avea copiii ei, aşa încât dragostea celor care o caută la bibliotecă este oxigen pentru ea şi astfel am aflat şi de unde se aud chicotelile care sparg şirul vorbelor noastre la fiecare două secunde. Sunt zece: Cătălin, Letiţia, Delia, Robert, Denisa, Adrian, Alex, Letiţia – sora lui Alex, Costi, Constantin, vorbesc toţi odată sau tac în acelaşi timp, ca la o comandă, un batalion ad-hoc de gărzi de corp pentru făptura ce nu mai este de mult bibliotecara de la care cer cărţi, ci Liliana, cea

care le deschide uşa spre o lume unde nu încape birtul de peste drum.
Dacă bărbaţii sunt de pe Marte, femeile de pe Venus şi copiii din Rai, nu mai ştiu să spun de la care a împrumutat mai multe Liliana Pintea. Spune că Dumnezeu a ţinut cu ea şi i-a dat cea mai frumoasă meserie din lume, eu adaug doar că, şi de data asta, Dumnezeu a ştiut ce a avut de făcut.

Ştiaţi că...

Ştiaţi că... există în România o bibliotecă unde rafturile sunt date cu vopsea roşie doar pe muchia din afară, care se vede? Nu, nu avem de-a face cu un exerciţiu estetic sofisticat, ci doar atâţia bani de vopsea a avut Liliana. În rest, a dat pereţii mansardei cu varul cumpărat din economii, şi-a obligat bărbatul să-i care în spate sacii de cărţi pe scările celor două etaje şi a strâns din dinţi. La fiecare inspecţie, control sau comentariu în care i se spunea că-i mult prea copilăroasă. A auzit că s-ar putea să o mute iar. Zâmbeşte trist şi îmi spune că e destul, nu mai are energie s-o ia de la capăt. Deocamdată caută un laptop de la care să le poată proiecta mai uşor copiilor filmele la Cinematograful de vacanţă.
Cărţile cele noi, încă neaşezate pe rafturi le-a primit după scrisoarea trimisă unei reviste:

Mă numesc Pintea Liliana şi sunt bibliotecară în cadrul Bibliotecii Comunale Hangu. Ca să înţelegeţi motivele pentru care am decis, după multe ezitări (pentru că nu am fost învăţată să cer), să vă solicit ajutorul, în numele utilizatorilor Bibliotecii Hangu, ar trebui să realizez un scurt istoric

socio-economic al comunităţii noastre. Comuna Hangu, deşi este considerată, datorită peisajului şi aşezării geografice (lângă lacul Bicaz, în apele căruia se oglindeşte masivul Ceahlău), "Colţul de rai" al Văii Bistriţei, este o localitate săracă. Cele cinci sate (Rugineşti, Buhălniţa, Grozăveşti, Hangu şi Chiriţeni) care alcătuiesc comuna noastră numără în prezent 3.997 de locuitori, dintre care aproximativ 20% sunt plecaţi la muncă în străinătate, din cauza lipsei locurilor de muncă şi a investiţiilor pe plan local. Suntem săraci, pentru că în perioada 1959–1963, 80% dintre locuitorii comunei au fost nevoiţi să-şi strămute gospodăriile, biserica şi cimitirul, fără să primească despăgubiri sau recompense, pentru a lăsa loc lacului de acumulare Izvorul Muntelui Bicaz. De atunci, a pornit regresul economic, care s-a resimţit multă vreme.

Toate investiţiile realizate în comună, respectiv alimentare cu apă, reabilitarea şcolilor, modernizarea şi asfaltarea drumurilor comunale, construirea unei grădiniţe, construirea unei săli de sport, s-au făcut cu bani nerambursabili, obţinuţi prin proiecte întocmite la iniţiativa primarului, şi, desigur, cu banii din bugetul local, motiv pentru care nu au mai existat bani suficienţi şi pentru îmbunătăţirea fondului de carte al bibliotecii comunale, care numără în prezent 11.812 volume, dintre care cele mai multe sunt uzate fizic şi moral şi nu mai corespund cerinţelor celor 394 de utilizatori ai acestei instituţii. Cei mai mulţi dintre beneficiarii serviciilor bibliotecii sunt copii defavorizaţi sau aflaţi în dificultate (cu părinţi plecaţi în străinătate sau lipsiţi de resurse financiare

pentru a-şi permite să cumpere cărţi sau echipamente IT), care nu au acasă nici măcar o carte cumpărată şi nu au atins niciodată un "mouse". Îmi e greu acum, când ştiu că editurile şi librăriile oferă o gamă atât de variată şi de interesantă de publicaţii, să le răspund negativ cititorilor care trec zilnic pragul bibliotecii cu speranţa că dorinţele lor pot deveni, măcar aici, realitate. Uneori pleacă un pic dezamăgiţi, pentru că nu pot să le ofer decât cărţi peste care anii şi cei care le-au citit înainte şi-au lăsat amprenta. (Puţinele volume noi le păstrez pentru expoziţii şi pot fi studiate doar la sala de lectură.)

Precizez că în cadrul Bibliotecii Comunale Hangu se desfăşoară nenumărate activităţi cultural-educative şi de divertisment. În parteneriat cu Şcoala Hangu, clasele I–VIII, organizăm expoziţii de carte pentru serbările de sfârşit de an şcolar. Ziua de 15 ianuarie o dedicăm, în fiecare an, poetului Mihai Eminescu, iar ziua de 10 iunie o dedicăm marelui nostru povestitor Ion Creangă. În cadrul activităţii "Micii scriitori", elevii pregătesc materialele pentru revista locală Ecoul Hangului, învaţă să insereze fotografii, să digitalizeze texte, să scrie ei înşişi pentru revistă, iar la finalul anului şcolar primesc diplome. Menţionez că în anul 2010 am câştigat concursul naţional: "Şi eu sunt bibliotecar (ă)!", la secţiunea fotoreportaj. [...]

Vă scriu şi pentru că eu cred, cu toată convingerea, că biblioteca poate schimba oamenii, nu în totalitate, dar îi poate determina să fie mai frumoşi sufleteşte, mai

sensibili, mai atenţi, mai buni şi mai înţelepţi.
[...]
Vă mulţumesc pentru răbdarea de a ne citi povestea şi credem, cu tărie, că ne veţi ajuta, că veţi fi alături de cititorii Bibliotecii Hangu, care îşi doresc din tot sufletul cărţi noi.
Cu profund respect şi consideraţie,
Bibliotecar Liliana Pintea – Biblioteca Comunală Hangu, com. Hangu, jud. Neamţ, cod 617240

P.S.
Am lăsat şi codul poştal, în caz că aveţi un laptop în plus...

Jos cenzura! Vrem centura!

Biblioteca din Sebeş,
judeţul Alba

Dacă te prinde o zi de august pe drum, pe lângă Sebeş–Alba, ai îmbulinat-o. Asta e luna de vacanţă în care vin acasă românii din Italia. Mii, zeci de mii de maşini se încolonează, cât e ziua de lungă, aşteptând să treacă de Marea Înghesuială. Legenda acestei mari probe de nervi supravieţuieşte de ani mulţi şi nu dă niciun semn că ar lua vreo pauză. Oraşul nu are şosea de centură. Când e aglomerat – şi asta se întâmplă aproape zilnic – se formează nişte cozi cumplite la cele două capete ale localităţii. Vara, în perioada concediilor, cozile astea capătă nişte dimensiuni epopeice. Kilometri de maşini se târâie melceşte printre dealurile spaţiului mioritic. Doar cine a trecut prin oroarea asta ştie ce-nseamnă să freci cutia de viteze până ai senzaţia că plânge cu sughiţuri, să ridici şi să cobori geamurile de opt miliarde de ori, de-ţi vine să-ţi fumezi şi unghiile, încercând să combini în cele mai creative lanţuri de semnificaţii asasine toate repertoriile generoase ale înjurăturilor româneşti. În momentele astea, asupra neamului, guvernului, politicienilor, dar şi pe capetele autorităţilor de la Sebeş–Alba, se scoboară cele mai îngrozitoare stihii ale imaginarului infernal din această parte de lume. Călugăr la Athos să fii, şi tot îţi vine să iei de guler pe cineva şi să-l întrebi, într-o

limbă de circulaţie internaţională: "Ce pofteşti, mă, musiu?! Cât dracu' mai aveţi de gând să-ntindeţi treaba asta cu centura oraşului? Alţii, prin alte ţări, făceau cinşpe mari ziduri chinezeşti pân' acu'. Voi ce-aţi păzit?"
Din cauza traficului îngrozitor, Sebeş a devenit un nume sinistru, păstrător de amintiri urâte. Puţină lume asociază acest oraş cu ceva plăcut. Şerpălăul de maşini trece, la orice oră din zi şi din noapte, exact prin centrul oraşului. Cum să te uiţi cu ochi buni la un loc în care slobozeşti în neant cele mai aprige înjurături? Cum să ai măcar un pic de detaşare pentru a constata că, de fapt, treci printr-un orăşel deloc urât, cu un centru tipic de aşezare săsească. Cui îi arde de istorie, după ore de stat la coadă şi târât cu a-ntâia, preţ de nu ştiu câţi kilometri? Mai toţi visează să ajungă cât mai repede acolo unde s-au pornit, nu să descopere rădăcinile de secol XII ale acestei aşezări. Adevărul e că ai ce să descoperi aici. Sebeşul a fost unul dintre oraşele importante ale Transilvaniei medievale. Acum, trecând pe-acolo, nu te gândeşti decât că e o mare pricină de nervi, la întretăierea drumurilor dinspre Sibiu spre Deva şi spre Cluj. Nişte juni faini, din oraş, au făcut un videoclip *hiphoperit* care vorbeşte despre exasperarea localnicilor, în aşteptarea... drumului de centură. Lucrarea se cheamă 515800 şi se poate găsi pe YouTube. De fapt, e codul poştal al localităţii. La un moment dat, Cino & ILLusionist, autorii lucrării, referindu-se la oraşul lor, zic aşa: "...Şi recunosc că-l iubesc, frate, cu rele, cu bune, că e colţul meu de lume, ce dispune de fetele nebune ce trebuie s-o ia pe arătură,

fiindcă lipsu' cel mai mare e că n-avem centură. O mulţime de oameni trec pe-aici, zi de zi, dar dac-ar fi după ei, mai bine l-ar ocoli, ştii..., dar, din păcate, n-au alternative, aşa că faceţi centură – mai vreţi şi-alte motive?" Băieţii au făcut clipul ăsta simpatic prin 2009. Păreau a fi elevi. Bag samă că vor deveni nişte onorabili pensionari, în acelaşi oraş, fără drum de centură.

Biblioteca se găseşte în clădirea Centrului Cultural "Lucian Blaga". Găseşti aici vreo şaptezeci şi opt de mii de volume. Spaţiul Centrului e mare, o bună parte din el fiind refăcută în condiţii decente, prin ambiţia directorului de acolo. Dar când ajungi la bibliotecă, locul e destul de răpciugos, cu pereţi scorojiţi, igrasie, tot tacâmul pentru eterna poveste a bibliotecii care, pentru unii, e a cincea roată la căruţă. Bibliotecarele pe care le-am cunoscut, trei la număr, sunt nişte doamne extrem de devotate locului în care muncesc. N-au vrut să se plângă, dar am citit îndărătul prudenţei lor o mare tristeţe. E suficient să vezi cum au aranjat locul, cu câtă pasiune vorbesc despre munca lor şi ce programe fac, pentru a-ţi da seama că le pasă foarte mult de slujba pe care o au acolo. În ultimii douăzeci de ani, biblioteca şi-a tot mutat locul, cărţile au fost duse, ba cu căruciorul de mână, ba cărate de militari, prin tot soiul de spaţii. În aşteptarea unui loc potrivit şi a mărinimiei unei administraţii locale mai inspirate, cărţile tac, pe rafturi. Rodica Hăprean, Laura Erika Guţă şi Anca Micu scot cât pot ele de mult din locul ăla trist. Nu sunt trei acrituri pe care le deranjezi în timpul programului. Au un stil de a lucra care combină, cumva, bibliotecarul de modă

veche – păstrătorul veneraţiei pentru cărţi – cu cel de azi, instruit în tehnicile noi, utilizator de computer, conştient că biblioteca nu mai e doar un spaţiu pentru depozitarea cărţilor. Când am ajuns acolo, împreună cu Jozsi şi Steliana – excelenţii mei parteneri de călătorii prin câteva locuri de pe harta programului Biblionet – am dat de unii dintre obişnuiţii bibliotecii.

Într-un colţ, Bianca Barbu, absolventă de Economice, la Cluj, îşi face documentarea pentru licenţă, o lucrare despre forme de turism de nişă în judeţul Alba. Bianca stă la Şugag, la vreo treizeci de kilometri de Sebeş. Face naveta zilnic, aici, la bibliotecă, unde are condiţii bune pentru sistematizarea a ceea ce a găsit în timpul cercetării de teren. La câţiva metri, Raul, un puştan de clasa a treia primară, o arde de zor prin lumi de poveşti fantastice, concentrat total la un joc pe computer. E cufundat în *Hidden Chronicles* şi are de trecut probe de vitejie şi înţelepciune, până când o termina încă un nivel al jocului. Spre intrare, la o masă, patru eleve de clasa a unsprezecea. Ella Borza, Simona Lupean, Denisa Tincu şi Marinela Ghibescu. Alegând o temă de proiect şcolar, fetele astea au făcut, la bibliotecă, o revistă. Se cheamă *Adolescentul*. Pe computerele bibliotecii au paginat, au tehnoredactat, şi tot aici au scos printul revistei. Mi se pare un lucru excepţional. Indiferent cât de mic e locul în care trăieşti, există întotdeauna cineva care aduce lângă tine contemporaneitatea, dorinţa normală de a se exprima, de a comunica. Revista fetelor e făcută cu tot dichisul, aşa cum s-au priceput ele, nu e doar o temă pentru acasă, o bifare de rubrică în programa şcolară. Aflu că tot aici

vin şi poliţiştii şi poliţistele de la secţia locală, pentru căutat cursuri, pentru verificarea notelor de pe la facultăţile la care studiază la distanţă sau pentru citit, pur şi simplu. M-a luat râsul, în siajul mental al ideilor preconcepute şi al celebrelor bancuri *intelectuale* cu poliţişti. Dar mi-am luat seama. Dincolo de bancuri, există întotdeauna, în orice loc, oameni de treabă, dedicaţi meseriei lor, tipi neştiuţi care, în felul lor, duc lumea înainte.

Aflu că, după cum e normal, la bibliotecă se ştie cam tot ce mişcă prin oraş. Fiecare vine aici şi povesteşte ceva, lasă firul unei poveşti, pleacă, şi vine altcineva, cu o iţă nouă, care o întretaie pe cealaltă, în ţesătura firească a poveştilor oricărui oraş mic. Bibliotecarele îmi povestesc fericite că, de când au apărut computerele şi videoproiectorul primite prin programul Biblionet, elevii vin la bibliotecă să vadă documentare sau filmările evenimentelor organizate aici, iar numărul de cititori a crescut. Puştimea citeşte şi cărţi în afara programei de la şcoală. Pe fişele de rezervare găseşti cărţile-vedetă ale zilelor ăstora, adică celebrele poveşti cu vampiri şi oameni-lup, după care tinerimea se dă în vânt. Conservatorii sunt urticaţi de moda asta. Dar, la urma urmei, asta e treaba conservatorilor. Să se urtice la tot ce e nou, uitând că, stând la coadă la un computer, înscriindu-se pe lista de aşteptare a unei cărţi, puştanul mai pune mâna şi pe alte volume, având şansa să descopere şi altceva. Important e pasul pe care l-a făcut călcând pragul bibliotecii şi petrecând o vreme în apropierea cărţilor.

Deasupra bibliotecii e o sală mare, în care se fac cursuri de dans. Părinţii care îşi aduc

copiii mai coboară la o lectură, la o poveste câtă vreme ţin repetiţiile şi cursurile. În oraş trăieşte şi o comunitate, destul de consistentă numeric, de romi. Unii dintre copiii din comunitate, ce-i drept, nu foarte mulţi, mai vin şi pe aici. Ar fi minunat dacă biblioteca ar inventa nişte programe şi nişte soluţii dedicate copiilor romi. Pentru asta însă e nevoie de asistenţa foarte serioasă a autorităţilor, de un spaţiu potrivit pentru aşa ceva, de o viziune a celor care conduc oraşul de la întretăierea drumurilor. Pe şoseaua de centură a multelor proiecte de la Sebeş, care aşteaptă, ca în mai toate oraşele României, o rază de soare şi pe străduţa lor, ar merita să încapă, mai în faţă, şi preocuparea pentru starea bibliotecii. Nu e un moft şi nu e a cincea roată la căruţă. Un spaţiu public civilizat, servit de oameni devotaţi meseriei lor, aduce incredibil de multe beneficii reale pentru comunitate. Important e ca autorităţilor să le pese cu adevărat de oamenii locului şi să înţeleagă că, dincolo de cifre, pacturi şi apucături de-ale noastre, mai există şi altceva. Acest altceva se vede în timp şi nu se măsoară în ani electorali. Se cheamă CIVILIZAŢIE.

Eroarea fundamentală a lui Nietzsche

Biblioteca din Vadu Moţilor,
judeţul Alba

Când au venit calculatoarele la biblioteca din Vadu Moţilor, istoria locului a apucat-o pe un drum neumblat până atunci. În comună exista un singur computer. Nimeni nu se gândea că, la scurtă vreme, moţii vor naviga pe Internet ca şi când s-ar fi născut cu tastatura-n braţe. Cei mai mulţi dintre ei se obişnuiseră cu ideea că trăiau într-un loc departe de lume, şi că timpul, pe Valea Arieşului, curgea un pic mai lent decât apele râului. Lucrurile s-au schimbat radical, peste noapte, din momentul în care biblioteca s-a legat la lume prin Internet.
Ioan Moga-Paler, soţul Feliciei, bibliotecara comunei, după o poveste de viaţă ca-n serialele sud-americane, şi-a redescoperit o parte din familie, despre care nu mai ştia nimic, pe Facebook. Studenţii care trec pe-acasă, în sesiune sau în timpul şcolii, vin la Bibliotecă şi îşi consultă cursurile pe net. Vreo patruzeci de locuitori ai comunei s-au documentat, cu ajutorul bibliotecarei, despre programele europene pentru agricultură şi au depus dosare. Asta a fost o adevărată revoluţie în felul în care oamenii înţeleg, prin partea locului, munca pământului şi creşterea animalelor. Sunt destui vârstnici, pensionari, care vin la bibliotecă să mai stea de vorbă, să mai comunice, pe Skype, cu rude aflate prin

alte părţi. Biblioteca a devenit un soi de centru al lumii din Vadu Moţilor.
Am cunoscut, în sfârşit, un primar care nu se zgârceşte cu fondul de achiziţie pentru cărţi. E foarte ataşat de bibliotecă şi dornic să ajute programul Biblionet. Felicia mi-a spus că cel mai mult se citesc volumele de istorie, monografiile aşezărilor, cărţile de aventuri şi cele poliţiste. Sunt cititori care bat drum lung până la raftul cu cărţi. Comuna are în administrare douăsprezece sate, cu o populaţie totală de 1.450 de locuitori. Aşa e la moţi. Locuri frumoase, pe care nu le uiţi niciodată, dealuri aspre, cu case rare, aruncate în locuri neverosimile, şi cu păşuni înalte, abrupte, unde vitele stau într-un echilibru pe care nu-l crezi nici după ce te freci la ochi. O pălincă serioasă risipeşte dilemele newtoniene şi ajută consistent la ajustarea unghiului de contemplare a zonei. Foarte aproape de bibliotecă, un italian însurat cu o româncă de prin partea locului şi-a făcut o casă superbă, frumos integrată în peisaj, departe de ororile contemporane pe care le vezi mult prea des. Omul a zis că aici e viaţa adevărată. Că lumea occidentală a pierdut orice urmă de autenticitate, iar dacă vrei să mai găseşti ceva veritabil te muţi în România. Ştiu şi eu ce să zic?! E părerea omului. Însă comunitatea din Vadu Moţilor l-a adoptat şi l-a numit, simplu, fără probleme, în cel mai afectuos minimalism posibil – Italianu'.
Cum am ajuns în comună, l-am cunoscut pe Gheorghe Pleşa. Acum e pensionar. A fost profesor de istorie, primar vreo doi ani şi viceprimar, vreo opt. Mi-a povestit că, pe vremea comuniştilor, locul n-a fost cooperativizat. Casele şi pământurile erau

prea răsfirate, relieful destul de complicat, iar punerea la un loc a suprafeţei agricole era un soi de dara mai mare ca ocaua. Atunci s-au gândit să încerce punerea la comun a animalelor de prin curţile oamenilor. Bietele dobitoace au murit pe capete la primele încercări de zootehnie tovărăşească, aşa că, până la urmă, comuniştii au lăsat-o baltă cu orice formă de cooperativizare la Vadu Moţilor. Însă acum Gheorghe Pleşa e unul dintre membrii Asociaţiei Crescătorilor de Taurine. Treaba nu se face colectivist, ci după principiile europene de încurajare a producătorilor. Fiecare îşi face treaba lui, dar Asociaţia îngrijeşte locurile de păşunat, îi sfătuieşte pe crescătorii de animale, îi ţine la curent cu legislaţia şi îi consiliază pe cei care vor să acceseze fonduri europene. Altă treabă, altă filozofie.

Că tot veni vorba de filozofie. Computerele de la biblioteca din Vadu Moţilor n-au contribuit doar la o revoluţie în comunicare şi la dosarele pentru proiecte europene. S-a dovedit că şi nivelul filozofic al zonei a crescut consistent de când cu Internetul. Rog cititorul să se aşeze comod, să aibă în preajmă un pahar cu vin, sau cu ce crede de cuviinţă, şi să se pregătească sufleteşte pentru impactul întâlnirii cu Marian David. E şofer la Primărie. Când l-am întâlnit, în curtea bibliotecii, purta o cămaşă albăstrie, elegantă, inscripţionată cu logotipul unei firme celebre, producătoare de camioane legendare. Pe cap, purta o pălărie de vară, de-aia cu găurele. O combinaţie cât se poate de dadaistă, între eclectismul abisal, aerul boem, colonial, şi cel corporatist. Dar nu în vestimentaţie stă

farmecul de neuitat al lui Marian, ci în pitorescul viziunii sale asupra lumii.
Nu-şi trimite copiii la ora de religie de la şcoală. Chestia asta nu e deloc o practică întâlnită pe Valea Arieşului. Dimpotrivă, e o hotărâre care face un pic de vâlvă prin comunitate. Însă lui Marian nu-i pasă foarte tare de treaba asta. Are teoria lui, care zice aşa: "Domnule, eu îmi învăţ copiii acasă să nu fure, să nu mintă, să nu dea în cap. Altminteri, vor suporta consecinţele acestor fapte. Nu e normal aşa?! Ai făcut ceva rău, trebuie să suporţi consecinţele. Pe urmă, îi las la şcoală, la ora de religie. Acolo îi învaţă să nu mintă, să nu fure, să nu dea în cap, dar le spune că, până la urmă, vor fi iertaţi. Păi, în condiţiile astea, cum mai negociez, cum mă mai înţeleg eu cu ei acasă?" Scurt şi cuprinzător. Are patru copii minunaţi, sociabili şi buni la şcoală. Abel, Eva, Naomi şi Daniel.
Despre religie şi lege, Marian, care se revendică drept "raţionalist", spune că sunt "blasfemii la adresa demnităţii umane". A studiat cu atenţie catolicismul, ortodoxismul, câteva curente neoprotestante, unde a şi aderat o vreme, după care a ieşit complet din experienţa religioasă, declarând-o anacronică şi inutilă. Pe urmă, a trecut la operele câtorva filozofi, Hegel, Kant, Heidegger, dar s-a oprit mai mult la Nietzsche, pentru că l-a enervat foarte tare: "Cum, domnule, să fii ditamai filozofu' şi să fii atât de inconştient? Ca să nu zic altfel. Adică tu cauţi adevărul, şi chiar nu te uiţi în jur? Cum vine asta?! Nietzsche s-a înşelat amarnic, dragă domnule, de la bun început. A postulat o filozofie specifică Erei Patriarhale, fără să vadă că acea eră se transformase deja în praf şi pulbere. Că nu

mai e de actualitate de multă vreme. Şi că nu mai e nici funcţională. A dat atâtea rateuri, că n-are sens să le mai zic eu acum. Orice prost le vede cu ochiul liber. Ce-o fi greu să vezi falimentul patriarhatului, care a început de atâta amar de vreme?"

La un moment dat, mi-am permis să-l întrerup un pic, întrebându-l cum a depăşit experienţa religioasă, şi cum reuşeşte să se raporteze la lume, din Vadu Moţilor, câtă vreme consătenii lui nu împărtăşesc aceleaşi preocupări teoretice? Ba mai mult, trăiesc într-un patriarhat cât se poate de clar... Mi-a zis aşa: "Apăi, dragă domnule, nimic mai simplu. Cu experienţa religioasă am rezolvat după ce am trăit-o pe pielea mea. Şi la unii, şi la alţii, aceeaşi treabă. Manipulare şi bătaie de joc la adresa demnităţii umane. Că asta e ce ne ridică între oameni. Raţionalismul şi demnitatea. Pe urmă, ca să trec în era matriarhală – pe care tot ne facem că n-o vedem, dar ea e instalată, de multă vreme, prin profundă necesitate –, mi-am lăsat prima nevastă, care era dintr-o ordine mentală depăşită, dintr-o altă vârstă a cunoaşterii. Şi mi-am luat una nouă, adecvată stadiului de gândire la care mă aflu. Adică acum suntem egali în casă. Împărţim lucrurile în mod egal, plasându-ne pe poziţii egale. Pentru că s-a dovedit clar falimentul patriarhatului. Şi să ştiţi că totul e schimbat, de la atmosfera discuţiilor din casă până la relaţiile fizice, care au acum o altă dimensiune. Iar cu consătenii n-am nicio problemă. Nu-i deranjez cu nimic, nu-i contrazic, le respect opiniile, după cum cer să fie respectată şi opinia mea. Dar, în general, nu prea interacţionez, pentru că nu avem ce dezbate prea mult, neavând aceleaşi

lecturi. Acum, de când cu calculatoarele de la bibliotecă, mai pot să intru şi pe anumite grupuri de discuţii..."
Încă era vară. Pe Valea Arieşului, căldura se strecoară mai anevoie, iar când urci spre Câmpeni şi Abrud, la ce vezi în stânga şi-n dreapta, nu-ţi mai fuge mintea la termometru. Uiţi de orice. Locurile sunt de o frumuseţe năucitoare şi sunt aranjate după o ordine care nu se cere descifrată, ci ţi se înfige în privire şi în minte, cu o forţă suverană. E o lume cu alte ritmuri şi cu alte armonii. Însă, ca peste tot, sub coaja lucrurilor stau nenumărate abisuri, gata să se uite în tine, dacă le arunci o privire.
După discuţia cu Marian, am intrat din nou în bibliotecă. Felicia pusese pe masă o carafă cu apă de izvor ca-n poveşti, iar alături se odihnea o dulceaţă de zmeură, definitiv matriarhală.

Mary cea cu vinoncoa (la bibliotecă)

Biblioteca din Miloşeşti,
judeţul Ialomiţa

"Când iubirea mă apasă, / Eu îţi dau o motocoasă." O declaraţie de amor viril, cu forţa de impact a unui croşeu în plex. Hesiod remorcat în mileniul trei şi mai multe nu. Maşina parcurge drumurile Ialomiţei şi caută biblioteca din Miloşeşti, insensibilă la asaltul liric al publicităţii. Nu trece mult şi în dreapta răsare încă un panou care dovedeşte că românul s-a născut poet. Prost, dar poet. "Eşti aşa cuceritor, / Că-ţi ofer un polizor." Pe urmă altul. "Când pleci, de tine mi-este dor, / Aşa că-ţi cumpăr un rotopercutor." Şi încă unul. "Dragostea e efemeră, / Aşa că-ţi iau o betonieră." Imperfecţiunile prozodice nu distrag atenţia de la sensibilitatea ofertei. Cupidon însuşi s-ar simţi mai bine valorificat profesional dacă, în locul arcului, ar folosi ceva din instrumentarul exploziv pe care-l inventariem din goana maşinii. Mai ales că rotopercutorul are un nume de certă frăgezime poetică: Panzer. Cum să nu te îndrăgosteşti? Cum să nu cauţi iubirea cu lumânarea sau, în lipsa ei, cu motocoasa?
Buna dispoziţie ni se estompează când intrăm pe drumurile mai puţin umblate din judeţ, pe marginea cărora plopii stau aliniaţi cu onor spre dreapta, sub apăsarea vântului. Bornele kilometrice sunt de două tipuri, la fel de lămuritoare. Cele metalice s-au acoperit de

rugină, cele de piatră au fost proaspăt văruite. Efectul e acelaşi: nu se mai vede nimic. Habar n-ai unde te afli şi la ce distanţă e următoarea localitate. După o curbă care evocă un şold de braziliancă, o fântână cu cumpănă sparge monotonia şesului, ca un ecou vizual din Arghezi: "La iazul de platină / Cumpăna se clatină. / Şi cred că-i un meşteşug / Luna prinsă de belciug." Mergem, ca de atâtea ori în ultima vreme, pe un drum cu varicelă. Craterele ciupesc obrazul de asfalt şi redeşteaptă în noi voluptatea argotică a injuriei. "Bădăran în Bărăgan", iată o etichetă pe care aş merita-o de la oricine m-ar auzi. Evităm o groapă cât găleata chiar în secunda când, îngropat în CD player-ul din maşină, Chris Rea conchide grav: *This ain't no technological breakdown / Oh, no, this is the road to Hell*.[1] Dani Golgoţ, omul atât de calm şi de manierat al IREX-ului, surâde stins la volan. A mai făcut drumul ăsta, ştie cum e. Pe bancheta din spate, Ovidiu pare să-şi numere rinichii. Niciunul dintre noi nu e prost, dar uite că dăm cu toţii în gropi.

La intrarea în Miloşeşti, o surpriză. Plăcută. Un covor de asfalt proaspăt pus, lung de trei sute de metri, îndulceşte supliciul. Cred şi eu, miroase-a alegeri, mustăceşte fiecare dintre noi în gând.

La intrarea în biblioteca din Miloşeşti, altă surpriză. Tot plăcută. Nu suntem aşteptaţi pe trotuar, în ritualul care ne produsese destule momente de stânjeneală prin alte locuri. Maria Ştefan, bibliotecara, e binemersi la ea în birou şi-şi vede de treabă, fără s-o preocupe artificiile de protocol. Răsuflu uşurat şi împing uşa de la intrare, însoţit de Dani, pe când Ovidiu îşi scoate jucăriile –

paraphernalia, spun englezii, deşi mie mi s-ar părea mai potrivit *parainfernalia* – şi începe ritualul asamblării. Dac-ar trebui să trec prin operaţiunile acestea de fiecare dată când aş vrea să scriu un text, n-aş mai scrie nimic, îmi spun. Ochii mi se întâlnesc cu ai lui Ovidiu, care pare să-mi descifreze gândul şi dă din cap cu tâlc. *Some guys have all the luck*.[2]

Maria Ştefan e îmbrăcată simplu şi sportiv. Cămaşă bleumarin, blugi şi pantofi crem. O văd încadrându-se perfect în *Crimele din Midsomer*[3] – o femeie înaltă şi dreaptă, care ascunde un secret în spatele zâmbetului şi-şi petrece timpul dintre două crime îngrijindu-şi trandafirii din grădină sau participând la concursurile locale de pictat cochilii. Într-un alt colţ al sălii, un voluntar îşi ghiceşte norocul în computer.

- El e Dan, Dan Truică. E învăţător-educator şi mă ajută în munca de-aici. Până-i vine repartiţia, e voluntarul bibliotecii. Habar n-am ce-o să mă fac după ce-o să plece. Ei, mai ştii, poate nu-şi găseşte nimic. Am glumit, Dane, am glumit, se grăbeşte bibliotecara să netezească ridul care se ivise pe fruntea celui în discuţie.

În urechea stângă a lui Dan sclipeşte un cercel cât un formular de adeziune la şcoala rockului. Tânărul rămâne în colţul lui, simţind că personajul principal e altul şi că lui i se cuvine întreaga atenţie. Dani Golgoţ, însoţitorul nostru, are grijă să-i ţină de urât, cât timp Maria Ştefan şi cu mine vorbim despre Miloşeşti, despre Biblionet şi despre momentele de apogeu ale vieţii de bibliotecar într-o comună zgâriată mereu de praful Bărăganului. Aflu întâi şi-ntâi că Maria Ştefan – Meri, *pour les amis* – a ajuns aici după un

traseu de personaj picaresc. E născută la Blaj (aha, îmi spun, de-aici accentul ardelenesc pe care nu mi-l explicam), a făcut liceul la Cluj, Institutul Pedagogic la Iaşi şi, după 1990, s-a trezit în judeţul Ialomiţa, într-un loc unde diploma de profesor de chimie îi folosea doar când era foarte cald şi nu mergea aerul condiţionat.
- Care e marea mulţumire a unui bibliotecar în ziua de azi? o întreb pe Meri.
Femeia stă un pic pe gânduri. Îi vin în minte mai multe răspunsuri, dintre care alege până la urmă unul:
- Să-i vezi pe oameni, mai ales pe copii, că vin aici ca la ei acasă. Ia uitaţi-vă acolo, în spate.
Ochii mei respectă indicaţia bibliotecarei şi dau peste doi puşti care stau la doi metri unul de altul. Şi-au lăsat rucsacurile la întâmplare, s-au trântit pe jos şi acum se uită la cărţile din rafturi. Nu-mi dau seama dacă umblă după ceva anume sau răsfoiesc la întâmplare. Dar arată într-adevăr în largul lor, ca şi cum s-ar afla acasă la părinţi, unde s-ar pregăti să vadă un film sau să dea un telefon.
- Aşa se poartă toţi?
- Destul de mulţi. Dau bună ziua şi după aceea nici nu mă mai bagă-n seamă. Ştiu de ce-au venit, ştiu unde să se ducă. Nu intră aici ca într-o instituţie. Doar când vin pentru calculatoare trec pe la mine, aşa e regula. Trebuie să-i notez, să le arăt la care computer să se-aşeze şi să le spun până când au voie să stea. În rest, e domeniul lor. Şi cred că aşa-i normal.
De acord. A trecut vremea când pătrunderea în bibliotecă era un ritual intimidant, o iniţiere care provoca solemnitate şi crispare. E frumos să stai tolănit pe covor, în divorţ de

stilistica tradiţională a studiului la bibliotecă, şi să întorci paginile unui album cu firescul cu care bei o oranjadă. Aşa cum fac acum, sub ochii mei, într-un alt colţ al sălii, Cristina, Mircea şi Cristian, trei copii care n-au mai mult de doisprezece-treisprezece ani.
- Ştiaţi să lucraţi pe calculator înainte de Biblionet? întreb, mâzgălind ceva cu pixul în agendă.
- A, sigur. De mult. Poate nu credeţi, dar primul calculator instalat într-o bibliotecă din judeţul nostru a fost aici, la Miloşeşti. Asta prin 1996. În 2002 l-am primit pe-al doilea, iar în 2008 am făcut rost de-un laptop. În august 2010, când a început povestea cu Biblionetul, eram avizată.
- Asta-nseamnă că i-aţi instruit şi pe utilizatori, nu?
- Da, dar nu pe toţi. Sigur, mai întâi am făcut un curs. În general, tinerii au computere acasă, aşa că pe ei n-a fost cazul să-i ajut. M-am ocupat mai mult de vârstnici. Cineva mi-a spus la un moment dat că ajunsesem IT-istul comunei. E şi asta ceva.
Dan Truică se apropie de noi şi mi se-apleacă la ureche:
- A luat şi-un premiu, dar nu vrea să spună. Ia întrebaţi-o.
Mă uit interogativ la Maria Ştefan, care îşi aranjează o şuviţă de păr argintiu şi dă uşor din umeri:
- Ei, da, mare brânză. L-am luat, e bun luat.
- Vă rog, nu vă lăsaţi rugată, o rog pe Meri. Ce premiu?
- În campania "Hai pe Net". Pentru o fotografie cu titlul "Primul click". O învăţam pe-o doamnă în vârstă să lucreze la computer

şi fotograful a surprins exact clipa când doamna dădea primul click din viaţă.
- La câţi ani?
- Nu mai ştiu, cred că peste şaptezeci.
- Pot să văd şi eu fotografia?
- Dacă vreţi.
- Vreau, sigur că vreau.
Maria Ştefan tastează repede de câteva ori, deschide un link şi pe monitor apare o imagine pentru care fotograful, cine va fi fost, merită şi el un premiu. Îmbrăcată cu un pulover roşu (cel de după a treia crimă din Midsomer), Meri conduce mâna unei bătrâne cu ochii pironiţi asupra mouse-ului, ca şi cum ar încerca să descifreze în luciul lui aseptic ceva din misterele eleusine. Bătrâna pare concomitent curioasă şi speriată, ca un copil care, plecat la furat cireşe, nu ştie dacă o să dea sau nu peste câinele gospodăriei. Meri tocmai îi spune ceva. Probabil că-i explică, în secvenţe scurte, ce urmează să se întâmple. Fotografia e de efect tocmai fiindcă protagonistele nu ştiu că urmează să fie prinse în insectarul memoriei.
Întind mâna spre tava pirogravată pe care stau ceştile de cafea, însă un zumzet care creşte în intensitate mă face să mă răzgândesc. Zumzetul anunţă o năvală care se produce în câteva clipe. În sală dau buzna peste douăzeci de copii, însoţiţi de o învăţătoare şi de o asistentă medicală. Copiii iau în stăpânire încăperea fără să se sinchisească de noi. Au oră de educaţie sanitară, iar Gianina Enache, asistenta medicală, le pune un filmuleţ despre cele şapte reguli de aur ale vieţii trăite în bună înţelegere cu propriul corp. În spatele meu, rafturile bibliotecii sunt hambarul unei recolte

eclectice, unde Confucius stă alături de Che Guevara şi de Brâncuşi. În faţă, micuţii năpădesc locul şi se pregătesc pentru întrebările care urmează filmului. Unii se cufundă în scaune, sperând să fie omişi. Alţii plimbă priviri curioase în jur. Iar alţii, mai cu seamă fetele, sunt mereu cu mâna pe sus, dornice să-şi impresioneze învăţătoarea.
- Câţi elevi are şcoala?
- Cu tot cu piticii de la grădiniţă, două sute cincizeci. Clasele I–VIII.
- Şi s-au mai ţinut ore la bibliotecă?
- Sigur, şcoala e la doi paşi de noi. Şi parcă e mai bine şi pentru elevi să nu stea toată ziua-n bănci. Când se schimbă decorul, se poate schimba şi felul de-a gândi al elevului. Pe lângă asta, am ajuns să mă simt ca un fel de auxiliar logistic. Am elevi care-mi trimit referate pentru şcoală, le printez, iar ei vin să le ia înainte să intre la clasă.
- Interes pentru presa online există?
Maria Ştefan clatină din cap:
- Nu prea. Oamenii au abonamente la presa locală şi nu-i mai interesează altceva. A, mai vin unii să stea de vorbă cu neamurile de prin Spania sau să-şi caute de lucru, dar nu sunt mulţi.
- Totuşi, nu-i rău, îi spun. Măcar n-aveţi impresia că sunteţi în afara lumii.
- Ha ha, râde Meri. Impresia asta cred c-a avut-o un englez cu ceva timp în urmă. Nu ştiu cum a nimerit aici, dar vă daţi seama ce figură a făcut. Cai pe stradă, căruţe, femei îmbăsmălite, vaci, talângi, capăt de lume. Iar el, săracul, tot umbla prin judeţ, se chinuia să-şi rezerve bilet de avion şi nu putea. Încercase la Slobozia şi nu reuşise. Căzuse nu ştiu ce server. Cum-necum, a ajuns aici şi – încă un

râset –, după ce-a mers pe drumurile din zonă, a ştiut că i-a iertat Dumnezeu trei sferturi din păcate. Cineva l-a îndrumat spre bibliotecă. A intrat, a găsit patru computere, dintre care unul liber, am vorbit până ne-au durut mâinile şi dup-aceea, în câteva minute, şi-a rezervat biletul. Pentru Anglia. De-aici, din Miloşeşti. Să mai zică unii şi-alţii că nu suntem europeni.
- Mă chinuie de mult o întrebare, schimb vorba, cu ochii la ţâncii pe care Ovidiu, reapărut în câmpul vizual după o raită prin restul bibliotecii, îi fotografiază din toate unghiurile, copilărindu-se cu ei.
- Dacă m-a tentat vreodată să plec de-aici, nu?
- Nu, nu asta, deşi dacă v-aţi pus problema înseamnă că v-a tentat.
- M-am întrebat eu singură şi tot singură mi-am răspuns că nu. Când am ajuns aici, biblioteca era o ruină, cu sute de cărţi vraişte. Îţi venea să-ţi iei câmpii şi mai multe nu. Am tras, nu glumă, ca să pun lucrurile în ordine. Şi pe urmă să plec? Nu, mulţumesc. Am rostul meu în Miloşeşti, am casa mea, am prieteni şi prietene. Gata, aici o să beau ultimul pahar de apă din viaţă. O ştiu la fel de bine cum ştiu că suntem în luna mai.
- Întrebarea era cu totul alta. Cum vă explicaţi că majoritatea bibliotecarilor sunt femei? Pe unde-am fost până acum, am găsit un singur bărbat. Şi nu-mi explic de ce.
Maria Ştefan îmi răspunde – în glumă şi nu prea:
- Majoritatea celor care scriu cărţi sunt bărbaţi. Majoritatea celor care se-ocupă de cărţi după ce apar sunt femei. Şi-n librării e la fel ca-n biblioteci, sunt mai mult femei. Cine

ştie, o fi nevoie de-un echilibru între creatori şi păstrătoare.
- Interesant, nu mă gândisem la asta, murmur, amintindu-mi de biroul unde lucrasem trei ani la Biblioteca Naţională şi unde fusesem singur între şapte femei.
- Bine, s-ar putea să mai fie o explicaţie. Munca de bibliotecar presupune un fel de mămoşenie combinată cu un anume fler pedagogic. Or, combinaţia asta de trăsături parcă le e mai la îndemână femeilor decât bărbaţilor. Poate mă-nşel, dar eu aşa văd lucrurile. Nu ştiu dacă un bărbat ar avea atâta răbdare câtă are-o femeie.
- În schimb, ar compensa prin autoritate, nu?
- Nu neapărat, surâde Meri. Chiar dacă acum e gălăgie şi copiii mişună peste tot, în clipa când le spun ceva mă ascultă, să ştiţi. Iar când e cazul, stau smirnă.
Încerc să imit mimica inspectorului-şef Barnaby[4], dar nu-mi iese. Oricum, Maria Ştefan se află destul de sus pe lista suspecţilor. Şi o bănuiesc de mai multe lucruri. Că nu mai nutreşte umbră de regret pentru cariera de chimist abandonată după 1990, când a avea tangenţe cu profesia asta producea asocieri stigmatizante cu Elena Ceauşescu. Că în spatele aerului uşor distant se ascunde o petrecăreaţă de toată isprava. Că n-o să se uite în buletin nici peste treizeci de ani, preferând să-şi consume energiile în afara superstiţiilor biologice. Şi, finalmente, că e un om bun la suflet.
Ultima bănuială mi se confirmă după ce ieşim din bibliotecă şi ajungem, cu Ovidiu, tona lui de scule şi Dani, în apropierea maşinii, pe care două zburătoare tocmai o decoraseră cu ordinul găinăţeresc clasa I.

- Aşteptaţi-mă puţin, vă rog, spune Meri. Trei minute, nu mai mult.
După exact trei minute, se întoarce şi-i dă fiecăruia dintre noi o pâine scoasă chiar atunci din cuptorul brutăriei.
- Să aveţi pentru drum. Sau ca amintire, cum vreţi.
Ştiam că denumirea comunei din care ne pregătim să plecăm se leagă de prinţul sârb Miloš Obrenovič şi de moşiile lui. Acum mă întreb dacă nu cumva există vreo legătură între Miloşeşti şi "milostiv".

---

1. Nu este un dezastru tehnologic, este drumul către iad (engl.).

2. Unii au parte de tot norocul (engl.).

3. Serial de televiziune britanic (engl.)

4. Personaj principal al serialului Crimele din Midsomer.

Roibu lui Dumnezeu, Constantin

Biblioteca din Filiaşi,
judeţul Dolj

Se spune că fiecare faptă bună te apropie de Dumnezeu. Perfect. E cazul să punem logica la treabă? Şi să deducem că, în cazul ăsta, fiecare faptă rea te îndepărtează de El? Bine, dar atunci în ce fel ajută distanţarea la dreapta judecată şi la căinţă? Şi cum îi spui păcătosului că are totuşi acces la iertare? Mai poţi vorbi de mântuire în condiţiile acestea? Mai poţi să speri la graţia divină când cei din jur îţi flutură mereu ideea ostracizării? Când fapta rea trezeşte automat reflexul de azvârlire în carceră? Când Dumnezeu e văzut de oamenii înguşti la minte ca un şerif bărbos, propulsat de gândul răzbunării?
E posibil să fi rostit cu voce tare măcar unul dintre gândurile astea, dacă nu pe toate. Oricum, mă uit la tovarăşii de drum şi observ că s-a schimbat ceva. Ovidiu tace grav, ceea ce nu prea i se întâmplă, iar Irina, care stă pe bancheta din spate, devine din minionă miniminionă, fapt care sfidează corporalitatea. Suntem în drum spre Biblioteca Orăşenească "Anton Pann" din Filiaşi. Documentele spun că aşezământul a fost înfiinţat, sub denumirea de Biblioteca Poporului, de învăţătorul Nicolae Mitea în 1935. (Un an mai târziu, Dimitrie Gusti avea să deschidă Muzeul Satului la Bucureşti.) Cine caută date despre Nicolae Mitea pe Google dă

peste biografia compusă din şpriţ, manele şi dame fluşturatice a unui fotbalist care şi-a torpilat talentul. Cei care înalţă biblioteci stau ascunşi între pereţii criptelor. Cei care trăiesc dând cu piciorul în minge şi în viaţă se bucură de atenţie.
Încerc să destram melancolia care ameninţă să inunde maşina.
- Am o teorie, că tot suntem în Oltenia. Filiaşi e o formă de perfect simplu. Eu filiai, tu filiaşi, el filie... mă rog, aici e mai complicat... noi filiarăm, voi filiarăţi, ei filiară. Comentarii, păreri?
Ovidiu emite o pufnitură anemică ("jalnic, omule"), Irina se uită pe geam ("părea un tip cu ţiglele pe casă"). Scot CD-ul pe care Chris de Burgh se tânguieşte duios şi pun Amy Macdonald. Se schimbă însă doar muzica, nu şi starea de spirit din maşină.
- Bun, ce ştim despre voluntar? îi arunc întrebarea Irinei.
- O să-ţi spună doamna Dorina povestea lui, dac-o să vrea.
Doamna Dorina, alias Dorina Braloştiţeanu, e directoarea bibliotecii ridicate la marginea drumului naţional care leagă Craiova de Turnu-Severin.
- N-o să vrea, te asigur. Suntem priviţi ca nişte controlori de calitate ai Biblionetului, nu ţi-ai dat seama? Dacă există poveşti frumoase, le auzim. Restul e ascuns cu mătura sub covor. Credeam că te-ai lămurit.
Auzindu-mă, Irina izbuteşte să se facă din miniminionă microelf. Asta e, să se-nveţe minte. Prea se obişnuise cu ipostaza mea solară. Şi totuşi, de ce sunt ciufut? Ce nu-mi place? Greu de spus. S-ar putea să fie însăşi concordia afişată în toate bibliotecile prin care

am trecut. Serenitatea idilică a bibliotecarilor, voluntariatul elevilor de gimnaziu, entuziasmul uniform – toate acestea te pot face să devii suspicios. Şi să crezi că ţi se serveşte o realitate fardată, unde nu poate începea nimic neplăcut. Nicio stridenţă, nicio pată, nicio zgârietură. Or, cât or fi de frumoase zilele senine, vine o vreme când îţi doreşti măcar nişte nori, dacă nu şi o ploaie zdravănă.

Sunt caraghios, probabil. Şi în mod sigur greşesc atribuind prezumţia de secretomanie unui om pe care încă n-am apucat să-l cunosc. Poate că directoarea bibliotecii din Filiaşi o să-mi spună povestea voluntarului prigonit. Poate că o să apuc să vorbesc eu însumi cu el. Tot ce ştiu deocamdată e că iese din tiparul văzut în celelalte locuri pe unde am fost. Îmi vine în minte pe nepusă masă un vers din Sting: *I have the face of a sinner but the hands of a priest*[1]. E oare posibil să dau peste un asemenea personaj în Filiaşi şi să-i aflu istoria? Irina susţine că da. Şi, parcă spionându-mi gândurile, rosteşte din spate:

- Dacă n-o să vrea să-ţi spună doamna Dorina, o s-o trag eu de limbă cu altă ocazie şi-o să-ţi transmit ce-am aflat.

În paharul vocii ei calde au căzut câteva cuburi de gheaţă. Bravo, deştept mai eşti, îmi zic înciudat.

Coborâm din maşină, trecem pe lângă bustul lui Anton Pann, "fiul Pepelei, cel isteţ ca un proverb", ne strecurăm pe lângă o furgonetă căreia nu-i dăm mare atenţie şi, înainte să ajungem în biroul Dorinei Braloştiţeanu, ne oprim în holul cel mare al bibliotecii, unde sunt instalate computerele. Le număr, sunt şase. Toate ocupate, ba chiar la unele sunt

câte doi tineri în dreptul tastaturii. Unii au căşti pe urechi şi se distrează cu jocuri, alţii pescuiesc trailere de film de pe YouTube, iar alţii, mai cu seamă fete, îşi culeg informaţii pentru şcoală. Chipuri senine, curioase, vesele. Culmea, iar intru la idei. Nu cumva au fost convocaţi special, ca să le arate înalţilor oaspeţi ce trecere are Biblionetul? N-a acţionat şi aici mâna vreunui specialist al regiilor de protocol? Pe urmă râd de propriile cusururi. Aşa păţeşti dacă ai prins anii aplauzelor înregistrate pe bandă la manifestări populare, vizite de lucru şi congrese: ajungi să adulmeci potemkiniade şi acolo unde nu există.

Dorina Braloştiţeanu e o femeie cumsecade, volubilă şi fără ascunzişuri. Am dat un pronostic aiurea şi-i prezint scuze în gând. O caut din priviri pe Irina, ca s-o îmbunez într-un fel, dar n-o văd. Probabil că se plimbă prin bibliotecă, felicitându-se că e destul loc ca să se ţină departe de zănatic. Clatin uşor din cap. Ea îmi dăruieşte ciocolată cu alune, eu o tratez cu răţoieli. Halal maniere. Trebuie să mă răscumpăr într-un fel, o să văd cum.

- Observ că e lume multă la bibliotecă, o abordez pe directoare. E consecinţa cuplării la Biblionet?

- Parţial, da. Biblionetul a însemnat un pas înainte, un pas mare de tot. Dar era lume şi înainte. Gândiţi-vă că viaţa culturală din Filiaşi e aproape nulă. Puls artistic nu mai există. Nici viaţa socială nu sclipeşte. Fără cinematograf, fără teatru de păpuşi, cu un teatru sub nivelul celor din alte municipii, cu o singură librărie mai acătării, unde să se ducă oamenii dacă au nevoie de ceva care să-i

scoată din rutina serviciului? Prin urmare, vin la noi. Mai ales acum, de când cu Biblionetul.
- Tot răul spre bine, din punctul de vedere al bibliotecii.
- Mă rog, într-un fel. Avem şi noi probleme. Refacerea şi consolidarea clădirii, de exemplu. S-au făcut unele lucruri, deja biblioteca nu mai arată ca acum trei ani, când riscam să ne cadă toate-n cap. Dar încă e de muncă, mai ales la etaj. Iar asta înseamnă fonduri. Fără bani, poţi să ai o căruţă de bune intenţii, nu te-ajută.
- Ştiţi cam câţi vizitatori aveţi zilnic pentru carte şi câţi pentru computere?
Dorina Braloştiţeanu are cifrele într-un buzunar al memoriei.
- Între treizeci şi cinci şi patruzeci pentru carte şi de două ori mai mulţi pentru calculatoare. În mod normal, fiecare utilizator are o oră de stat la computer, dar în zilele aglomerate durata se poate înjumătăţi.
- Şi copiii nu se-ncaieră?
- Nu, să ştiţi că-nţeleg situaţia. Ce interes ar avea să se ia la harţă? Ar trebui să le interzic accesul la computer timp de câteva zile şi tot ei ar ieşi rău. Sigur, nu ţopăie de fericire, dar îşi dau seama că altfel nu se poate.
Ca atâtea bibliotecare din alte locuri, Dorina Braloştiţeanu lucrează sub sloganul: prost plătiţi, bine dispuşi. Nu crede despre sine că are o cruce de dus sau că i-a fost încredinţată o misiune de apostolat. Îşi gospodăreşte instituţia cu experienţa omului trecut prin multe, dar şi cu dorinţa de nou a cuiva care a văzut cum se petrec lucrurile în alte zone ale lumii. Asta fiindcă a beneficiat de o bursă de specializare de o lună în Illinois. Îmi povesteşte despre câteva activităţi desfăşurate

în ultima vreme prin implicarea bibliotecii: excursia la patru dintre mănăstirile din zonă, expoziţia de icoane pe sticlă realizate de elevi, centrul de informare juridică şi de armonizare cu legislaţia europeană, aflat într-un colţ al holului principal. E mândră (cine n-ar fi?) că TVR Craiova a difuzat un reportaj despre cărţile călătoare care zboară deschizându-şi paginile-aripi spre localităţile din jur.
- Cărţi călătoare? Cum adică? mă mir.
- N-aţi văzut bibliobuzul de la intrare?
- Am văzut ceva, un vehicul, dar n-am ştiut ce e.
- E un microbuz plin cu cărţi şi jocuri, o donaţie din partea unor oameni inimoşi. Şi mergem cu el prin zonă, pentru cei care n-au cum să ajungă la noi. Avem un program bine stabilit, pe care-l facem cunoscut din vreme. În ziua de joi, între orele 12 şi 2, să zicem, bibliobuzul opreşte în localitatea X. Vineri, între 10 şi 12, în localitatea Y. La început am avut ceva emoţii, dar lucrurile s-au urnit bine.
- Şi nu dispar cărţi? Nu aveţi restanţieri în împrumutul ăsta itinerant?
- Destul de puţini. E-n interesul tuturor să nu se piardă nimic. Până la urmă, dincolo de avantajul imediat, bibliobuzul ajută într-un fel la cimentarea ideii de bine comun.
Înainte să-l vedem cu ochii noştri, deschis de cheia Dorinei, Ovidiu şi cu mine facem un tur al celorlalte săli. La un moment dat, ni se alătură şi Irina. Îi zâmbesc a iertăciune şi-mi răspunde. OK, rănile au fost pansate. Facem fotografii cu angajatele bibliotecii şi descoperim, într-una dintre săli, două jocuri de care aproape că uitaserăm: Nu te supăra, frate şi Piticot. Puse lângă monitoarele aduse prin Biblionet, cutiile de carton par o ilustrată

din cretacic. Pe urmă ieşim în soare şi inspectăm bibliobuzul. Ideea de bibliotecă ambulantă nu e tocmai nouă în România, dar a fost abandonată de ceva vreme din două cauze: scăderea interesului pentru carte (un argument cu miros de alibi, dacă e să fim oneşti) şi reducerile de costuri. Bibliobuzul e mobilat cu rafturi pe care stau cărţi de istorie şi beletristică, dicţionare şi albume, volume pentru copii şi cursuri. Pe jos se află câteva cutii nedesfăcute. La un moment dat, pe lângă noi se strecoară un băiat brunet, în blugi şi tricou alb, pe care Ovidiu îl prinde în obiectiv şi nu-l ratează. Băiatul se urcă firesc în bibliobuz şi începe să umble prin cutiile din care scoate cărţi pe care le aşază unde i se pare că le-ar fi locul. Mă uit o clipă la Ovidiu. A intuit corect.

- El cine e? o întreb pe directoare.

- Voluntarul nostru. Stă în fiecare zi câteva ore la bibliotecă. Vine, pleacă, se-ntoarce. Mă mir că nu l-aţi văzut, era la un computer, cu căştile pe urechi.

- Şi ce face?

- De toate. Ajută la descărcatul şi la aranjatul cărţilor, le mai arată una-alta celor care nu se pricep prea bine la calculator, mereu se găseşte ceva. Şi chiar dacă nu se găseşte, el tot vine-aici.

Mai departe nu ştiu cum să întreb ca să nu par nedelicat sau excesiv de curios. Aşa că aleg varianta neutră:

- Cum îl cheamă?

- Costel. Constantin Roibu.

- Credeţi că pot să stau de vorbă cu el?

Dorina Braloştiţeanu n-ar paria pe succesul unei asemenea idei – îmi dau seama din felul

cum îşi mută ochii de la mine la voluntar şi înapoi.
- Ce vreţi să ştiţi?
- Tot ce-mi puteţi spune.
- Costel e un caz-limită, cred că ăsta-i termenul corect. Un ghinionist al sorţii. Vine dintr-o familie cu probleme şi încearcă să-şi găsească un drum în viaţă. Nu-i deloc simplu, când lumea se uită la tine ca la un ciumat. Mai ales în oraşele mici, unde vorba se-ntinde ca pârjolul.
Îmi întorc capul spre tânărul în blugi, atent mai departe la cărţile din bibliobuz, şi remarc că nu are nimic care să-l deosebească de ceilalţi. Probabil că un foraj în ochii lui ar dezvălui multe, chit că există şi aici un risc. Ne place să săpăm după poveşti cu arome tari, însă uneori se poate întâmpla ca lucrul pe care-l scoţi la lumină să fie întunericul. Iar zece minute mai târziu, după ce directoarea bibliotecii termină de vorbit, îmi dau seama o dată în plus cum te pot păcăli aparenţele. La prima vedere, Constantin Roibu dă impresia unui băiat la locul lui. Însă când îi pătrunzi în biografie constaţi că nu are un loc al lui. Are, în schimb, o viaţă croită din drame, dezrădăcinări, fracturi, derute şi mici scânteieri de speranţă. O viaţă-blestem. O viaţă-scenariu de film. O viaţă care te poate aduce în situaţia de-a nu mai vrea să trăieşti.
Constantin va împlini optsprezece ani în noiembrie. Mai are şase fraţi şi vine dintr-o familie franjurată de boli şi răutăţi. Tatăl paralizează, mama lasă totul baltă şi pleacă. Fratele mai mare, singurul din familie care lucrează, îi face vânt de-acasă lui Constantin, care îşi duce zilele pe unde-apucă. În 2009, îi moare tatăl. Solicită sprijin la Protecţia

Copilului, unde nişte birocraţi cu ochelarii de cal bine înfipţi pe nasuri îl anunţă că, având totuşi familie, nu pot interveni. Constantin continuă să plutească în derivă, petrecându-şi zilele pe străzi şi nopţile în gară. Lipseşte ceva? Da, dar nu pentru multă vreme. Încârdăşirea cu alţi copii fără căpătâi se produce până la urmă, iar urmarea e o colecţie de spargeri şi furturi de prin magazine. Un singur lucru străpunge bezna acestei vieţi sortite naufragiului: atracţia maniacală pentru un ghid turistic al Indiei. Proiecţie a unor visuri încă nelimpezite? Presimţire a unei vieţi de nomad? Curtare a unei filozofii de contemplare mai adâncă a sinelui? Constantin nu ştie şi, neştiind, nu poate explica. Dar se lipeşte de ghidul acesta şi, odată cu el, de biblioteca pe care începe s-o viziteze cu frecvenţa cu care alţii îşi beau minţile prin birturi.

Prima veste bună o primeşte în 2010, când biblioteca din Filiaşi intră în programul Biblionet. De atunci, adolescentul semnează condica zilnic şi învaţă să lucreze pe computer. Întreabă tot ce nu ştie şi are grijă să nu-şi lase mintea să rugineasc㠂. Reuşeşte chiar să-şi deschidă un blog prin care sensibilizează autorităţile şi câţiva concitadini cu suflet. Face demersuri care-i aduc nu doar o locuinţă socială, ci şi ajutoare sub formă de rechizite, alimente şi haine. E pungaş, dar inteligent. Înrăit, dar curios. Greu abordabil, dar dornic să nu se scufunde în smârcuri. Încearcă să fugă de trecut, însă e prins din urmă şi condamnat în mai multe dosare penale. Îl bate gândul sinuciderii şi chiar încearcă să termine cu viaţa, fără a avea totuşi curajul ultimului gest. Face un an de detenţie,

timp în care deprinde meseria de patiser şi ia parte la concursuri penitenciare unde îşi pune în valoare isteţimea. După eliberare, e acceptat ca voluntar la bibliotecă, la Centrul de Calculatoare. Îşi vede de treabă, însă umbra trecutului stă să-l acopere din nou, de data asta sub forma unui proces pentru viol.
Dacă e cineva pe recepţie la Hollywood, n-ar trebui să piardă timpul, îmi spun, uitându-mă din nou la tânărul în blugi şi tricou alb. Şi totuşi, ce va face acum Constantin? Cum îşi va lua în stăpânire viaţa? Mai bine zis, va fi în stare s-o facă? Nimeni nu ştie. Nu are nici chip de păcătos, nici mâini de preot. Mai degrabă de matelot care se chinuie să evite de unul singur naufragiul, deşi căpitanul a abandonat nava, iar colegii de pe punte au fugit în bărcile de salvare. Cum arată izbăvirea în condiţiile astea? Şi ce drept avem să aruncăm cu piatra într-un azilant al propriului destin?
În timp ce-mi pun întrebare după întrebare, Roibu lui Dumnezeu, Constantin, întoarce spre mine un chip pe care suferinţa încă n-a apucat să sape şanţuri. Mă priveşte fără lumină, fără interes, aproape fără intenţie. Probabil că vede în mine doar un paparazzo de-o zi, care caută senzaţionalul pentru a-l vinde la un preţ bun. N-are rost să-i spun că se înşală. Mă mulţumesc să-i zâmbesc palid, cu gândul la butada lui Voltaire: Fericirea e suma nenorocirilor de care n-ai avut parte. Iar alături de ea mai înfloreşte un gând: acela că doar oamenii pe care viaţa i-a silit să îngenuncheze ştiu să stea cu adevărat în picioare.

1. Am faţă de păcătos, dar mâini de preot (engl.).

Cacica: proiect de construcţie a unei flori

Biblioteca din Cacica,
judeţul Suceava

Există o vocaţie a excepţionalului, şi nu doar în cazul marilor personaje care străbat istoria. Starea de excepţie se poate manifesta nu numai în oameni anume, ci şi în locuri anume – de exemplu, printr-un peisaj care-ţi taie răsuflarea, sau printr-un obicei nemaivăzut al locuitorilor, sau printr-o serie de întâmplări care sfidează firescul, sau prin premiere care deschid drumuri urmate apoi de lumea întreagă.

La patruzeci de kilometri de Suceava, comuna Cacica se străduieşte, cu răbdare şi insistenţă, să demonstreze trecătorului că are vocaţia excepţionalului. Este, de exemplu, comuna care are, pe strada principală, trei biserici aparţinând celor trei culte creştine din zonă: o biserică ortodoxă, pentru români, una greco-catolică, pentru ucraineni, şi una romano-catolică, pentru polonezi – aceasta din urmă, înălţată la rangul de *basilica minor* de către însuşi Papa Ioan Paul al II-lea. Este localitatea în a cărei mină de sare, adânc în pământuri, după ce treci pe lângă o capelă ortodoxă şi una catolică, găseşti un lac şi o sală de bal – dar şi un teren de fotbal, pentru cei care n-au nici urmă de respect faţă de groaza claustrofobiei. Şi, în fine, este locul în care se construieşte prima clădire integral ecologică din România – şi nu doar din România, ci şi din Europa.

De fapt, din lume, dacă excludem Statele Unite.
Iar această clădire complet "verde", perfect independentă din punct de vedere energetic şi al consumului de apă şi de orice alt fel de resurse, va fi biblioteca publică din Cacica – un proiect excepţional, care va transmite cu putere mesajul că da, iată, se poate.
Problema cu excepţionalul este că arareori se naşte uşor şi fără chinuri – este şi cazul construcţiei primei clădiri "vii", integral ecologice din România, viitoarea bibliotecă publică din Cacica.
Privită de pe stradă, ecobiblioteca nu pare cine ştie ce. O clădire simplă de lemn, cu un cat, aproape o baracă, lungă de vreo douăzeci de metri şi lată de cel mult opt, care aduce cu casele tradiţionale din regiune – cu prispă şi hol care leagă mai multe încăperi.
Este mai 2012, cu mai puţin de două luni înainte de termenul teoretic de predare a lucrării, şi locul e încă şantier – un şantier încremenit, în care nu se vede ţipenie de om, nici măcar un paznic. Lipsesc ferestrele şi uşile, dar pereţii exteriori sunt placaţi cu scânduri noi, albe. Acoperişul e şi el nou, şindrilă lucrată de mână, bucată cu bucată, la atelierele din apropiere. Înăuntru, nimic tencuit, doar pereţi de cărămidă recuperată de la o altă construcţie şi, sub acoperiş, grinzi de lemn masiv, vechi, care încă are viaţă-n el. Peste tot, un parfum îmbătător de lemn proaspăt tăiat.
Ecobiblioteca se naşte cu încetinitorul. Ar trebui să fie simplu – mai trebuie doar dat un mortar aici, turnată o şapă colo, puse nişte termopane, pozate cablajele, ţevile, şi gata treaba. Doar că ar fi prea simplu, prea *comun*.

Ca să devină prima clădire complet ecologică din România, construcţia trebuie să respecte criterii deosebit de stricte, draconice chiar, şi care nu privesc numai schimbul energetic cu exteriorul sau absenţa totală a poluării mediului înconjurător, ci şi însăşi provenienţa materialelor de construcţie şi compoziţia lor chimică. Iar asta costă, mult – o dată pentru că, în construcţii şi finisaje, ca în orice alt domeniu, tot ce nu-i standard este considerat premium şi a doua oară pentru că ecobiblioteca din Cacica este, de fapt, un prototip.

Iniţiatorii proiectului învaţă, aşadar, prin încercare şi eroare – şi, din cum arată lucrurile, par să se fi umplut de cucuie de atâta învăţat, de când s-au implicat în poveste.

O lună mai târziu, în cafeneaua unui mall bucureştean, stau de vorbă cu doi reprezentanţi ai Romanian Green Building Council (ROGBC), organizaţia care se luptă să ducă la bun sfârşit proiectul din Cacica. Dragoş Riţi, care are formaţie de inginer electrotehnist, şi Cristina Şiu, şefa departamentului de marketing, îmi explică particularităţile cazului:

- Iniţial, trebuia să fie doar o renovare verde, adică să schimbăm câte ceva, să amenajăm şi să dăm o faţă nouă clădirii cu materiale ecologice, dar, când ne-am dus să vedem mai bine ce e acolo, am descoperit cu totul altceva decât credeam – spune Riţi.

"Altceva" însemna, printre altele, un subsol inundat, o clădire întunecoasă, sub standarde, şi un acoperiş din azbest, materialul cancerigen interzis peste tot în Europa. Nicio şansă pentru o simplă renovare.

Echipa de la ROGBC, care alesese împreună cu Biblionet clădirea din Cacica drept câştigătoare a unui concurs pentru modernizarea unei biblioteci publice, s-a hotărât să aplice în această comună din Bucovina românească un tratament radical, o soluţie nemaivăzută, excepţională. S-au înscris la Green Building Challenge – un proiect global, cu standarde deosebit de stricte, care urmăreşte să spargă limitele ecologiei urbane.

Filozofia Green Building Challenge este că o clădire trebuie să fie ca un organism viu – ca o floare, plantată în locul în care a fost construită. La fel ca o floare, o clădire integral verde trebuie să folosească doar apa pe care o are la dispoziţie la faţa locului; la fel ca o floare, trebuie să trăiască, integral, doar din energia furnizată de soare; la fel ca o floare, trebuie să nu polueze deloc – şi, fireşte, trebuie să se integreze în peisaj, să fie prietenoasă şi frumoasă. Numai trei clădiri din lume au reuşit, deocamdată, să respecte aceste criterii – şi toate sunt în Statele Unite.

La Cacica ar trebui să fie a patra – doar că, aşa cum descoperă repede cine încearcă, este aproape imposibil să construieşti ceva atât de firesc precum o floare.

Pentru inginerul Dragoş Riţi, provocarea a fost să gândească deodată, după douăzeci de ani de carieră, în termeni total diferiţi.

- De exemplu, nu putem folosi conductori electrici cu izolaţie de plastic, pentru că plasticul acesta nu este ecologic, normal. – Dragoş Riţi dă din umeri, încă uluit de experienţa prin care trece: Eu, unul, inginer electrotehnist, nici nu ştiam că există şi altfel de izolatori. Sau conductele din interior, care

n-au voie să conţină PVC, în condiţiile în care PVC-ul este soluţia universală. Nu putem folosi vopselurile obişnuite, nu putem tencui şi nici izola cu materialele obişnuite, nu putem monta pardoselile obişnuite, nimic nu trebuie să aibă formaldehide sau compuşi volatili organici, totul trebuie să fie ecologic, prietenos cu mediul. Ba mai mult, materialele trebuie să nu vină de foarte departe, pentru că transportul poluează mediul, iar modul în care au fost produse aceste materiale trebuie să fie, în multe cazuri, de asemenea ecologic – şi totul trebuie certificat, trebuie să putem demonstra provenienţa şi caracteristicile materialelor. Şi, desigur, trebuie să folosim forţa de muncă locală.

La Cacica, în ziua în care ajunsesem eu să văd şantierul, forţa de muncă locală tocmai venise să demonteze schelele de pe faţada structurii. Bogdan Lupăiescu, şeful echipei, parcase cu scrâşnet, mai devreme, pe marginea drumului, o dubă cam şantalie şi acum îi supraveghea pe cei patru muncitori care lucrau repede, în tăcere, compensând muţenia cu zdrăngănitul asurzitor al fiarelor aruncate jos, claie peste grămadă. Lupăiescu ar termina repede treaba la ecobibliotecă dacă ar fi plătit la timp, mare lucru nu mai e de făcut, oameni are, cu materialele n-ar mai fi aşa o problemă, dar de muncit gratis el nu mai poate, că trebuie să dea de mâncare familiei, şi oamenii lui, la fel, ce, eu muncesc cumva pe degeaba?

Stăm de vorbă la marginea drumului. Se declară impresionat de ce urmează să devină, la final, ecobiblioteca: pompă geotermală, staţie de epurare, un sistem de captare a apei pluviale, panouri solare, şi nu doar din acelea

care încălzesc apa, ci şi din acelea, mai rare, care dau curent...
- Fotovoltaice.
- ...Fotovoltaice, aşa.
Ca omul chibzuit care a văzut multe planuri îndrăzneţe moarte de foame pe parcurs, Lupăiescu înşiră toate minunile pe care ar trebui să le instaleze la ecobibliotecă, apoi se miră, defensiv: "Scump!"
În mod evident, proiectul clădirii verzi din Cacica are o problemă de buget – şi încă una mare.
- Renovarea pentru care ne pregătisem la început trebuia să ne coste vreo 25.000 de euro. Până în 30.000.
Cristina Şiu, directoarea de marketing de la ROGBC, spune cifrele cam cu fereală, anticipând ce urmează.
- Şi construcţia clădirii complet verzi la cât vă duce?
- Până acum, am cheltuit... 140.000 de euro. 142.000... cred că e mai corect.
Îmi scapă un oftat de surpriză. În 2011, întregul buget al acestei organizaţii non-profit, care trăieşte doar din sponsorizări şi din donaţiile făcute de cele 115 companii membre, fusese de 180 de mii de euro.
Cineva joacă o carte mare la Cacica.
- Şi încă mai aveţi de cheltuit, remarc.
- Estimările noastre sunt că o să ajungem la 220.000 de euro, maximum, afirmă Cristina Şiu.
Mă gândesc dacă merită. Pentru o comunitate mică, precum comuna Cacica, 220.000 de euro înseamnă mulţi bani – foarte mulţi bani, la drept vorbind. Apoi, e vorba doar despre o bibliotecă, un loc în care vor fi aşezate cărţi şi, graţie programului Biblionet, câteva

calculatoare. Da, aşa cum am văzut în alte locuri, este foarte probabil ca noua bibliotecă să devină un centru vital al comunităţii, de unde să se răspândească idei noi, abordări noi – un loc care să schimbe destine. Dar, în alte locuri, n-a fost nevoie de atâţia bani pentru a chema schimbarea...

Dar, până la urmă, de ce nu? De ce nu? Într-o vreme, România obişnuia să fie un loc al premierelor, al excepţionalului – sau, măcar, un loc care adopta extrem de repede invenţii care, apoi, se universalizau, de ce n-am face-o din nou? De ce nu ne-am asuma costul unicatului, al prototipului, de ce n-am vrea să dăm, din nou, exemple, de ce n-am căuta să stabilim direcţii, de ce nu ne-am dori, din nou, să fim primii?

Poate că acele realizări care demonstrează că imposibilul e, de fapt, posibil nu trebuie preţăluite.

Interesează pe cineva, de fapt, cât costă să construieşti o floare?

Skype, Alexandra Stan şi Viitorul Dâlga

Biblioteca Metropolitană din Bucureşti

În colţul din dreapta sus al monitorului era un tip măsliniu care povestea cu înflăcărare şi se ajuta de mâini ca să se facă mai bine înţeles. Nu ştiu nici ce, nici în ce limbă vorbea. Dincoace de computer, individul care îl urmărea avea căşti mari pe urechi. Cu părul prins în zeci de codiţe şi o imitaţie ieftină de borsetă Vuitton lângă tastatură, părea complet absent din încăperea bibliotecii. Chiar dacă pe geamul din spate se decupau acoperişuri îngrămădite in inima Bucureştiului, el era complet teleportat în spaţiul virtual al interlocutorului. Amândoi aveau culoarea pielii asemănătoare cu a localnicilor din nordul Africii, întunecată nu atât de puternic încât să prindă lumină doar de la albul ochilor însă destul ca orice copil atârnat de mâna bunicii să strige în Piaţa Amzei: "Mamaie, uite un negru!"
Din când în când posesorul de "Vuitton" îşi nota câte ceva într-un carneţel. La un moment dat m-a simţit în spatele lui, s-a foit vizibil deranjat de atenţia pe care i-o acordam şi s-a întors către mine cu o faţă uimită. "Gata ora?" a încercat să afle într-o română aproximativă. N-am înţeles despre ce vorbeşte, dar aveam să aflu mai târziu că, dacă este aglomerat şi sunt mai mulţi cei care îşi aşteaptă rândul în faţa unui computer – cele mai vânate sunt acelea care au căşti Hi-Fi şi conexiunile Skype active

–, perioada de utilizare este de o oră. Apoi trebuie să predai ştafeta altcuiva şi să aştepţi ca eventual să se elibereze un alt loc. Când am ajuns eu încă mai erau scaune libere, aşa că îi înţeleg iritarea, nu vedea niciun motiv să-i fie întrerupt tête-à-tête-ul virtual.
Când şi-a dat seama că am venit să stăm de vorbă a început să se foiască agasat şi o stare de panică vecină cu a animalului prins în bătaia farurilor i-a blocat orice reacţie. N-a durat mult, dar a fost destul pentru a începe să îi spun că, de fapt, nu am vrut să îi provoc o asemenea spaimă. Că am venit cu gânduri bune... Nu s-a liniştit de tot nici când am povestit că sunt acolo doar ca să înţeleg cum se face că ne întâlnim într-o sală de calculatoare, la Biblioteca Metropolitană din Bucureşti. De fapt, aveam să pricep în curând, cei ca el nu mai pot fi niciodată pe deplin relaxaţi şi nu mai pot traversa nicio stradă fără a se uita în spate ca să verifice dacă nu e cineva pe urmele lor.
Ali Ahmed s-a născut în Somalia, el spune că la Mogadisho, deşi poate a ales oraşul ăsta ca să-mi facă pe plac, bănuind că de altul n-am auzit. Când a plecat de acasă nu ştia prea bine încotro, a ascultat de un prieten, s-au înghesuit cu încă vreo douăzeci sub o prelată şi camionul i-a trecute peste câteva graniţe. În România i-au prins. Are câteva luni de când aşteaptă să se rezolve cu actele şi să o ia din loc. Unde? Visul lui ar fi să ajungă la Salah Hasan, prietenul care acum a rămas suspendat în dreapta monitorului. Prietenul a avut mai mult noroc şi îi vorbeşte dintr-un adăpost de refugiaţi din Norvegia, pe un Skype activat la calculatorul personal – îi vorbeşte de obicei, acum este în continuare

suspendat în colţul din dreapta sus al monitorului.
- *No freedom, no human rights*, îmi spune alt "client" de Internet aflat la câteva scaune mai încolo. Îl cheamă Hashem şi lângă el stă Tettran – care îşi declară şi vârsta, 29 de ani – au plecat amândoi din Iran cu un tren, schimbat apoi cu un camion prin Turcia, Grecia şi Bulgaria. Acum locuiesc în căminul de la Doamna Ghica şi au cerut deja azil politic în România. În aceeaşi tabără de refugiaţi mai sunt încă 200 de imigranţi din Camerun, Congo, Angola sau Maroc care fie aşteaptă să li se aprobe să plece mai departe în Vest, fie nu mai speră nimic şi ştiu că vor fi deportaţi în ţările lor. Fiecare primeşte pentru supravieţuire câte 110 lei la două săptămâni.
Iranienii Hashem şi Tettran vor doar să rămână la Bucureşti, încearcă să-şi dea seama cum ar putea începe aici o afacere (!) şi vin în fiecare zi la bibliotecă cu maşina 143, pe care o iau, zic ei, de pe strada Nicola de lângă Obor; speranţa este că în autobuz vor cunoaşte, fiecare, câte o fată şi că, la fel ca în basmele persane, vor şti că "e ea(!)" şi că este pentru totdeauna. Între timp, răzbunând orice prejudecăţi naţionalist-politice sau religioase din ţara lor, ei sunt, vă reamintesc, din Iran, caută în fiecare dimineaţă virtuţile ştirilor la BBC şi în căşti le sună Vocea Americii.
- Aş vrea totuşi să ştiu ce face mama mea, îmi şopteşte Hashem cu o voce joasă. Are probleme cu inima şi de când am plecat nu am veşti despre ea sau despre vreunul din fraţii mei. În Iran, continuă cu vocea din ce în ce mai stinsă, reţelele de socializare sunt criptate şi autorităţile controlează total accesul la Internet.

Simao Goncalo Toco îşi scrie numele cu mâna lui pe caietul meu de notiţe. Ne înţelegem greu, ştie câteva cuvinte în română, ceva expresii colocviale în engleză, asta este tot ce avem la dispoziţie. S-a născut în Niger şi fuge la bibliotecă de câte ori poate. E singurul loc de unde încearcă să comunice cu ai lui, nu că în Niger s-ar petrece mult timp pe net, dar există totuşi o reţea şi oamenii se adună prin locurile unde pot evada într-un calculator.
Simao joacă fotbal în divizia a IV-a, la Viitorul Dâlga din Călăraşi, şi mai are un frate la o echipă din Olanda. Navighează pe site-uri sportive şi încearcă să îşi găsească alt impresar pentru că cel care l-a adus aici s-a îmbolnăvit şi l-a lăsat baltă. Oricum, de la Dâlga nu a mai primit bani în ultimele luni, aşa că, deşi începuse să se integreze acolo, va trebui să îşi găsească altceva. De câte ori a fost plătit, şi-a oprit doar de cheltuială şi restul de bani l-a pus în contul deschis la o bancă din Niger. Acasă, îl aşteaptă Vanessa – tot el mi-a scris numele –, fetiţa lui de cinci ani, pe care îmi spune că n-a văzut-o de opt luni decât în pozele de pe Internet.
Mi-o arată, are pe e-mail o poză recentă în care faţa ei străluceşte ca o boabă de cafea uscată la soare. Zâmbeşte spre tatăl ei, care când o priveşte parcă se scufundă în ledurile de la monitor. Simao Goncalo Toco plânge mut, cu sufletul sfârşit de dorul de fetiţa lui din Nyamei.
Întotdeauna mi s-a părut că am o afecţiune puternică pentru biblioteci. Pentru tăcerile din ele, pentru scaunele pitite prin colţuri, pentru doamna de la intrare, pentru străinii cu care împart aceeaşi stare, pentru toate lucrurile care ar putea să se întâmple cu

fiecare dintre cuvintele aşezate cuminţi pe milioane de pagini, dar care nu se întâmplă, pentru lumea dinăuntru care pune între paranteze lumea de-afară, pentru hohotele de râs care se aud din biroul supraveghetorului şi smiorcăielile anonime de la telefonul mobil la care se şuşoteşte interzis, pentru *vii-cu-mine-să-luăm-o-carte*?, pentru felul stângaci în care, mai nou, negociezi la ce calculator te aşezi – nu toate sunt pregătite de Skype! –, pentru geografiile lor prea puţin schimbate, pentru fragilitatea unor întâlniri care te urmăresc chiar şi câteva luni după ce-ai ieşit de acolo.

Nu ştiam dacă bucureştenii au reflexul provincialului – pe care eu mi-l descopăr câteodată –, în căutare de companie de oameni, de cărţi, de relaţii, sau dacă obişnuiesc pur şi simplu să se refugieze în bibliotecă, aşa că intrasem în sediul central al Bibliotecii Metropolitane, de pe strada Take Ionescu numărul 4, cu o relativă curiozitate.

La etajul 1, cele două săli cu calculatoare comunică între ele, iar la pupitrul care le desparte stă doamna Roxana, cu ochii în monitorul din faţă. Îi ridică de câte ori se deschide uşa de la intrare, adică destul de des cât să bifeze încă o dată şi încă o dată că "Doamne, mare mai e şi grădina ta!". Şi nici măcar nu exagerează, pe uşă se perindă tunisience – unele cu turban –, somalezi firavi, marocani, congolezi sau doamne greoaie plecate tocmai din Angola, "condamnaţi" cu toţii la... România. Îşi împart pe rând cele peste treizeci de calculatoare de care nimeni n-a crezut – în 2008, când au venit primele, cu atât mai puţin – că va fi atâta disperată nevoie.

Dacă citeşti descrierea oficială, "Biblioteca Metropolitană din Bucureşti este o instituţie de difuzare a culturii şi institut de cercetare ştiinţifică cu misiunea de a răspunde nevoilor de instruire, de informare şi de recreere prin constituirea de colecţii diversificate formate din cărţi, înregistrări sonore, video, DVD-uri şi CD-uri, periodice şi documente online, cu caracter enciclopedic, destinate oricărei categorii de utilizatori: copii, adolescenţi, adulţi de toate vârstele, persoane cu handicap. Misiunea contribuie la formarea iniţială şi continuă a publicului, îl ajută în cadrul studiului individual, în formarea unei culturi generale, la pregătirea unor concursuri şi a unor interviuri pentru angajări". Şi, ar trebui adăugat în prezentare, BMB este pentru câteva sute de oameni fereastra pe care se uită spre casă, indiferent cât de departe a rămas ea.

Îmi scria o prietenă din Canada că: "Dacă încă mi-ar plăcea să dau titluri uşchite şi să mă joc cu cuvintele, aş zice că, într-un fel, de aici România îmi pare a fi Ţara părinţilor fără copii şi a copiilor fără părinţi. Părinţii generaţiei mele îşi văd copiii o dată la câţiva ani sau mai rar. Fără ei, anumite emisiuni la televizor, cu muzică şi momente duioase, ar fi fost posibile doar pe jumătate. Unii mor înainte să îşi ia rămas bun. Alţii aşteaptă telefonul săptămânal şi, când sună telefonul, răspund şi spun «Ştiam că eşti tu». Unii sunt fericiţi că lor, copiilor, le e bine *acolo*. Alţii sunt scepticicu privire la «câinii cu covrigi în coadă»". Între ei e o mare singuratate. Or, copiii au plecat cu anii la muncă şi şi-au lăsat propriii copii pe la rude. Unii dintre ei se laudă cu adidaşii noi şi cu jocurile electronice.

Alţii se sinucid, convinşi că mama nu-i mai iubeşte. Din jocul ăsta lipseşte cineva, eu, sau tu, sau orice alt om cu inima bună şi cuminţit de viaţă, care să lipească piesele de puzzle cu o vorbă bună."

Într-o lume în care a pleca sau a rămâne înseamnă, până la urmă, opţiuni individuale care trebuie dedramatizate începe şi o altfel de bibliotecă, gata pentru doi sau mai mulţi care îşi iau de pe net singura şansă la fericire.

Uneori se cheamă Vanessa, alteori, Alexandra Stan. Pe ea a descărcat-o acum de pe YouTube Simao Goncalo Toco, devenit, preţ de un play, Mr. Saxobeat.

În inima Daciei

Biblioteca din Orăştioara de Sus,
judeţul Hunedoara

Fără autoritatea blândă a Sabinei, Ovidiu şi cu mine ne dăm în petic încă din Bucureşti. Ne mişcăm prin oraş ca două găini zăpăcite. Suntem pe Şoseaua Pantelimon şi ne îndreptăm spre blocul şefei de echipaj, deşi ştim de câteva zile că Sabina nu vine cu noi. La un moment dat, Ovidiu îşi dă seama de greşeală şi face dreapta pe Baicului.
- De ce-ai luat-o pe-aici? îl întreb.
- Pare mai liber.
- Da, dar autostrada spre Piteşti e taman în partea cealaltă.
- Şi tu zici bine.
Chibzuim adânc, întoarcem pe linie continuă la începutul unui pasaj şi abordăm un taximetrist pentru informaţii legate de centura capitalei. Sunt delegat să port discuţia. Numai că Ovidiu nu pare să se fi trezit. Deschide geamul dinspre el, în loc să-l deschidă pe-al meu, şi se miră că taximetristul nu mă aude. Timp de câteva secunde, semăn cu un peşte de acvariu care se strâmbă la lume. Taximetristul e convins că un etilotester ne-ar da măsura exactă a abţiguirii şi nu crede că suntem doar distraţi. Până la urmă, o scoatem la capăt şi, după o sumedenie de manevre, ne încadrăm pe centura care, trei veşnicii mai încolo, ne scoate pe A1. Mă uit la ceas. Suntem tari. Avem din plecare o întârziere de o oră şi jumătate.

Cum surmontezi un asemenea handicap? Fireşte, abătându-te de la drumul cel mai scurt. De data asta, ideea îmi aparţine.
- Ovidiu, ai văzut Dunărea la Porţile de Fier şi la Cazane?
- Nu. Merită?
- E-o splendoare de drum. Ai kilometri întregi de mers paralel cu Dunărea. Tuneluri, viaducte, peisaje. Şi sârbii peste drum.
- La Deva cum ajungem?
- A, simplu. De la Caransebeş, urci prin Oţelu Roşu, Sarmizegetusa şi Haţeg. Şi pe-acolo e frumos.
- Atunci aşa facem, se învoieşte Ovidiu, bucuros că putem călca strâmb – cât de puţin.
Andrei Crăciun, coordonatorul local care ne aşteaptă în jurul orei două la Deva, încă nu ştie cu cine are de-a face. Din păcate pentru el, o să afle. Ovidiu îl sună şi, în limitele unui echivoc gingaş, îl anunţă c-o să avem o oarecare întârziere.
- N-a părut şocat, remarcă el după ce închide telefonul.
- Înseamnă că faima ne precedă
La Turnu-Severin, primesc pe mobil un mesaj care face inutilă geografia: *Bine-aţi venit în Serbia*. Cât despre drum, e cu adevărat fabulos. Ovidiu scoate aparatul pe geam şi fotografiază neselectiv din goana maşinii. Ceva-ceva tot o să rămână. Îl simt extaziat de ceea ce vede – şi pe bună dreptate. Trecem prin zone răpitor de frumoase, pe care eu, unul, le-am văzut de zeci de ori în drumurile spre Lugoj, dar care tot mă fac să rămân cu gura căscată. Îmi dau seama că mă forţez să clipesc cât mai rar şi-mi spun că ăsta e un alt fel de a-mi ţine respiraţia.

Când întârzierea creşte la patru ore, Ovidiu îl sună pe Andrei, gata să-şi pună o porţie dublă de cenuşă în cap.
- Stai liniştit, mi-am văzut de ale mele. Am tras şi-un somn, raportează coordonatorul local.
Semn bun, pare-un tip relaxat.
- Dar ne mai aşteaptă cineva la bibliotecă? vrea să ştie Ovidiu.
- Sigur, sigur. Doamna stă oricum până după şase.
- Hai că tragem tare.
Mă înfior cu un fel de plăcere a inconştientului. Ştiu ce înseamnă asta. Şi-mi aduc aminte cu un râs interior ce figură făcuse Ovidiu când, după o depăşire-thriller, mă întrebase pentru ce iau pastile şi-i spusesem că pentru tensiune.
Orăştioara de Sus e unul dintre miile de nume care n-au pătruns în orizontul băieţilor de la oraş. În ce priveşte poziţia aşezării, ştim doar că e în judeţul Hunedoara. Abia când facem cunoştinţă cu femeia care se ocupă de Biblioteca "Remus Baciu" aflăm unde suntem de fapt.
- Bine-aţi venit în inima Daciei.
Eugenia Traşcă vorbeşte cu exaltarea unui personaj din filmele lui Sergiu Nicolaescu şi cu mândria omului încredinţat că de-acolo, din pământul pe care calcă, au ţâşnit un popor şi istoria lui. Nu ne-aşteaptă cu alune şi sărăţele, dar ne pune sub ochi un castron cu cireşe culese din pomii care înconjoară biblioteca. Ne face semn să ne aşezăm, iar Ovidiu dă curs invitaţiei în felul lui: îşi ia aparatul şi se pierde prin cotloanele clădirii.
- Iertaţi-l, e-n misiune, îl scuz în faţa Eugeniei.
- No, dacă trebuie...

În rest, decorul e cel obişnuit: cărţile aranjate pe domenii ocupă două-trei încăperi, iar computerele sunt chiar la intrare, sub supravegherea Eugeniei. Unul e liber, la celelalte trei se află tot atâtea fete, care par să se ocupe cu ceva legat de şcoală. Nu tu Facebook, nu tu Mess, nu tu Lady Gaga pe YouTube. Hm. Sper să nu aflu că doar premianţii au voie să se plimbe în lumea virtuală.
- Guvernaţi peste o lume a poveştilor, îi spun Eugeniei Traşcă.
- Adevărat, dar eu sunt mai altfel. Nu mă mai interesează doar să citim poveştile din bibliografia şcolară. Aşa că le-am dat o sarcină copiilor.
- Anume?
- Să stea de vorbă cu bunicii şi bunicile lor. Cu bătrânii în general. Şi să afle poveştile satului, poveştile de demult, din moşi-strămoşi. Am pus şi pun mare accent pe obiceiuri şi tradiţii, fiindcă simt că le pierdem. Nu mai avem bătrâni. Pleacă, se duc dincolo şi nu mai avem nimic.
- Copiii au răspuns bine?
- Cum să nu. Au plecat la cules de poveşti ca la cules de fructe de pădure. Povestea lui Ignat, povestea cailor lui Sânpetru, povestea flăcării de dinaintea Paştelui, despre care se spune c-ar arăta locul unde se-ascunde o comoară, poveşti despre animale, fiindcă acolo sus, la Grădişte, oamenii trăiesc din creşterea animalelor. Lucruri de genul ăsta. Dacă vreţi, e-un fel de science-fiction rural. Poveşti născocite de imaginaţia bătrânilor de altădată, a celor pe care n-am apucat să-i cunoaştem.
- Şi ce se-ntâmplă cu poveştile astea, unde rămân?

- Vă arăt imediat, spune Eugenia.
Se ridică, ia o carte de pe masă şi mi-o dăruieşte cu o mândrie ţinută în căpăstru.
- Timp de nouă ani, profesorul Ştefan Chişu, Dumnezeu să-l ierte, şi studenţii de la Universitatea de Vest au tot adunat poveşti în nişte volume care nu se găsesc în librării. Mai am eu câteva pe-aici şi-mi place să le fac cadou. O bună parte din poveşti au fost strânse cu ajutorul nostru – de fapt, culese de copii la îndemnul meu, chiar dacă nu suntem trecuţi în carte. Nu-i nimic, bine c-am făcut ce ne-am propus.
Cartea pe care tocmai am primit-o se cheamă *Sub cunună* şi-a apărut la o editură din Timişoara. O răsfoiesc câteva clipe şi dau peste denumiri de basm local: Curmătura Scufundoasă, Comărnicelul Cetei, Şteaua Mică. N-ar strica să am DEX-ul la mine. Închid culegerea profesorului Chişu, fiindcă nu vreau să fiu nepoliticos faţă de gazda mea. Mai ales că simt că mai are lucruri de spus. Nu de alta, dar suntem "în inima Daciei".
- Cam câţi copii vin la bibliotecă? o întreb pe Eugenia Traşcă.
- Toţi cei care ştiu să citească. Vreo treizeci doar din Orăştioara, plus o mulţime din satele din jur. Ca să nu mai spun că vara îmi vin copii de la Orăştie. Pentru cercul de pictură.
- Vin de la Orăştie la Orăştioara de Sus?
- Sigur, merg la şcoală la Orăştie, iar în vacanţe se întorc acasă sau vin la bunici. Atunci profită şi mă trezesc cu ei la bibliotecă.
- Biblionetul a schimbat ceva în meseria dumneavoastră?
- Nu doar în meserie, ci şi în viaţă. Păi mă gândeam eu c-o să mă aştepte copiii sub sălcii, la mine-acasă, dimineaţa la şapte jumate, ca

să venim împreună la bibliotecă? Poate nu mă credeţi.
- Vă cred, de ce să nu vă cred, o asigur pe Eugenia, amintindu-mi că şi Adriana Rusu, bibliotecara din Bogheşti, beneficia uneori de escorta copiilor în drum spre serviciu.
- Şi-mi dau seama că-n doi-trei ani s-au schimbat multe, continuă bibliotecara. Acum le fac copiilor adrese de e-mail şi lucrăm împreună felicitări de Crăciun şi de Paşti în PowerPoint. Înainte de Biblionet, habar n-aveam ce-i ăla computer. Dar am fost la două instructaje şi-am învăţat. La început mi s-a părut greu. Pe urmă mi-am zis: "Tu, Jeni, ştie-un kinder de cinci ani să lucre pe computer, apăi tu de ce n-ai şti?" Iar acum am ajuns să-i instruiesc eu pe alţii. Sigur, la copii e mai simplu, fiindcă atunci când învaţă nu se tem că s-ar putea să strice vreun lucru. Pe când noi, ăştia mai în vârstă, ne gândim mereu să nu dereglăm mai ştiu eu ce. Dar acum au început să vină şi adulţii care înainte nu călcau pe-aici, ba chiar să-şi caute locuri de muncă pe Internet. Unul sau doi şi-au găsit, mi se pare.
Un grup de copii dă năvală în bibliotecă şi întrerupe şuvoiul narativ al Eugeniei. ("Să ştiţi că vorbesc aşa mult din cauza emoţiilor.") Bibliotecara mi-i prezintă pe toţi, având grijă să-mi spună că unul dintre ei e din Sarmizegetusa Regia, adică "din inima inimii Daciei". Urmează un scurt număr de dresură colectivă, în care copiilor li se spune să se aşeze pe jos, cu faţa spre noi, şi să ne povestească despre ce fac când vin la bibliotecă. Ideea nu mi se pare strălucită. Eu nu pot discerne poveştile a zece copii care vorbesc în acelaşi timp, iar ea ştie oricum ce

fac copiii, fiindcă îi supraveghează. Nici varianta corală nu dă rezultate dincolo de efectul unei serbări de clasa întâi. (Eugenia: "Ia ziceţi, măi, ce faceţi voi aici tătă zâua?" Copiii: "Ne jucăăăăăăăm." Eugenia: "Şi mai ce?" Copiii: "Învăţăăăăăăăăăm." Eugenia: "Şi-altceva?" Copiii: "Desenăăăăăăăm.")
Însă febleţea Eugeniei, la bibliotecă sau în afara ei, e amintirea Daciei. Când începe să-mi povestească despre Dac Fest, festivalul de cultură, civilizaţie şi tradiţii dacice, o văd alunecând în tunelul timpului. Eugenia ar mânca tradiţii pe pâine dimineaţa, la prânz şi seara. Îmi arată fotografii din perioada festivalului şi-mi dau seama că montajele istorice de-aici nu sunt cu nimic mai prejos decât filmele cult ale domeniului. Ritualuri, obiceiuri, scene de luptă, sfatul bătrânilor, decupaje de familie din aristocraţia geto-dacică. Mă uit peste umăr, aşteptându-mă să văd umbra unui tarabostes desprinzându-se dintre rafturile bibliotecii. Şi chiar o văd. Din fericire, îmi dau seama la vreme că e Ovidiu, care se întoarce din explorări.
- Aveţi copii? o întreb pe Eugenia, pregătindu-mă de plecare.
- Da, o fată de douăzeci şi şapte de ani.
- Să vă trăiască. Şi ce face?
- Lucrează la Londra, la o firmă de cosmetice. E-un copil foarte isteţ, ştie patru limbi străine.
Iată că există şi oameni care se sustrag fericirii de-a trăi în inima Daciei, îmi spun. Dar n-are rost să fiu maliţios. Mai cu seamă că Eugenia Traşcă face până la urmă un lucru bun: nu-i lasă pe cei din jurul ei să-şi piardă rădăcinile. La câte forme de sminteală aşteaptă la cotitură, e bine să găseşti uneori pe cineva care, chiar şi drapat în straie naţionaliste, să-ţi

aducă aminte că nu poţi negocia şi preţălui chiar orice.

Oraş mort cu oameni vii

Biblioteca Municipală din Hunedoara,
judeţul Hunedoara

Drumul de la Deva, unde suntem cazaţi, la Hunedoara, la a cărei bibliotecă municipală trebuie să ajungem, durează cât varianta live a lui *Telegraph Road*[1]. Încurajator pentru cine ştie piesa, malefic pentru cine ştie drumul. Deocamdată ciugulim dintr-un mic dejun frugal, în formula Ovidiu, Andrei şi al dumneavoastră cu drag şi dor. Şi, tot ciugulind, ne amintim de seara trecută, când încercaserăm să găsim un restaurant deschis. Un taximetrist ne recomandase President, cu precizarea că era cel mai bun din oraş. Îl găsiserăm încuiat, dar cineva deschisese uşa şi ne trimisese trei sute de metri mai încolo, la fratele lui (Vicepresident, probabil) abia dat în folosinţă. "Şi meniul e mai variat acolo." Odată ajunşi, constataserăm că era la fel de închis ca precedentul şi ne întrebaserăm cum se prezentau cele mai rele localuri, dacă aşa arătau cele mai bune.
- Să nu uităm să le dăm o recomandare pe Trip Advisor, propusese Andrei.
În fine, terminăm micul dejun şi ne urnim spre Hunedoara. După două sute de metri, un bărbat în şlapi străbate trecerea de pietoni din faţa noastră în aproape un minut.
- Uşor, tati, să nu te ia radarul, murmură Ovidiu.

Încă de la intrarea în Hunedoara miroase-a priveghi. Oraşul pâlpâie în agonia rebuturilor monoindustriale. La periferie îţi vine în minte imaginea unui deşert de zgură. Carcase ca nişte monştri scobiţi de vreme şi vânt amintesc de anii de supraproducţie inutilă ai ceauşismului. Spielberg ar plăti bani grei să aibă un asemenea decor gata asamblat. Străzile sunt sparte, iar oamenii care păşesc pe trotuare nu mai fac de mult comerţ cu iluzii. Sunt în general posaci, apăsaţi de griji, roşi de întrebări care pornesc de obicei de la fluturaşul de salariu.
Biblioteca municipală stă totuşi ascunsă într-un cartier cochet, unde respiri un pic altfel. Andrei ştie drumul şi o ia înainte, Ovidiu şi cu mine îl urmăm cuminţi. La etaj ne iese în cale directoarea bibliotecii. O brunetă cu păr lung, o rochiţă mulată provocator şi energie cât pentru punerea în funcţiune a unei turbine.
- Lucia Tănase, îmi pare bine. Vă aşteptam. Vă rog.
Stânga-mprejur, o ţăcăneală pe tocuri şi un ritm de deplasare puţin cam rapid pentru huidumele care suntem. Sper că n-are de gând s-o ţină aşa un kilometru prin bibliotecă, mârâi în gând. Trag cu ochiul la Ovidiu şi încerc să-l ghicesc. "Numai oamenii de genul ăsta ar trebui lăsaţi să treacă strada pe zebră", pare să spună faciesul lui.
Intrăm într-o sală unde miroase concomitent a parfum şi a transpiraţie. Lume multă şi de toate vârstele. Şapte calculatoare – patru lângă un perete, trei lângă peretele de vizavi. Cafea, răcoritoare, minipateuri. O zumzăială mai potrivită unei terase decât unui spaţiu de bibliotecă. De cum intri, îţi dai seama de împărţirea pe vârste: în stânga, seniori, în

dreapta, liceeni. Ne îndreptăm spre o masă de lângă geam, dar sunt acroşat de un domn pradă unei agitaţiuni febrile. Aflu că-l cheamă Constantin Grecu şi reprezintă Clubul Pensionarilor. "Reprezintă" e o figură de stil. Cei din apropiere sunt tot pensionari şi poate c-ar avea la rândul lor ceva de spus, însă nu pot birui elocinţa şi decibelii colegului. Prin urmare, îşi văd de treabă la computere.
- Nu-nţeleg un lucru, îi spun Luciei Tănase. Aici e Biblionetul, sau Clubul Pensionarilor?
- Biblionetul. Clubul e la parter, dar oamenii s-au temut că n-o să treceţi şi pe la ei, aşa c-au urcat din proprie iniţiativă.
Ce-i drept, se temuseră cu temei oamenii. Nu-mi propusesem să-i deranjez, fiindcă zona mea de interes e alta. Ei, da, dar explică-i asta domnului Grecu.
- Iar aici aveţi ultimul număr din revista noastră, spune el, luându-mă pe după umăr şi punându-mi sub ochi un exemplar din ceva care se cheamă Înserare lirică. Încercăm să facem din ea o revistă cu participare internaţională. În numărul ăsta avem contribuţii ale unor poeţi din Republica Moldova. Ştiţi, e-o revistă de poezie, de suflet. Nu vreţi să citiţi ceva acum?
- Ăăă...
- Vreţi să vă citesc eu?
- A, nu, vă rog, mă zbârlesc. Poezia se citeşte cu vocea interioară a fiecăruia. Cel puţin eu aşa cred.
- Să ştiţi că am talent de recitator. Bine, hai că vă las cu doamna Luci, cedează el într-un târziu, răzgândindu-se după doar o secundă. Phii, era să uit. Ştiţi dumneavoastră – n-aveţi de unde să ştiţi, că sunteţi din Bucureşti –,

cine e doamna de-acolo, de la computerul ăla? Doamna cu părul alb?
După cum înţelept a subliniat domnul Grecu, n-am de unde să ştiu, că sunt din Bucureşti.
- Nu, cine?
- Doamna Maria Izrăilă, fosta învăţătoare a lui Răzvan Lucescu. Are optzeci de ani.
- Mulţi înainte, şoptesc curtenitor.
- Pe Răzvan bănuiesc că-l ştiţi.
Mă uit ţintă la domnul Grecu şi-mi iau o expresie bovină.
- Fostul elev al doamnei învăţătoare, nu?
Lângă mine, Lucia Tănase îşi mestecă măselele. Nu-mi dau seama dacă se ţine să nu râdă sau să nu răbufnească. Ca de atâtea ori în turneul căutătorilor de poveşti, providenţa ia chipul lui Ovidiu, care intră în raza de acţiune a domnului Grecu fără să bănuiască riscurile. Domnul Grecu simte miros de carne proaspătă, ne abandonează şi, văzând aparatura lui Ovidiu, îi rezervă întreaga lui atenţie. Iau distanţă cu tot cu Lucia chiar în clipa când omul începe să-i dea sugestii lui Ovidiu despre unghiul din care ar trebui să-l fotografieze. Am un frison de nelinişte. Domnul Grecu îşi joacă viaţa la ruletă şi nu pare conştient de primejdie.
Ne aşezăm la o masă de unde ţinem sub ochi întreaga încăpere. Invadaţi de pensionari, liceenii mai au la dispoziţie doar trei computere, la care se aşază câte doi pe scaun, fie împărţindu-l frăţeşte, fie stând unul în braţele celuilalt (fetele). Seniorii colaborează şi ei, însă fără acrobaţii riscante. Unii citesc ziare pe Internet, alţii revăd pe monitoare şedinţele de cenaclu la care au luat parte. Lucia Tănase îi îmbrăţişează cu o privire tutelară şi ridică din umeri.

- Condiţii de criză, ce să faci?
- A, foarte bine. Oricum, e mai multă viaţă aici decât pe străzile oraşului. Cel puţin din ce-am văzut.
După zece minute în care mă întreţin cu directoarea bibliotecii, domnul Grecu dă să se apropie din nou, dar îl opresc cu un gest al mâinii şi arăt spre reportofon. Nu se supără, dar nici nu se arată descurajat. Pleacă în căutarea următoarei victime şi-o găseşte peste câteva clipe în persoana coordonatorului local. Succes, Andrei, şi să ne spui cum a fost.
- Nici înainte nu era o atmosferă inertă în bibliotecă, se destăinuie mai departe Lucia. Însă e clar că Biblionetul le-a deschis nişte uşi oamenilor. Şi să ştiţi că nu vin aici doar fiindcă e fără bani – mă refer la cei care n-au calculator acasă. Vin şi pentru socializare. Ba uneori se ţes nişte poveşti pe care nu le-ai fi crezut posibile. Poveşti despre solidaritate, despre empatie.
- Înţeleg că aveţi aproape doi ani de Biblionet, nu? o întreb pe Lucia.
- Cam aşa ceva. Şi-l consider un succes, un succes categoric. De exemplu, gândiţi-vă câte lucruri putem face pentru elevi, la orele care se ţin aici. Ore de română, în principal. Acum avem ecran şi videoproiector, nu mai e nevoie să stăm cu mâna întinsă. Înainte trebuia să le împrumutăm de la primărie, era mult mai complicat. Nu-ţi venea să te milogeşti toată ziua bună ziua. Din păcate, a apărut şi un lucru urât. Programul ăsta n-a fost văzut cu ochi buni chiar de toată lumea din Hunedoara. Biblionetul le-a cam stricat ploile unor proprietari de internet-café-uri. Ceea ce la noi e gratis la ei costă. S-au simţit ameninţaţi, s-au temut c-o să le scadă

profiturile, ne-au considerat un fel de concurenţi neloiali – o prostie, bineînţeles – şi au început să împrăştie mizerii prin oraş. Ba chiar a apărut ceva şi într-un ziar. Că la bibliotecă se încurajează chiulul, că elevii nu se mai duc la şcoală fiindcă vin să stea la computere, că intră pe site-uri deocheate. Ce să zic, cine murea de grija şcolii. Recunosc, nu m-aşteptam la povestea asta. Dar probabil că nu eşti niciodată suficient de pregătit pentru răutatea celorlalţi.
Sorb din a treia cafea a vizitei şi mă uit la vizitatorii din sala Biblionetului. Suportă bine căldura şi zumzetul, le-au interiorizat. Se vede că vin des aici.
- Spuneţi-mi, există vreo legătură între succesul bibliotecii şi al Biblionetului şi prăbuşirea economică a oraşului?
- Absolut, răspunde Lucia Tănase. Înainte lumea mai avea bani pentru o carte, pentru un curs tipărit, pentru un dicţionar. Acum există oameni care fac economie inclusiv la ziarul de dimineaţă, preferă să-l citească la bibliotecă. Foarte puţini îşi permit să mai cumpere cărţi, n-au cu ce, trebuie să-şi asigure mâncarea. Există chiar şi oameni care au calculator acasă, dar nu-şi mai pot plăti Internetul. Plus că încă avem mulţi şomeri. O bună parte din marile unităţi economice nu mai există. În locul lor s-au deschis câteva fabrici, dar nu pot să absoarbă toată cererea de locuri de muncă. E complicat, să ştiţi.
- Bine, mi-aţi povestit de orele la bibliotecă, de anul Caragiale, de-atâtea altele. Care dintre evenimentele pe care le-aţi organizat aici vi s-a părut cel mai bine primit de oamenii din oraş?

- Uf, e greu de spus. Mie cel mai mult mi-a plăcut "Marşul cărţilor", o acţiune pe care am desfăşurat-o anul trecut cu sprijinul profesorilor de română din licee şi din şcolile generale. Peste o sută de elevi s-au adunat din locurile unde învăţau, s-au încolonat, s-au îmbrăcat în coperţi de carte, ca oamenii-sendviş din filme, şi-au mărşăluit prin oraş până aici, la bibliotecă, unde-a fost punctul terminus. A fost un alai de toată frumuseţea, prin care am vrut să atragem atenţia oamenilor că unul dintre puţinii prieteni care nu trădează e cartea. Merita să-i vedeţi pe copii îmbrăcaţi în poeziile lui Eminescu, în schiţele lui Caragiale, în *Cinci săptămâni în balon*, *Amintiri din copilărie*, *Harry Potter* sau *Cei trei muschetari*. Nu ştiu dac-a mai existat o iniţiativă de genul ăsta, şi chiar a ieşit frumos.
- În afară de jocuri şi Facebook plus fraţii de socializare... încep fără să apuc să termin.
- Copiii vin foarte des pentru referate, le trebuie la şcoală. Încet-încet, am început să-i învăţ cum să scrie un referat, ce-i aia introducere, ce-i ăla cuprins, ce-i ăla final. Le-am arătat cum se pune-n pagină, am făcut cu ei un pic de tehnoredactare. Nu cine ştie ce, cât mă pricep şi eu. Şi le-am spus că e-o prostie să ia totul de-a gata de pe Internet. Pe termen lung, forma asta de hrană gata mestecată e o autopăcăleală, un fel de a-ţi fura singur căciula. Fiindcă aici nu-i vorba doar de notă, ci şi de ce-ţi rămâne în cap. Altfel, termini şcoala, copiezi referatele altora, scoţi cumva o notă şi la sfârşit îţi dai seama că s-a lipit cartea de tine ca apa de gâscă. Nu-i păcat?

E păcat şi că trebuie să plecăm. Lucia Tănase nu e doar o gazdă cumsecade, ci şi un om care crede în lucrurile pe care le face. Uşoara ei crispare de la începutul vizitei s-a topit prin minutul trei. Iar felul în care menţine pulsul bibliotecii la cote fireşti merită o bilă albă fără pată. Ne ridicăm de la masă cu părere de rău că nu putem sta mai mult şi ne îndreptăm spre ieşire, cu Andrei şi Ovidiu în urma noastră. Înghit un minipateu, ca înainte de drum.

- Data viitoare poate veniţi la un cenaclu. Să stăm un pic de vorbă.

Inutil de precizat, e domnul Grecu.

- La prima vizită în Hunedoara, cel dintâi drum la dumneavoastră o să-l fac, îi promit, încrucişând două degete la spate.

---

1. Melodie a trupei Dire Straits.

Oltenii au talent (dar nici ORSI nu-s de colea)

Biblioteca din Segarcea,
judeţul Dolj

Se mişcă ţara, se-adună gaşca. Suntem ca o trupă rock care se strânge în formula clasică la cererea fanilor. Trebuie să ne luăm totuşi un nume, prea am neglijat aspectul. Dacă ABBA a fost ABBA, noi putem fi, tot pe bază de iniţiale, ORSI, IROS, ROSI sau SORI. Bun, se votează ORSI, are în el o aluzie de nobleţe romană, indusă probabil de amintirea vechii familii Orsini. Aşadar, Ovidiu, Radu, Sabina şi Irina (*beauties first, ladies after*). Scena concertului e amplasată la Biblioteca "Mircea Radina" din Segarcea, spre care ne îndreptăm după ce străpungem Craiova. Lucru doar în aparenţă simplu, întrucât centrul oraşului e blocat din cauza unui miting electoral. Am aflat pentru cine s-a adunat lumea, aşa că tot ce pot să fac este să-mi amintesc vorba umoristului american Will Rogers: "E uşor să scrii texte comice când tot guvernul lucrează pentru tine."
Biblioteca din Segarcea e victima a cel puţin două abuzuri. În 1991, a fost evacuată pentru ca în locul ei să se mute Banca Agricolă. În prezent, îndură vecinătatea unei orori arhitecturale la intersecţia dintre buncăr, bloc comunist şi bordel sindical. Grozăvia are parterul şi primul etaj zugrăvite într-un roşu

strivitor, la care nu te poţi uita fără complicaţii fiziologice. Prin contrast, biblioteca pare supravieţuitoarea altor vremuri, când kitschul avea glas subţire în faţa bunului-gust. Într-unul dintre copacii din faţa ei stă înfiptă o săgeată pe care scrie Biblionet. Fiindcă răul atrage, ochii îmi fug iarăşi spre blocul din apropiere, iar mintea mi se duce la definiţia pe care a dat-o cândva Şerban Foarţă grotescului citadin: "Blocatarii stau în blocoteţe."

Alexandra Barbu ne întâmpină la intrare cu aerul unui veteran care le-a văzut pe toate. O ghicesc în ea pe decana de vârstă a bibliotecilor prin care am colindat şi vreau să mă conving:

- De când lucraţi aici, doamnă?

- De treizeci şi şapte de ani, răspunde directoarea, fără să i se pară un fapt antologabil.

Recordul de longevitate mă face să mă întorc spre Sabina şi Irina:

- Voi n-aveţi atâţia ani de viaţă. Să vă fie ruşine.

Pe Ovidiu nu-l pot dojeni. A intrat pe jumătate în portbagaj, de unde îşi extrage cele necesare rolului de Rambo fotografic pe care-l joacă atât de bine, încins cu tot felul de gadgeturi misterioase.

Intrăm în holul bibliotecii, unde îmi atrage atenţia un afiş: "Biblioteca fără ziduri". Îi cer lămuriri Alexandrei Barbu.

- E pur şi simplu un fel de-a spune că biblioteca le e deschisă tuturor, că nu avem condiţii, interdicţii sau trieri ale utilizatorilor. Multă vreme, a existat ideea că biblioteca e un spaţiu privilegiat, cu acces restrâns. Că aici poposesc doar oameni fini şi intelectuali

subţiri. Asta-i o prostie. Oricine vrea să citească, să intre pe Internet sau să obţină o informaţie e bine-venit. Zidul constrânge, ascunde şi ţine la distanţă. Prin ceea ce facem aici, vrem să arătăm că nu există ziduri (la figurat, la propriu aţi văzut deja că nu există) şi că uşa noastră e mereu deschisă.
Descopăr simultan trei lucruri: că Sanda Barbu vorbeşte de opt ori mai mult decât restul celor de faţă la un loc, că reportofonul, timorat pesemne de debitul directoarei, se opreşte pe nepusă masă în minutul doi al discuţiei şi că, în situaţii de forţă majoră, memoria se mobilizează pe căi doar de ea ştiute. După ce redevin cât de cât stăpân pe situaţie, mă uit la cele două fotografii aflate deasupra unor fişiere şi întreb care dintre ele îl reprezintă pe Mircea Radina.
- Cel de-aici, îmi arată Sanda. E unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori şi gazetari din Segarcea. Poate chiar al doilea ca importanţă, după Vintilă Horia. Iar acolo e fratele dumnealui, Remus. Unul dintre curajoşii rezistenţei anticomuniste. A făcut Şcoala de cavalerie de la Târgovişte şi a demisionat din armată, menţionând în scrisoarea de demisie că nu putea să accepte principiile guvernului Petru Groza. A fost închis şi plimbat dintr-un penitenciar în altul (Jilava şi Poarta Albă sunt doar două dintre ele), a muncit patru ani la Canal, s-a îmbolnăvit de ciroză şi de o mulţime de alte lucruri, iar după eliberare a trăit o vreme ca vai de capul lui. În a doua parte a vieţii a plecat din ţară şi a murit cu puţin timp în urmă la Paris. E-un miracol că a trăit totuşi atât de mult.
- Bine, dar lucrurile astea trebuie povestite şi răspovestite, îi spun bibliotecarei.

- Să ştiţi c-o facem. Nu ne neglijăm trecutul. Am avut evocări ale fraţilor Radina chiar aici, la bibliotecă. Şi sperăm că domnul Paul Anuţa, fost învăţător şi profesor de istorie, o să termine o monografie a oraşului, la care lucrează de ani buni. Evident că fraţii Radina şi Vintilă Horia o să aibă locul pe care-l merită.
Continuăm vizitarea bibliotecii cu un popas în sala unde se află mediateca, amenajată cu sprijinul unor parteneri francezi. De altfel, steagurile României şi Franţei stau pe peretele din faţa intrării, unde încadrează drapelul Uniunii Europene. Dedesubt scrie cu litere mari *BIBLIOTHÈQUE MÉDIATHÈQUE FRANCOPHONE "ALEXANDRE DUMAS"*. Tot aici se află arhiva periodicelor şi câteva corpuri de bibliotecă pline de carte franceză – beletristică, istorie, politologie, carte pentru copii, albume de artă sau turistice. Tot aici se găsesc cele patru computere pe care biblioteca le-a primit după intrarea, în septembrie 2010, în programul Biblionet. Şi tot aici o găsesc pe Mirela Mirea, mâna dreaptă a directoarei.
Mă feresc să-i perturb pe copiii aflaţi la calculatoare. Îi las plăcerea lui Ovidiu, al cărui echipament stârneşte imediat interes şi curiozitate. Sunt mult mai mulţi copii decât computere, motiv pentru care unii dintre ei, în principal băieţi, îşi mai pierd din când în când răbdarea şi încep s-o dea pe tumbe şi figuri de dans. Dacă v-ar vedea doamna Traşcă din Orăştioara de Sus, v-ar împăia fără judecată, le transmit în gând.
- Breakdance în mediatecă. Poate c-ar trebui să promovaţi un pic conceptul, îi şoptesc Sandei Barbu.
- A, nici nu ştiţi ce artişti avem aici.

- Nu ştiu, dar văd. Staţi puţin, parcă mi-a spus Irina ceva.
Evocată brusc, coordonatoarea locală îşi aranjează coafura şi-şi mângâie un cercel. Dacă e vreun cod în gesturile ei, sunt pierdut.
- I-am dus la preselecţie la *Românii au talent*, continuă Sanda Barbu.
- Pe gâgâlicele astea?
- Da, da. Am fost cu ei la Craiova, la Teatrul Naţional. Zece fete şi zece băieţi. Şi să ştiţi c-au trecut de primele două etape.
- Trebuia s-o vedeţi pe doamna Sanda cum le dădea indicaţii înainte să-nceapă să danseze, adaugă Mirela.
Mă uit la Sanda Barbu şi încerc să suprapun cele două postúri: director de bibliotecă şi călăuză în arta piruetelor.
- Aş fi crezut multe, dar că aveţi şi normă de coregraf, mai puţin.
- E, am ajutat şi eu cum am putut. Oricum, au avut un instructor cu ei. Şi să ştiţi c-au fost tare drăguţi. Chiar mi-a părut rău că n-au mers mai departe. Păcat de munca lor.
În cele din urmă, ajungem în sala de împrumut, la o cafea, o alună şi-un saleu. Înainte să mă aşez, observ după uşă un ceas mare şi roşu pe care scrie "Valeriu Zgonea, deputatul tău de Dolj". Îmi vine să întreb cum se împacă acest obiect cu amintirea şi cu trecutul lui Remus Radina, dar curentul electric din ochii Irinei mă cuminţeşte.
- Venind spre bibliotecă, n-am văzut prea multă animaţie în oraş, îi spun Sandei Barbu.
- Asta pentru noi e bine. Încet-încet, biblioteca a devenit locul principal de întâlnire din Segarcea. Nucleul oraşului, centrul lui nervos. O mulţime de activităţi se ţin aici şi din cauză că alte spaţii de întâlnire nu prea există. Într-

un fel, ne simţim răzbunaţi pentru anii în care am fost batjocoriţi, scoşi din rosturile noastre, siliţi să ne mutăm. Sau pur şi simplu ignoraţi.
- Bun, astea sunt lucruri de domeniul trecutului. Principalul e că acum sunteţi priviţi cu alţi ochi.
- Aveţi dreptate, zice Sanda. Şi asta nu se vede doar în utilizatorii din ce în ce mai numeroşi, ci şi în alte lucruri. De exemplu, în donaţiile de carte. Pe lângă fondurile pe care ni le-alocă primăria (o dată zece mii de lei, altă dată cincisprezece mii), primim cărţi de la donatori particulari. Ţin minte că unul dintre ei nici măcar n-a vrut să-şi dea numele. A preferat anonimatul, a preferat să rămână gestul şi cărţile, nu persoana. Iar în ultima vreme am primit şi donaţii din partea unor edituri. Nemira, Eminescu şi încă două-trei.
Notez furibund şi din când în când arunc câte-o privire asasină reportofonului care refuză să învie. În fond, e logic. Cum ai putea să învii sub o privire asasină?
- Spuneţi-mi altceva, vă rog. Din câte ştiu de la Irina, există un număr destul de mare de romi în Segarcea. Ce relaţii aveţi cu ei?
Sanda Barbu surâde aproape matern.
- Păi cei pe care i-am dus la Românii au talent ce credeţi că erau, norvegieni? Cei mai mulţi erau bruneţei. Avem relaţii foarte deschise şi civilizate. Din fericire, şi primăria s-a mişcat bine aici. Cu ajutorul ei şi cu nişte fonduri de la Agenţia Naţională a Romilor, am început o campanie cu titlul "Veniţi la noi, venim spre voi". Şi cred că titlul spune totul. Ne-a interesat să obţinem o coeziune socio-culturală mai mare în oraş. Ne-a interesat o formă de dialog comunitar, care are importanţa lui, mai ales într-o aşezare mai

degrabă mică, unde oamenii se cam ştiu între ei. Prin urmare, am iniţiat activităţi de consiliere profesională, îndeosebi pentru romi. I-am ajutat să-şi amelioreze educaţia civică şi să-şi cunoască mai bine istoria şi tradiţiile. Una peste alta, cred c-am făcut un lucru bun.
- Aţi organizat şi cursuri de IT pentru romi?
- Am organizat mai multe tipuri de cursuri. Pe romi i-aş fi pus la un loc cu ceilalţi, dar s-ar fi creat nişte decalaje incomode. Unii dintre ei, mai mult băieţi, încă mănâncă litere şi nu ştiu să scrie corect, aşa că ne-am ocupat separat de ei. I-am împărţit în grupe de vârstă, iar cursurile de navigare pe Internet şi de folosire a Messengerului au fost ţinute şi de bibliotecari, şi de elevi de la clasa de informatică a Grupului Şcolar "Vintilă Horia".
- Cât au durat cursurile?
- Două luni, timp de patru zile pe săptămână, câte două ore pe zi.
- Şi câţi cursanţi aţi avut în fiecare grupă?
- Douăzeci şi patru.
- Oho, e ceva.
Mă uit la Irina şi la Sabina, care îşi ronţăie liniştit saleurile. Nu par surprinse de ceea ce aud. Îmi recunosc încă o stereotipie păguboasă şi-mi dau seama că luptele crâncene sunt cele cu tine însuţi. Mai ales când încă nu te-ai hotărât dacă vrei să pierzi sau să câştigi.
- Dar să ştiţi că nu ne-am ocupat doar de băieţii romi.
Completarea e a Mirelei, pe care-o încurajez din priviri să continue.
- Am organizat, tot la bibliotecă, un curs referitor la sănătatea femeii rome şi a familiei din care face parte. Cu prezentări în Power

Point, cu filme documentare pe subiect, cu distribuirea de pliante pe care le-am făcut cu mânuţele noastre aici, în bibliotecă. Am vorbit cu femeile care-au venit la curs despre planning, contracepţie şi căsătorie. Şi trebuie să vă spun că, în ciuda prejudecăţilor legate de romi, aici, în Segarcea, abandonul şcolar e relativ mic.
- Să nu-mi spuneţi că datorită bibliotecii.
- Nu, în primul rând datorită programului "Cornul şi laptele".
În regulă, capcană întinsă abil şi bănuială confirmată. Acum ştiu cine a facilitat plasarea ceasului roşu cu dedicaţie de la Valeriu Zgonea pe peretele sălii de împrumut. Mă abţin să-i spun Mirelei că pe mine, unul, un asemenea kitsch propagandistic m-ar zgoni urgent din bibliotecă. După cum mă abţin să-i recomand un articol de ziar din urmă cu şapte-opt ani, intitulat "Cornu şi faptele". Şi asta nu din cauză că-mi place să menajez, ci fiindcă Irina mă fixează din nou cu privirea. Trebuie făcut ceva cu ea, nu-mi place felul în care îmi ghiceşte intenţiile belicoase sau ironice. O să-l rog pe Ovidiu s-o zgâlţâie puţin la întoarcere. Dar asta numai dacă scapă de copiii printre care s-a pierdut în mediatecă.
Între timp, Sanda Barbu preia controlul discuţiei – de fapt, al monologului. În mod absolut suspect, a tăcut două minute, dar pare decisă să recupereze.
- Şi tot aici, la bibliotecă, am desfăşurat un set de activităţi denumite generic "Împreună pentru o viaţă mai bună". E vorba de un parteneriat susţinut din fonduri europene, prin care nu ne adresăm doar romilor, ci în general persoanelor defavorizate, care caută o a doua şansă în viaţă. Cu sprijinul unor

oameni de meserie, am ţinut cursuri pentru cei care vor să încerce să se angajeze ca agenţi de pază sau ca lucrători în cultura plantelor. Spre bucuria mea, am avut cam cincizeci de participanţi la fiecare curs. Am ajutat şi noi cu ce-am putut: am realizat o sută de CD-uri pentru cursanţi, am preluat de pe Internet legislaţia care acoperă activitatea agenţilor de pază, am transpus caietele de curs în format electronic. Lucruri din acestea, de logistică primară.

E-adevărat, e un loc unde nu se fac minuni şi nu se mută munţii. Alexandra Barbu şi Mirela Mirea au grijă ca biblioteca prigonită în trecut să fie acum gazdă şi sfetnic. Nu le va ridica nimeni statuie, fiindcă e anormal să exalţi normalitatea. Dar poate că unul dintre oltenii care, având talent, vor pleca din Segarcea şi vor ajunge departe îşi va aminti că drumul lor a trecut la un moment dat şi prin clădirea vegheată de chipurile fraţilor Radina. Prin biblioteca fără ziduri.

Victoria noastră deplină. La oraşe şi sate.

Biblioteca din Avrig,
judeţul Sibiu

Alţii, prin alte părţi, se dau de ceasul morţii să definească identităţi, să delimiteze lucruri în cel mai precis mod cu putinţă, să aducă limpezime chiar şi acolo unde transparenţa e aproape de perfecţiune. Ajungând până la chestii care ni se par caraghioase, unii, de prin alte ţări, n-au linişte până nu pun ordine în cele mai mici amănunte ale vieţii lor. Nouă ni se pare că ăia n-au ce face. Că se plictisesc de moarte şi, ca să n-o ia razna, să nu sfârşească în balamuc, despică firul în cinşpe, ajungând până la detalii care, la noi, par complet tembele şi care ne dau pe spate de râs. Dar, de fiecare dată, după o hăhăială până la lacrimi, când se iveşte câte o problemă serioasă, ne scărpinăm după ceafă şi formulăm concluzia absolută:"Dom'le, nu-i prost neamţu'..."
În locuri uitate de timp, populate cu oameni trişti, resemnaţi, se-ntâmplă, câteodată, să apară cineva care reaprinde lumina. Cineva care refuză să cadă pradă melancoliei. Un om fără astâmpăr, până nu face ceea ce şi-a pus în minte, trăgându-i şi pe alţii după el, amintindu-le necontenit că, oricând, totul e posibil. De fapt, stând şi recitind rândurile de până acum, mi se pare că am luat-o greşit de la bun început. Faza cu "locuri uitate de timp"

e suficient de ridicolă. E atât de bătătorită în toate limbile de lemn ale jurnalismului, încât ar trebui să ai un obrăjor din tablă galvanizată, ca să opreşti roşeaţa. Cu toate astea, locurile unde resemnarea pare să se fi instalat definitiv există, bine mersi. Şi nu sunt puţine. Iar atunci când povesteşti despre aşa ceva simţi nevoia de a dramatiza un pic, de a îngroşa liniile expresiei, pentru a-i plasa pe cei care citesc povestea în atmosfera locului cu pricina. Şi-atunci o iei razna cu locurile comune, cu expresiile fixe, ca şi când ai comenta un meci de fotbal. În fine, n-o mai lungesc, ştie toată lumea la ce mă refer. Ceea ce voiam să spun de la bun început e că te poţi ascunde inconştient în spatele unui clişeu tocmai pentru a-ţi cenzura propria tristeţe, la întâlnirea cu un astfel de loc amorţit.

Maria Grancea, bibliotecara din Avrig, mi-a povestit mult despre încercările ei şi ale câtorva prietene de a readuce la viaţă măcar câteva colţuri ale lumii care s-a stins acolo. Cu o pasiune incredibilă şi cu o dedicare rară, doamnele pe care le-am cunoscut la biblioteca din Avrig reuşesc, în fiecare zi, să resusciteze miraculos câte ceva din spiritul locului. Dar, înainte de orice, povestea care m-a făcut praf e cea în care am aflat că biblioteca e locul în care s-au format câţiva experţi locali în programe europene. Experţii ăştia sunt chiar doamnele cu pricina. Stând pe net zeci de ore, documentându-se, studiind legislaţie europeană şi naţională, doamnele îi consiliază pe toţi agricultorii care vor să încerce şi altceva decât munca pentru subzistenţă. Atunci când vine vorba de programe comunitare, dar şi de alte oferte ale organismelor europene, la un moment dat te

ia râsul cu lacrimi. În "înţelepciunea" noastră administrativă, în elanul nostru civilizator, am schimbat şi pritocit legislaţie până ne-am umplut de "eficienţă". Azi, poţi să dai, liniştit, de un ţăran ca la carte, cu gospodărie, cu existenţă conformă definiţiei din dicţionar, dar care, după criteriile administraţiei contemporane, e orăşean sadea. Ce s-o mai lungim, satul e oraş. Iar oraşul e un soi de comună. Aşa figurează în acte, aşa e. Deciziile de circumstanţă –îmbârligăturile făcute pe genunchi, furatul căciulii şi alte procedee clasice ale stilului nostru săltăreţ –au născut puii vii ai unor paradoxuri căpietoare. Aşa se face că locurile alea din Avrig, ca şi altele de pe la noi, se împotmolesc sau nu se pot califica pentru tot soiul de programe europene tocmai din cauza acestor bâlbe tragicomice.

Altminteri, bibliotecara din Avrig poate da lecţii de legislaţie europeană oricărui înalt funcţionar de pe la noi. Nu contează. Ce ştie ea, din Avrig, despre chestiile "macro"? Şi uite aşa, în... "micro", la marginea Ţării Făgăraşului, Maria Grancea face ce poate şi ea – mult dincolo de ce-ar face orice bibliotecar obişnuit – pentru a duce mai departe, măcar un pas, lumea în care trăieşte. Nu sunt deloc puţini cei care vin la bibliotecă, la Internet, şi-o roagă pe Maria să-i ajute să vadă ce proiecte mai sunt pe la Uniunea Europeană, ce se mai anunţă pe site-ul Ministerului Agriculturii, ce s-ar putea face pentru a fi şi ei la zi cu mersul lumii.

Pe de altă parte, şi puştimea din Avrig vine cu sârg la calculatoarele de la bibliotecă. Cât îşi aşteaptă rândul la net, mai pun mâna pe câte o carte. Maria îi încurajează să facă *dezordine* maximă în rafturile cu cărţi. Să simtă cartea,

să se joace cu ea, să o răsfoiască, să le devină un obiect familiar, apropiat, să nu fie o sperietoare. Partea proastă e că, din optsprezece mii de volume, cele mai multe sunt ediţii foarte vechi, extrem de *obosite*, de uzate, lipsite de *lipiciul* seducător al chipului cărţilor noi, de la ora asta. Ca de obicei, autorităţile locale pun bugetul destinat bibliotecii pe ultimele locuri ale listei, în aşa fel încât să fie în zona eternelor rectificări. Evident că biblioteca nu prea prinde rectificări în sus, adică mai mulţi bani. Sume destinate unor achiziţii mai serioase nu s-au văzut de multişor. Nu-i nimic. Maria speră şi merge mai departe. Îşi dă seama că, dacă ar aştepta o iluminare la nivelul administraţiei locale, ar trece o eră geologică. Şi-atunci se încăpăţânează să ţină biblioteca în viaţă prin alte mijloace. Iar adevărul e că reuşeşte mult mai mult decât atât. Acolo e un spaţiu public în sensul adevărat al cuvântului, un adevărat centru cultural, unde se caută informaţie, se adună lume la şezători, se fac proiecte şcolare, se vorbeşte pe Skype cu rudele din străinătate, se culege folclor, se pun la cale festivaluri de neînchipuit în locurile alea.

N-am folosit *centru cultural* doar ca să fac impresie, să forţez nota, s-o împăunez pe Maria Grancea, ca să dea bine la poveste. În fond, Biblioteca Orăşenească din Avrig chiar asta e. Deşi are un singur angajat. Şezătorile de aici nu se ţin pentru turişti, pentru poze. Activităţile cu puştimea nu sunt de ochii lumii. Povestea cu recuperarea datinilor locale nu e doar o vorbă. Aici chiar vin oameni de toate vârstele, care-şi mai aduc aminte o strigătură, o cimilitură, un detaliu al unui obicei. Toate sunt notate şi adunate în

documente care încearcă să refacă chipul de odinioară al acestor locuri. Iar Maria nu e un amator în treaba asta. A studiat, face o muncă de cercetare în toată puterea cuvântului, e un om competent în teorie, care face şi muncă de teren, ca orice cercetător, urmărindu-şi subiectul în toate dimensiunile sale. Multe rezultate ale căutării se pun pe Facebook. Există oameni care au plecat de mulţi ani de prin părţile alea. Faptul că pot vedea ce se întâmplă în Avrig, că locul încearcă să trăiască şi să recupereze ce-a pierdut, îi mobilizează, cumva, pe toţi. Dacă pagina nu e actualizată vreme de două, trei zile, plouă cu mesaje de îngrijorare. Dincolo de încercările de a resuscita comunitatea reală, de la faţa locului, există deja o comunitate virtuală, solidară cu tot ce pune la cale Maria Grancea, alături de prietenele şi susţinătorii ei. Împreună cu Asociaţia "Prietenii Avrigului", mai cu un sprijin de la Consiliul Local, mai cu trezirea Primăriei, plus alte instituţii şi organizaţii, biblioteca din Avrig a reuşit să facă un festival remarcabil, într-un spaţiu superb, readus la viaţă. Fosta reşedinţă de vară a baronului Samuel von Brukenthal. Festivalul "Toamna barocă la Avrig" a fost deja, în mai multe rânduri, subiect de ştiri. S-au purtat costume de epocă, s-a cântat muzică veche, s-au deprins paşii vechilor dansuri de salon, în curtea domeniului s-au făcut jonglerii, locul a înviat şi a strălucit, arătând că pasiunea şi neastâmpărul cuiva pot produce miracole.

Din când în când, pe la bibliotecă mai apar gospodine care vor să fie ajutate să găsească pe net reţete culinare. Copiii sărmani care nu-şi permit să aibă un computer acasă se simt aici în largul lor. Mai vin şi pensionari, cerând

ajutor să intre pe pagina Casei de Pensii. Marea problemă e că, deşi Maria a reuşit să facă din bibliotecă un loc de interes, marfa fundamentală a oricărei biblioteci de pe lumea asta, cartea, e la Avrig, veche, uzată şi puţină. Faci un efort creativ imens să aduci lumea acolo, iar când o aduci constaţi că doza de seducţie concretă pe care o ai la dispoziţie e extrem de mică. Şi atunci trebuie să găseşti alte centre de interes. Nu există moment al zilei în care să se stea de pomană, să nu se facă ceva în spaţiul acela. Pentru proiectele şcolare ale elevilor care vin la bibliotecă, Maria a primit de la prieteni donaţii, sub forma materialelor de lucru – hârtie, carton, culori. Un alt prieten a aprovizionat biblioteca, toată iarna, cu ciocolată caldă. Sunt lucruri mici, dar, odată puse unele lângă altele, dau o imagine mare a unor oameni care au puterea de a crede în ceva. În multe locuri de pe lumea asta, astfel de oameni ar fi recompensaţi şi încurajaţi. La noi, de regulă, ei sunt la coada priorităţilor. Despre ei se crede că, dacă tot au putere şi entuziasm pentru ceea ce fac, mai pot să aştepte. Iar atunci când povesteşti despre ei ţi-e jenă să foloseşti cuvinte mari, pentru că s-ar putea spune că nu e chiar aşa. Că exagerezi, de dragul floricelelor care dau viaţă unei poveşti. Entuziasmul, puterea şi credinţa de a face ceva nu dau tocmai bine în grila atât de strict practică a felului în care vedem lumea acum. E limpede însă că celor care cred în ceea ce fac nu le pasă de asta. Ei îşi văd de treabă, aşa cum pot. Duc lumea înainte, cu sau fără aprobarea noastră. Însă, măcar atunci când e vorba de recunoaştere, aşa, fără vreo recompensă materială, ar fi frumos să n-avem

oase-n burtă şi să facem o plecăciune adevărată. Şi n-ar fi rău dacă unii dintre noi, nevăzuţi la faţă, în timpul plecăciunii, ar roşi. Măcar un pic.

La Bunineţi

Biblioteca Municipală din Mediaş,
judeţul Sibiu

Domnul profesor Mircea Pâslaru a împlinit şaptezeci şi cinci de ani. Se ţine extrem de bine şi are o seninătate pe care numai traversarea încercărilor foarte grele ţi-o poate da. Doi ochi mari şi adânci confiscă toată lumina şi atrag atenţia asupra unei feţe lungi, albe, ca de călugăr. În ziua în care l-am cunoscut, purta o bluză de culoarea vişinei putrede. Dacă mai adaugi la acest portret şi un barbişon discret, pare desprins din şirul unei galerii cu chipuri de cardinali. Altminteri, cam asta îi era şi purtarea. Distins, blând, preocupat în mod evident de felul în care îşi alege cuvintele, elegant, păstrător al unei înţelepciuni care nu ţine morţiş să fie remarcată. O simţi doar că e acolo şi că vine în urma unei vieţi trecute prin multe.
S-a născut în Basarabia, la Trifăneşti, lângă Bălţi. În anii sinistri ai războiului, tatăl lui a fost deportat. Ruşii l-au luat şi nimeni n-a mai ştiut de el, din 1944, până prin '58. Mircea Pâslaru a rămas să fie crescut de unchiul şi de mătuşa sa. Era doar începutul unei poveşti cumplite, al unui şir lung de suferinţe şi umilinţe care aveau să se termine foarte târziu, printr-un noroc nesperat. Ca şi cum durerea pricinuită de dispariţia tatălui n-ar fi fost suficientă, la scurt timp, a mai apărut o nenorocire. Şeful postului de jandarmi a venit, într-o seară, la unchiul lui Mircea Pâslaru şi i-a spus: "Bade Eftimie, e de rău. Trebuie să

pleci. Eşti pe lista neagră. O să fii deportat în Siberia. Până dimineaţă, trebuie să dispari." Au adunat ce-au putut şi au fugit spre România. Ororile refugiului nu i-au ocolit. La Ploieşti, au prins marile bombardamente ale americanilor. Ca mulţi alţi refugiaţi basarabeni, au ajuns, până la urmă, în Vâlcea. Până prin '47, au stat în satul Crăpături. La un moment dat, s-a anunţat că se făceau împroprietăriri cu pământ în Banat. Aşa au ajuns pe la Becicherecu Mic, lângă Timişoara, unde au început o viaţă nouă şi au ridicat o gospodărie superbă.

Numai că bucuria reaşezării n-a ţinut prea mult. În 1951, într-o noapte, s-au trezit cu toţii îngroziţi. Pe uliţa satului bătea toba şi se anunţa că nimeni nu are voie să părăsească localitatea. Se mai spunea, cât se putea de clar, că oricine s-ar fi gândit să fugă urma să fie împuşcat. Pe urmă, li s-a spus că vor fi deportaţi în Siberia. Mătuşa, pe care Mircea Pâslaru o numea "mama", nu a rezistat şocului şi s-a aşezat pe marginea fântânii, cu gândul de a-şi lua viaţa. Era ca picată într-o transă, privea în adâncul fântânii şi era gata să se lase să cadă. Era a doua oară când îşi pierdea toată gospodăria ridicată cu atâta trudă. În ultima secundă, a oprit-o doar strigătul disperat al lui Mircea: "Mamă, cui mă laşi!?" S-a oprit. Parcă s-a trezit dintr-un vis. L-a luat de mână pe Mircea şi au pornit în grabă să împacheteze. Soldaţii înarmaţi îi supravegheau din stradă. Nu era altceva de făcut. Au avut voie să ia cu ei strictul necesar. Dintre toate animalele din curte, li s-a spus că pot lua cel mult cinci găini.

Cu frica paralizantă că vor ajunge în Siberia, au fost urcaţi în trenuri. Oameni, bagaje de-a

valma, animale, la grămadă. Au mers două zile fără să ştie încotro se îndreaptă. Pe 18 iunie 1951, au ajuns la Perieţi, în Bărăgan. Li s-a spus că aia va fi de atunci încolo viaţa lor şi au fost lăsaţi în mijlocul câmpului, sub cerul liber, să se descurce. Şi-au făcut, ca alţii, o colibă şi au încercat să nu cadă pradă disperării. În august, un trăsnet a lovit coliba şi a făcut ravagii. Au stat vreo cinci ani cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan. Mergeau zilnic la muncă, la un IAS. Rămâneau cu un câştig de cinci lei. Un kilogram de peşte costa şase lei, iar unul de zahăr, unsprezece. Programul obligatoriu de muncă era de zece ore pe zi. Actele le fuseseră luate. Erau oameni fără identitate, într-un pustiu, cât vedeai cu ochii.

Dar lui Mircea Pâslaru îi plăcea să înveţe. Cum putea, când putea. Seara, după ora stingerii, unul dintre miliţienii însărcinaţi cu paza deportaţilor verifica dacă toată lumea stinge luminile şi respectă programul. La Pâslaru se vedea mereu o lumină slabă. Un opaiţ la flăcărora căruia citea. Miliţianul se uita pe geam şi vedea un adolescent care învăţa. I s-a făcut milă de copilul studios şi a început să închidă ochii la nerespectarea programului. Într-o zi, i-a spus aşa: "Ştii că voi n-aveţi voie să plecaţi de-aici. Dar eu te-am văzut tot timpul că înveţi. Dacă vrei să mergi să dai un examen la vreun liceu, eu mă fac că nu te-am văzut. Poţi să pleci. Dar dacă te prinde cineva, cu mine n-ai stat de vorbă. Eşti pe răspunderea ta..." Aşa a ajuns Mircea Pâslaru la Ploieşti. Avea şaptesprezece ani. O zi întreagă a bătut oraşul să se înscrie la o şcoală. Nu-l primea nimeni, pentru că arăta ca un vagabond. Seara, pe la şase, o directoare de

şcoală a fost mai miloasă şi a acceptat să stea un pic de vorbă cu el. L-a întrebat unde se născuse. Şi, deodată, chipul i s-a luminat. Era şi ea venită din Basarabia. Ăsta a fost marele noroc al lui Mircea Pâslaru. A terminat clasa a zecea, finală, apoi a mers la facultate. A fost şi geolog la sondă, a fost şi profesor, a predat geografie, istorie, cultură civică. La şaizeci de ani şi-a luat permis de conducere. Stă la Nemşa, lângă Mediaş, vine la bibliotecă şi citeşte pe Skype poveşti pentru copii din alte oraşe, vinde miez de nucă după ce dă anunţuri pe net şi e unul dintre fabuloşii Bunineţi.

Tot acolo, la Biblioteca Municipală din Mediaş, am cunoscut-o şi pe doamna profesoară Aurelia Rusu. Pensionară, jovială, mândră foc de programul *BuniNet*, posesoare de blog, autoare de expoziţii, creatoarea unui muzeu de artă populară săsească, la Bazna. Locul a fost vizitat de multă lume, acolo s-au desfăşurat tot soiul de programe, e un loc deschis, un spaţiu generos, nu neapărat în dimensiuni fizice, ci în spiritul în care a fost creat. Muzeul are şi o variantă virtuală. Doamna profesoară a predat română şi franceză. A fost un dascăl îndrăgit şi a păstrat legătura cu mulţi dintre foştii elevi. Atunci când auzi poveşti despre pensionari, despre bunici care au pagini de Facebook, bloguri personale şi care se descurcă în faţa computerului mai bine decât nepoţii lor, ţi se pare că e o glumă. Abia după ce-i cunoşti te inundă bucuria de a descoperi că, totuşi, pensionarii din ţara asta nu se încadrează într-o singură tipologie. Există şi oameni superbi, care refuză să se încrunte, lipsiţi de ţâfne şi resentimente, senini, joviali, mândri de asocierea lor într-un program serios. Toată

o lumină, radiind de fericire că poate face o glumă, doamna profesoară m-a condus undeva, pe un coridor al bibliotecii, unde mi-a arătat o fotografie cu câţiva Bunineţi, în mijlocul cărora se afla Vladimir Putin în persoană. Era un trucaj fotografic făcut de dânsa pe computer. Ce să mai zici?! Taci şi te prăbuşeşti de entuziasm.

În spatele acestei poveşti superbe, cu vârstnici care redescoperă frumuseţea vieţii şi faptul că pot fi încă extrem de activi, de utili, stă Antonela Sofia Barbu. Antonela e bibliotecară la Mediaş şi a fost eleva profesoarei Aurelia Rusu. Acum, e rândul ei s-o înveţe câte ceva pe cea care i-a fost dascăl la şcoală. Cu ceva vreme în urmă, Antonela a scris pe net o poveste de la începuturile programului *BuniNet*. Titlul poveştii era Profa mea e feisbuchistă. Totul pleacă, într-un fel sau altul, de la Antonela. Un om sincer pasionat de meseria pe care o face. Mi-ar trebui un volum întreg pentru a povesti despre toate programele în care e implicată, despre toate ideile şi universul nebănuit pe care îl poate deschide în această meserie un om preocupat cu adevărat de ceea ce face. Cert e că toată povestea cu pensionarii, cu bunicii care se organizează într-o reţea de cititori activi, cursurile de limba engleză, de fotografie, de folosire a computerului, adică *BuniNet*, pleacă de la o idee a Antonelei. Şi n-a fost doar ideea. De cinci ani încoace, ea susţine şi dezvoltă acest program unic în România, acest veritabil spaţiu de civilizaţie, care cuprinde vreo cinci sute de Bunineţi. Dincolo de cursuri, de întâlniri, de Clubul *BuniNet*, seniorii din acest program organizează periodic donaţii de cărţi, pe care le grupează impecabil, le

împachetează şi le trimit la biblioteci rurale, unde fondul de carte e sărac. Ştiu că sună incredibil, dar povestea asta există, e adevărată, iar personajele ei se bucură să redescopere lumea într-un fel pe care cei mai mulţi dintre noi îl ignorăm.

Unul dintre Bunineţi e deosebit de activ pe net. Comunică, e foarte atent, semnalează evenimente, comentează, e sufletul câtorva comunităţi virtuale. Toţi cei care au comunicat vreodată cu el îl ştiu cu numele... "Buninet". Într-o zi, doamna profesoară Aurelia Rusu a intrat pe un grup de discuţii ale unor tineri. Şi-a spus părerea şi s-a prezentat: "Aurelia–Buninet". Imediat a fost întrebată cu entuziasm: "Îl cunoaştem pe soţul dumneavoastră. Nu sunteţi soţia domnului Buninet?"

(Adri) Ană Lugojană

Biblioteca Municipală din Lugoj,
judeţul Timiş

- Seeervuuus, Raduuu! Ce faci, omule? Mai vii şi tu pe-aici, pe la noi?
Henrietta Szabo, suporteră a lui Poli Timişoara, iar în timpul liber directoare a Bibliotecii Municipale din Lugoj, mă pliază într-o îmbrăţişare ursească şi mă pupă ca pe-un ostaş întors de pe front. În fine, am ajuns "pe-aici, pe la noi". Pentru prima dată de când am plecat în turneul căutătorilor de poveşti, ştiu că sunt acasă. Nu e adresa din buletin, ci din suflet, ceea ce s-ar putea să fie ceva mai important. Dacă fac un calcul rapid, cu vacanţe, copilărie, vizite ocazionale, lansări de carte şi ani de stagiu în învăţământ, descopăr că mi-am petrecut aproape un sfert de viaţă în Lugoj. Până şi cei şapte ani de-acasă poartă ştampila acestui loc străbătut de Timiş şi de afluenţii lui: bucurie de-a trăi, căldură interioară, tihnă, frumuseţe, iubire. Pe harta oficială a Lugojului, biblioteca se află în zona centrală, aproape de primărie şi vizavi de Colegiul Naţional "Iulia Haşdeu". Pe harta mea, ea stă între părculeţul unde băteam pe vremuri covoarele unei mătuşi, contra bani de suc, şi un teren de bitum pe care jucam fotbal cu vărul Dan, căruia îi livram pase de gol spre necazul adversarilor.
- Adi unde-i?
- Sus, la Biblionet, te-aşteaptă.
Pentru mine, Henrietta Szabo şi Adriana Weimer sunt Henny şi Adi. Aşa le spun de

când le cunosc, aşa le-am trecut în agenda telefonică, aşa le alint la întâmplările literare de sfârşit de an la care mă invită. Prin urmare, aşa rămân. Formalismul n-are ce să caute aici. Îi fac semn lui Ovidiu:
- Ţine-te după mine. Să-ţi arăt un birou de om responsabil.
Nu ştiu ce aşteaptă Ovidiu, dar când intră în biroul Henriettei Szabo descoperă pe pereţi o nouă formă de tapet: calendare şi afişe cu echipa favorită. Încăperea este un altar al polismului, o declaraţie de dragoste scrisă cu alb şi violet. Şi un manifest al apartenenţei, în fond. Fotografii de azi şi de ieri, autografe, eşarfe, programe de meci, cotoare de bilete de la partidele memorabile. Până şi florile din jardinieră respectă cromatica impusă de Poli. Ai impresia că te afli în bârlogul unui şef de galerie, nu în camera de unde un om administrează o bibliotecă. Iar biblioteca se înviorează din mers. Proaspăt zugrăvită pe dinafară, îşi aşteaptă acum recondiţionările interioare. Până atunci, până când se vor debloca fondurile cuvenite, viaţa dinăuntru nu are nimic scorojit sau melancolic. Nimeni nu îngână litania blazării. Biblioteca nu mai e de mult sanctuarul apaticilor, sistematizarea tăcută a neputinţei.
- Păcat că n-ai fost aici când am inaugurat Biblionetul.
- Când a fost asta?
- În toamna lui 2010. Stai, că-ţi spun data exactă. Aşa, pe 23 noiembrie. O fost tare fain.
- Şi ce-am pierdut?
- Uită-te.
Mă uit, ce să fac? Mă uit la fotografiile de la inaugurare şi văd un ditamai tortul de culoare – cum altfel? – violet. "De multe ori, pasiunile

virează în patologic", îmi spusese cândva un cunoscut. Simt nevoia să-i transmit de la distanţă: "Ei, şi?"
- Henny, am diabet, omule. Tort îmi trebuie mie?
- No las' că nu-i bai. De la omul bun boala pleacă repede.
O şterg din faţa fotografiilor mai rapid decât boala şi o iau în sus pe scări, condus de Henrietta. La etaj nu doar căldura e mai mare, ci şi animaţia. O surprind pe Adriana Weimer punând nişte hârtii în ordine, în mijlocul unei baterii de computere fără locuri libere pe scaune. Adi îmi sare în braţe ca la întregirea unei familii deportate. Puştimea de la calculatoare îşi vede de treabă, indiferentă la tandreţea momentului.
- Ai mâncat?
Evit capcana. Dacă spun "nu", dau peste cap tot programul. Ştiu ce ascunde gustarea lugojeană: asediu papilar, urmat de incapacitare pe termen lung.
- Da, da, stai liniştită. Avem treabă. Bine că te găsesc aici. Hai să povestim. Henny, ia-ţi şi tu un scaun.
Mă surprind comportându-mă ca o gazdă în locul unde nu mai sunt de mult (şi de fapt nici n-am fost vreodată) musafir.
- Vorbeam cu Henny despre Biblionet. Mi-ar fi plăcut să vin la inaugurare. Ia spune, cum a fost?
Adriana tastează de câteva ori la computerul ei.
- Decât să-ţi povestesc, mai bine te uiţi singur. Figura e că ai venit şi tu la Lugoj atunci, dar la două săptămâni după Biblionet. Când ai lansat Fluturele negru.

Clatin din cap în faţa acestui contratimp şi mă uit la filmul realizat la inaugurare. Îmi ajung trei-patru minute ca să am un sentiment greu de anticipat cu o jumătate de oră în urmă. Ceea ce mi se derulează sub ochi nu e un eveniment din Lugoj, ci propria viaţă. Îi văd pe participanţi şi constat că-i ştiu pe foarte mulţi, iar cu unii sunt prieten. Primarul Francisc Boldea intră pe uşa bibliotecii după ce are grijă să-l chestioneze în glumă pe operator: "Aveţi autorizaţie de filmare?" "Sunt pe domeniul public", răspunde cameramanul, pastişând scenele din jurnalele de ştiri. Paul-Andre Baran (căruia eu tot Paulică îi spun, fiindcă îl cunosc de paisprezece ani, de când a pus piciorul în România) cade în plasa unui interviu pe care i-l ia Cristian Ghinea, jurnalist şi scriitor care nu lipseşte de la niciun episod de cultură lugojeană. În jur, alte figuri cunoscute: profesoare de română sau franceză ("Asta-i Lili, nu? Ha, ia uite la ea, s-a vopsit, da' ştii că nu-i stă rău?"), pensionari, ziarişti, critici literari, absolvenţi de facultate sau boboci. E lume multă, şi asta nu doar fiindcă urmează să se taie o panglică. Important e ce prefaţează protocolul, ce se întâmplă după.

Mă întorc în realitatea nefilmată, pe când Ovidiu iscodeşte cu aparatura foto pe unde şi cum apucă. Se apropie de tinerii aşezaţi la computere şi se căzneşte să obţină măcar o dată privilegiul invizibilităţii. Îl las să se chinuie şi continui dialogul cu prietenele de la bibliotecă.

- Bun, şi câte computere aveţi?

- Zece, răspunde Adi.

- Poftim? Păi, cum aşa? (*Notă*. La Lugoj, "Păi, cum aşa?" înseamnă exact "păi, cum aşa?", pe

când "păi?" simplu înseamnă "de ce?". Exemplu: "Mi-am rupt piciorul." "Păi?" "Am jucat fotbal.")
- Judeţeana din Timişoara are doar opt, se mândreşte Henny.
- În cazul ăsta, voi ar trebui să fiţi reşedinţă de judeţ, nu ei. Daţi-i jos de-acolo. Totuşi, cum de-aţi primit zece computere?
- Au cântărit mai multe lucruri, zice Adi. În primul rând, felul cum am scris proiectul pentru înscrierea în program. Pe urmă, nu numai că ne pricepem să scriem proiecte, dar chiar avem ce să spunem. N-ai idee câte lucruri facem aici. Nu doar noi. Şi profesorii, şi scriitorii, şi artiştii plastici din oraş. Plus că venim cu tot felul de invitaţi. Plus că, fiind înfrăţiţi cu Orléans, colaborăm excelent cu francezii. Şi asta nu de azi, de ieri.
Adi şi Henny nu se laudă, chit că bănăţeanul e prin definiţie fălos. Ştiu cât de mulţi oameni cu blazon şi vervă au adus şi sedus la Lugoj de-a lungul anilor: Vladimir Tismăneanu şi Maia Morgenstern, Daniel Vighi şi Ioan Hollender, Robert Şerban şi Viorel Marineasa, Dorli Blaga şi Mircea Mihăieş. Şi ştiu că de fiecare dată s-au mişcat ca două sfârleze imposibil de oprit.
- Bravo.
- Şi mai e ceva, continuă Adi. Când s-a pus problema instruirii pentru Biblionet, m-am oferit imediat.
- Nu mă mir. Singurele lucruri în care nu te-ai implicat au fost cele de dinaintea naşterii. Deşi nici de asta nu-s sigur.
- Gândeşte-te, Radu, am echivalentul unei diplome de excelenţă în informatică dinainte de 1989, când lumea ştia doar de Centrul de Calcul din Bucureşti. Informatica practic nu

exista pe-atunci în România. Când a apărut Internetul la noi? Acum aproape douăzeci de ani. Păi, eu în 1992 făceam deja culegere şi paginare pe calculator pentru revistă. Sigur, am fost la instruire la Timişoara, însă totul mi s-a părut simplu. Aşa că era normal să mă ofer.
Nu v-am spus? Iertare. Adriana face parte şi din colectivul de redacţie al revistei *Banatul*, înfiinţată de poetul Ioan Ardelean. Acolo se ocupă de o mulţime de chestiuni tehnoredacţionale. Asta, fireşte, când nu-şi publică poeziile – în revistă sau în volum. Faptul că alocă opt ore pe zi Biblionetului demonstrează doar felul în care bucuria de-a te şti util îţi dilată viaţa şi timpul. Adi are patruzeci şi ceva de ani, dar a făcut cât nu reuşesc alţii într-un secol.
- Văd că ai clienţi la computere, îi spun.
- A, e plin tot timpul. Suntem supraaglomeraţi, chiar şi cu zece calculatoare. Bun, vin mai mult copii, dar avem şi adulţi. Ba chiar şi vârstnici, deşi nu câţi ne-am dori. Cu ei plănuim să scoatem nişte cărţi-album despre Lugojul de altădată. Nu vrem să-i lăsăm să plece din lume fără să vorbească, fără să-şi aducă aminte. Ar fi un păcat şi-o pierdere pentru toţi.
- Copiii sunt lugojeni?
- În vacanţe, da. În timpul şcolii, avem însă destui navetişti care stau aici până le vine autobuzul sau trenul. E şi ăsta un câştig, măcar nu mai pierd vremea.
- Ai avut vreodată probleme cu ei?
- Ce fel de probleme?
- De orice fel.
- O să-ţi răspund eu, intervine Henny. Mai sunt copii care vin la bibliotecă – mă rog, la

computere – pe furiş. Nu-i frumos ce spun, dar n-are rost să ne-ascundem.
- Şi de cine se tem?
- De părinţi. Sunt copii din familii cu mulţi fraţi, care nu spun acasă că vin aici. Părinţii nu i-ar lăsa. Din motive... religioase, să zicem. Confesionale.
Înţeleg şi comentez printr-o ridicare din umeri.
- Alte probleme?
Adi îşi trece degetele prin păr şi comută pe vorbitul în şoaptă.
- Mai sunt unii care trag cu ochiul la parolele altora. Eu le tot spun ăstora mai mici să fie atenţi, ca să n-aibă probleme. De obicei, sunt, dar nu tot timpul. Iar alteori ăştia mai mari vin şi încearcă să-i convingă pe cei mici să le facă loc mai repede la computer. Asta deşi fiecare utilizator are la dispoziţie două ore pe zi. Când se aşază, îi pun alături, la vedere, un cartonaş pe care e trecută ora până la care poate să stea.
- Cam câţi utilizatori ai zilnic? Aşa, aproximativ.
- Peste patruzeci, poate chiar cincizeci, cu tot cu adulţii. Ştiu că-n alte biblioteci li se acordă doar o oră pe zi, dar, dacă avem zece computere, putem să mărim durata.
- Aşa, iartă-mă. Mai departe.
- Da. Cum ziceam, sunt cazuri când băieţii de liceu se prefac că se uită pe monitor, se apleacă spre cei mici şi le spun să se tireze, că altfel o să se-ocupe de ei afară. Intimidări din astea. Dar n-au existat incidente. Ar fi şi greu, avem vizite de la Poliţie. Vin să se-asigure că elevii nu chiulesc şi nu fac nefăcute. Oricum, când intră în sală, utilizatorul îşi lasă buletinul în grija custodelui, urmând să-l ia la plecare.

Iar noi am reuşit să creăm o bază de date unde-i avem pe toţi vizitatorii. Evident, dacă e să se-ntâmple ceva, e mai probabil să fie din cauza unui adolescent decât a unui adult.
Lugojul e primul loc din turneu unde un bibliotecar admite că pot apărea şi mici nereguli. Că există anumite riscuri. Până acum, totul fusese de un trandafiriu fără pată. Pretutindeni.
- Şi ajung raziile astea? o întreb pe Adi. Că parcă nu-mi vine să le spun vizite.
- Să ştii că folosesc şi ele. Pe lângă asta, în februarie am organizat aici, la bibliotecă, Ziua Siguranţei pe Internet. A fost o acţiune care a durat cinci ore, de la nouă dimineaţa la două. Elevilor li s-a vorbit despre pericolele navigării pe Internet, inclusiv despre cât de importantă e confidenţialitatea parolelor, şi despre ce înseamnă să utilizezi tehnologia online într-un mod responsabil.
Mă întorc spre Henny.
- În afară de computere, cu ce mai atrageţi lumea?
Directoarea bibliotecii nu apucă să răspundă, fiindcă în prag apare o altă figură familiară.
- Ei, na, ia uite pe cine găsesc. Cu ce treburi pe-aici?
Simona Avram e profesoară şi-şi onorează rostul de dinamizator cultural al urbei. Ne pupăm bănăţeneşte şi mă gândesc că mai am nevoie de trei oameni ca să refac distribuţia lansărilor de carte din Lugoj. Nu-i exclus să apară.
- Simona poate să-ţi răspundă mai bine la ce-ai întrebat, zice Henny, punând-o în temă pe nou-venită.
Iar Simona răspunde, un pic mirată de schimbul de roluri. De obicei, eram ţinta, nu

rostitorul întrebărilor.
- Sigur, nu puteam să lăsăm anul Caragiale să treacă pe lângă noi. Presupun c-ai mai auzit-o şi-n alte locuri, dar asta e. Pe urmă, ţinem zile de lectură la bibliotecă şi citim fie din clasici, fie din autori locali. Anişoara Odeanu, ca să-ţi dau un exemplu. Am făcut şi ore de franceză la bibliotecă. Am vorbit ba despre Orléans, ba despre castelele Franţei. Am avut chiar şi vizionări de film aici. Le-am pus elevilor *Je vous trouve très beau*, filmul în care joacă Medeea Marinescu. E, sunt multe, n-avem timp să le povestim pe toate.
- Ştii unde trebuie să mai facem paşi? intervine Henny. La cursurile de iniţiere pentru vârstnici. Îţi dai seama că tot Adriana o să se-ocupe şi de ele. Avem deja liste de aşteptare şi-ar fi cazul să ne mişcăm. Şi ca să vezi cât de important e computerul şi cum circulă informaţiile, uite, săptămâna trecută m-a sunat un domn de la biblioteca din Giurgiu. Apăi, spune tu, Răduţule, unde-i Lugoj şi unde-i Giurgiu? Faci o zi cu trenul. Omului îi plăcuse ceva din ce făcuserăm noi şi m-a rugat să-l sfătuiesc cum să adapteze povestea aceea la biblioteca lui. Sunt lucruri mărunte, dar te fac să-ţi spui că nu lucrezi de pomană. Poate că peste o lună o să-l caut eu pe el şi-o să-i cer părerea.
Abia dacă am timp să mă uit la ceas. Când o fac, constat că au trecut – pe nesimţite – două ore şi jumătate de când vorbim. Vizita de la Comloş, prevăzută pentru după-amiază, pare în pericol de decalare. Dar nu mă simt vinovat. Le-o spun şi gazdelor mele, în drum spre maşina care fierbe liniştit în soarele verii. Ne luăm rămas-bun şi apoi fiecare îşi vede de-ale lui. Henny şi Adi urcă înapoi în bibliotecă,

noi plecăm spre graniţă. La volan, Ovidiu se uită spre mine şi surâde înţelegător. "Ai rămas copilul locului, e bine." Iar eu fredonez în gând o delicatesă coralăă din Lugoj: "Că n-am venit la voi la şură, Ană Lugojană, / Să mă uit pe sub căciulă, Ană Lugojană, / Am venit să joc o fată, Ană Lugojană, / Să mă pomeneasc-odată, Ană Lugojană." Dacă textierul ar fi trăit în zilele noastre, cred c-ar fi scris "Adriană" în loc de "Ană". Şi toată lumea l-ar fi înţeles.

Chelsea pe uliţă

Biblioteca din Comloşu Mare,
judeţul Timiş

Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, te plimbai cu maşina pe-aici doar dacă erai disperat, aventurier sau ambele. Comloşu Mare gâdilă frontiera cu Serbia de azi şi cu Iugoslavia de altădată. Pe vremuri, cine trăia în locul ăsta simţea în nări ceva ce mirosea îmbietor: iluzia libertăţii. Aroma venea de peste graniţă, dintr-o ţară despre care nu ne interesa să ştim decât că avea blugi, filme străine, muzică şi mâncare după voie. Normalitatea ni se părea o utopie vinovată, iar Iugoslavia, un rezervor de bunăstare. Iar bunăstarea însemna pe atunci discuri cu Dire Straits, Alan Parsons Project, Queen şi Barclay James Harvest, ciocolată Cipiripi, ţigări Vikend, concerte punk la Televizija Zagreb, plus Treči Kanal, concesia de telepornoşag nocturn pe care regimul i-o făcea cetăţeanului de rând spre a-i dovedi că nu era nicio diferenţă între Zrenjanin, Subotica sau Mostar şi Occident.
Amintirile ies din depozit şi încep să-mi danseze în minte încă de când plecăm din Timişoara. Dacă a existat în comunism o campioană a micilor libertăţi ciupite regimului, atunci de bună seamă că aici s-a găsit, îmi spun, umflând pieptul. Două imagini mi se întorc prin tunelul timpului pentru confirmare. Prima se leagă de afişul filmului de război Pe-aici nu se trece, care rula în anii optzeci la un cinematograf din centru. Într-o noapte fără lună, cineva se cocoţase

până la pânza pe care fusese trecut titlul producţiei şi adăugase cu vopsea roşie, întru respectarea adevărului istoric: "Pe-aici nu, dar prin Iugoslavia?" A doua are de-a face cu stadionul Dan Păltinişanu (fost 1 Mai), care găzduise cam în aceeaşi perioadă un concert al vedetei din vecini Lepa Brena. A doua zi, după o nouă intervenţie nocturnă, pe porţile stadionului se putea citi un distih fără echivoc şi tot cu vopsea roşie: "Ceauşescu şi Elena / Pupă-n fund pe Lepa Brena". Dovadă că prietenia româno-iugoslavă nu depindea exclusiv de pungile de supă Vegeta.

Maşina condusă de Ovidiu lasă în urmă Jimbolia, trece prin Cărpiniş şi ajunge, spre seară, în Comloşu Mare. Dacă e cald? Năucitor, nu alta. Îmi şubrezesc singur moralul cu un pronostic. Dacă în iunie ne topim la umbră, probabil că în august pe străzi n-o să mai meargă oameni, ci carcase rotisate. Ne deplasăm lent, în căutarea bibliotecii pe care Andrei Crăciun şi Nicoleta Vasi, instructor pentru Biblionet şi metodist al Bibliotecii Judeţene din Timişoara, aflaţi în maşina din faţă, par s-o fi rătăcit. Ca în gluma de pe timpuri: "Tată, mi-a dat trei la geografie fiindcă n-am ştiut unde-s Cordilierii. Aşa-ţi trebuie, altă dată să nu mai uiţi unde-ţi pui lucrurile." Doi bărbaţi mă recunosc şi-mi fac semn cu mâna de pe marginea drumului. Ce înseamnă să apari la emisiunile de sport! Abia după ce trecem de ei îmi dau seama că semnul era mai mult de orientare în teritoriu decât de simpatie. "Aţi luat-o aiurea, întoarceţi-vă." Ne conformăm, iar de data asta figurile localnicilor pe lângă care mai trecem o dată sunt aprobatoare: "Aşa, da." Unul îmi arată grăbit cu mâna: "Înainte şi la stânga." Dau din

cap, fără să mă mai întreb de unde-or şti ce căutăm.
Sergiu Şoica, bibliotecarul din Comloşu Mare, iese din tiparul a ceea ce-am întâlnit până acum prin două elemente. Unu, nu e femeie. Doi, se află în funcţie de cinci ani, nu de douăzeci. Are treizeci şi unu de ani, a fost profesor de istorie şi degajă o bună dispoziţie molipsitoare. Dă impresia c-ar râde şi dacă l-ai înjura de mamă.
- Vă văd vesel, îi spun. Aţi câştigat la loto?
- Nu. Dar dacă-s trist ce rezolv?
În fond, are dreptate. Îmbufnarea ca mod de-a face negoţ cu lumea nu-ţi aduce nimic bun. Îmi amintesc de-o vorbă a lui Andrei Pleşu: "Nu-ţi poţi clădi întreaga viaţă pe un icter." Sergiu e vivace, îndatoritor şi mereu pus pe glume. Mai mult – iar aici ne întâlnim sută la sută –, mănâncă fotbal pe pâine. Simt că, dacaş rămâne trei zile la Comloşu Mare, aş trece cu el prin toată istoria fotbalului, de la apariţie până la Campionatul European care se desfăşoară chiar acum în Polonia şi Ucraina. De fapt, aşa i s-a dus vestea printre căutătorii de poveşti din biblioteci. Totul a plecat de la un meci. Îl rog pe împricinat să dea detalii.
- Da, bănuiam că asta o să vă aducă aici. A scris şi-n ziar, dar probabil că presa locală nu ajunge la Bucureşti. Păi, unul dintre gândurile cu care am intrat în meseria asta acum cinci ani a fost să scot biblioteca din corsetul obişnuinţei. S-o pun într-un alt tip de relaţie cu oamenii. Să le arăt că aici se pot face o mulţime de lucruri, în afară de împrumutatul cărţilor. Şi chiar dacă la început unii se miră, pe urmă-i vezi că încep să intre-n joc. Iar dacă jocul se cheamă fotbal, e cu atât mai simplu.

Ştiţi cum suntem noi, românii. Specialişti în toate şi mai cu seamă microbişti.
- Bun, înţeleg c-aţi transformat un perete al bibliotecii în ecran. Pentru finala Ligii Campionilor. Exact cu o lună în urmă.
- De fapt, am montat un ecran pe peretele exterior. Un ecran de vreo douăzeci şi cinci de metri pătraţi. Şi-am anunţat lumea că meciul se poate vedea şi-aici. Mai schimbi o vorbă, te mai tachinezi cu unul şi altul, mai pariezi pe-o bere. Nu ziceţi c-au venit peste o sută de oameni?
- Mulţi, nimic de zis. Aproape cât publicul lui Dinamo şi peste cel al Sportului Studenţesc.
- Pentru o comună ca a noastră, cu cinci mii de locuitori, a fost un succes de casă. Am făcut box-office, ce mai. Uite, nu m-am gândit să tai bilete. Glumesc, glumesc. Dar a ieşit frumos. Daţi-vă seama, într-un loc de pe graniţa României vin mai bine de-o sută de oameni să se uite la Chelsea – Bayern la bibliotecă. În cel mai tare sports-pub din Timişoara nu ştiu dacă s-au strâns atâţia.
- Bănuiesc că, din patriotism local, lumea a ţinut cu Bayern.
- Ştiţi câţi nemţi trăiesc azi la Comloşu Mare? Cinci. Toţi bărbaţi. Da, parcă-parcă au ţinut mai mulţi cu Bayern, dar mai degrabă fiindcă le plăceau Robben sau Ribéry decât din alte motive. E, dar a avut şi Chelsea suporterii ei. Ăştia mai bruneţi au ţinut cu Drogba, patinează Sergiu pe gheaţa incorectitudinii politice (spre deliciul meu) şi-mi face cu ochiul.
Mă grăbesc să-i arăt dezavantajele avantajului, pe când Ovidiu se furişează tăcut pe lângă pereţi.

- De-acum încolo lumea o să aştepte şi alte trataţii de genul ăsta.
- Sunt pregătit. Imediat după finală, a venit cineva la mine şi mi-a zis: "Ai grijă, la Euro nu-ţi faci program şi nu pleci în concediu." E foarte bine. Dacă reuşesc în felul ăsta să aduc oameni la bibliotecă, eu zic că mi-am respectat rostul.
Îl ascult pe Sergiu şi-mi aduc aminte că şi azi e zi de meci. Se joacă Ucraina – Anglia pentru calificarea în sferturi. Iar ecranul era deja instalat înainte de venirea noastră. De data asta, nu pe perete, ci în mijlocul străzii secundare pe care se află instituţia. Perfect, îmi spun, nu mai trebuie să gonim înapoi la Timişoara. Vedem meciul aici. Cu ocazia asta, aflăm în priză directă cum se manifestă druckerii comloşeni.
- Biblionetul în ce fel a intervenit în universul oamenilor de-aici? aduc pe urmă discuţia spre cealaltă zonă de interes. Şi de când?
- Din februarie anul ăsta, suntem destul de noi în peisaj. În ce fel? În mai multe. De pildă, am folosit videoproiectorul şi conexiunea la Internet pentru ca amatorii de şah, nu puţini, să urmărească partide istorice ale marilor maeştri. Asta vine în completarea unei idei mai vechi pe care-am avut-o. Tot legată de şah. Am început să organizez periodic după-amiaza şahiştilor, aici, la bibliotecă. La început au participat zece oameni, după care s-a dus vorba. Acum doi ani, am ţinut un campionat de şah al comunei, cu douăzeci şi cinci de participanţi. Urmarea? La ideea unuia dintre ei, ne-am făcut echipă şi ne-am înscris în "Cupa satelor". N-o fi mare lucru, dar măcar participi în mod oficial la o competiţie. Chiar dacă n-o câştigi.

- Vorba lui Coubertin.
- Cam aşa ceva.
- Bine, să ne-ntoarcem la Biblionet, îi propun lui Sergiu.
- Ne-ntoarcem. De prin martie încoace, tot cu ajutorul Biblionetului, le organizăm o dimineaţă de film bătrânilor de la Căminul pentru Persoane Vârstnice. Asta se petrece de obicei lunea. Sunt vreo treizeci de oameni necăjiţi, cărora nu prea mai poţi să le faci mari bucurii. Dar, uite, mergi la ei o dată pe săptămână şi le pui un film. Sau muzica preferată. Din anii şaizeci sau chiar mai veche. E ceva, mai mult decât nimic. O oră sau două ies din starea lor obişnuită şi intră într-un alt fel de viaţă.
- Probabil totuşi că marii beneficiari sunt elevii, nu?
- Categoric. Am intrat şi noi în campania Şcoala Altfel. O săptămână, în fiecare zi, de la opt şi jumătate la douăsprezece, n-am avut locuri libere în bibliotecă. Ore de curs, concursuri, filme, muzică, de toate. I-am inclus aici şi pe prichindeii de la grădiniţă, cu câte-o jumătate de oră de desene animate. Iar la computere au început să vină şi copii sau tineri care au calculator acasă. Au văzut căşti cu microfoane, au văzut înghesuială, gata, s-au lipit. Într-un fel te joci singur şi-n alt fel în grup. Unii îşi fac referate, alţii se întreţin cu neamurile de afară. Ţin minte şi azi amărăciunea amestecată cu bucurie a unui copil care vorbise cu maică-sa, pe care n-o mai văzuse de trei luni. Femeia plecase la muncă în Austria. Pe scurt, Biblionetul ne-a prins tare bine. Până la el, îi aveam doar pe cei 213 abonaţi care veneau să ia cărţi – copiii pentru şcoală, adulţii pentru petrecut timpul liber cu

un roman poliţist sau de dragoste. Acum numărul oamenilor care vin aici a crescut clar. La fel, gama de interese şi preocupări.
Afară, în zona ecranului, başii instalaţiei de sunet sparg liniştea comloşenilor. Sergiu pare obişnuit cu vacarmul, căci continuă netulburat:
- Oamenilor de-aici le place să-şi facă viaţa frumoasă prin tot f elul de idei. Cum îi trece unuia ceva prin cap, cum se face. Mă rog, dacă se poate. Uitaţi, s-a organizat un concurs cu titlul "Cel mai bun tort" (suspin blazat, cu gândul la glicemie). Sau un meci de fotbal între fetele măritate şi cele nemăritate din comună. Să vedeţi acolo galerie.
- Trebuia să-nregistraţi meciul şi pe urmă să-l puneţi bărbaţilor la bibliotecă. Şi soţilor, şi peţitorilor.
- Da, nu m-am gândit. Păcat. E, o să mai fie. Şi fete, şi meciuri.
Cuvântul "meciuri" mă face să mă uit la ceas. Mai sunt patruzeci de minute până la Ucraina – Anglia. Avem timp, dar un dram de prevedere nu strică.
- Poate c-ar trebui să ieşim, să prindem locuri, îi sugerez lui Sergiu.
- Locuri? Pentru ce?
- Păi, pentru meci.
- Ce meci?
- Ăla de la Euro.
Bibliotecarul alungă ideea cu un gest al mâinii.
- A, nu, abia din sferturi le pun meciuri. Azi e seară de film. Dar mai aşteptăm, să se-ntunece de tot. Îi mai ţinem cu muzică.
Informaţia trece prin mine ca un electroşoc.
- Cum, nu-i seară de meci?

- Nu, în programul de azi avem *Nemuritorii*. La cererea publicului. Pariez c-au început deja să vină maşinile. Le-am propus varianta drive-in. Stau în maşini şi se uită la film. Cine n-are maşină poate să stea în şaua bicicletei. Nu e drive-in, e ride-in, dar nu se supără nimeni din atâta lucru.
- Ovidiu!!!! strig disperat.
Ovidiu apare iute dintr-o încăpere a bibliotecii.
- Pe cai! Au schimbat nemuritorii!! Nu-i Şevcenko, e Sergiu Nicolaescu!!!
Lasă lasă lasă lasă / Că ajungem noi în piaţă, parafrazez febril cântecul Phoenicşilor, gândindu-mă la Piaţa Unirii din Timişoara şi la televizoarele din berăriile ei fixate pe TVR. Mă despart cu o anume bruscheţe de Sergiu Şoica, de Andrei şi de Nicoleta. Ultimii doi par vag nedumeriţi de graba mea. Dar bibliotecarul, în care clocoteşte un microbist de rasă, mă înţelege.

Pe urmele lui Ulyse...

Biblioteca din Bâra,
judeţul Neamţ

...La Bâra, localitate de graniţă între judeţele Iaşi şi Neamţ, unde se termină asfaltul şi începe viaţa.
Îl sunasem pe Fox, operatorul, acelaşi cu care am plecat aproape de fiecare dată la filmare în ultimii ani, şi îi spusesem că ne grăbim din cale-afară pentru că avem o deplasare în care nu ne sunt permise întârzierile. Nici nu era trecut de ora 7.00 şi, în loc de cafea, cititul ziarelor în diagonala Internetului sau o a doua cafea, aveam în faţă o hartă a judeţelor din nordul României. Asta pentru că GPS-ul maşinii nu dădea semne că ar recunoaşte localitatea pe care am încercat să o scriu şi cu î, şi cu â, poate-poate am noroc şi aflu cel mai scurt drum spre locul aflat ascuns după toponimul Bâra.
Doamna Mimi Gherasim, cu care vorbisem la telefon şi cu o seară înainte, avusese grijă să mă pună în gardă: "Dacă ajungeţi mai târziu de zece, nu garantez că îi voi putea convinge pe fermieri să vă aştepte." Recunosc, am lăsat să-mi scape o ridicare de sprâncene. De când le spunem ţăranilor cu chef de muncă fermieri, de parcă agricultori n-ar fi destul? Mă şi vedeam căutând comuna ideală unde fiecare localnic are propria fermă sau este în asociaţie cu alţii cât să ajungă la forţa unei organizaţii care se întâlneşte pe la târguri de profil cu omoloagele din Franţa, Germania sau Ţările Nordice. Ştiam şi eu că pe acolo

munca la câmp este făcută după reguli adevărate, paradigmă de care românii sunt încă departe. Cu alte cuvinte, am pornit la drum cu ideea că cineva se ia prea în serios.
Prima lecţie am primit-o după ce ne-am întors de pe al treilea drum greşit, abia atunci am înţeles că cel mai tare m-am luat în serios chiar eu; în loc să fiu sigură că ştiu pe unde trebuie s-o apuc, nu am avut altă grijă decât să le pun bieţilor oameni la îndoială bunele intenţii.
Singura soluţie rămasă a fost să mai sun o dată la Bâra, cât să o întreb iar pe doamna Mimi pe unde să mergem ca s-o luăm în direcţia corectă. Era deja trecut de 9 jumătate şi încercaserăm deja toate ieşirile din Roman, ultimul orăşel prin care ştiam că trebuie trecut.
- A, prima la stânga după benzinărie şi ţinem tot înainte vreo 15 km? Da, cred că noi am luat-o pe a doua la stânga. Şi apoi am încercat şi la dreapta. Şi, nu, nu am întrebat pe nimeni, doar am încercat mai multe variante. Mai avem cam jumătate de oră? Cum să nu, sper să nu întârziem prea tare. Da, ştim, fermierii nu ne pot aştepta mult dupa 10.00... şi tot aşa.
Doamna Mimi Gherasim este bibliotecara din Bâra şi motivul pentru care ne duceam să o vizităm era acela că reuşise să ajungă un model. Sunt aproape 1500 de biblioteci locale care au primit finanţare de la Fundaţia Bill şi Melinda Gates în ultimii trei ani în România, şi nu toate au reuşit să devină atât de utile comunităţii ca biblioteca patronată de doamna Mimi. Acele câteva computere care au revenit comunei Bâra, din peste 6.460 de calculatoare trimise în toată ţara, au scutit de drumul pe care îl căutăm acum şi noi, echipa

de filmare, câteva sute de familii care ar fi trebuit să meargă de câteva ori în fiecare an agricol la Roman, unde este sediul APIA.

APIA este Agenţia de Plăţi şi Intervenţii în Agricultură, instituţia unde se depun actele pentru subvenţiile agricole. Acestea se calculează în funcţie de fiecare suprafaţă şi tip de cultură, iar cererea de finanţare presupune completarea a destule formulare cât să îţi vină să te laşi păgubaş după prima încercare.

Toate astea le-am aflat după ce, ajunşi la Bâra, ne-am aşezat în jurul mesei rotunde la care rămăseseră să ne aştepte şapte-opt persoane. Biblioteca de acolo îşi are baza într-o căsuţă, cu o curte plină de copaci bătrâni şi verdeaţă în faţă, despărţită de clădirea joasă cu un cerdac, cum i se spune în Moldova verandei de lemn care se întinde pe lungimea unei construcţii. Am găsit-o uşor, căsuţa idilică stând faţă în faţă cu o clădire cenuşie anunţată la stradă de un gard tricolor, despre care aveam să aflăm că este şcoală.

Ultimii kilometri de drum fracturaseră cu o incizie perfectă un peisaj care te ia pe nepregătite. Dealuri aurite de soare se varsă în văile calme de unde se aude din când în când un clopot agitat de gâtul unei vaci care rumegă iarba smulsă cu patimă. Vântul bate doar cât să te desprinzi din poza impresionistă şi niciun nor nu pângăreşte albastrul absolut al cerului de iulie. Dacă paradisul ar avea chef să se lase copiat, aş spune că încercarea de la Bâra este aproape de perfecţiune. Cum ne trezim? Brusc. S-a terminat asfaltul şi intrarea, bifată oficial cu numele comunei pe o placă mare de tablă, se face pe strada principală, betonată ultima dată probabil acum câteva decenii.

Doamna Mimi este minionă şi elegantă şi arată ca şi cum abia s-ar fi întors dintr-o excursie în sudul Franţei. Ochii îi zâmbesc la fiecare vorbă şi încă de la primele urări de bun venit îţi dai seama că ai în faţă o doamnă care nu mimează amabilitatea, ci o deţine. Toţi cei care stau în jurul mesei mari din încăperea încălzită de cărţile ridicate până la tavan par să ştie bine acest lucru. Se vede că se cunosc bine, se caută fără pretexte şi sunt obişnuiţi să se bată în idei în spaţiul familiar al micuţei biblioteci. Ne acceptă repede şi fără echivoc: "Dacă aţi venit până aici, e cazul să ştiţi şi că n-aţi făcut-o degeaba."

Cu alte cuvinte, gheaţa spartă de Daniel Câmpinaru, care este recunoscut tacit ca purtător de cuvânt al adunării, lasă loc de zâmbete şi replici murmurate în barbă, semnalul că am intrat deja în poveste. Daniel Câmpinaru este un individ masiv care rostogoleşte replică după replică cu apăsat accent ardelenesc păstrat pe post de manifest. Venit în zonă de la Cluj, unde nu-şi permitea să cumpere cu banii câştigaţi într-o lună decât vreo doi metri pătraţi de pământ, este, probabil, cel mai pitoresc personaj al locului. Şi-a făcut gospodărie sub pădure, la o margine de sat, unde exersează atât viaţa în sălbăticie, cât şi agricultura empirică pe care doar un intelectual ca el, în căutare de experienţe iniţiatice, o poate face cu efect. Creşte capre, se pregăteşte să ridice o moschee – a trecut de curând la religia islamică – şi spune hâtru că vine la bibliotecă doar pentru că deţine o vacă şi "cine stă la fundul vacii nu are bani de cărţi, căci altfel ar face ceva mai bun", aşa că trebuie să le împrumute. Asta ca să nu menţionăm că acasă a numărat doar în ultimul an 700 de

pene de curent. De fapt, cei doi copii ai lui, care fac zilnic drumul de mai bine de trei kilometri până în centru, la şcoală, rămân după ore la bibliotecă pentru că semnalul de Internet de pe dealul lor e slab, iar reţeaua de la doamna Mimi, excelentă.
Şi Constantin Todireanu a început să treacă des pe la doamna Mimi, care l-a învăţat, după ce el a ieşit la pensie, să intre pe diverse site-uri şi să navigheze cât îl lasă mouse-ul. Şi-a făcut un obicei să citească ziarele în fiecare dimineaţă şi seara mai joacă câte un joc. Nona Olteanu are un tată în vârstă şi o fiică măritată în Germania. A trece pe la Mimi e un reflex: fac împreună schiţele de cadastru pentru parcele, o ajută la formulare, au lucrat împreună pentru proiectul cu APIA. Şi, oricum, la Mimi poţi să te vezi la o cafea cu mare parte din sat. La fel îmi spune şi Viorica Roşu. Are o bluză mov, ceva emoţii din pricina microfonului, dar pare hotărâtă să nu dezerteze niciodată din comunitatea exemplară întreţinută de educaţia catolică a satelor de pe malul Siretului. Pe aici oamenii nu se caută de nevoie, se întâlnesc oricum în fiecare seară la slujbele de la catedrală. Şi, mai nou, în faţa calculatoarelor de la doamna Mimi, unde cel mai exotic musafir pare tanti Silvia. Este bunica desăvârşită, cu o broboadă pe care o aranjează din când în când ca să-i ascundă firele albe. La bibliotecă a început să vină pentru c-a auzit legenda că aici se pot cere subvenţiile pentru pământ; şi ea are cu tot cu grădina de lânga casă cam trei hectare. Între timp, cu ajutorul calculatorului de la Mimi, l-a văzut pentru prima dată pe Emanuel. I se umezesc ochii de lacrimi când îmi spune că-i ultimul nepot născut în Italia şi

că nu ştie cum altfel l-ar fi cunoscut până acum.
Aş minţi dacă nu aş spune că cel mai tare mi-a plăcut de doamna Nistor, Doina Nistor. Pentru că atunci când râde râd toţi. Stă dreaptă şi îşi ţine poşeta strâns adunată în poală. Elegantă în imprimeul des cu picouri albe fine pe fond închis, începe să îmi vorbească despre Ulyse. Aşa îl cheamă pe câinele Saint Bernard. I l-a lăsat feciorul cel mic şi regretă că nu l-a dat la dresaj. N-am rezistat, mi-am cerut scuze de la ceilalţi, care deja schimbau veşti în jurul mesei pline de delicatese preparate de Mimi, Nona şi doamna Viorica – de fapt de asta trebuia să ne grăbim, pentru că se răcea peştele pane şi îşi schimba culoarea salata de vinete –, şi am plecat să îl cunosc pe Ulyse. Un exemplar perfect, care nu înşală aşteptările nici unei Penelope.
Cei din Bâra mi-au adus aminte de replica unui tip, pe numele lui Vasile Dinvale, citat de o ştire Mediafax: "Am auzit că vine un cutremur puternic şi de atunci dorm în parc în toate nopţile cu lună plină."
Cam aşa am procedat şi eu, m-am pregătit pentru ce e mai rău, ca să răsuflu uşurată că, încă o dată, m-am înşelat. Am plecat să cunosc nişte fermieri, am găsit nişte oameni pe cinste, m-am dus către o bibliotecă formală de ţară şi am descoperit un club demn de Bond Street, am pornit să aflu cum e cu formularele online de la APIA şi am aflat că acum câţiva ani bătrânii credeau că la Internet îşi pot pierde vederea. Acum, stau la coadă să prindă liber câte un calculator la care să îi ajute doamna Mimi să se logheze. Şi doamna Mimi le dă log-in de fiecare dată.

Lumea de la Bistra

Biblioteca din Bistra,
judeţul Alba

Tot pe Valea Arieşului. Tot vară. Acelaşi peisaj halucinant de frumos şi acelaşi aer de lume din alt timp. De data asta însă, la Bistra, căderea în poveştile altor vremuri a căpătat alte dimensiuni. Lumea care trăia aici îşi trimite spre noi, chiar şi la ora asta, amintiri încă foarte vii. Cu ani în urmă, în comunitatea din Bistra fremăta o viaţă de o bogăţie incredibilă pentru ascultătorul de acum al poveştilor. Pereţii clădirilor bătrâne şi sărite din planurile contemporaneităţii mai păstrează sunetele balurilor, ale cântărilor, ale spectacolelor care umpleau sălile de odinioară. Unele au dispărut cu totul, altele dorm sub praful uitării. Ştiu că sună comun, ultrafrecventat şi îndulcit cu pastile atunci când amintesc despre zidurile care mai secretă încă o muzică a timpului. Dar poveştile pe care le-am auzit aici sunt atât de surprinzătoare, iar unele dintre ele sunt atât de legate de spaţiile, de clădirile în care se petreceau, încât e imposibil să închizi urechea la vibraţia asta care vine de departe.
Se vede imediat că Bistra era un loc înstărit. Şi e suficient să cunoşti pe cine trebuie pe aici, ca să-ţi dai seama că lumea care însufleţea aceste locuri conţinea o seamă de intelectuali de provincie tipici. Fără cea mai vagă nuanţă depreciativă a ceea ce ar putea însemna, pentru unii, provincie. Dimpotrivă, cuvântul ăsta vine cu un plus de aură, în jurul imaginii

unor personaje foarte bine educate, foarte dedicate misiunii pe care o aveau în comunitate, încercând să suplinească distanţa faţă de marile centre culturale prin replicarea unei atmosfere vii, creative – nelipsită în marile oraşe – tocmai acolo unde te-ai aştepta să fie linişte şi resemnare. Genul acela de intelectual care nu face o problemă din dimensiunea locului în care se află, nu se văicăreşte că a fost aruncat de Dumnezeu într-un loc unde nu se întâmplă nimic, ci transformă liniştea localităţii mici într-o atmosferă spirituală pe care o poţi găsi oriunde în oraşele mari. Şi o face cu atâta normalitate, încât nu-ţi mai pui problema unde eşti, pentru că te simţi ca oriunde în lumea civilizată.

Aşa trebuie să fi fost Bistra pe la sfârşitul secolului al XIX-lea. Povestea ajunge la mine "stereo", din două surse, care se completează una pe cealaltă. Eva Todea, bibliotecara de la Bistra, şi Maria Curea, pensionară, fostă învăţătoare. Unii zic despre comuna asta că ar fi cea mai întinsă din Europa. Am mai auzit în câteva locuri din Apuseni treaba asta. La cât de răspândite pe suprafeţe foarte mari sunt casele şi pământurile oamenilor, mulţi cred despre locurile lor că sunt cele mai întinse. O fi, n-o fi cea mai întinsă comună din Europa, cert e că Bistra are în administrare nici mai mult, nici mai puţin de treizeci şi cinci de sate, cu o populaţie în jur de 4.950 de suflete. Biblioteca are 12.600 de volume şi e singurul spaţiu cultural public, pentru că nu mai au de multă vreme cămin cultural.

Cu mai mult de o sută de ani în urmă, până acum câţiva ani, Bistra a avut un cor legendar. Era o mare onoare şi o plăcere dincolo de

cuvinte să faci parte din corul de la Bistra. Cântările bistrenilor răsunau în toată comuna, şi nu puţine au fost oraşele mari care s-au minunat atunci când corul avea vreun turneu sau mergea la evenimente din alte localităţi. Cântatul la cor nu era doar o preocupare de timp liber, o formă uşoară de divertisment. Era un lucru luat foarte în serios, o misiune culturală şi o modalitate de păstrare a tradiţiei şi a identităţii. Cuvintele astea par, acum, desprinse dintr-un film prăfuit. Însă preocuparea pentru păstrarea identităţii era un lucru de căpătâi pentru oamenii care populau locurile astea odinioară. Nu era nici o formă de afişare a vreunui patriotism de paradă, de circumstanţă, aşa cum se întâmplă, deseori, azi. Era ceva care făcea parte din cea mai normală viaţă cu putinţă. Erau valorile în care credeau acei oameni, asumate firesc şi aşezate cât se poate de autentic în felul în care trăiau. Pentru că preţuiau ideea de comunitate şi îi înţelegeau importanţa şi valoarea.
Personajul de poveste al corului a fost Nicodim Ganea. A trăit între 1848 şi 1949, la Bistra. A plecat, s-a şcolit, apoi a revenit acasă, să-şi desăvârşească misiunea culturală pe care şi-o asumase. La început, a urmat studii de pedagogie la Blaj, pe urmă a absolvit Conservatorul la Bucureşti, în 1908, dar şi pe cel de la Budapesta, în 1910. A compus muzică pentru teatru, dar şi piese vocal-simfonice şi muzică pentru cor. A fost şi poet. Din 1908 până în 1910, a fost dirijorul corului Societăţii Academice "Petru Maior", de la Budapesta. Iar când s-a întors acasă a început o operă cu totul remarcabilă, de culegere a folclorului românesc din zona Munţilor Apuseni. Corul de la Bistra a păstrat, în ani, spiritul pe care l-

a insuflat Nicodim Ganea. A rămas şi-o vorbă: "Oriunde se găsesc patru bistreni, e gata corul." Au cântat şi pe vremea comunismului. Iar după '89, în prezenţa unei libertăţi care nu a mai ştiut să găsească miza, încetul cu încetul, cântările s-au rărit, până când corul a dispărut. Cei care au mai rămas se văd doar o dată pe an, în prima sâmbătă de iulie, la Ziua Comunei.

Corul nu e singura poveste fascinantă de la Bistra. Aici, tot de pe la sfârşitul secolului al XIX-lea, a existat şi o excelentă trupă de teatru de amatori. Reprezentaţiile cele mai importante, care mobilizau şi entuziasmau întreaga comunitate, erau cele din seara de Anul Nou. Mai întâi cânta corul, apoi se juca spectacolul de teatru. Au jucat şi Molière, şi Caragiale, şi Victor Ion Popa. În preajma unui pahar cu un fabulos sirop de soc, doamnele îmi povestesc, aproape căzute în transă, ce frumoase erau vremurile în care încă mai existau corul, trupa de teatru, căminul cultural. Iarna, autorităţile de pe la Câmpeni veneau cu săniile să vadă reprezentaţiile. Uneori se jucau şi spectacole de estradă. Nu mă pot abţine, şi le întreb dacă le pare rău că a căzut comunismul. Răspunsurile vin mai greu, cu nuanţele de rigoare. Îmi spun că era stabilitate, că erau locuri de muncă, siguranţă, lipsea grija pentru ziua de mâine. Dar nu uită să amintească şi faptul că era o umilinţă cumplită să stai la cozi ca să capeţi ceva. Comunismul, în partea lor de lume, a avut un chip destul de diferit faţă de restul ţării. Doamnele îmi povestesc, alegând cuvintele cu grijă, că presiunea comunistă era cumva mai moale pe acolo. Activiştii, primarul, reprezentanţii sistemului erau, în general,

"de-ai noştri", oameni din partea locului, care "nu ştiau ei prea multe de-ale comunismului...". Iau povestea aşa cum mi-o spun dumnealor şi o dau mai departe cu o oarecare ezitare. Cert e că, acum, în felul în care ne asumăm libertatea, la Bistra nu mai există lumina comunităţii despre care interlocutoarele mele îmi povesteau cu atâta pasiune. E ca şi când ar dori, fără să ştie, să mai salveze ceva din amintirea care demonstra clar că aici chiar exista, cu adevărat, o comunitate. Nu doar o populaţie.
Altminteri, mai aflu că prin partea locului încă se ţin câteva obiceiuri vechi. Biblioteca are cititori, iar doamnele îmi povestesc zâmbind că la Bistra e un primar fain, care lucrează cu o echipă tânără, cu rezultate excelente în proiectele europene. Poate, cine ştie, odată şi-odată se va reconstrui şi Căminul Cultural, înfiinţat în 10 Mai 1939. E o senzaţie foarte stranie să treci printr-un loc în care vibraţia lumii de odinioară încă se mai simte, fără să identifici exact de unde şi cum răzbate acest semnal. În acelaşi timp însă, te gândeşti şi la faptul că lumea trebuie să meargă înainte, fără ca cineva anume să deţină definitiv puterea de a aprecia corectitudinea direcţiei în care se îndreaptă. Concertele corului şi spectacolele trupei de teatru de la Bistra rămân în poveşti, în monografiile locului, în amintirile unora dintre cei care le-au mai prins. Comunele, satele şi oraşele mici de pe Valea Arieşului nu mai sunt colţuri uitate de lume. Sunt părţi ale unei omeniri care se schimbă de la o zi la alta. Iar viteza acestor schimbări lasă mult în urmă sunetul clopoţeilor care anunţau sosirea săniilor pline de spectatori, nerăbdători să

asculte corul bistrenilor şi să vadă spectacolele de teatru din seara Anului Nou.

Spini şi crizanteme

Biblioteca Judeţeană "Petre Dulfu" din Baia Mare, judeţul Maramureş

Există un calendar alternativ, care aşază o miză pe fiecare zi, săptămână, lună sau an. Ziua antifumat, săptămâna artei zambiene, luna toleranţei, anul lăcustelor surdomute. Se poate inventa ce doreşti unde pofteşti. Orice cauză e asumabilă: balenele eşuate, verucile, rigolele din Sarajevo, mucegaiul din Belize, bolile cardiovasculare ale cacaduului cu moţ galben. 2012 este, conform informaţiilor din presă, anul îmbătrânirii active. Aşa stând lucrurile, mă simt sincronizat la pulsul planetei. Fiindcă dimineaţa aceasta îmi aduce o vizită la asociaţia de pensionari din cadrul Bibliotecii Judeţene din Baia Mare. E devastator de cald, ca în toate deplasările din ultima lună. Canicula Imperator. Cu două săptămâni în urmă, prinsesem 39 de grade în judeţul Timiş. Astăzi, în Maramureş, buletinul meteo anunţă 38. Să te mai plângi că nu eşti întâmpinat călduros. Sabina şi Ovidiu au dezertat samavolnic, ceea ce rog să se consemneze în procesul-verbal. Sunt preluat de Bogdan Grigore, fotograful care mă însoţeşte de la Bucureşti, şi de coordonatorul local Daniel Pop. Doi băieţi sideraţi de relaţia aproape erotică pe care-o am cu batista.

Stau pe terasa hotelului, dimineaţa la nouă, şi mă uit la oamenii care merg pe stradă de parc-ar înota în miere. Totul se desfăşoară cu încetinitorul, cum vezi la reluările fazelor de fotbal. La un moment dat, o ruptură de ritm.

Prin faţa mea trece o sexagenară sportivă, cu un maiou albastru şi pantaloni roşii, până la genunchi. Ignoră arşiţa şi merge hotărât, ca pentru îndeplinirea unei misiuni decisive. Mă gândesc cum ar fi să dau peste ea la asociaţia de pensionari, dar parcă şi cuvântul "pensie" încearcă o jenă în prezenţa ei. Doamna pocneşte de vitalitate şi are pe chip un surâs de complicitate cu viaţa. Aproape că prind curaj. Dacă dumneai are atâta energie în mijlocul furnalului, sunt obligat să-mi forţez şi eu limitele. *Coûte que coûte*.

- Gata, mergem?

Dani şi Bogdan sunt pregătiţi, după un mic dejun hipercaloric. Şi se simt obligaţi să-mi dea o primă veste-şoc:

- O luăm pe jos, nu-i departe.

La temperatura asta, şi distanţa dintre pereţii unei debarale mi se pare uriaşă, dar nu crâcnesc. Totul pentru front, totul pentru Biblionet. După zece minute, ajungem pe o străduţă liniştită, în faţa unei clădiri cochete. Pe uşa de la intrare văd un afiş cu mine însumi în costum de magician, cu frac, mănuşi albe, papion şi joben. Arăt ca un şef de sală care-i întreabă pe clienţi dacă au rezervare. Dintr-odată, mi se face şi mai cald. Noroc că n-am timp pentru alte consideraţii autodiminutivante. Viorica Cosma, bibliotecara care se ocupă de Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice, ne preia din prag şi ne conduce înăuntru. Bâigui ceva despre aerul condiţionat şi mi se face pe plac, ca unui mofturos de Bucureşti ce sunt. Într-o sală aproape pustie, un bătrân cu pălărie pe cap şi sandale aşteaptă să-i vină tovarăşii de taclale sau de rummy. Într-o altă cameră, preşedintele ţării vorbeşte la un televizor

deschis pentru nimeni. Poposim în fine într-o încăpere unde, printr-o apăsare pe buton, temperatura devine în scurt timp prietenoasă. Şi pe cine găsesc acolo? Ei, da, printre alţii, pe doamna cu maiou albastru şi pantaloni roşii. O salut şi încerc să-i ghicesc profesia. Actriţă? Aşa arată, numai că actorii nu ies la pensie. Arhitect? *Possibile, ma non troppo*. Nu contează, o să mă lămuresc la momentul potrivit. Oricum, povestea cu îmbătrânirea activă e un slogan care dă de lucru unor organizaţii, nimic mai mult. După cum se mişcă şi vorbesc, oamenii pe care-i văd adunându-se în cameră par mai tineri decât tinerii.

- Domnul director Ardelean vă transmite gânduri bune. Îi pare rău că nu poate să vină şi el, are nişte urgenţe de rezolvat.

Teodor Ardelean, aflu de la gazdele mele, e directorul Bibliotecii Judeţene "Petre Dulfu" din Baia Mare, care cuprinde şi Centrul de Zi. Despre Petre Dulfu nu apuc să mă interesez, fiindcă un bărbat din dreapta mea, care se recomandă Ştefan Lupşa şi pare un fel de tartor al senectuţii organizate, se înscrie la cuvânt şi mă pune în temă înainte să întreb ceva.

- Asociaţia noastră de pensionari are cam şapte mii de membri. Ideea centrelor de zi pentru vârstnici ne-a venit în 2000, iar din 2001 centrul acesta funcţionează ca filială a Bibliotecii Judeţene. În 2006 am deschis Centrul de Internet pentru Vârstnici, la solicitarea pensionarilor. Chiar aşa. I-a împins curiozitatea. Au tot auzit pe la copii şi nepoţi Internet în sus, Internet în jos şi-au vrut să afle cu ce se mănâncă şi la ce-i ajută.

- Biblionetul când vi s-a strecurat în viaţă? îl întreb, uitându-mă în jur şi constatând că numărul celor care vor să participe la discuţie creşte fără invitaţie din partea cuiva.
- Deschiderea oficială a fost în februarie 2012. Am primit şase computere şi toată aparatura necesară. Biblioteca Judeţeană ne-a dat şi ea două calculatoare, aşa că acum facem faţă mai bine cererilor.
- Şi sunt multe?
- Păi, gândiţi-vă că avem peste două sute de membri care vin aici doar pentru computere.
Răspunsul vine din partea doamnei cu maiou albastru, care-mi intuieşte curiozitatea.
- Maria Berciu mă cheamă şi sunt – mă rog, am fost – profesoară de matematică.
Bun, în sfârşit, enigma s-a dezlegat.
- E sufletul petrecerii, o recomandă vecina ei din stânga, o femeie care seamănă cu Draga Olteanu la figură şi la râs.
- Dragă, cineva trebuie să vă aprindă focul, spune doamna Berciu. Păcat că nu sunteţi aici când avem o aniversare, o zi de cenaclu sau un revelion, se întoarce ea spre mine. V-ar plăcea, să ştiţi. Uitaţi, eu am două fete stabilite afară. Mă duc des la ele în vizită, stau ce stau, dar tot aici mă trage aţa. Aici, la prietenii de la Centru. Dac-aţi vedea cum petrecem, mai că v-aţi dori să fiţi de vârsta noastră. Mai vin uneori ăştia mici pe-aici, se uită la noi cum dansăm şi ne spun: "No, păi vă distraţi mai fain ca noi."
- Şi fetele unde s-au stabilit?
- Una în Canada, cealaltă în Italia.
- Ce frumos! exclam, cu gândul la colinele Toscanei şi la meandrele lui Arno.
- Da, zice profesoara. Canada e minunată, îmi vine s-o înghesui în bagaj şi s-o iau acasă.

- Eu vorbeam de Italia.
- Pfui! O mizerie mai mare n-am văzut nicăieri. Mai rău ca la noi, feri-m-ar Dumnezeu.
- Doamnă, vă rog. Accept orice, până la insultarea iubitei.
Maria Berciu râde cu o dantură impecabilă. "Apăi măi fişior, şoade gusturi ai."
- Fiţi atent cu Maria, mai nou are spini şi înţeapă, mă previne vecina care seamănă cu Draga Olteanu.
- Cum adică?
Femeia marşează pe deconspirare:
- Am primit-o în clubul nostru. Clubul Spin, al epigramiştilor. Epigrama e o bună conducătoare de inteligenţă, iar aici, nu că ne lăudăm, avem mulţi oameni inteligenţi.
Cu gândul la Cincinat Pavelescu şi la Păstorel, observ cu o mică întârziere că vecina Mariei Berciu îmi întinde o carte. Mă uit pe copertă. Umor în cadenţă de Aurelia Velea. Perfect, am mai aflat un nume. Îi mulţumesc autoarei şi constat că, într-adevăr, Centrul de Zi e locul unde oamenii se strâng fiindcă vor să-şi păstreze prospeţimea fără să se uite în certificatul de naştere. Ca pentru a-mi confirma, domnul Lupşa îmi pune-n faţă un teanc de reviste pe ale căror coperte descopăr figurile unora dintre interlocutorii actuali. Revista se numeşte tot Spin, aidoma clubului, şi este o publicaţie trimestrială a epigramiştilor băimăreni.
Mă întorc spre Viorica Cosma, retrasă o vreme din discuţie:
- Club de epigramişti, revelioane, zile onomastice, spectacole, excursii, seri de dans, jocuri. Mi-a scăpat ceva?

Doina Pop, aflată la aceeaşi masă cu noi, evocă intenţia de-a edita o carte cu amintiri ale pensionarilor.
- Bravo şi succes. Interesant. Dar spuneţi-mi că măcar pe asta nu o s-o scrieţi în versuri. Altceva?
Bibliotecara ne invită să ieşim de sub protecţia aerului condiţionat (o idee proastă) şi să facem cunoştinţă cu GILC (o idee probabil bună).
- Asta ce mai e? întreb, în faţa misterului în acronim.
- Grandparents Internet Learning Club, răspunde doamna Cosma. Aici se desfăşoară orele de familiarizare a vârstnicilor cu Internetul. E una dintre activităţile unde am simţit cel mai mult sprijinul Biblionetului.
- Şi cine se ocupă de instruire?
- Hai, Vio, arată-i planşele alea, fii bună, o îndeamnă Aurelia Velea pe bibliotecară.
Şi Vio îmi arată. Ia de pe o masă câteva planşe pe care, cu un scris hipercaligrafic, sunt consemnate informaţiile de bază pentru învăţarea lucrului pe computer. Pe una se găseşte o descriere detaliată a tastaturii, cu explicaţii pentru fiecare tastă. Pe alta, reproducerea motorului de căutare Google. Pe a treia, prezentarea monitorului. Şi tot aşa. Îmi spun că, dac-aş fi avut o asemenea instructoare la vremea primilor paşi computeristici, atmosfera patriei ar fi fost cu două mii de înjurături mai săracă. Viorica Cosma mă lasă pe mine să mă holbez şi pe Bogdan să facă fotografiile de cuviinţă înainte să ne ducă la etaj.
- Mai e ceva? gânguresc, cu un ochi furişat spre ceas.

Ştiu că programul zilei e încărcat şi că mă mai aşteaptă două drumuri în judeţ.
- Păi, sigur. N-avem numai spini, avem şi crizanteme.
- E cumva vreo avanpremieră la cercul de enigmistică?
- O să vedeţi. Pe-aici, vă rog.
O urmăm cuminţi pe bibliotecară şi ajungem într-o sală unde vreo douăzeci de oameni de vârsta impropriu denumită a treia par să aştepte ceva din parte-mi. Nu de alta, dar sunt poftit la o masă în faţa lor. Nu se ştie cum (probabil prin escaladă exterioară), Maria Berciu e deja pe un scaun în primul rând. Mă uit în spate şi văd nişte foi de flipchart care au servit drept suport pentru o oră de engleză. Dau din colţ în colţ şi într-un târziu rostesc o replică salvatoare.
- Săru' mâna, bună ziua.
I-am rupt, nu se aşteptau. Până la urmă, încep să le povestesc despre motivul prezenţei noastre acolo şi despre felul în care domniile lor vor deveni, la un loc cu alţi oameni din alte aşezări, personaje de carte. În secunda când monologul devine în fine discuţie, răsuflu uşurat. Culeg noi impresii despre Biblionet, asist la depănarea câtorva amintiri şi râd cu ei la poantele unui domn glumeţ din penultimul rând. După o jumătate de oră de saună, declar tortura închisă şi mă pregătesc să plec. Dar îmi aduc aminte de un cuvânt al Vioricăi Cosma şi-i cer deslușiri.
- Crizanteme?
- Îhî. Aveţi în faţa dumneavoastră corul Crizantema al Centrului de Zi. Dacă vreţi să ascultaţi o piesă... Ştiu că vă grăbiţi, dar numai o piesă. Domnica, te rog.

Domnica Damşa, una dintre dirijoare, alături de Rodica Bănescu, îşi adună coriştii şi se pune pe dirijat. Furişez un ochi peste umărul ei, pe programul pe care coexistă *Când s-o împărţit norocu'* cu *Hristos a Înviat*, *Treceţi batalioane române Carpaţii* cu *Bate vântul dorului* şi *Urare la nunta de aur* cu *A ruginit frunza din vii*. Deodată, podeaua tremură sub mine. Corul cântă Crai nou şi o face fabulos, cu o armonie şi o forţă care mă lasă – din fericire pentru ei – mut. Nu se putea găsi o formă mai bună de oxigenare şi de rămas-bun. Le mulţumesc tuturor pentru timp şi răbdare, îmi iau la revedere de la Viorica Cosma şi de la câţiva epigramişti, iar la final mă îndrept spre Maria Berciu, campioana judeţeană a veseliei. Am un singur cuvânt pentru ea. Italia.

I did it my way

Biblioteca din Dumbrava Roşie,
judeţul Neamţ

Jur că n-aţi auzit de Gigi Sinatra. Numele poate fi citit pe o placă amplasată lângă intrarea principală a unei case din Dumbrava Roşie. Da, ştiu, nici de Dumbrava Roşie nu se întâmplă să fi auzit. Este loc de baştină pentru o comunitate înşiruită de o parte şi de alta a drumului care leagă Bacăul de Piatra Neamţ, mai exact ultima localitate înainte de intrarea în Piatra Neamţ. Numele ar scăpa nebăgat în seamă dacă n-ar suna ca o struţo-cămilă între prenumele Gigi, care în România se asortează cu jilţuri de aur umplute cu blănuri de oaie, şi celebrul Sinatra, cel care susţinea cu vocea-i inconfundabilă că n-are regrete pentru nimic din ceea ce a făcut "*my way*", mai exact, susţine el, *I did it my way!*
Am văzut placa şi numele lui Gigi Sinatra după ce l-am cunoscut pe cel căruia i se datorează existenţa ei într-un sat din România. Preotul Constantin Schiman – despre el este vorba –, paroh al uneia dintre puţinele biserici unde nu există tarif pentru pomelnice, fie ele pentru cei vii sau cei morţi, mi-a spus că totul a început cu un test. Era imediat după Revoluţia din 1989, perioadă în care diferite organizaţii veneau în România pentru ceea ce astăzi numim campanii de CSR, deşi atunci le numeam simplu "a da o mână de ajutor" orfanilor, persoanelor cu hadicap sau bătrânilor. La Dumbrava Roşie cineva a adus Fundaţia Alitalia, companie

aeriană aflată în acea perioadă într-o situaţie financiară complet diferită de cea de-acum.
Preotul Schiman i-a pus mai întâi la încercare cu o tânără condamnată la o existenţă în scaun cu rotile. Aflase că problema ei medicală se poate rezolva printr-o operaţie şi le-a povestit celor de la fundaţie, care s-au dovedit oameni de ispravă şi au cheltuit mai bine de două miliarde şi jumătate de lei pentru operaţie, ca apoi să aibă grijă de ea într-un mod exemplar. Între timp, fata a terminat Facultatea de Filozofie la Sibiu şi episodul a fost bifat ca o incredibilă şi providenţială reuşită.
Încurajat de seriozitatea şi bunele lor intenţii, preotului Schiman i-a încolţit ideea de a ridica o casă pentru câţiva copii de care oricum el şi soţia, Lăcrămioara Schiman, încercaseră şi până atunci să aibă grijă ca şi cum ar fi făcut parte din familie.
Aşa a apărut Centrul de plasament de tip familial din Dumbrava Roşie, inaugurat pe 12 mai 2007. Cât despre numărul copiilor care trăiesc aici, a crescut de la cinci, câţi au fost iniţial, la nouă. La Dumbrava Roşie primii locatari au fost Mihaela Nicorescu (12 ani), botezată chiar de preot cu soţia sa, şi fraţii Andrei (11 ani), Florin (12 ani), Alexandru (7 ani) şi Mihaela (6 ani) Chindea,toţi abandonaţi de familie. "În luna octombrie au mai venit şi Ştefan (8 ani) şi Diana (6 ani) Ţâdir, iar anul trecut familia noastră s-a mai mărit puţin, atunci când l-am primit şi pe Fabian Asavei (10 ani). A fost părăsit de părinţi şi crescut de bunică, însă aceasta a decedat. El a avut o copilărie frumoasă şi ar fi fost păcat să rămână pe drumuri acum", povesteşte preotul Schiman. Abia în

primăvara acestui an, micuţa familie din Dumbrava Roşie s-a îmbogăţit şi cu Valentin Chindea (4 ani), fratele primilor locatari ai centrului. "Mama l-a abandonat la maternitate. A fost dat în plasament, însă au renunţat la el în primăvară. Atunci am făcut tot posibilul să reîntregesc familia. Trebuia să-şi cunoască fraţii şi să trăiască alături de ei", spune preotul.

I-am văzut pe toţi aceşti copii, unii dintre ei deja adolescenţi, înşiraţi în faţa unor calculatoare dintr-o încăpere mică şi înghesuită, împărţită în două de nişte rafturi. Aşa arată biblioteca din Dumbrava Roşie, o cameră modestă pusă la dispoziţie de şcoala din localitate, în care îşi fac loc câteva sute de cărţi vechi, ceva mai puţine volume noi şi un şir de computere performante care răzbună bătrâneţea colecţiilor tipărite. Chiar dacă s-ar întâmpla ca nici unul dintre elevii de la şcoală să nu treacă într-o zi pe acolo, locul ar fi oricum animat. După ore sosesc cei nouă "copii", "fraţi" de la centrul de plasament, care vin la bibliotecă ca şi cum ar veni acasă, şi asta pentru că bibliotecara este chiar Lăcrămioara Schiman, cea căreia sătenii îi spun, de fapt, doamna preoteasă. Trec pe la ea pentru că tot acolo, la bibliotecă, îşi fac şi temele, doamna Lăacrămioara având nu doar răabdare, ci şi exerciţiul de a se ocupa de teme, la fel cum a făcut şi cu băiatul ei Alexandru, pe care l-a îndrumat până când a plecat la Bucureşti, la facultate. Întotdeauna a insistat ca băiatul să se pregătească intens la toate disciplinele unde învaţă uşor şi l-a trimis să facă sport, limbi străine şi tot ceea ce credea că i-ar fi folosit mai târziu. Aşa face şi cu copiii de care are grijă acum: doi dintre băieţi merg la

fotbal, unul face lupte, iar fetele cântă la chitară, mandolină sau fac atletism. Când se mai întâmplă ca cineva să fie răutăcios cu unul dintre copii la şcoală, să le spună orfani sau să încerce să-i necăjească, doamna Lăcrămioara iese din bibliotecă şi îi apără: "Ei au părinţi, noi suntem părinţii lor."

Fiecare dintre micuţi a avut o copilărie greu de imaginat, cu bătăi, boli contagioase netratate, nopţi petrecute în baruri alături de părinţi sau în aer liber, în miez de iarnă. Nu-şi amintesc cu plăcere de acea perioadă, iar câţiva dintre ei au mai avut coşmaruri în primii doi ani petrecuţi în centru, însă au reuşit treptat să depăşească traumele primilor ani din viaţă. "Nu vorbeau, erau speriaţi, ne-am plimbat pe la medici ca să-i scăpăm de boli şi ca să nu-i îmbolnăvim şi pe ceilalţi. Au fost la psiholog şi am reuşit cât de cât să-i facem să-şi revină", spune doamna Lăcrămioara Schiman. Atunci îi spuneau "mamă" părintelui şi îl urmau peste tot, agăţându-se de robă şi rugându-l să nu-i abandoneze. Acum sunt agitaţi, aleargă, povestesc, râd, se agaţă de gâtul lui şi se alintă ori folosesc şantajul emoţional pentru a-şi cumpăra camere pentru roţile de la biciclete, pentru a-l convinge să-i ducă la ştrand sau pentru a primi câteva dulciuri în plus.

Întreţinerea lor costă aproximativ 8.000 de lei în fiecare lună, iar statul alocă numai 86 de lei pentru fiecare copil instituţionalizat. "Alocaţia lor de la şcoală le intră direct în conturile personale, iar banii îi vor folosi după majorat. Am mare noroc de sponsori şi de oamenii cu suflet, care ne ajută cu mâncare, îmbrăcăminte, jucării şi rechizite", povestea puţin după ce s-a deschis centrul slujitorul

bisericii. Între timp a venit criza şi donaţiile s-au împuţinat până la dispariţie. Anul trecut a fost unul greu din punct de vedere financiar, iar copiii au simţit îngrijorarea părintelui şi au convocat reuniunea de familie pentru a discuta. "Erau toţi speriaţi şi m-au întrebat ce se întâmplă cu ei dacă se închide centrul. Nu au luat în calcul ideea că se vor despărţi de mine, ci m-au întrebat sincer dacă îi iau pe toţi la mine acasă. Mi-a venit să râd şi să plâng în acelaşi timp, dar atunci mi-au dat mai multă putere să depăşesc problemele financiare", povesteşte Constantin Schiman.
"Dacă vor vrea să facă o facultate, vom face toate eforturile pentru a-i ajuta. Dacă nu le place şcoala, vor învăţa o meserie şi trebuie susţinuţi ca să reuşească în viaţă. Suntem o familie şi nu cedăm atunci când este greu", spune şi doamna bibliotecară, şi îmi cam vine să o cred. În ultimii şase ani, de când au decis să pună centrul pe picioare, nu au mai fost plecaţi în niciun concediu, nici măcar la Ierusalim, unde merg în pelerinaj multe alte familii de preoţi. Supapa o reprezintă băiatul lor, Alexandru, el este cel care asigură supravieţuirea centrului. După facultate i s-a propus un post în managementul Microsoft Europe. A refuzat şi a pus pe picioare prima companie de panouri fotovoltaice din ţară. Între timp afacerile s-au dezvoltat şi singurul loc unde îşi încarcă el bateriile este la "fraţii" din Dumbrava Roşie. Cum ajunge la ei, de peste tot unde călătoreşte prin lume? Are avion, brevet de pilot şi o pistă de aterizare nu departe de centrul de plasament. Nu l-am cunoscut, dar cred că întrebat cum de a reuşit atâtea până la nici treizeci de ani, ar spune: *I did it my way!*

Povestea este o variantă aproape S.F. la ceea ce seamănă cu o translare de personalitate, pentru că Gigi Sinatra a fost şi el pilot, un pilot pe care Alitalia l-a pierdut când era foarte tânăr. Părinţii italianului au aflat că undeva în România se ridică o casă pentru nişte copii în nevoie şi au făcut şi ei o donaţie. N-au vrut în schimb decât să fie de faţă atunci când numele fiului lor va începe să însemne ceva pentru cei nouă copii şi pentru familia Schiman, aşa că au venit la inaugurare. De parcă ar fi ştiut că odată cu numele aduc şi aripile pentru toate zborurile care vor începe de atunci şi de acolo, de la Dumbrava Roşie.
Cel mai mare dintre copii, Mihaela Nicorescu, visează la o carieră în învăţământ, în timp ce Fabian îşi doreşte să fie fotbalist. Restul sunt prea mici ca să se gândească la viitor. "Am trei variante: educatoare, învăţătoare sau profesoară. Încă nu ştiu sigur ce vreau să mă fac, dar ştiu că trebuie să învăţ pentru asta. Părintele şi doamna bibliotecară ne ajută, dar numai dacă arătăm că meritătm şi că vrem să facem ceva", explică Mihaela, ridicându-şi ochii din calculator.
Când am deschis şi eu calculatorul după ce m-am întors de la Dumbrava Roşie am citit un mesaj care devenise aproape viral: "Nu vreau să plec de aici. Nu vreau să mă întorc în ţară, nu vreau să mă întorc în Fălticeni. Nu vreau la frig, la indiferenţă şi la compromisuri. Nu vreau mediocritate, nu vreau nimic altceva decât ceea ce îmi poate oferi New Yorkul. Vreau să îmbătrânesc şi să mor aici, vreau să îmi fac o familie aici, să le ofer copiilor mei şansa de a fi geniali şi de trăi într-o lume mai justă şi mai deschisă. E ultima seară în New York şi mi-e frică să ies. Mi-e frică de faptul că

o să mă răpească şi o să mă facă să pierd avionul de mâine. Mi-e frică să nu îmi adâncească repulsia faţă de sistemul nostru de învăţământ, mi-e teamă că nu o să mai rezist în cele patru luni de liceu pe care le mai am de suportat. Vreau să mă ţină sentimentul ăsta, avântul cu care mă întorc acasă, să nu îl pierd izbindu-mă de priviri sceptice şi de oameni prea plictisiţi şi prea fricoşi de ceva diferit. Ce să mă fac? (elev român, 18 ani)"

Aţi fost vreodată în situaţia de a convinge pe cineva că ţara voastră merită, adică nu doar trebuie, suportată? Aţi găsit ceva sincer de spus? După ziua de astăzi, îmi vine, de data asta, să apelez şi eu la versul lui Sinatra: *I did it my way!*

Mare-i Şomcuta lui Dumnezeu

Biblioteca din Şomcuta Mare,
judeţul Maramureş

Vă interesează un scurt buletin meteo? Tot pârjol, mulţumesc frumos. Şi, apropo, v-am mai spus că viaţa e ironică? Nu contează, o repet. Viaţa e ironică. Altfel cum să-mi explic că prima aşezare prin care trecem, din Baia Mare în drum spre Şomcuta (tot Mare), pe arşiţa asta care ne dogoreşte intestinele, se numeşte Recea? Nici Dacia lui Dani nu prea e Felix. Se prelinge prin vipie simţind că n-are încotro şi crăpându-i bara de protecţie după nişte benzină de la frigider. Dani îi face singurul hatâr la îndemână ca să-i uşureze cumva chinul. În depăşiri, opreşte aerul condiţionat, spre a asigura zvâcnetul necesar manevrei. În secundele acelea, am sentimentul că mă deplasez într-un aragaz şi prind crustă. Când aerul revine, se întoarce şi chipul meu din nuanţa de bordo în care-l împinsese situaţiunea, fixându-se apoi într-o îmbujorare neapoplectică. Încerc să-mi evaluez speranţa de viaţă ghicind dacă în biblioteca din Şomcuta există sau nu aer condiţionat. După mai puţin de-o oră de drum, realitatea îmi arde (e verbul cel mai nimerit) un upercut la ficat: aer există, dar nu e condiţionat. Doar fierbinte. *Merci, destin, merci beaucoup.*

Ne oprim la umbra unui copac, în faţa bibliotecii orăşeneşti "Elie Pop", care se

găseşte în aceeaşi clădire cu casa de cultură "Aurel Butean". Un chip străjuit de o pălărie de damă ne cercetează de la o fereastră a primului etaj. "Au venit." Bogdan trage câteva cadre, după care urcăm cu sprinteneala unui Sisif căruia i s-a anunţat unghiul de înclinare a versantului. La etaj, pe hol, masă întinsă. Meniul diferă de cel din Bogheşti, unde ni s-a întâmplat ceva asemănător. În mijlocul mesei tronează un platou plin cu nişte plăcinte specialitatea locului şi o baterie de răcoritoare. Mi-e atât de foame, încât aş bea cinci litri de apă cu gheaţă. Bibliotecara ne întâmpină stendhalian: tricou roşu, pantaloni negri.

- Corina Costin. Ştiţi, ca în Miron Costin.

O precizare utilă, ce-i drept. Dacă, Doamne iartă-mă, mă apucam să-i leg numele de Raul Costin de la FC Vaslui sau de Dumitru Costin de la BNS?

- Bun, pe dumneavoastră v-am identificat, dar cine e Elie Pop? Recunosc că n-am idee.

Corina Costin adoptă o postură omagială.

- A fost primul învăţător de-aici, din Şomcuta, şi a fondat cea dintâi şcoală din localitate. Un om care şi-a iubit locul, să ştiţi. L-a iubit enorm. La sfârşitul secolului al XIX-lea, în 1889, dacă nu greşesc, a înfiinţat Reuniunea de Cântări a Plugarilor din Şomcuta Mare, iar după câtăva vreme, ansamblul de dansuri Căluşerii. Glasul Chioarului, corul de azi din Şomcuta, e într-un fel urmaşul Reuniunii.

Vrând-nevrând, fac cunoştinţă şi cu plăcintele. Mă rog să nu frigă, asta mi-ar lipsi. Spre norocul meu, nu frig. Sunt foarte gustoase şi, previzibil, provoacă sete. Iar apa băută la 40 de grade provoacă transpiraţie. Iar transpiraţia provoacă disconfort. Mă calmez

treptat, dar tot mă uit cu obidă la Bogdan şi Dani, care tratează căldura cu totală indiferenţă. După douăzeci de minute de conversaţie politicoasă şi după ce vizităm sălile bibliotecii şi sala computerelor, unde doi bărbaţi navighează pe Internet, ne îndreptăm spre biroul Corinei Costin. Abia închid uşa şi sunt tamponat de-o afirmaţie care mă răscoleşte:

- Suntem onoraţi să ne aflăm în prezenţa unui mare spirit al neamului românesc.

Mi-a scăpat ceva, fără îndoială. Mă uit în spate, să văd cine s-a mai furişat în cameră. Nimeni. Am nevoie de câteva secunde ca să-mi dau seama că eu sunt marele spirit. Ei, nu, până aici. Am avut şi eu reflexul monumentalizării, dar ştiu cât e de anapoda să stai de vorbă cu statui – reale sau imaginare. Mă pregătesc să-mi clamez normalitatea, dar până la urmă decid să schimb registrul şi să aduc discuţia în zona care mă interesează.

- Ştiţi cumva când s-a înfiinţat biblioteca?

Corina Costin ştie, bineînţeles. Dincolo de solemnitatea discursului, dincolo de volutele frazelor luxuriante, se ghiceşte un om care n-a ajuns bibliotecar doar fiindcă n-a găsit altceva. Dacă ai răbdare să dai deoparte formulele tip "străveche vatră de cultură" sau aluziile la biblioteca lui Borges, afli lucruri interesante. Printre ele, că în 1862 un anume Ioan Popescu de Coaş donează o sută de cărţi alese din literatura română Societăţii de Lectură din Şomcuta Mare, din care, doisprezece ani mai târziu, se naşte biblioteca propriu-zisă. Ulterior, mai mulţi oameni însemnaţi ai locului (Elie Pop, despre care am amintit, Teodor Blaga, Nicolae Nilvan,

Ieremia Raţiu şi alţii) contribuie cu bani la sporirea fondului de carte. Iniţial, biblioteca are profil şcolar, pentru ca ulterior să fuzioneze cu Reuniunea de Cântări.
- Şi istoria modernă cum arată?
- Poate ştiaţi, poate nu, bibliotecile regionale şi comunale s-au înfiinţat pe la începutul anilor cincizeci, printr-o hotărâre a Consiliului de Miniştri.
- Deja vorbim de un demers ideologizant.
- Da, inevitabil. Însă important e că biblioteca de-aici a crescut mereu. Mă rog, ca peste tot unde găseşti oameni cărora le place să citească. Noi am plecat ca bibliotecă raională în 1952, după care am parcurs etapa comunală şi ne-am fixat în cea orăşenească, în care suntem şi acum. Am uitat să spun că am trecut şi printr-o traumă, spre sfârşitul anilor 1940, când o mulţime de volume au fost arse. Nu doar în Şomcuta, fireşte.
- Dumneavoastră de când sunteţi bibliotecară aici? o întreb pe Corina Costin, dornic să trec repede peste rana cărţilor puse pe foc.
- Din 1993. Până atunci am fost profesoară de engleză.
- Am observat un lucru. Am întrebat mulţi bibliotecari de când sunt pe post şi majoritatea mi-au spus că de douăzeci de ani, poate chiar mai mult. S-ar putea să greşesc, dar mi se pare una dintre ocupaţiile oamenilor fideli. Nu prea am mai văzut o longevitate profesională de genul ăsta în alte meserii. Poate doar în metalurgie sau în construcţia de maşini. Aveţi vreo explicaţie?
Corina Costin stă puţin pe gânduri.
- O să vi se pară un răspuns siropos.
- Încercaţi, totuşi.

- Cred că totul se leagă de sentimente. Există profesii de care te plictiseşti repede din cauză că nu se sprijină pe pasiunea pentru ceea ce faci. Sunt forme de a-ţi câştiga pâinea şi atât. Nu sunt sigură că un funcţionar bancar îşi iubeşte banca, pe când un bibliotecar ştiu precis că iubeşte cartea. Şi nu-şi concepe viaţa fără ea. Din punctul meu de vedere, asta ar fi explicaţia.
Chiar dac-aş vrea s-o combat pe Corina, nu am argumente. Dar nu vreau. Probabil că aşa stau lucrurile. Atracţia salariului iese din discuţie, fără doar şi poate. Bibliotecarii au rămas, nu se ştie cum, printre slujbaşii cel mai prost plătiţi din România. Pe la jumătatea anilor nouăzeci, când au ieşit în stradă, toată lumea a râs de ei. "Numai ăştia nu făcuseră grevă."
- În afară de cărţi, cu ce-i mai ajută biblioteca pe oameni? întreb, cum mai făcusem în câteva locuri.
- Biblioteca a rămas centru de informare, dar a devenit şi nucleu de coeziune, de rezolvare a unor probleme. Dacă vrem să fim vizitaţi mai des, trebuie să ne orientăm şi spre ceea ce nu intra până acum în profilul nostru.
- De pildă?
- De pildă, am început să participăm mai apăsat la organizarea târgurilor de muncă. Avem un protocol de colaborare cu Asociaţia Diecezană Caritas Maramureş. În temeiul lui, lucrăm într-un proiect de promovare a măsurilor active de ocupare. E un program finanţat de UE şi de guvern prin Fondul Social European. Ne-am ocupat de două asemenea târguri. Ultimul s-a ţinut chiar anul ăsta, la sfârşitul lui mai.

Consemnez conştiincios, sughiţând doar în dreptul cuvântului "proiect", a cărui folosire excesivă în toate mediile mă face să nu-l mai suport. Însă n-am încotro.
- Altceva?
- Alături de Ministerul Culturii, Institutul Intercultural din Timişoara şi NIKU (The Norwegian Institute for Cultural Heritage), am început să ne promovăm mai bine patrimoniul cultural. Asta se leagă de dezvoltarea turismului în zonă şi de îmbunătăţirea antreprenoriatului cultural. Iar aici intră în joc şi Căminul Cultural, pe lângă bibliotecă.
- Aţi amintit adineauri de Timişoara.
- Da. Nu mai vreţi o plăcintă?
- Nu, nu, mulţumesc, declin oferta, întrebându-mă ce legătură o fi între cele două. Parcă am citit undeva că există o colaborare între autorităţile din Timiş şi dumneavoastră cu privire la inserţia refugiaţilor.
- A, da, confirmă Corina Costin. De câţiva ani, primim refugiaţi care stau o vreme în Timişoara, până când li se verifică situaţia. Pe urmă o parte sunt trimişi la noi. Ţin minte că acum trei ani ne-au venit peste treizeci de persoane din India şi Somalia. Ne-am străduit să-i facem să nu se simtă străini, deşi n-a fost simplu.
- Nimeni nu pleacă cu traista-n băţ din ţara lui de prea mult bine.
- Exact. Erau oameni apăsaţi de griji, care nu mai ştiau nimic de familii. Refugiaţi politic, mai cu seamă. Chiar când erau ei aici, s-a marcat Ziua Internaţională a Refugiatului. Mă rog, "ziua" e impropriu spus, au fost cazuri când manifestările s-au întins pe o săptămână. Asta a fost în 2009 –

întâmplător, anul când am intrat şi în programul Biblionet. Cu indienii şi somalezii am ieşit la picnic, am făcut concurs de zmeie, lucruri din astea. Să vadă bieţii oameni că nu-s ai nimănui.
- Şi de-atunci?
- Ne-au tot venit. Din Congo, din Camerun, din Coasta de Fildeş. Am încercat să-i ajutăm să-şi găsească un rost. Cu unii am reuşit, cu alţii...
- Acum aveţi refugiaţi?
- Sigur. Cei doi tineri pe care i-aţi văzut la computere. Sirieni.
Cuvântul cade cu zgomot de armă de foc. Numărul morţilor din Siria a trecut de 17.000, conform ultimului bilanţ. Ştiu c-ar trebui să-i las în pace pe refugiaţi, însă tentaţia e prea puternică. Vreau să schimb măcar două vorbe cu ei. Să-i privesc. Şi să mulţumesc cerului că m-a ferit de aşa ceva.
Nu stau mult cu ei, cinci minute. Descoaserea devine în condiţiile astea o probă de grosolănie, de intrare cu bocancii în nişte vieţi care au şi aşa destule cicatrici. Aflu că unul dintre cei doi sirieni e medic stomatolog, iar celălalt, jurnalist specializat pe domeniul social-politic. În ochii primului stă cuibărită neliniştea unor întrebări fără răspuns. Al doilea are o politeţe glacială în priviri. Se gândesc la ce-au lăsat în urmă şi la ce-o să fie peste o zi. Stomatologul e mai comunicativ şi-mi spune că vrea să plece la Bucureşti şi să caute de lucru. Jurnalistul nu se simte într-o dispoziţie confesivă. Răspunde laconic şi-mi dă de înţeles că s-ar întoarce la computer, ca să urmărească mai departe desfăşurarea ostilităţilor şi reacţiile lumii la drama din ţara lui. Pricep şi nu insist.

Din fericire, inimoşenia Corinei Costin mă smulge din gândurile în care începusem să mă preling. Fosta profesoară de engleză îmi povesteşte, cu mândria făcătorului de fapte simple şi bune, despre alte lucruri care se întâmplă la cămin şi la bibliotecă. Despre obiceiuri, dintre care dansul coşercilor pare cel mai vioi, despre marcarea anului Caragiale prin piese jucate de elevi, despre activităţile de integrare a romilor, cu aport norvegian. Chiar şi în drum spre maşină, sub soarele care ne perforează cefele, Corina vorbeşte despre firescul unei stilistici a binelui care mă trimite cu gândul la cuvintele spuse cândva de Ioan Paul al II-lea: "România e grădina Maicii Domnului." Atunci de ce n-aş spune şi eu, în timp ce Dani îşi arde mâinile deschizând maşina, iar Bogdan face o ultimă fotografie: "Mare-i Şomcuta lui Dumnezeu"?

Rasa mea? Vampir!

Biblioteca din Iernut,
judeţul Mureş

Teoretic, la aşa titlu, ar trebui să încep cu ceva de genul:
Se lăsase seara, şi drumul îngust pe care Jerome şi Kelly goneau cu maşina se vedea din ce în ce mai greu. Acoperite cu un strat gros de praf roşiatic, farurile nu mai reuşeau să desluşească mare lucru, iar întunericul înghiţise pădurea, nu înainte de a o înfăşura şi într-un voal de ceaţă lăptoasă. Tufele se arcuiau spre drum ca nişte gheare uriaşe, iar bolta copacilor parcă se închidea, ca o gură de răpitor de pe fundul oceanului, după ce s-a asigurat că prada nu mai are scăpare. Goneau de câteva minute bune, fără să fi schimbat măcar un cuvânt. Se certaseră chiar pe ringul de dans, de faţă cu toată lumea. Iar Kelly simţea, undeva în adâncul ei, că ceva se rupsese definitiv şi că era pentru ultima oară când Jerome o conducea acasă. Îşi părăsi însă repede firul gândurilor, pentru că, deşi mersese pe drumul din pădure de atâtea ori, acum ceva nu era în regulă. Asta se citea şi pe faţa lui Jerome, care încerca să nu arate nimic, dar se încruntase de parcă l-ar fi avut în faţă pe Phil Spector, umflatul slinos care-l pocnise la fotbal şi-l umilise în faţa colegilor. Dintr-odată, roţile scrâşniră, muşcând adânc praful drumului. Camioneta se zgâlţâi din toate încheieturile, iar Kelly se trezi cu nasul la un milimetru de parbriz, exact în fracţiunea de secundă în

care centura de siguranţă o trase brutal înapoi în scaun.
- Ce faci?
- Am văzut o umbră în faţa maşinii, îngână Jerome, mai mult pentru el. O să cobor să văd dacă n-am lovit cumva o căprioară.
- Jerome, stai! Mi-e frică. Nu ştiu de ce, dar mi-e frică. Ceva nu e în regulă. Am simţit asta de când am plecat.
- Mai bine simţeai mâna lui Greg Wallace care te ţinea de după mijloc, de parcă erai iubita lui, îi aruncă el peste umăr şi trânti portiera.
Opriţi-mă, că altfel o dăm în alte alea. M-a luat valul titlului, uitând că povestea se petrece, de fapt, la Iernut, în judeţul Mureş. Nu e cu Kelly şi cu Jerome, ci cu Biblioteca Orăşenească şi cei din jurul ei, dar o legătură cu romanele la modă, cu vampiri, tot are. O să desluşesc legătura asta mai la vale. Până ajungem acolo, mai bine să vă spun că Iernutul (Radnót pe ungureşte, Radnoten pe nemţeşte) o fi un oraş foarte mic, dar se pomeneşte de el încă de pe la 1257. Altminteri, când treci pe-acolo, nu-l prea bagi în seamă. Două, trei semafoare, o intersecţie în centru şi deja ai trecut de el. Am traversat oraşul de nenumărate ori, dar nu m-am oprit niciodată.
Biblioteca e profund surprinzătoare pentru ce te-ai aştepta să găseşti. Un spaţiu mare, generos, aflat în deplină ordine. Vreo 25.000 de volume stau aranjate impecabil. Ai loc berechet să te plimbi printre cărţi, să cauţi ce-ţi trebuie, să te aşezi, să răsfoieşti. Cum am intrat, am cunoscut-o pe Maria Anton, pedagog de recuperare la Asociaţia Rază de Soare, o organizaţie care îşi dedică activitatea copiilor şi tinerilor cu dizabilităţi. Întârziasem

la întâlnire nepermis de mult, şi mi-am pus cenuşă-n cap, înainte de a mă lega singur la stâlpul infamiei. Chiar şi aşa, plouat de vina întârzierii, tot am auzit-o pe Maria când a povestit că legătura organizaţiei cu tot ceea ce se petrece la bibliotecă e una foarte solidă. Membrii asociaţiei şi invitaţii lor ţin aici seri de poezie, ateliere de creaţie pentru Târgul de Crăciun sau organizează valorificarea unor obiecte făcute împreună cu copiii de la şcoală, pentru servirea cauzelor sociale în slujba cărora se pun.

În toate călătoriile astea pe la biblioteci, am cunoscut oameni excepţionali, care fac din meseria de bibliotecar adevărate minuni, despre care, din păcate, mulţi dintre noi habar n-avem. Dana Gurghianu e una dintre luminile astea de oameni, care parcă sunt lăsaţi pe lume să facă această meserie. Te prinzi din prima secundă că face ceva în care crede cu adevărat. Iar când povesteşte, nu bifează şi nu face rapoarte de activitate, ci vrea să împartă cu cineva bucuria lucrurilor în care crede şi cărora se dedică. La fel ca peste tot, în locurile pe care le-am vizitat, marile izbânzi ale bibliotecarilor nu se văd în lumina reflectoarelor. Ele se clădesc într-un spaţiu lipsit de spectaculozitate şi, de cele mai multe ori, de recunoaştere.

Dana Gurghianu mi-a povestit despre puştimea care dă năvală să citească tot felul de cărţi la modă – romane cu vampiri. Alţii ar deplânge orientarea spre succesele momentului. Dana însă priveşte treaba asta cu mare bucurie. E conştientă de faptul că cititul în sine e un pas uriaş. Odată intrat în bibliotecă, tânărul cititor vine mai aproape, fizic, de cărţi. Aşteptându-şi rândul la carte

sau la calculator, are şansa să descopere şi alte volume. Cel mai important pas e pătrunderea în spaţiul bibliotecii, pentru că numai aşa creezi şansa descoperirii cărţilor. De când cu criza, multe femei casnice vin la bibliotecă. Îşi aduc şi copiii, să aibă şi ei fişe, să fie înscrişi aici. Vin mulţi şomeri care folosesc computerele pentru a căuta de lucru şi pentru a verifica ofertele de muncă publicate pe Internet. Dana spune că, din şapte mii de iernuţeni, vreo şase sute pe an se înscriu pe listele de cititori. Şi-mi povesteşte, radiind de bucurie, că, de când au venit computerele, au crescut spectaculos "atingerile de carte". Cum să nu aplauzi în delir felul ăsta de a vedea lucrurile?

Raluca Andreea Chiper are douăzeci şi şapte de ani. Acum locuieşte în Spania. A fost un cititor fidel la Biblioteca Orăşenească din Iernut. La un moment dat, când a venit acasă, într-o vacanţă, a adus cu ea un manuscris. L-a dus la o editură de la Târgu Mureş, care l-a publicat. E un roman. Se cheamă Rasa mea? Vampir! Raluca nu a făcut studii de specialitate. E, pur şi simplu, un cititor pasionat. A scris cartea asta mai degrabă din pasiunea pentru citit, din dragostea pentru cărţi şi pentru subiectele ei favorite. Nu e o mare realizare literară şi nici nu trebuie judecată aşa. E dorinţa cuiva de a se exprima, de a plăsmui o poveste inspirată din lumea lecturilor şi a filmelor care l-au fascinat

La Oarba de Mureş, lângă Iernut, s-a stabilit o familie de olandezi. Ea a fost reporter de televiziune, el, avocat. Şi-au schimbat vieţile din temelii, s-au mutat în România şi s-au apucat de crescut capre şi cai. Toată lumea din zonă îi cunoaşte. Se ştie că sunt "oameni

serioşi, cu şcoală", veniţi dintr-o lume foarte civilizată. Cu toate astea, în România au ales să trăiască fără gaz, fără apă curentă, în nişte condiţii care îi lasă cel puţin nedumeriţi pe vecinii români. Olandezii se simt minunat şi se fac deja vreo şase ani de când se bucură de viaţa lor nouă. Şi-au făcut şi fişe la bibliotecă. Încă învăţând româneşte, nu se aruncă la lecturi grele din literatura patriei de adopţie. Vin şi împrumută, destul de des, albume de artă.

La Iernut, a locuit şi o familie de spanioli. Unii spun că n-o duceau rău la ei acasă, în Spania. Gura târgului mai zice că el, spaniolul, cum ar veni, s-a înhăitat cu nişte români de prin partea locului şi au hotărât să facă un service auto, la Iernut. Spaniolul a pus şi el bani în afacerea asta –, mai precis, cam tot ce avea - dar când a ajuns în România s-a trezit mai degrabă angajat la service-ul cu pricina decât patron, partener de afacere. Nevasta omului a făcut o depresie cruntă. Ajunseseră mai săraci decât săracii locului. Trăiau în condiţii mizere, iar el o cam luase pe alcool. Asistenţa socială de la primărie i-a ajutat cum a putut, dar trăiau, practic, din mila oamenilor. Toată lumea încerca să-i ajute cu câte ceva. Copiii erau foarte frumoşi şi deştepţi. Învăţaseră româneşte foarte repede şi veneau cu mama lor la bibliotecă. Cu ajutorul computerelor de aici, au luat legătura cu rudele pe care le mai aveau în Spania, s-au adunat nişte bani şi au reuşit să plece înapoi acasă, de unde veniseră.

Colonia "La Barăci" e un vestigiu de pe vremea în care se construia celebra termocentrală de la Iernut. E locul în care trăieşte o numeroasă comunitate de romi. Mulţi dintre ei n-au acte, iar copiii care merg

la şcoală sunt foarte puţini. Dana Gurghianu i-a încurajat, cum a putut, să vină la bibliotecă. Însă de când au venit calculatoarele unii copii romi au dat năvală. Dana a profitat de ocazie şi le-a pus anumite condiţii. Spălatul pe mâini înainte de folosirea computerului. Verificarea temelor pentru acasă primite la şcoală. "Dacă ne facem tema, avem voie la calculator." Unul dintre copiii romi şi-a făcut acte doar pentru a putea veni la bibliotecă. Alţii au început să meargă la şcoală pentru acelaşi motiv.
Tot aici am cunoscut-o pe educatoarea Daniela Sălcudean. E o prietenă apropiată a Danei şi o susţinătoare fervent a activităţilor de la bibliotecă. Îşi aduce foarte des grupa de la grădiniţă, pentru a-i obişnui pe copii cu cărţile. Alege câte o temă. Să zicem... "dinozauri". Dana scoate din rafturi toate cărţile şi albumele care au legătură cu tema. Pe urmă, se proiectează filme documentare sau desene animate care se potrivesc la tema dată. Toată biblioteca e o chirăială şi o veselie. E locul în care cresc, într-un anume fel, nişte copii. Şi toate astea se întâmplă la Iernut, într-un oraş mic, prin care treci cât ai asculta un buletin de ştiri pe scurt. Habar n-ai că aici sunt oameni care fac programe mai deştepte decât în multe locuri cu pretenţii şi cu fiţe. Nişte oameni a căror muncă devine, fără ca ei s-o ştie, o operă autentică.

Saschiz

Biblioteca din Saschiz,
judeţul Mureş

Oricine a trecut vreodată pe aici ţine minte locul ăsta. Nici nu e foarte greu. Totul e atât de săsesc, încât ai senzaţia că traversezi definiţia culturii acestei etnii. Case ordonate perfect, coerenţă arhitecturală absolută, porţi înalte, care ascund curţile şi gospodăriile, şi, în mijlocul acestei ordini din altă lume, minunea locului, superba biserică fortificată. Deşi vremurile au schimbat radical populaţia acestor locuri, atmosfera e una de muzeu viu, ca un mesaj imposibil de şters, lăsat de cei care au locuit aici. La un kilometru de sat, sus, pe deal, se vede o cetate săsească din secolul al XIV-lea. Cetatea avea şase turnuri, ziduri înalte de până la nouă metri şi adăpostea populaţia din jur, în caz de război. Primele urme de locuire sunt încă din neolitic, iar prima atestare scrisă datează de pe la 1308. În primii ani ai secolului al XV-lea, aici era recunoscut statutul de oraş, cu breslele de rigoare, cu baie comunală, şcoală, judecătorie, chiar şi cu spital. Calci pe uliţele satului, şi te trec fiorii, la gândul că spiritul saşilor a rânduit fiecare piatră, în aşa fel încât totul să dureze, să fie o parte a luptei pe care unii au dus-o cu timpul. O luptă în care nu contează individul, ci supravieţuirea comunităţii, a culturii ei, a semnelor prezenţei într-un spaţiu anume. Saschizul e o parte dintr-o moştenire culturală excepţională, pentru care nicio

declaraţie de respect profund şi niciun efort de păstrare nu sunt prea mari.
Cum am ajuns, l-am cunoscut pe Teodor Vaida-Sigan, agronom cu mare experienţă, pensionar, veteran al bibliotecii. E cititor constant, cu fişă, din 1970. Vine şi acum foarte des, mai participă la sesiunile de informare pentru agricultori, e un sfătuitor excelent pentru toţi cei care fac proiecte europene, n-are astâmpăr, vorbeşte mult, are un umor foarte direct şi spune că biblioteca "are acum stăpân bun". Se referă la Florentina Călugăr, bibliotecara de la Saschiz. Ea e învăţătoare, dar îngrijeşte şi biblioteca, din pură pasiune, dintr-un sentiment al datoriei pe care – o ştim bine cu toţii – nu-l găseşti pe toate drumurile. Lângă Florentina, mai degrabă timid, Paul Blotor, omul care a construit site-ul bibliotecii şi se ocupă de întreţinerea reţelei de calculatoare. De la ei trei am aflat povestea părintelui Karl Franz Schlosser. Imediat după război, când au început deportările saşilor în Rusia, părintele Schlosser a fost luat, laolaltă cu mulţi membri ai comunităţii sale. Cu toţii au fost duşi în Uniunea Sovietică. Preotul nu s-a speriat, ci, dimpotrivă, a sacrificat tot ce ţinea de siguranţa personală pentru a deveni vocea, reprezentantul comunităţii. Într-un timp foarte scurt, a învăţat ruseşte, a început să aibă acces la autorităţile sovietice, să intervină, când era cazul, pentru fiecare membru al comunităţii, asumându-şi o misiune de real eroism: să aducă înapoi acasă, teferi, cât mai mulţi saşi. Şi a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a reuşi lucrul ăsta. O poveste uluitoare, cu un exemplu personal de cea mai mare valoare, spusă în biblioteca unui spaţiu istoric, în care poveştile se întretaie, de-

a lungul secolelor, ca şinele de cale ferată dintr-o gară gigantică. Dar, dincolo de solemnitate, la Saschiz există şi viaţă.

Petru-Rareş Pastor, Adrian Ioan Rus şi Lăcrămioara Costea sunt trei adolescenţi, trei elevi faini, prieteni ai bibliotecii. Ei sunt o parte din trupa de paisprezece voluntari care pun la cale tot soiul de programe, ajută la rearanjarea cărţilor pe rafturi, cercetează istoria obiceiurilor de prin partea locului, fotografiază, filmează, montează, dau viaţă acestui loc. Tratează cu foarte mare seriozitate ideea de voluntariat şi se vede de la o poştă că n-o fac pentru că e la modă, ci pentru că îi înţeleg, cu maturitate, toate resorturile. Toţi prietenii din jurul bibliotecii au contribuit, într-un fel sau altul, la realizarea unui *Îndrumar de istorie a Saschizului*. Adrian a făcut şi un film de prezentare a proiectului. Dar treaba nu se opreşte aici. Câţiva membri ai trupei de voluntari de la bibliotecă fac o adevărată muncă de cercetare a tradiţiilor săseşti din partea locului. Carnavalul săsesc nu e doar subiect al cercetării, ci şi sursă de inspiraţie pentru un spectacol de teatru de animaţie, pe care voluntarii vor să-l prezinte copiilor care vin la bibliotecă. În felul acesta, *Carnavalul* şi *Marşul Căluţilor* nu sunt doar teme cercetate, ci şi idei creative care stau la baza unor lucruri vii, a unor evenimente puse în mişcare de foarte tânăra comunitate din jurul bibliotecii.

Pe când ascultam planurile tinerimii de la Saschiz, a apărut şi primarul Ovidiu Şoaită. Un tip relaxat, plăcut şi cu umor. M-a bucurat faptul că n-avea aerul de stăpân, pe care l-am mai văzut, din nefericire, prin câteva localităţi ale patriei, unde, vrând-nevrând, a trebuit să

cunosc autorităţile locale. Constaţi uluit că unii aleşi au senzaţia că au fost desemnaţi de comunitate să stăpânească locul, nu să-l administreze în interesul celor care i-au votat. Fără niciun simţ al ridicolului şi cu noţiuni vagi despre minima decenţă, unii se umflă ca nişte gogoşi şi-şi creează impresia că au fost injectaţi cu sângele albastru al primarilor eterni şi indispensabili pentru vieţile comunităţilor pe care, cred ei, le stăpânesc. Nimic mai penibil, enervant şi revoltător. De data asta însă, spre marea mea bucurie, am dat peste un om normal. Ăsta e şi motivul pentru care, atunci când e cazul, în poveştile despre biblioteci amintesc de primarii normali. E o mare bucurie să întâlneşti această specie. La Saschiz, primarul mi-a povestit de dificultăţile de a face proiecte care să mulţumească pe toată lumea. Comunitatea locală e eterogenă, din punctul de vedere al etniei. Mai sunt câteva familii săseşti, vreo şaizeci de suflete, o comunitate maghiară, o comunitate românească şi o deloc neglijabilă comunitate de romi. Fiecare dintre ele are o cultură, o viziune, un mod specific de a relaţiona. Nu e foarte uşor să armonizezi toate interesele acestor comunităţi. Surpriza vine însă exact din locul în care, din cauza cunoscutelor noastre idei preconcepute, ne-am aştepta cel mai puţin. Comunitatea romă locuieşte într-o zonă a comunei pe care toată lumea o numeşte... Dallas. E drept, mai e enorm de lucru aici, de la salubritate până la trimiterea tuturor copiilor la şcoală. Cu toate astea, în mod surprinzător pentru unii, cifrele, indicii care stabilesc dinamica dezvoltării comunităţii, arată că romii au cea mai consistentă rată de dezvoltare din comună.

Nici pe aici nu lipsesc poveştile cu occidentali care au ajuns, la un moment dat, au descoperit lumea acestor locuri şi au rămas. Cu ceva vreme în urmă, la Saschiz a sosit, în cadrul programului de studii Erasmus, un agronom francez. Ei bine, francezul a cunoscut-o pe sora bibliotecarei, şi a devenit saschizean. Prin urmare, la complicatul tablou etnic din comună se mai poate adăuga încă ceva.

Altminteri, cine ajunge pe la Saschiz poate găsi imediat, în apropierea superbei biserici fortificate, un centru de informare turistică, dar şi un magazin cu produse locale. De la calitatea prezentării până la calitatea conţinutului, tot ce se găseşte în magazin arată exact aşa cum au văzut prin alte ţări toţi românii care au călătorit în Europa, s-au extaziat, apoi s-au întristat şi au postulat că la noi n-o să se poată niciodată aşa ceva. Uite că se poate. Pe la bibliotecă, tinerimea îşi vede de treabă şi face proiecte, care mai de care mai interesante. Multe dintre ele pot fi găsite pe un website creat şi susţinut de bibliotecă – www.povestisaschizene.ro. Florentina, împreună cu voluntarii, a făcut, la un moment dat, şi un soi de talk-show, un joc de rol despre eventualele avantaje şi dezavantaje ale legalizării etnobotanicelor. Deşi pare un loc fixat cumva în istorie, Saschizul are, prin tinerimea sa, şi o viaţă foarte contemporană. Iar biblioteca de aici nu e doar un depozit de cărţi, ci şi un spaţiu public foarte viu, ai cărui susţinători se preocupă atât de redescoperirea excepţionalei moşteniri culturale, cât şi de revitalizarea diverselor comunităţi locale. Un lucru e sigur. Ajungând aici, dincolo de greutatea istorică a locului, o să găseşti o lume

care vrea să trăiască în contemporaneitate. Şi, în bună parte, datorită grupului de entuziaşti de la bibliotecă, reuşeşte să facă lucrul ăsta din ce în ce mai des.

Unde se-agaţă harta-n cui

Biblioteca din Poienile de sub Munte,
judeţul Maramureş

Ce minunăţie de peisaj, ce mizerie de drum! Te uiţi pe geam şi-ţi vine să plângi de fericire. Te uiţi în faţă şi te-neacă plânsul de ciudă. Carosabilul are un rost pe care-l înţelegem abia acum: redispunerea organelor interne. Poftim, invită-i pe străini să descopere eterna şi fascinanta România. Pune-i să circule prin hârtoape şi miră-te că nu se mai întorc. Până şi Dani, altminteri cumpătat în judecăţi, pierde controlul nervilor (nu şi pe-al volanului, din fericire).
- Pe-aici se ţinea cândva o etapă de raliu automobilistic. Acum e jale. Vedea-l-aş pe Jeremy Clarkson pe nenorocirea asta de drum! Cu umorul lui cu tot.
Bogdan, în schimb, e destins. Are ce fotografia. Împuşcă poză după poză, iar la un moment dat, când oprim pentru o pauză, ia în cătare Creasta Cocoşului, o culme care tutelează trufaş zona. Splendorii locului îi răspunde sonoritatea de haiku a comunei care e ultima ţintă a zilei. Comuna se află în nordul extrem, la graniţa cu Ucraina, şi se numeşte Poienile de sub Munte. Îmi amintesc de o altă poezie geografică şi-l consult pe Dani.
- Ştii cumva unde e Băiţa de sub Codru?
- A, în partea cealaltă, spre Sălaj. Da' ce-ţi veni?

Mă apuc şi-i spun. În anii optzeci, când am terminat facultatea, se purta repartiţia naţională. Posturile de profesor în oraşele cât de cât importante erau blocate, iar un coleg alesese şcoala din Băiţa de sub Codru, ştiind că nu avea să petreacă mult timp acolo, fiindcă, neamţ de origine, îşi depusese actele pentru plecarea definitivă din ţară. Ne întâlnirăm la Bucureşti după primul trimestru de stagiu, pentru un schimb de impresii.
- Măi, Noni, şi tu ce predai acolo, în Maramu'?
- Engleză şi rummy.
- Pardon?
- N-au avut ore destule de engleză şi, ca să-mi iasă catedra, mi-au dat educaţie fizică în completare.
- Şi de unde până unde rummy?
- Păi, unde să faci sport? Şcoala e undeva pe-un pisc şi n-are teren de sport. De fapt, nici curte nu prea are. Aşa că la orele de sport stăm într-o sală şi jucăm rummy.
Când să râd, Noni al meu adăugase detaliul-lipsă:
- Mă rog, asta când se fac ore. Ca să ajungă la şcoală, o parte din elevi trebuie să treacă prin pădure. De ce crezi că-i zice Băiţa de sub Codru? Ei, şi dacă e ursul pe cărare, cursurile se suspendă.
Cum era şlagărul acela de pe vremuri? "În lume nu-s mai multe Românii." Rezon.
Sigur, zăpuşelii i-a fost milă să ne lase singuri pe drum. Aerul frige în continuare. Căldura încovoaie ciocurile berzelor cocoţate pe stâlpii din satele prin care trecem. Dar iată că, pe nepusă masă, la orizont se iveşte una dintre cele mai nobile plăsmuiri de pe lume: un nor.

Când trece prin dreptul soarelui, îmi vine să aplaud.
- Să nu te miri dacă ne prinde vreo ploaie, murmură Dani, continuând deplasarea pe teren minat.
- Auzi-te-ar Dumnezeu şi Romica Jurcă!
Mai mergem cale de vreo sută cincizeci de serpentine (Sabina, unde eşti?) şi ne oprim să mâncăm în ceea ce clişeistica turismului lobotomizat identifică "un mirific cadru natural". Acum să vă văd. Cum se numeşte restaurantul-păstrăvărie de la intrarea în comuna Mara? Ce brand specific moroşenesc i-a atribuit proprietarul? Aud? Ţineţi-vă bine. The Happy Fish. Acest şpagat identitar în creierul munţilor mă sileşte să comand o mâncare de înalt profil pescăresc: mămăligă cu brânză de oaie şi jumări prăjite. N-am numărul de la salvare, dar sper să nu-mi facă trebuinţă. Ospătăriţa mi se uită la crocodiluţul de pe tricou şi se miră pişicher.
- Nu vă muşcă lăcusta aia?
- Joia posteşte, îi răspund complice.
- A, ie? Ştie şi-alte lucruri?
Şi pleacă, lăsând în urmă parfumul unor aluzii la care refuz să marşez pe stomacul gol.
După ce ne punem burta la cale, plecăm mai departe. Pe lângă Ocna Şugatag, Bogdan, cu ochiul lui de Argus, observă ceva care-i trezeşte curiozitatea.
- Dani, la unele case văd nişte ulcele înfipte în gard sau puse în pomii din curte. Ce-i chestia asta?
- Înseamnă că-n casa aia e o fată de măritat.
- Vorbeşti serios?
- Foarte. Cu cât ulcelele sunt mai multe sau mai mari, cu atât zestrea fetei e mai bogată.
Dani se gândeşte o clipă şi completează:

- Sau cu atât fata e mai urâtă.
Coordonatorul local ne colorează drumul cu informaţii şi poveşti. Aşa aflu despre tânjaua de la Hoteni, o sărbătoare câmpenească din calendarul primăverii, în care e răsplătit primul gospodar care a ieşit cu plugul la arat în anul cu pricina. "Tânja" sau "tânjaua" e de fapt proţapul cu ajutorul căruia se prind boii în jug şi care, cu ocazia serbării, este împodobit cu flori şi panglici. La serbare, locul cornutelor în jug e luat de feciorii satului, care merg aşa câţiva kilometri, într-o procesiune ce respiră aer iniţiatic. În câteva minute, mă conving o dată în plus că nu ştim mare lucru despre ţara în care trăim.
Însă Dani nu e doar un ghid cumsecade, ci şi un pronosticator dibaci. Când trecem prin Petrova, începe potopul. De la ruşi vine ploaia, vorba cântecului. De la ucraineni, furtuna. Cerul se înnegreşte, începe un vânt sălbatic şi toarnă cu nemiluita. Colac peste pupăză, în maşină cineva începe să vorbească într-o limbă pe care n-o pricep. Mă uit la Dani – are gura închisă. Mă întorc spre bancheta din spate – nici Bogdan nu cuvântă. Misterul se dezleagă repede: la radioul din maşină ne-a intrat, fără voia noastră, un post ucrainean. Nu-mi dau seama dacă se discută despre ultimul film al lui Tom Cruise sau despre invadarea Poloniei. Pentru ca tabloul să fie complet, primesc un SMS ospitalier: "Bine-aţi venit în Ucraina." *Haraşo, if you say so.*
Când ajungem la biblioteca din Poienile de sub Munte, e deja târziu. Atât de târziu, încât bibliotecarul, convins că abandonaserăm misiunea, a plecat să tragă un pui de somn. Dani îl convoacă telefonic de-acasă şi, după un sfert de oră de aşteptare sub streaşina

bibliotecii, facem oficiile de gazdă pentru gazda noastră. Dintr-un hârb pe măsura drumurilor desfundate coboară un bărbat fără o vârstă anume, care ne aruncă o privire apoasă: "Bată-vă să vă bată, nu credeam că mai răzbiţi." Ne invită înăuntru, unde dăm peste trei băieţi care stau la computere, pierduţi într-un Counterstrike acerb. Doi au creastă, al treilea probabil c-a plecat în grabă de-acasă şi a uitat să şi-o confecţioneze.

Dumitru Holdiş, bibliotecarul, e ucrainean şi trăieşte în cea mai mare comună din judeţul Maramureş. În Poienile de sub Munte sunt aproape 12.000 de oameni, dintre care 10.000 de ucraineni. În rest, români, maghiari, romi, ruşi, armeni, germani şi – precizează Dumitru – un evreu.

- Unul singur a rămas. Nici biserica jizilor nu mai e.

- A cui?

- A jizilor.

- Ce-s ăia?

- Evrei.

- Aha. A, nu mai există sinagogă?

- Nu, a fost dărâmată.

Un impersonal în diateză pasivă care disipează răspunderea deciziei, dându-mi de ştire că e prudent să nu insist. Dacă sinagoga a dispărut, în schimb cele două biserici ucrainene rezistă. La fel ca monumentul eroilor sovietici morţi în 1944.

Dumitru Holdiş se plimbă prin spatele trioului de elevi şi-i laudă.

- Dintre ei, unul o să rămână aici după mine. Cred că el, îmi spune, indicându-mi un băiat cu tricou galben. M-a ajutat să arhivez electronic o mulţime de fotografii cu Poienii de altădată. Personalităţi locale, militari,

festivităţi, obiceiuri, gravuri, obiecte de cult şi-aşa mai departe. O să vi le-arăt imediat.
Mă uit mai atent la bibliotecar. Sub părul pieptănat şi lipit de ţeastă stă expresia unui om funciarmente cumsecade. Însă dacă-l invidiez pentru ceva e pentru felul cum rezistă îmbrăcat cu o bluză şi o jachetă, fără să se simtă incomodat termic, pe când eu îmi fac vânt cu ce-apuc. Căci o fi răcoare afară, dar înăuntru aerul se distribuie pe cartelă. Geamurile termopan ţin căldura la îndemâna asfixiantului. Îmi aduc aminte de-o replică de film: "Am bătut toată noaptea la uşa ta, dar nu m-ai lăsat să ies."
- Ce puteţi să-mi spuneţi despre bibliotecă?
- Că nu mai e doar bibliotecă, după cum vedeţi. E şi sală de jocuri, şi punct de informare comunitară sau de consiliere. Sigur, ar fi multe de pus la punct, dar nu prea sunt bani şi nu e timp.
- Bani înţeleg că nu sunt, dar timp? Chiar mă pregăteam să observ că aici timpul se dilată. În orice caz, parcă trece mai greu.
- Păi, eu sunt şi asistent social, aşa că la mine trece destul de repede. Mă ocup de anchete, declaraţii de la martori, divorţuri, abandonuri de copii, de toate. Plus că mi-am pus în cap să fac şi-un muzeu al locului, dar n-am unde să mă duc cu el. Tot aştept să-mi mai dea primăria o încăpere în clădirea asta. Până atunci, am încropit ceva aici, într-o parte a sălii.
Mă ridic de la masa pe care Roger Zelazny e vecin cu Sadoveanu şi mă uit în jur. Peste afişul Biblionetului stă un portret al lui Coşbuc. Vizavi, Creangă şi Eminescu împart peretele cu două icoane. Cei trei băieţi îşi văd mai departe de joc, fără să se întoarcă măcar o

dată spre noi. Înainte de-a pătrunde în zona depozitului de carte, mă opresc cu Bogdan şi Dani în faţa unor rafturi pe care stă la paradă istoria muzeală a Poienilor. Raportul de forţe al dimensiunilor e invers faţă de Bogheştii Vrancei. Acolo dădusem peste o localitate mică şi o bibliotecă mare. Aici, o ditamai comuna alocă un spaţiu deocamdată meschin prin raportare la câte simte bibliotecarul c-ar trebui să facă.

Îmi vine să pun mâna pe unele dintre obiectele de-acolo, dar mă abţin. Au statut de exponate. Dumitru Holdiş încalcă protocolul şi începe să ne prezinte diverse lucruri, culegându-le cu grijă de pe rafturi. Încurajat, Dani întinde şi el mâna şi se serveşte din minimuzeu. Mă tem să nu prăbuşească vreun raft şi să nu se aleagă praful. Dar nu se întâmplă nimic. Şi există, hotărât lucru, o poezie a obiectelor patinate. E poezia memoriei, a întâmplărilor la care a asistat fiecare dintre piesele pe care ni le arată bibliotecarul. Dumitru Holdiş ţine acum în mână un penar de lemn care înainte fusese trusă de bărbierit. Ni-l pasează şi constatăm că e mult mai uşor decât ne-am fi aşteptat. Pe acelaşi raft se găsesc două obiecte de ceramică: un vas evreiesc, cu steaua lui David înăuntrul căreia se vede un peşte, şi o oală maramureşeană cu motive florale. Dar impresia cea mai puternică ne-o produce o tăbliţă de învăţat la şcoală, care pe o parte are linii dictando, iar pe cealaltă, pătrăţele. Pentru scris şi socotit. Întoarcerea în copilărie se face automat şi fiecare dintre noi îşi aminteşte, mai clar sau mai ceţos, de clasa întâi. Micul muzeu din Poienile de sub Munte cuprinde tot felul de obiecte casnice, ulcele, hârdaie, linguri,

obiecte folosite la muncile câmpului, dar şi componente ale portului popular. Printre ele, cine a făcut curăţenie a uitat din greşeală un detergent, dar asta nu face decât să accentueze decalajul dintre ce-a fost şi ce este.
În spatele zonei muzeale se află cărţile. În faţa ei, computerele la care cei trei băieţi îşi continuă războaiele virtuale. În mijlocul încăperii, un om cu mâini muncite, care trece din arhaic în contemporan cu o linişte pe care nimic n-o poate clătina. Cu aceeaşi linişte ne însoţeşte şi când ieşim din bibliotecă, rămânând în ploaie şi făcându-ne semn de rămas-bun cu mâna când plecăm. E bucuros de oaspeţi, dar ştie că, dincolo de ineditul unei vizite, rosturile lui rămân aceleaşi. Poienile de sub Munte, comuna unde se agaţă harta-n cui, nu e nicidecum sinonimul spectacolului. E un loc, ca atâtea altele, unde oamenii sunt legaţi pe viaţă de propriile griji şi înveseliri. Probabil că singura mândrie a Poienilor constă în amplasamentul lor nordic extrem. Fiindcă, în fond, şi busolele arată nordul.

Tanti Lumi în ochii lumii

Biblioteca din Bratca,
judeţul Bihor

Aţi auzit de Cairo, Beijing, Efes, Napoli, Beirut şi Valparaiso, fără îndoială. Dar de Bratca aţi auzit? Probabil că nu. Ca să ajungi acolo venind dinspre Oradea în direcţia Cluj, trebuie să treci de Aleşd şi la un moment dat să faci la dreapta, pe un drum mai întâi acceptabil şi apoi descurajant. Limba de asfalt crăpat suie într-un unghi ambiţios pe dealuri şi şerpuieşte kilometri după kilometri. Vremea e trasă la xerox după ziua de ieri. Până pe la două şi jumătate, zăpuşeală şi nemişcare. Frunzele din copaci sunt în grevă. Nu se urneşte nimic. Până şi respiraţia pare o întreprindere riscantă. După două şi jumătate, rupere de nori şi o perdea de apă care solicită la maximum ştergătoarele de parbriz. Fulgeră când în dreapta, când în stânga. Mă simt ca la sfârşit de expediţie. Stors, cu dor de casă şi cu un început de proastă dispoziţie pe care ezit să le-o împărtăşesc lui Bogdan şi Dani. N-au nicio vină. Mă gândesc cu o încruntare interioară la ce mă aşteaptă. Încă un loc – al nu ştiu câtelea – uitat de lume. Aceleaşi întrebări, aceleaşi răspunsuri. Uf, bine că se termină. Dacă mi-ar fi spus cineva în clipa aceea că mai urma o deplasare, i-aş fi înfiorat carotida cu un vârf de şiş.

Şi totuşi, ceva se schimbă brusc din secunda când deschid uşa bibliotecii din Bratca, după

ce urc la etaj. O vibraţie bună ia în stăpânire locul şi nu ştiu să mi-o desluşesc. Explicaţia vine când dau cu ochii de Luminiţa Izdrăilă, argintul viu care aranjează nişte reviste pe o masă. O minionă cu păr lung şi ochelari, îmbrăcată sport, cu un tricou şi pantaloni albi. Cu toată delicateţea pe care-o emană, există ceva în postura ei care îmi spune că ştie anumite procedee din judo. A fost mult timp profesoară de franceză şi a refuzat să accepte ideea pensionării. Sigur, a plecat de la şcoală fiindcă n-a avut încotro, însă n-a dorit să se retragă la depou, ca un tramvai la sfârşit de tură. Prin urmare, cu vreo doi ani în urmă i-a cerut primarului s-o lase să preia biblioteca.
- Aia nu-i bibliotecă, e-un haloimăs. Te-apucă depresia de cum intri.
- Tocmai de-asta. Ai încredere, ai răbdare şi-o să vezi ce poate ieşi.
- Tu, Lumi, da' nu-i păcat de-atâta timp pierdut?
Dar Lumi nu degeaba a citit şi-a predat literatură franceză. A învăţat de mult că, dacă ştii să pleci *à la recherche du temps perdu*, e imposibil să nu-l regăseşti. Chiar cu dobândă. Prin urmare, şi-a suflecat mânecile şi a declarat deschis şantierul.
- Bun, ce-a însemnat asta? o întreb, remontat după puseul de depresie de pe drum.
- Ce să-nsemne? Cinci luni de rânit ca-n grajdurile lui Augias. Nu vă închipuiţi cum arăta locul ăsta. Simbolul părăsirii. Igrasie, praf, mizerie, totul de-a valma. Parcă trecuse războiul peste noi. Exact cum îmi spusese primarul: intrai şi cereai pastile. Dar trebuia să-ncep de undeva. Sigur, n-am muncit de una singură, n-aş fi avut cum. Am avut ajutoare

sufletiste. Însă am stat aici zi de zi şi-am tras până când mi-a plăcut *mie* cum arată.
Într-adevăr, te uiţi în jur şi n-are cum să nu-ţi placă. Localul pare dat în folosinţă cu o oră înainte de sosirea noastră. Rar mi-a fost dat să văd un spaţiu al cărţii mai luminos, ceea ce mă face să cred că prenumele bibliotecarei ascunde cumva aluzia predestinării. Pe pereţi stau tablouri dăruite bibliotecii de un grup de pictori care-au poposit aici o vreme, într-un soi de tabără de creaţie. La computerele venite prin Biblionet pianotează doi băieţi şi două tinere. Totul sclipeşte şi e amenajat astfel încât musafirii să se simtă în largul lor, indiferent de unde vin. Şi vin din tot felul de locuri. Chiar acum, una dintre săli e colonizată de un grup cu aer de Schengen. Mă interesez ce-i cu ei şi aflu că se numără deja printre amicii stabili ai bibliotecii. Şi, evident, ai Luminiţei. Nu se află la prima descindere în Bratca.
- Sunt olandezi. Au prins drag de locul ăsta. Sunt de câteva zile aici şi mai stau trei-patru. Fata mai mică ştie un pic de română şi vrea să se stabilească în România. Cred c-o să se şi mărite-aici. Ei, şi diseară trebuie să le fac de mâncare. Sunt tare lipicioşi, zău. Ziua vin aici ca la ei acasă. Se aşază la calculatoare, îşi citesc mailurile, mai un Facebook, mai un Mess. Dar au şi cărţi. La alegere.
- Cărţi în ce limbă?
- În mai multe. Inclusiv în neerlandeză.
- Poftiiiiim???
- Da, da, râde Luminiţa. Să ştiţi c-am avut grijă să nu rămân descoperită. Am cărţi în spaniolă, rusă, italiană, germană, engleză, franceză, maghiară şi chiar şi-n neerlandeză.

Pe unele le-au adus prietenii mei aici de faţă, pe altele, nişte conaţionali de-ai lor.
Repet, ne aflăm la Bratca. Poate v-a scăpat amănuntul.
- Plus o mulţime de dicţionare ale limbilor de circulaţie, continuă Luminiţa Izdrăilă. Am avut noroc şi cu nişte donaţii. Cineva din Cluj ne-a dat cinci sute de volume. Biblioteca Judeţeană ne-a trimis douăzeci şi cinci. Am chiar şi donaţii de la copii. De fapt, de la părinţii lor. Multora le-am fost profesoară, iar acum am ajuns bibliotecara copiilor lor. Sunt Tanti Lumi. Aşa-mi spun ăştia mici. Vine câte-o fetiţă la mine, stă trei-patru ore, se joacă la computer, citeşte, spunem o poveste şi după aia-mi zice: "Tanti Lumi, eu vreau să dorm aici. Nu mă mai duc acasă." Şi vine dintr-o familie cum trebuie, fără probleme. Vă daţi seama ce bandaj îmi pune pe suflet?
Ca să-mi amplific singur mirarea, mă ridic de la masa unde stăm de vorbă la o cafea şi mă uit grăbit peste revistele pe care le aranja bibliotecara când am ajuns. Mă aştept să fie *Flacăra*, *VIP* şi hai, treacă, *Dilema Veche*. Ei bine, sunt *Le Monde*, *Le Point* şi *Le Figaro*. Ultimele numere. Mă scarpin în creştet, ca Stan Laurel în momentele de cumpănă. Dacă-i cer *Le Point* vânzătoarei mele de ziare din Balta Albă, mă aleargă până la staţia de metrou.
- Doamnă, vă iubesc, îi declar Luminiţei Izdrăilă, suficient de tare ca să audă cei cincisprezece oameni, copii şi adulţi, aflaţi în sală.
Unii zâmbesc, alţii dau din cap. "Cred şi eu, unde mai găseşti?" Luminiţei îi râd luminiţele din irişi.

- Când prinzi drag de un loc, faci tot ce poţi pentru el. Iar eu aici am crescut, aici am copilărit. Sigur, facultatea am făcut-o în altă parte. Am fost la Cluj, am fost la Timişoara, am fost şi prin străinătate. Nu mă plâng.
- Pe unde-aţi umblat?
- E, prin Franţa, prin Germania, prin Olanda. De mai multe ori. Parisul îl ştiu chiar bine. Dar ştiţi cum se spune, *partir c'est mourir un peu*.
- Sau *mourir c'est partir un peu*, i-o întorc, căci la bancuri de doi bani am puţini rivali.
Pe urmă nu mă pot abţine şi, pradă unei obsesii nelecuibile, îi recomand Italia.
- Aş vrea să merg, vă daţi seama.
- Sunt convins c-o să ajungeţi. Dar ia spuneţi-mi, aici de când lucraţi?
- Din 1973. Am fost profesoară la Damiş, în apropiere, şi la Bratca. Şi-am făcut de toate, să ştiţi.
Cu aceeaşi voce domoală, îmi povesteşte că în tinereţe s-a lăsat prinsă în felurite vârtejuri: teatru, operă, ciclism, tenis, drumeţii şi câte altele. Ajungem să povestim până şi despre nişte concerte ale Phoenicşilor susţinute la Timişoara. Aflu cu invidie că Luminiţa l-a prins pe Moni Bordeianu solist vocal. Devin curios şi o descos în privinţa unei delicatese biologice:
- Apucaţi să dormiţi?
- Da, da, nu e chiar atât de grav. Dar îmi place să fac lucruri. Aşa sunt, aşa am fost de când mă ştiu. Şi mai e ceva, mai ales după ce treci de-o anumită vârstă. Dacă te laşi să ruginești, cred că şi bunul Dumnezeu se uită mustrător la tine.
- După ce tonus aveţi, sunt sigur că vă număraţi printre bursierii Lui favoriţi.

Ochii mi se întâlnesc cu ai lui Bogdan şi Dani, parcă pentru a-mi confirma gândurile: am nimerit cu adevărat într-un loc special. Din decembrie 2011, de când s-a deschis noul sediu – un centru cultural care cuprinde biblioteca, sala mare şi un atelier de creaţie – , oamenilor din Bratca le-a venit pe lume un prieten de vârsta tuturor. Iar de pe 11 aprilie 2012, odată cu apariţia Biblionetului, prietenul a început să primească din ce în ce mai multe vizite.

- Ce chestie! Pe 11 aprilie tocmai mă întorceam din Parisul dumneavoastră vesel, îi comunic Luminiţei.

- Nu-i aşa că-i vesel?

- Nevoie mare. Plouă-ntruna. Şi bate-un vânt ca la cotul Donului.

Se uită la mine cu înţelegerea arătată elevilor ameninţaţi de corijenţă, cărora le dădea totuşi notă de trecere. În ce mă priveşte, zâmbesc autocompătimitor şi trec mai departe.

- Să nu-mi spuneţi că aveţi şi blog.

- Cum să nu.

- Păi şi de ce nu vă lăudaţi, doamnă, se poate?

Luminiţa se foieşte un pic în scaun şi până la urmă dă curs invitaţiei.

- Dacă vă interesează, anul trecut am fost laureaţi (sună frumos pluralul acesta de solidaritate). Biblioteca Judeţeană ne-a oferit premiul pentru cel mai bun blog al anului 2011. Avem peste patru mii de vizitatori.

Ca la un semn, unul dintre ajutoarele bibliotecarei îmi prezintă o plachetuţă care atestă cele spuse. Crina Popescu din Pietrari, în sfârşit, ţi-am găsit un adversar pe măsură, îmi zic cu un gând întors între dealurile Vâlcei.

- Aşa, mai spuneţi-mi, nu vă lăsaţi trasă de limbă. Ce-aţi mai adus nou?
- Ştiu eu? Poate jurnalele de cititor.
- Adică?
- O formă de feedback. Am un jurnal al copiilor şi unul al adulţilor. Cine vrea îşi trece impresii în ele. Cum li se pare biblioteca, unde-ar mai trebui completat, ce-ar mai trebui făcut. Sunt pagini după pagini în care oamenii îşi dau cu părerea. Şi chiar m-ajută. Nu uitaţi, am fost profesoară şi am ţinut cont mereu de felul cum mă vedeau elevii. N-a contat doar impresia mea despre ei. Am şi-acum acasă teancuri de scrisori pe care mi le trimiteau. Ajunsesem confidenta multora, îmi spuneau vrute şi nevrute. Pe urmă, uitaţi, am mereu – acolo, pe poliţa aceea – două tăvi cu bomboane şi inimioare de ciocolată, pentru copiii care vin la mine. Cine intră primeşte o trataţie. E un mic cârlig, nu-i cine ştie ce. Dar copilul ţine minte că aici, la bibliotecă, e bine. Şi data viitoare vine cu şi mai mare plăcere.
Îmi amintesc de prima vizită întreprinsă la Târgul de Carte de la Frankfurt, în 1996. La standul Editurii Penguin existau nişte saci mari cu dropsuri pe care era ştanţat un pinguin, pentru vizitatorii care veneau însoţiţi de copii. E reconfortant să vezi cum se întâlnesc oamenii în jurul ideilor simple.
- Se pot face multe lucruri pentru copii. Şi pentru adulţi, dar mai ales pentru ăştia mici. Mă rog, pentru toţi elevii, şcoala noastră are douăsprezece clase, plus seral. Uneori avem profesori care vin aici şi ţin ore de curs. Dirigenţie, istorie şi-aşa mai departe. Facem aniversări literare, punem în scenă piese jucate de copii. Destule. M-am gândit că nu trebuie să le forţez mâna cu nimic. Până şi

când îi înscriu la bibliotecă îi întreb ce culoare le-ar plăcea să aibă permisul. Ia uitaţi-vă (şi întinde o mână spre biroul aflat în spatele măsuţei la care ne bem cafeaua). Permise verzi, roz, galbene, albastre, de toate culorile. N-o fi mare scofală, dar pentru ei contează şi lucrurile astea mărunte.
Ochii mi se plimbă peste rafturile care sunt, probabil, şterse de praf de două ori pe zi. Între corpurile de bibliotecă sau sub geamuri văd nişte module pe care stau diverse lucruri fără legătură cu lumea cărţilor. O întreb pe Luminiţa ce-i cu ele.
- Obiecte de decor şi aranjamente realizate de elevi. Scoici, plante din Marea Nordului, vase pictate în aşa fel încât să semene cu nişte chipuri de oameni. Diverse. Uneori nu citim poveşti din cărţi şi ne lăsăm minţile să zburde. Născocim câte-o poveste plecând de la unul dintre obiectele astea. E mai mare dragul să vezi unde poţi ajunge. Ioi, d-apăi ce-aţi făcut? schimbă Luminiţa registrul. N-aţi mâncat nimic. Îs tare bune saleurile şi fursecurile astea, le-am luat de la brutăria noastră. Hai, vă rog. Uitaţi, toată lumea mănâncă.
Fac ochii roată şi aşa e. Oaspeţii bibliotecii, de la familia de olandezi la Bogdan şi Dani, se înfruptă gospodăreşte din platourile care circulă prin sală. "Dacă daţi o firimitură pe jos, chem poliţia", îi ameninţ în gând. Pescuiesc apoi un minipateu rotund şi-l ronţăi pe îndelete. Are o pufoşenie fragedă, care mă sileşte să recidivez. Aş mai mânca douăzeci, dar îmi dau peste mână. În eventualitatea improbabilă c-am făcut o impresie bună, n-aş vrea s-o stric la spartul târgului.
Trebuie să plecăm, fiindcă peste patru ore Bogdan şi cu mine decolăm din Cluj spre

Bucureşti, iar Dani se întoarce la rosturile lui. Sincer, aş mai sta. O înţeleg pe fetiţa care i-a spus lui Tanti Lumi că nu s-ar mai duce acasă. Ne luăm rămas-bun ca nişte oameni care se ştiu de-o viaţă, chit că n-au stat împreună mai mult de nouăzeci de minute. Însă, chiar înainte să ies pe uşă, îmi mai vine o întrebare (da, ştiu, *Columbo*).

- E vreun lucru pe care aţi vrut să-l faceţi şi nu l-aţi făcut aici, în Bratca?

Luminiţa Izdrăilă are o ezitare abia vizibilă şi dă uşor din umeri.

- Ehe, aş vrea să fac un ziar. Tare mult aş vrea. Dar nu ştiu când şi cum. E complicat.

Ne mai strângem o dată mâinile şi angajez prinsoarea de dinaintea despărţirii.

- Ştiţi sloganul, nu? *Fiţi rezonabili, cereţi imposibilul*. Fac pariu pe-o carte bună că data viitoare când o să vin aici ziarul o să existe. Bine, râdeţi, n-aveţi decât. Dar o să pierdeţi pariul, pun capul jos.

I-aş mai spune un singur lucru bibliotecarei din Bratca aşezată pe colinele Bihorului. Că în ochii lumii o fi ea Lumi sau Tanti Lumi, însă în ochii mei Luminiţa e far în toată regula. Mă abţin doar fiindcă n-aş vrea să citească în vorbele astea un patetism de telenovelă.

Ieşim în răcoarea aproape neverosimilă a după-amiezii, după focul de peste zi. Ne urcăm în maşină şi plecăm spre aeroportul din Cluj. Pe drum, fac o recapitulare-fulger a turneului. Am scris în opt cărţi de onoare, am dat autografe pe romane, mi-am probat lipsa de fotogenie în sute de poze, am răspuns de cinci ori (negativ) la întrebarea "Sunteţi fiul lui Miron Radu Paraschivescu?". Am prins furtuni, caniculă, ploaie şi grindină. Am mers pe drumuri când bune, când jalnice. Am

trecut din perfectul simplu al Olteniei în comunicarea cu interpret din Harghita şi din sprinteneala Moldovei în calmul bănăţean. Am tăiat ţara din Maramureş în Vrancea şi din Ialomiţa în Hunedoara. În maşină, am ascultat de toate, de la Dreamtheater la Sava Negrean-Brudaşcu şi de la Rock FM la un post ucrainean cu nume criptic. Am făcut echipă cu Sabina, Irina, Ovidiu, Daniel 1 (Golgoţ), Bogdan 1 (Tache), Jozsef, Andrei, Bogdan 2 (Grigore) şi Daniel 2 (Pop). Am căutat poveşti şi, aşa cum mă aşteptam, le-am găsit. Cu tristeţi şi bucurii, cu rupturi şi reînnodări, cu adevăruri pe care le-am privit în ochi, ştiind că n-am voie să le fardez. A fost mult, iar uneori a fost complicat. Bref, a fost grozav.

CUPRINS

Cuvânt înainte
de Paul-Andre Baran, directorul programului Biblionet România

Norocul de a avea duşmani potriviţi
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Moreni, judeţul Dâmboviţa)

Viaţa, creatoare de poveşti
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Valea Mare, judeţul Dâmboviţa)

Click pe lumea largă
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Judeţeană "Christian Tell" din Târgu Jiu, judeţul Gorj)

Mireasă, Bubo!
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Sănduleşti, judeţul Cluj)

La clătite, înainte
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Judeţeană "Antim Ivireanul"
din Râmnicu Vâlcea, judeţul Vâlcea)

Dimi qualcosa in italiano
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Ţânţăreni, judeţul Gorj)

Teo între meri
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Pietrari, judeţul Vâlcea)

Mici victorii zilnice, neştiute
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Mărăşeşti, judeţul Vrancea)

La Ghidigeni, portul reginei Maria din mijlocul Moldovei
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Ghidigeni, judeţul Galaţi)

Carré de dame sau lectura despre locul unde moartea devine "ceva relativ"
de Irina Păcurariu (Biblioteca Judeţeană "G.T. Kirileanu" din Piatra Neamţ, judeţul Neamţ)

Frânceşti şi aeroporturile lumii
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Frânceşti, judeţul Vâlcea)

Patroanea
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Vidra, judeţul Alba)

Fârtat, extremă urgenţă
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Grădiştea, judeţul Vâlcea)

La Strunga se schimbă destine
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Strunga, judeţul Iaşi)

Biblioteca aglomerată din Târgu Frumos
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Târgu Frumos, judeţul Iaşi)

I-ar fi plăcut chiar şi lui Borges
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Judeţeană "Duiliu Zamfirescu”
din Focşani, judeţul Vrancea)

Cum bunghești, o, cum bunghești biblioteca din Boghești?
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Bogheşti, judeţul Vrancea)

Cine n-are un inginer să-şi facă rost de un bibliotecar!
de Irina Păcurariu (Biblioteca Bucovinei "I.G. Sbiera" din Suceava, judeţul Suceava)

Mirarea certitudinii. Certitudinea mirării.
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca Judeţeană "Astra" din Sibiu, judeţul Sibiu)

Concurs de mustăţi la Zăbala
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Zăbala, judeţul Covasna)

Răsculatul
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Lemnia de Jos, judeţul Covasna)

Mama, cartea şi copilul
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Sândominic, judeţul Harghita;
Biblioteca Judeţeană "Bod Péter" din Sfântu Gheorghe, judeţul Covasna)

Viitorul copiilor încăpăţânaţi
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Crasna, judeţul Gorj)

Cum se modelează viitorul la Turburea
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Turburea, judeţul Gorj)

Instantanee cu şi fără Liliana
de Irina Păcurariu (Biblioteca din Hangu, judeţul Neamţ)

Jos cenzura! Vrem centura!
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Sebeş, judeţul Alba)

Eroarea fundamentală a lui Nietzsche

de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Vadu Moţilor, judeţul Alba)

Mary cea cu vinoncoa (la bibliotecă)
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Miloşeşti, judeţul Ialomiţa)

Roibu lui Dumnezeu, Constantin
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Filiaşi, judeţul Dolj)

Cacica: proiect de construcţie a unei flori
de Vlad Petreanu (Biblioteca din Cacica, judeţul Suceava)

Skype, Alexandra Stan şi Viitorul Dâlga
de Irina Păcurariu (Biblioteca Metropolitană din Bucureşti)

În inima Daciei
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Orăştioara de Sus, judeţul Hunedoara)

Oraş mort cu oameni vii
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Municipală din Hunedoara, judeţul Hunedoara)

Oltenii au talent (dar nici ORSI nu-s de colea)
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Segarcea, judeţul Dolj)

Victoria noastră deplină. La oraşe şi sate.
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Avrig, judeţul Sibiu)

La Bunineţi
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca Municipală din Mediaş, judeţul Sibiu)

(Adri) Ană Lugojană
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Municipală din Lugoj, judeţul Timiş)

Chelsea pe uliță
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Comloşu Mare, judeţul Timiş)

Pe urmele lui Ulyse...
de Irina Păcurariu (Biblioteca din Bâra, judeţul Neamţ)

Lumea de la Bistra
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Bistra, judeţul Alba)

Spini şi crizanteme
de Radu Paraschivescu (Biblioteca Judeţeană "Petre Dulfu" din Baia Mare, judeţul Maramureş)

I did it my way
de Irina Păcurariu (Biblioteca din Dumbrava Roşie, judeţul Neamţ)

Mare-i Şomcuta lui Dumnezeu
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Şomcuta Mare, judeţul Maramureş)

Rasa mea? Vampir!
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Iernut, judeţul Mureş)

Saschiz
de Cătălin Ştefănescu (Biblioteca din Saschiz, judeţul Mureş)

Unde se-agaţă harta-n cui
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Poienile de sub Munte, judeţul Maramureş)

Tanti Lumi în ochii lumii
de Radu Paraschivescu (Biblioteca din Bratca, judeţul Bihor)

Table of Contents

Norocul de a avea duşmani potriviţi	12
Viaţa, creatoare de poveşti	20
Click pe lumea largă	28
Mireasă, Bubo!	38
La clătite, înainte	47
Dimi qualcosa in italiano	56
Teo între meri	67
Mici victorii zilnice, neştiute	79
La Ghidigeni, portul reginei Maria din mijlocul Moldovei	87
Carré de dame	94
Frânceşti şi aeroporturile lumii	102
Patroanea	111
Fârtat, extremă urgenţă	120
La Strunga se schimbă destine	131
Biblioteca aglomerată din Târgu Frumos	139
I-ar fi plăcut chiar şi lui Borges	147
Cum bungheşti, o, cum bungheşti biblioteca din Bogheşti?	155
Cine n-are un inginer să-şi facă rost de un bibliotecar!	167
Mirarea certitudinii. Certitudinea mirării.	176
Concurs de mustăţi la Zăbala	184
Răsculatul	192
Mama, cartea şi copilul	202
Viitorul copiilor încăpăţânaţi	213
Cum se modelează viitorul la Turburea	220
Instantanee cu şi fără Liliana	229

Jos cenzura! Vrem centura! 238
Eroarea fundamentală a lui Nietzsche 245
Mary cea cu vinoncoa (la bibliotecă) 252
Roibu lui Dumnezeu, Constantin 263
Cacica: proiect de construcţie a unei flori 275
Skype, Alexandra Stan şi Viitorul Dâlga 283
În inima Daciei 291
Oraş mort cu oameni vii 300
Oltenii au talent (dar nici ORSI nu-s de colea) 309
Victoria noastră deplină. La oraşe şi sate. 319
La Bunineţi 327
(Adri) Ană Lugojană 334
Chelsea pe uliţă 345
Pe urmele lui Ulyse... 354
Lumea de la Bistra 361
Spini şi crizanteme 368
I did it my way 377
Mare-i Şomcuta lui Dumnezeu 385
Rasa mea? Vampir! 394
Saschiz 401
Unde se-agaţă harta-n cui 408
Tanti Lumi în ochii lumii 417